



3 1761 08095512 3







La Grameta de
Johan Boccacci

LA FIAMETA

DE

JOHAN BOCCACCI

TRADUCCIÓ CATALANA
DEL XV^m SEGLE
ARA PER PRIMERA VOLTA PUBLICADA
SÓTS EL PATRONAT

DE LA

SOCIETAT CATALANA DE BIBLIÒFILS

PER

RAMÓN MIQUEL Y PLANAS

*Segons el manuscrit existent en l'Arxiu general
de la Corona d'Aragó*



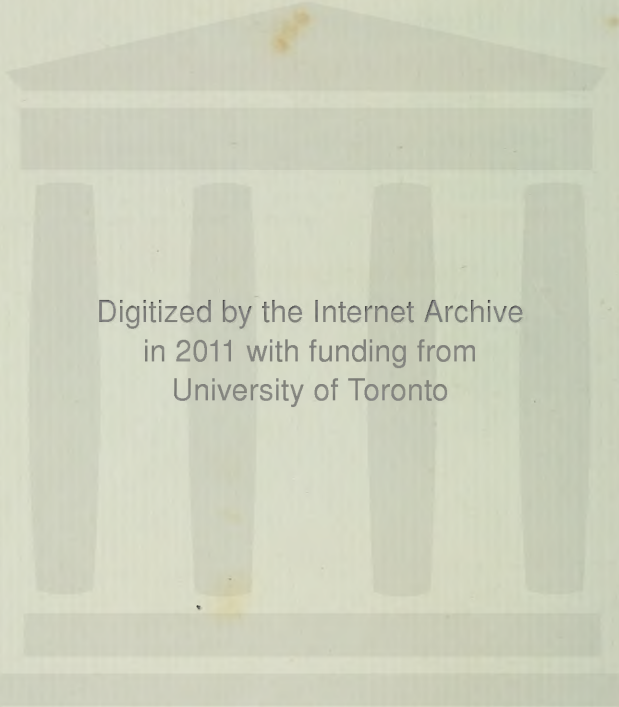
AVIS ALS COLECCIONADORS DE LA
NOVA BIBLIOTECA CATALANA

publicada per R. MIQUEL y PLANAS

¶ La present fulla de portades ha estat editada a intenció dels col·leccionistes de la nostra «Biblioteca Catalana» qui vulguin fer entrar en la colecció el volum de **LA FIAMETA DE JOHAN BOCCACCI** per nosaltres publicat, y a fi de donar a n'aquest el meteix aspecte dels altres volums de la Biblioteca. La nova portada, en aytal cas, s'ha de colocar al davant de la portada primitiva (això es, abans del plech o signatura *a*), sense emperò que calgui tenir per defectuosos els exemplars als quals els respectius possessors no hagin cregut convenient afegir-la-hi.



LA MAMMA



Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

LA FIAMETA

LA FIAMETA

DE

JOHAN BOCCACCI

TRADUCCIÓ CATALANA
DEL XV^m SEGLE
ARA PER PRIMERA VOLTA PUBLICADA
SÓTS EL PATRONAT

DE LA

SOCIETAT CATALANA DE BIBLIÒFELS

PER

RAMÓN MIQUEL Y PLANAS

*Segons el manuscrit existent en l'Arxiu general
de la Corona d'Aragó*



BARCELONA

EN LA ESTAMPA «LA ACADÉMICA»: RONDA UNIVERSITAT, 6

.M.CM.VIII.

PQ
4273
C2F2
1908

*Del present llibre se'n ha fet un tiratge especial
per a la « Societat Catalana de Bibliòfils »
de 125 exemplars, distingits ab la marca social y numerats*



803792



NOTA PRELIMINAR

SOBRE

«LA FIAMETA» EN CATALÁ

La traducció catalana de LA FIAMETA forma un volúm de 286 × 207 milimetres, compòst de 150 fulls, ab escriptura de mà del xv^{en} segle. Se'l conserva, entre'ls llibres procedents de Sant Cugat del Vallès, en el nostre Arxiu General de la Corona de Aragó.

El volúm ha estat religat modernament en pergamí, y presenta en el lloç aquestes indicacions: «32» «FIAME[TA] ROMA[NA]» «CATAL[AN]» «S. C.», la primera y la última de les quals son el número d'ordre y la colecció (Sant Cugat) d'hont procedeix; y les altres, el títol de la obra y la llengua en que està escrita. Ab tot, la atribució de *romana* a la Fiameta no se'ns explica, perque, sobre no contenir el manuscrit cap indicació de títol, la protagonista resulta esser napolitana y no pas romana.

En la primera guarda del volúm, contemporania de la enquadernació, s'hi llegeix aquesta nota, escrita y firmada de D. Manuel de Bofarull, antich conservador de l'Arxiu :

« Este códice es una muy buena versión al catalán de la obra que escribió el *Bocaccio* bajo

» el título de *La Amorosa Fiametta*, en italiano, á
» mediados del siglo xiv. Los caracteres de esta
» traducción corresponden al último tercio del
» siglo xv. Consta de 150 folios; está completo,
» pero algunas hojas están en pésimo estado á
» efecto de lo corrosivo de la tinta. — Manuel de
» Bofarull ».

Al començament del text de la novela, el copista va dibuixarhi, en vermell com els sumaris dels capítols en que apareix dividida, una «S» inicial, decorada ab ornamentacions de color morat, avuy molt perdut de tò, qui s'extenen a lo restant d'aquesta primera plana.

El paper del manuscrit presenta tres filigranes distintes: un cap de persona, un cap de bou y una creu de terme. A requesta nostra el senyor don Francesch de Bofarull, actual encarregat del nostre gloriós Arxiu, ha tinguda la gentilesa d'estudiar aytals marques y comunicarnos els següents detalls, que reproduhim ab verdadera satisfacció, agrahintli desde aquest lloch les facilitats que'ns ha donades, dintre les seves atribucions de zelós guardador de les riqueses de l'Arxiu, tot el temps que ha durat la preparació d'aquesta edició primera de LA FIAMETA en català :

Després d'examinar el manuscrit n^o 32 de San Cugat, resulta lo següent :

La testa humana fou adoptada com a contrasenya pels fabricants de paper a començos del segle xv, y la marca més antiga d'aquest tipo qu'he trobada es la de un document procedent de Catania (Sicilia) dels anys 1405-1406. A Catalunya no apareix introduhida aquesta marca de paper fins l'any 1413, en lletres procedents de Lleyda y de Coplliure, etz. La marca de la testa, ab tres rulls, consta de 19 varietats, correspo-

nent totes a papers fabricats ab motllos o formes distintes; la que porta el nº 13 en la meua colecció constituïeix una de les filigranes del paper empleat en el manuscrit obecte de aquest examen. El paper ab aytals filigranes fou empleat a Gerona, Castelló d'Ampurias, pels anys 1460 a 1470; a Perpinyà en 1473; a Valencia en 1472; a Lleyda en 1476 y a Barcelona en 1477.

La marca genèrica del cap-de-bòu començà a Italia a principis del segle XIV; es la filigrana més abundant dintre la secció dels animals, y la més exposada a confusió per la gran varietat de dibuixos y per haverla adoptada els fabricants de Italia, de França y de Alemanya. La filigrana que trobem en part de les fulles del manuscrit que examinem correspon per son dibuix al nº 55 de les del cap-de-bòu, dintre'l grupo que comprèn els nºs 52 a 75 inclusive, distintes de les demés per presentar aquestes el cap-de-bòu ab la llengua fòra. Aquest tipo especial fou adoptat pels fabricants de paper en la segona meytat del segle XV, y sos diversos motllos o filigranes serien empleats de 1460 a 1476. Les primeres ab el distintiu de la llengua procedeixen de les fàbriques franceses, y porten com a complement corones o llirs entre les banyes; l'us de les meteixes comprèn els anys de 1442 a 1445, y abunden encara de 1472 a 1475. Les altres d'aquest tipo se distingeixen per portar, entre les banyes, creus, estrelles, mitges-llunes, creus de S. Andreu, flors, etz., l'us de les meteixes es constant de 1459 a 1476.

La marca de la columna es originaria de les fàbriques italianes, y el paper d'aquest dibuix començà a gastarse molt al principi del segle XIV; les filigranes representen indistintament la columna sencera, el basament sòl o no més el capitell. Aquesta marca experimenta en el segle XV modificacions remarcables, y son de tal mena que fins podria deduhirsen que algunes variants representen obectes diferents. Aquestes filigranes porten totes una creu al cap-d'amunt del capitell de la columna, ab qual representació es de creure que volgué significarse una creu de terme, o un pedestal ab la creu. El tipo del dibuix que's troba en el manuscrit pertany a les fili-

granes d'aquest ordre, adaptantse ab el n^o 16 de la meva collecció, l'us del qual comença en 1474 y, ab certes variants, segueix fins al 1499 y començos del segle XVI.

En resúm: de l'estudi de les distintes fulles del còdex, ab les tres diverses filigranes, se'n pot deduhir lo següent:

Que'l còdex o manuscrit de LA FIAMETA, correspon a la segona meytat del segle XV, com ho proven el caràcter de la escriptura y les cap-lletres ab rúbrica. Y que degué esser escrit entre'ls anys 1474 a 1476 per esser aquell el primer en que apareix la marca de la columna ab la creu y's troba usada en la cancelleria aragonesa.

FRANCISCO DE BOFARULL.

El codiç de LA FIAMETA sembla esser l'únich qui conté aquesta obra en català, car no creyèm que's pugui referir a cap altre la referencia que trobèm en les *Memories* d'En Torres Amat ⁽¹⁾, que difícilment haurien pogut esser mes lacòniques en aquest punt:

« *CARTAS ó Historia de Flameta* (sic) *Romana*: en catalán 1 volumen en fol. en el monasterio de S. Cugat ».

Després del sabi bisbe de Astorga, han estat varis els erudits qui, incidentalment, s'han referit a n'aquest manuscrit de LA FIAMETA, sense que ningú d'ells dongui compte de cap altra copia de la versió catalana. El doctor D. Marià Baselga y Ramírez ⁽²⁾, en un apèndix posat a la seva edició del cançoner català de Saragossa, parla d'aquest manuscrit de LA FIAMETA qualificant la versió catalana de *primorosa traducción*; y després de fer la descripció

(1) *Memorias para ayudar á formar un Diccionario Critico de los Escritores Catalanes*. (Barcelona, 1836) pàg. 687.

(2) *El Cancionero Catalán de la Universidad de Zaragoza*. (Zaragoza, 1896), pàg. 400.

del codiç, donant compte de la destrucció d'algunes fulles del meteix y de la dificultat de sa lectura per la qualitat en gran manera corrossiva de la tinta ab que fou escrit, acaba dient això: «El traductor es gran conoecedor del romance catalán, que » maneja fluidamente *sin dejarse influir ni del » idioma itálico que traduce ni del gusto pedantes- » co imperante* ». Hem subratllat aquests conceptes porque no'ns han semblat gens exactes, com ja tindrem ocasió de comprobarho.

En cambi, rès, per desgracia, més cert, que lo relatiu a la destrucció qui s'està operant, per vici propi, en aquest únich document de la traducció catalana de l'obra del poeta certaldès. No es pas sol a planyerse d'això el senyor Baselga; com si s'ho haguessin dit, en el transcurs d'un meteix any (1905) son dos els erudits qui donen la vèu d'alarma sobre l'estat de conservació del manuscrit.

El senyor Menéndez y Pelayo en els *Orígenes de la Novela*, diu textualment parlant de LA FIAMETA:

« De la versión catalana existe en el Archivo de » la Corona de Aragón un códice procedente del » monasterio de San Cucufate del Vallés, escrito » con tinta tan corrosiva que le va destruyendo á » toda prisa, por lo cual urge su publicación ⁽¹⁾ ».

Y la senyoreta C. B. Bourland, per sa part, al descriure'l nostre manuscrit en l'apèndix F del seu interessant estudi *Boccaccio and the «Decameron» in castilian and catalan literature*, diu que si be es complet, algunes de les fulles estàn menjades de mala manera per la tinta ⁽²⁾.

Les fulles a que fan referencia aquests reports,

(1) Obr. cit.; vol. I, pàg. CCC.

(2) The Ms. is complete but some of the leaves are badly eaten by the ink. (*Revue Hispanique*, XII, 216).

son les del bell mitg del volúm: la 79 especialment ha vist ja desaparèixer sa porció central, la qual, convertida en menuts fragments trencadiços, ha anat desprenentse de una manera inevitable a mesura que'l llibre ha estat fullejat. En molts altres indrets els caracters, escrits d'abdúes cares dels fulls, han devingut talment *caractères à jour*, perforant el paper y amenaçant reproduhir lo que ja ha passat en el susdit foli 79. Emperò, la veritat sia dita, en els moments actuals, LA FIAMETA pot encara ésser llegida completament, si exceptuem les quantes ratlles desaparegudes al devant y al revers d'aquella fulla més malmesa. Es tant sols qüestió de paciència pera un llegidor suficientment coneixedor, com se comprèn, de la ciencia paleogràfica y de l'idioma del manuscrit. Altrament, el fet de tractarse de una traducció, l'original de la qual es fàcilment accessible a tothom, hauria de auxiliar molt qualsevol intent de restitució del text català de LA FIAMETA.

Aquestes reflexions ens ferem quan, impulsats per l'envit inapelable del senyor Menéndez y Pelayo, creguerem qu'era qüestió, en efecte, de intentar la publicació de la cèlebre novela, abans de que fos consumada la pèrdua del seu únich manuscrit en català. Fou a conseqüència de això que'ns decidírem a sollicitar la protecció de la «Societat Catalana de Bibliòfils», la qual obtinguerem, com no podia per menys de succehir, conegut el patriotisme de les persones a qui ens dirigírem.

No havia deixat de intrigarnos, emperò, això de que la sòrt de un text català de tanta importancia seguís encara confiada a un sol document amenaçat de pròxima destrucció; y que no se'n haguessin preocupat els reproductors de vells textos, dels

quals may n'ha faltat en absolut a Catalunya, fins quan el nostre públich se mostrava més indiferent a n'aquesta mena de iniciatives. Posteriorment hem tingut ocasió de comprobar que, per una vegada al menys (y potser per dues), LA FIAMETA havia estat a punt de veure la llum en lletres d'estampa, haventse començada una edició del seu text, en lletra gòtica, que feya l'impressor Puigventós, la qual era repartida com a folletí als subscriptors de una revista qui's titulava «Lo Pensament Català». Passava això l'any 1900; y, per desaparició del periòdich, quedà interrompuda la publicació quan se'n havien imprès sis plèchs (48 pàgines), o sia el contengut dels primers 24 folis del manuscrit. Ja molt abans d'aquesta tentativa, de la qual ens ne romanen en el tiratge d'aquells sis plechs probes paleses, l'entussiasta rossellonès qui fou Mr. Joseph Tastu havia tret o fet treure un tresllat del codiç de LA FIAMETA, ⁽¹⁾ que ara figura entre'ls seus papers en poder de la Bibliothèque Mazarine. Es difícil dir si aquesta copia fou feta preparant una edició del text; potser el mal estat del manuscrit sugerí a n'en Tastu la idea de ferne un tresllat, sense ulteriors propòsits. De totes maneres hem cregut interessant anotar aquí el fet en qüestió.

Ab tot, lo que hi ha de ben establert sobre LA FIAMETA catalana es que, després de quatre segles, permaneceix inèdit l'únich manuscrit qui la conté, y que en aquesta forma ve amenaçada de total destrucció. ¿Còm se pot explicar una cosa semblant? ¿Serà que la fatalitat pesi d'una manera implacable demunt d'aquella producció del Boc-

(1) Vegis la Revista de *Bibliografia Catalana* de l'any 1902, pàg. 155.

cacci? Nosaltres creyèm que la rahó de això està en lo que dirèm tot seguit.

El codiç de LA FIAMETA que's guarda en l'Arxiu de la Corona d'Aragó es una copia defectuosíssima, capaç de posar a proba l'enginy del més destre desxifrador d'enigmes, si no existís el text original italià.

Ens esplicarem. Aquesta traducció es, en realitat, una puntual catalanisació del llibre italià, donant mot per mot el sentit de l'original. Emperò'l copista del segle xv, talment com si s'hagués proposat dificultar la inteligencia de lo que reproduhía, se deixava a cada pas mots y fins oracions senceres, n'hi interpolava d'altres que no venien a tom, y per fi, usava una ortografia del tot arbitraria y incongruent. S'ha de creure qu'es sols la seva ineptitud la causa de tot això, mes, en veritat, ni fentho a posta hauria estat possible assolir un més desconcertant resultat.

Mes, ab tot y lo que deixèm dit, no dubtarem pas de que calia, sense diferirho més, editar LA FIAMETA, procurant trèure de sa publicació tot el fruyt possible, car no hi ha res despreciable en tot allò qui pot contribuir a realçar la significació de Catalunya en la historia de la cultura humana.

Passant a la execució del nostre propòsit, començarem per encarregar la copia del manuscrit al expertíssim paleògraf D. Eduart G. Hurtebise, qui's dedicà a extreure d'aquelles oxidades planes el text de que eren tan males guardadores. La pericia del nostre amich ens es garantía de la exactitud de la copia sobre la qual hem treballat personalment a continuació.

La nostra tasca, si be ha estat un bon xich entretinguda, no ha requerit cap mena d'esforç inte-

lectual. Ab el text italià de la edició Sonzogno (1) a la vista, hem anada rellegint la transcripció anotant paraula per paraula les diferències que la comparació dels dos textos ens posava de manifest: lo que trobavem a mancar en català, ho intercalavem, deixantho entre claudators; lo que hi era de més, ho subratllavem, posantho entre claudators igualment (2). De passada anavem puntuant el

(1) *Giovanni Boccacci: Opere Minori. — Edizione stereotipa. Milano, Sonzogno, 1879.*

(2) La comparació dels següents fragments ab els corresponents del text italià acabarà d'explicar quin ha estat el nostre procediment de restitució de la versió catalana de LA FIAMETA.

(Edició present, pàg. 3)

Sol als miserables créxer
de plànyerse delit,
quant de si dicernen
o senten
en algun compassión.
Adonchs, per sò que en mi,
volenterossa més que
[en]
altra a dolerme,
de asò per longua usansa
no minva la ocasió
hans la crescha, me plau
[dirta],
oh nobles dones,
en lo cor de las quals amor
pus que en lo meu
per ventura
benaventuradament demora,
narrant los cassos meus,
de fervos,
si yo poré, piedoses
[me enginyaré].
Ne es en mi cura perque
lo meu parlar als homens
[no]
pervengua; hans,
de quant yo puch
del tot lo nech a ells,
per sò que si miserablement
en mi la acerbitat de algun
ce descobra, que ls altres

(Edició Sonzogno, pàg. 19)

Suole a'miseri crescere
di dolersi vaghezza,
quando di sé discernono
o sentono
in alcuno compassione.
Adunque, acciocchè in me
volenterosa più che

altra di dolermi,
di ciò per lunga usanza
non menomi la cagione,
ma s'avanzi; mi piace

o nobili donne,
nei cuori delle quali amore
più che nel mio
forse
felicamente dimora,
narrando li casi miei,
di farvi,
s'io posso, pietose.

Nè mi curo però
che il mio parlare alli uomini

pervenga; anzi,
in quanto io posso
del tutto il niego loro,
perocchè si miseramente
in me l'acerbità d'alcuno
si discuoire, che li altri

text segons ho està el de la esmentada edició, y accentuavem els mots qui al nostre entendre ho requerien, com altre element de claretat. Y com sia que la confusió de les formes *a, ha, e, he, o, ho*, per la manca de criteri del copista era una causa de perturbació que podiem fàcilment salvar sense que poguessim esser titllats de poch escrupulosos en la transcripció, decidírem acceptar y restablir la lle-

semblant ymaginant,
pus tost escarnívol ris
que piedoses làgrimes
ne veuria.
Vos solas, las quals yo,
per mi matexa
cunech piedoses
[e]
als infortunis
[pies],
prech que legiàts:
etz.

Pág. 213

Continua[va]ntse
las mías enguoxes
no obstant la
[enterposantsa] [speransa]
del futur
[temps] [viatge] e [a]l cel
ab moviment continuu,
ab si menant lo sol,
[e] la hun día après l'altra
portava
[en travayt] [sens interval],
e mi en affanys e en amor
no minvant,
en pus lonch temps
que yo no volia
me tench la vana esperantsa.
E ya quel Toro qui transportà
[ha Vropa] [Europa]
tenia Febo ab la sua lum,
e los jorns
a las nits tolents loch,
de breus,
molts grans devenien;
e lo floriger Sèffir
sobravengut,

simili immaginando,
piuttosto schernevole riso
che pietose lagrime
ne vedrei.
Voi sole, le quali io,
per me medesima,
conosco pieghevoli
ed
alli infortuni
pie,
priego che li leggiate:
etc.

Pág. 119

Continuavansi
le mie angoscie
non ostante la
speranza
del futuro
viaggio, ed il cielo
con movimento continuo,
seco menando il sole,
l'un di dopo l'altro
traeva
senza intervallo,
e me in affanno ed in amore
non iscemante,
in più lungo tempo
che io non voleva
mi tenne la vana speranza.
E già quel Toro che trasportò
Europa
teneva Febo con la sua luce,
ed i giorni
togliendo luogo alle notti,
di brevissimi,
grandissimi divenivano;
ed il fiorifero Zeffiro
sopravvenuto,

tra *h* en el verb *haver* ⁽¹⁾, suprimirla sempre que la trobessim en la *a* prepositiva y en les *e*, *o*, conjuntives, y postposarla a les interjeccions *ah*, *oh*. En resúm: sense que al text que publicuèem hi manqui res d'essencial de lo que hi hà en el manuscrit, creyem haver obtingut el resultat que'ns proposavem, això es, que LA FIAMETA pugui esser perfectament entesa en aquest text català del xv^{en} segle; y sense que lo que ara hem degut emprar a l'original italià pugui confondre's ab lo que ja hi havia y constituheix un material arqueològich, ab tot y les seves tares ⁽²⁾.

La primera impressió que haurà de causar LA

ab lo seu suau [e] passífich
buffament havia
las impetuoses
guerres de Bòreas
possades en pau,
e fforagitats del ffret hàer
los calaginossos temps
e de les alteses dels monts
las càndides neus;
e los gelats prats
exuts de les caygudes pluges,
cascuna [cosa]
de erbes e de flors
havia feta bela,
e la blancor
per la sobreabundant [fredor]
del ivern venguda en los arbres
era de verda vestidura
recoberta en cascuna part;
etz.

col suo lieve e pacifico
soffiamento aveva
le impetuose
guerre di Borea
poste in pace
e cacciati del freddo aere
i caliginosi tempi
e dalle altezze dei monti
le candide nevi;
ed i guazzosi prati
rasciutti dalle cadute piove,
ogni cosa
d'erbe e di fiori
aveva rifatta bella,
e la bianchezza
per la soprastante freddura
del verno venuta negli alberi
era da verde vesta
ricoperta in ogni parte;
etc.

(1) Hem d'observar que'ls italians encara escrivien *haver* ab *h* en el segle xvi; la definitiva supressió d'aquesta lletra pera fer *avere*, es cosa relativament moderna.

(2) Aquestes, en lo que fa referencia a la ortografia, son pecat molt comú en els manuscrits antichs. En la copia de LA FIAMETA son de notar les següents particularitats, pera l'estudi de les quals no'ns hem cregut ab prou suma de coneixements, concretantnos a formar llista de les mes importants:

Us de *a* per *e*; exemples: raverent (pàg. 7, ratlla 25), encendra (8, 14), dagués (8, 26), entra (per *entre*, 10, 12), mara (10, 10), lavé (per *levé*, 10, 9), laví (per *levi*, 11, 35), sacrets (11, 31), bagut (10, 26).

FIAMETA al llegidor català, serà, sense cap dubte, la de que's tracta d'una traducció molt influhida de la llengua original, y fins de l'estil meteix de l'autor. No solament els mots de procedencia italiana hi son frequentíssims, sinò també les construccions y maneres de dir del propri Boccacci, com sia que la traducció es feta estrictament mot a mot de l'original, com ja hem anticipat. Lo interessant hauria estat, potser, formar un vocabulari d'italianismes, mes pera això es un obstacle el mal estat del nostre manuscrit, hont, moltes vegades, cal interpretar els mots per les lletres que d'ells son més o menys clarament llegibles.

Us de *e* per *a*; exemple: lecerat (11, 21).

Us de *u* per *o*; exemple: cunech (4, 8).

Us de *c* per *s*; exemples: ce (per *se*, 4, 5), advercitats (9, 10), censa (11, 11), ceura (9, 30), anciosos (9, 13), centit (8, 23).

Us de *s* per *ç* o *ss*; exemple: asò (3, 14).

Us de *ss* per *s*; exemples: volenterossa (3, 13), promessa (4, 30), cassi (8, 19).

Us de *ss* per *c*; exemple: puerissia (8, 6).

Us de *l* per *ll* (no essent lletra inicial en que la *l* senzilla servia de *ll*); exemples: noveles fules (10, 2), colides (10, 3), cabels (10, 8), mamela (10, 17).

Us de *ll* per *l*; exemples: sollicitut (12, 6).

Duplicació de la *c*; exemples: peccat (11, 3), occupàs (11, 11).

Duplicació de la *f*; offessa (11, 16), ffort (11, 19).

Duplicació de la *p*; aparelat (11, 23).

Reforçament de la *c* ab una *h*; bocha (10, 25).

Guturalisació de la *g* devant de *a* y *o* per medi de una *u*; plagua (11, 7), fatigua (11, 25), veguades (13, 22);

sense esmentarne moltes altres, difícils de classificar y del tot desprovistes de llògica, la llista de les quals fora inacabable. La meteixa confusió regna en la separació dels mots entre si, car, en realitat, més sembla el manuscrit en certs passatges una transcripció fonètica de sílabes y mots, que una representació gràfica de idees. Tal volta el transcriptor copiava al dictat y, sovint, sens entendre (d'això n'estem ben segurs) el significat de lo que escrivia. Per tot lo qual, repetim, l'estudi de la ortografia en el manuscrit qui'ns ocupa seria feyna ingrata y dificultosa, y probablement de poch fruyt en els resultats, ressortint ja a primer cop d'ull la ignorancia de l'escribent autor d'aytal copia, per dissort la única que de LA FIAMETA en català ens roman, y que calia de totes maneres aprofitar.

No hem dit encara, emperò ja's comprendrà pel nostre silenci en aquest punt, que'l text de LA FIAMETA en català no resa un mot sobre qui s'ia l'autor de la traducció.

Segons En Pons de Icart (1) fou l'autor d'una traducció de LA FIAMETA un tal Pere Rocha. En Torres Amat, prenentho de Nicolas Antonio y de Marcillo, dona sobre aquest personatge les següents indicacions: «ROCA (*Pedro*), natural de » Tarragona. Tradujo del italiano al castellano las » obras de Pedro Aretino: *De la Humanidad de » Christo; Vida de la Virgen Maria; Los 7 salmos » penitenciales*. Tradujo otras obras de Bocacio » llamadas *La Fiameta* y el *Corbacchio*. En todas » manifiesta su gran pericia en la lengua italiana» (2).

Malgrat això, el senyor Menéndez y Pelayo (3) ha dit que no creu que la traducció castellana anònima (la qual fou estampada per primera volta a Salamanca, en 1497) sia la que, segons En Pons de Icart, feu En Pere Rocha, natural de Tarragona; sino que té per més versemblant que fos d'ell la traducció catalana. Per la seva part el senyor Artur Farinelli (4) tampoch admet que sia aquest Rocha autor de la traducció castellana anònima que se li ha volgut atribuhir: el Pere Rocha o Roca, qui, segons el referit Sr. Farinelli, es valencià y del segle XVI, no podia esser l'autor de dita traducció; en tot cas se tractaria d'una altra traducció que desconeixem. Mes, essent així, la mateixa impos-

(1) *Libro de las Grandezas y cosas memorables de la Metropolitana insigne y famosa Ciudad de Tarragona*; Lérida, 1572; f. 262 v.

(2) Obr. cit.; pàg. 549.

(3) Obra y lloch citats.

(4) *Archiv für das studium der neueren sprachen und literaturen*. Vol. CXVI, p. 79.

sibilitat que hi ha pera creure obra del tal Rocha la traducció castellana del segle xv, existeix pera la catalana, qui pertany a la mateixa època.

Potser hi hagi aquí una confusió entre dos *Peres* Roca, un del xv y altre del xvi; emperò no sabent en quina època visqué el que cita En Pons de Icart, y ignorant, per altra part, els fonaments que tindria pera ferlo autor de una traducció castellana de LA FIAMETA, tenim per igualment aventurat atribuhirli la versió catalana qui'ns ocupa. Es aquest un punt que probablement no podrà esser resolt sense obtenirse més notícies sobre el tal Roca, o sobre aquell d'ells, si son més d'un, qui pogué viure a mitjàns de la quinzena centuaria, època de les dues traduccions de la novela del Boccacci.

Y abans de cloure aquesta noticia, creyem important deixar establert el resultat de la comparació del nostre text català ab l'italià en lo relatiu a la divisió en llibres de LA FIAMETA.

De moment es molt característica del text català la subdivisió dels *set llibres* en gran nombre de paragrafs, precedits quiscun d'un sumari o rúbrica bastant expressiu de la materia a continuació tractada. El conjunt d'aquestes 141 rúbriques constitueix una historia abreviada o argument de LA FIAMETA, per lo qual hem cregut util donarles reunides a la fi de la nostra edició.

El text italià apareix dividit solament en *llibres* o *capitols*, els quals son *set*, precedits del curt *Prólogo*, en les edicions del segle xvi ⁽¹⁾; lo meteix que en altres dues ab la traducció francesa fetes a Paris per l'Angelier, en 1585 y Guillemot, en 1609. Y aquest cas es també el del nostre text català, si bé

(1) Podèm afirmarho solament de les dues venecianes sense data, de Paganino y Bonfadio, qu'hem vistes.

per oblit del copista no hi consten les indicacions corresponents al *Pròleg* y al *Primer Libre*.

En cambi, el text castellà de Salamanca sembla contar *nou* capítols o parts⁽¹⁾; y això meteix passa en el text italià original donat per Sonzogno en edició estereotípica (1879).

Com sia que aquestes *set* divisions principals de LA FIAMETA en el manuscrit català no concorden ab les divisions del text italià, fins en aquelles edicions del segle XVI qui contenen com el nostre text set llibres no mes, hem establert el coteig següent entre els tres estats o maneres que venim senyalant, a fi de facilitar la comparació ab altres edicions italianes més antigues y avençar feyna als qui tractin d'esbrinar la procedencia de la traducció catalana:

| EDICIÓ CATALANA PRESENT | EDICIONS ITALIANES SEGLE XVI | EDICIÓ SONZOGNO 1872 |
|--|---|---|
| <p>[Pàg. 3] Com <i>Ffiameta</i> pre- gua a totes las dones qui lo present trac- tat legiràn quels so- vengua de la sua do- lor e que ab ella'en- semps se planguen de lurs dotors. Sòl als miserables...</p> | <p>PROLOGO Suole a miseri...</p> | <p>PROLOGO <i>Incomincia il libro chiamato Elegia di madonna Fiammet- ta, da lei alle inna- morate donne man- dato.</i> Suole a' miseri...</p> |
| <p>[Pàg. 7] Com <i>Ffiameta</i> ma- laèix lo jorn que nas- qué e per qué lo jorn que ffó procreada com no mori. En lo temps en lo qual...</p> | <p>LIBRO PRIMO Nel tempo, nelqua- le...</p> | <p>CAPITOLO PRIMO <i>Nel quale la donna descrive chi essa fos- se, e per quali seg- nali li suoi futuri mali le fossero pre- mostrati, ed in che tempo, e dove, ed in che modo, e di cui ella s'innamorasse, col seguito diletto.</i> Nel tempo nel quale..</p> |

(1) Conf. *Catálogo* de Salvà, n.º 1534.

[Pàg. 47]

SEGON LIBRE

Qui mostra com Ffiameta estant en alagria e solas, no considerant en lo cars que li esdevench; segons davant poréu veura e continuament legir.

Mentra que yo,...

LIBRO SECONDO

Mentre che io,...

CAPITOLO SECONDO
Nel quale Madonna Fiammetta describe la cagione del dipartire del suo amante da lei, e la partita di lui, e'l dolore che a lei ne seguitò nel partire.

Mentre che io,...

[Pàg. 69]

TERÇ LIBRE

Mostrant com Ffiametha se clamava per l'antranyorament que havia de Pamphilio; e com negunes coses en son enteniment no podia haver sino Pamphilio, cogitant tots los lochs hon se adelitava ab ei; hoc encara que algunes veguades se pensava que sertament fos en la cambra.

Qual vos de sobra havets hoyt...

LIBRO TERZO

Qual voi havete udito...

CAPITOLO TERZO
Nel quale si dimostra chenti e quali fossero di questa donna i pensieri e l'opere, trascorrendo il tempo a lei dal suo amante promesso di tornare.

Quale voi avete udito...

[Pàg. 89]

LIBRE QUART

Com Ffiametha estava maravelada com lo temps que Pamphilio li havia dit era ya passat, e el no era tornat axi com li havia promès. Axi, oh piadosses dones,...

CAPITOLO QUARTO
Nel quale questa donna dimostra quali pensieri e che vita fosse la sua, essendo il termine venuto, e Panfilo suo non veniva.

Cosi, o pietose dones...

[Pàg. 97]

QUINT LIBRE

Com Ffiametha se comensa de regonexer com Pamphilio no venia, e de mudar son cor en major tristicia que dabans no era; e com avisa

LIBRO QUARTO

Lievi sono state...

CAPITOLO QUINTO
Nel quale la Fiammetta dimostra come alli suoi orecchi pervenne Panfilo aver presa moglie, mostrando appresso quanto del suo non

a las altres dones que guardassen a quida ven son cor.

Laugeres son estades...

[Pàg. 166]

Com Ffiametha se clama a las dones que han pogut compendra en la bataylla que es estada d' amor; e encara havent paor que no torn en pijor.

Aytals com vosaltres haveu pogut...

[Pàg. 213]

SISÈN LIBRE

Com Ffiametha esperant lo bon temps de la primavera per anar al romiatge cen anava per aconso-larse en junctes e en baylls e en molts altres solasos e festes. Continua[va]ntse...

[Pàg. 231]

SETÈN LIBRE

Com Ffiametha veent que era tornada en las primeres tribulacions acoformas dient que no era ela sola ne primera ne derrera; e tornant al peregrinatge, havent en preposit de fer aquell.

Som adonques,...

[Pàg. 255]

Com Ffiametha tra-met lo present libra

tornare disperata e dolorosa vivesse.

Lievi sono state...

LIBRO QUINTO

Qual voi havete potuto...

CAPITOLO SESTO

Nel quale madonna Fiammetta, avendo sentito Panfilo non aver moglie presa, ma d'altra donna essere innamorato, e però non tornare, dimostra come adultima disperazione, volendosi uccidere, ne venisse.

Qual voi avete potuto...

LIBRO SESTO

Continovavansi...

CAPITOLO SETTIMO

Nel quale madonna Fiammetta dimostra come, essendo un altro Panfilo, non il suo, tornato la dove ella era, ed essendole detto. prese vana letizia, ed ultimamente, ritrovando lui non esser desso, nella prima tristizia si ritornò.

Continuavansi...

LIBRO SETTIMO

Sono adunque...

CAPITOLO OTTAVO

Nel quale madonna Fiammetta le pene sue con quelle di molte antiche donne commisurando, le sue maggiori dimostra, e poi finalmente ai suoi lamenti conchiude.

Sono adunque,...

CAPITOLO NONO

Nel quale madonna

*a totes las dones qui
amen; e que t ligen;
e que de ella los pren-
gua pietat legintlo.*
Petit libret meu,...

*Fiammetta parla al
libro suo, imponen-
dogli in che abito, e
quando ed a cui egli
debba andare, e da
cui guardarsi; e fa
fine.*
O picciolo mio li-
bretto,...

Com se pot veure, el nostre *quart llibre* correspon bé ab el text den Sonzogno, mes no ab el de les edicions del xvi, en les quals va formant part del tercer. En cambi el *quint llibre* català ne comprèn dos dels textos italians, que son el quart y quint del xvi, equivalents als quint y sisè den Sonzogno. Del final del llibre darrer o *setè*, qui es l'octau den Sonzogno, aquest n'extreu la darrera rúbrica pera formar un breu llibre novè.

Per lo demes, podem justificar que LA FIAMETA catalana es ben bé completa, com ja digué el senyor D. Manuel de Bofarull, y que segueix de dalt a baix el text italià original, tal com ens es pervingut en les millors edicions. La llàstima es que l'estat del nostre únich manuscrit sía tan deplorable, lo meteix per les condicions de la copia, que per la seva conservació; o, al menys, que no hagués caygut en mans més espertes que les nostres, pera que aquesta primera edició pogués arribar a mereixer la estima de les persones erudites a qui va dedicada, jatsia que sols tingui dret a llur indulgent consideració.

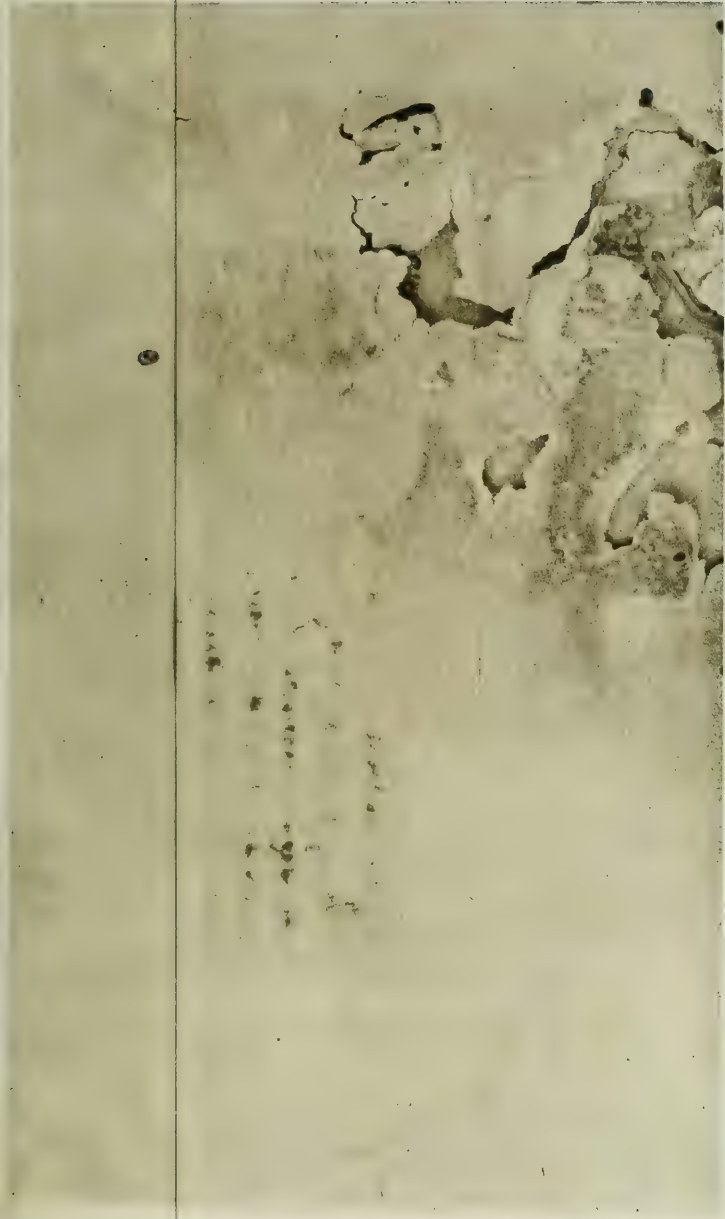


los castos megorz en un y p...
me engayore. Me es enim cura peyquis al
meu parlar als homes q no peyquis has
de quant yo puch del docto nech nells perfo
que si miserablement en mala arribat de algun

LA FIAMETA : Primera página del MS. n.º 32, procedent de Sant Cugat del Vallès, en l'Arxiu General de la Corona d'Aragó

Dom fiameta preguia a totes las dones que
lo preclonit tractant legiran quels soungua dia
lúa dolos E que ab ella en Stemps se plangue
de lues dotors

Sal als miserables cobrats
de plazer se debon quare
dehi dixerem abertanyem
algum compassiõn Adells
pues que em imbolente
resta mes que en altre a doler me di ad hoc
longua Adella no uniuada ocario hars lu
crefeta me pti dula. O Nobles dones en do
ur delas quals amon pus que en les meu per
Vetura. Lhuar em idonit dempan mirant
los cystos mes de dross sus pose piedoles
me enganyare. Me es enim eneca per quis al
meu parlar als homes q no persequabas
de quant yo puch del do en lo nech aells per se
que si miserablament en mila arribat de algun



LA FIAMETA: Darrera pàgina del MS. n.º 32, procedent de Sant Cugat del Vallès, en l'Arxiu General de la Corona d'Aragó

api per tot dels culps de la fortuna. De les
ces lacerat ella no pogueria ostenda
m fira de als torndr en boys apies In
finda aquela hon demoras Espalde en que
q no bastas ala fortuna de duernos ab
la superfinia de la terra. Adunqz he en
cra. sota aquella. cercas de l'eternos
api sem en l'bs aduersitatz amicos q
ab. aquelles espales ab las huals las
maiors colts huem lost engides elose
mre descendem las menors E perdo en
tua alla hm ella. vulla. e. l'una. Adonqz
negun te pot dels priuar E sempla
eternal als benaventurats he als m
strables zonian delas angustias dela
tua. Dona Verena

LA FIAMETA



LA FIAMETA ⁽¹⁾

[PRÒLEG]

Com Ffiameta pregua a totes las dones qui lo present tractat legiràn que ls sovengua de la sua dolor e que ab ella ensemps se planguen de lurs dolors. 5



ÒL als miserables créxer de plànyerse delit, quant de sí dicernen o senten en algun compassiòn. Adonchs, per sò que en mí, volenterossa més que [en] altra a dolerme, de asò per longua usansa no minva la ocasió, hans la crescha, me plau, [dirla], oh nobles dones, en lo cor de las quals amor pus que en lo meu per ventura benaventuradament demora, narrant los cassos meus, de fervos, si yo poré, 10 15 20

(1) Els fragments enclosos dintre claudàtors [ab el meteix caracter de lletra] supleixen del Ms. les omissiòn s y llacunes qui truncaven en la traducció el sentit de l'Original italià. En cambi'ls mots dintre claudàtors, [de cursiva] son interpolacions que conté la versió catalana y que cal passar per alt pera la deguda comprensió del text.

piedoses [*me enginyaré*]. Ne es en mí cura perque
 lo meu parlar als homens [*no*] pervengua; hans,
 de quant yo puch del tot lo nech a ells, per sò
 que si miserablament en mí la acerbitat de al-
 [f. 1 v.] gun* ce descobra, que ls altres semblant yma-
 ginant, pus tost escarnívol ris que piedoses là-
 grimes ne veuria. Vos solas, las quals yo, per mi
 matexa, cunech piedoses [e] als infortunis [pies],
 10 prech que legiàts: vosaltres legint no trobarets
 faules gregues ornades de moltes falcies, ne tro-
 yanes batals sutzas per molta sanch, mas amoro-
 ses cogitacions, estimulades de molts desigs, e en
 las quals devant los vostres ulls apparàn las mise-
 15 rables làgrimes, los piedosos sospirs, las dolents
 vèus, los impetuosos pensers, los quals ab estí-
 mol continuu molestantme, ensémps lo men-
 jar, lo sòn, los alegres temps e lamada bella
 han de mí tòlt. Las quals coses, si ab aquel cor
 que sol esser en las dones, veurèts, cascuna per
 20 sí, e totes ensémps unides ceràn considerades,
 som certa que los delicats visatges ab làgrimes
 banyarèts, las quals a mi, que altri no cerch, de
 dolor perpetual sien ocasió. E prèchvos que de
 25 haverlas no reffutèts, pensant, que, axi com los
 méus, axi poch son estables los vostres cassos,
 los quals si als meus jamay semblants tornàsen
 (sò que cèssen los Déus) càrs vos serían reténtlos-
 vos. E per sò que pus lo temps en lo parlar, que
 en lo plant no s córregua, breument a la cosa
 30 promessa me esforsaré de venir, de las amors
 mías, pus benaventurades que estables, comen-
 sant, per sò que de aquela ffelicitat al estat
 present prenent argument, mí, pus que altra,
 [f. 2] desaventurade* conexerèts; e daqui avant, als
 35 cassos infelices, don yo ab raó me planch, ab

lagrimós estil seguiré segons poré. Mas prime-
rament, si dels mesquins són los prèchs escol-
tats, aflicta, axí com yo són, banyade de las mías
làgrimes, prech, si alguna deytat es en los cels, 5
la qual sancta ment per mí sia de pietat tocada,
que la dolent memoria ajút, e sostengua la tre-
molosa mà a la present obra, e axí la fassen
potents, que axí [*ffetes*] com en la pense yo he
sentit e sent las anguoxes, la una profréra aytals
paraules, [*a*] l'altra, més a tal offici volenterossa 10
que forsada, les escrigua.





[PRIMER LIBRE]

*Com Ffiameta malaèix lo jorn que nasqué e per
que lo jorn que ffó procreada com no morí.*

EN lo temps en lo qual la re- 5
vestida terra pus que en tot
lany se mostra bela, de pa-
rents nobles procreada vin-
guí yo en lo món, de benigna
fortuna* e abundosa rebuda. [f. 2 v.]
Oh maleyt aquel jorn, e a mí 10
pus abominable que algun al-
tre, en lo [qual] yo nasquí! Oh quant pus bena-
venturada sería estada si nada no fos, o quasi
si del trist part a la sepultura fos estada aporta- 15
da, ne pus longua edat hagués haguda, que las
dents sembrades de Cadmo, e a una hora rom-
puts e [no] comensats hagués Lathesis los seus
fils! En la petita edat si serían resoluts los infi-
nits mals, qui ara d escriura me són trista occa- 20
sió. Mas que m ajudarà de sò a complanyerme?
[yo pur axi són, e] axi ha plagut e plau als Déus
que yo sia. Rebuda adonchs, axi com yo he dit,
en laltíssima delísia [venguda], en aquella fuy
nodrida, e de infantessa fins a la bela pueríssia 25
pervenguda sota raverent mestra, qualsevol cos-
tums a noble jova [covinent], aprenguí. E quant

la mía persona en los anys passats crexía, axi la
 mía belesa, dels meus mals ocasió, multiplica-
 va. Ah mesquina! que encara que yo de pochs
 5 jorns ffos, hoyntla a molts loar, me n glorieja-
 va, e aquela ab solícituts e arts feya major. Mas
 ya, de la pueríssia venguda a edat pus compli-
 da, en mí, de la natura amaestrada, sentint quals
 [f. 3] desigs als* jovens poden donar las beles dones,
 10 coneguí que la mía belesa (miserable [dó] a qui
 virtuosament viure desige) e més los meus deli-
 tosos costums, a certs nobles jovens encés[os]
 de foch amoroso, qui mí ab actes diversos (la-
 vors de mi mal coneguts) veguades infinides
 15 temptaren d asò mí encendra de que els crema-
 ven, e que m devía més que altra, [no] rescaldar,
 mas encara ardre en esdevenidor; [e] de molts
 ab instantíssima sollicitut en matrimoni fuy de-
 manada: mas après que de molts hun, per pac-
 20 tes covinents, [a] prés a mi per muller, cassi fora
 d esperansa cesà la infestant turba dels amants
 de sollicitarma ab lurs actes. E yo donchs, con-
 tenta de tal marit, benaventurossa estiguí fins
 a tant, que l foriós amor, ab foch no may centit
 25 entrà en la juvenil pensa. Ah mesquina! neguna
 cosa fou may que l meu desig o d alguna dona
 dagués cobejar, que prestament en ma satisfac-
 ció no vengués. Yo era únich be e felicitat sin-
 gular del novell espòs, e axí el era de mí egual-
 [f. 3 v.] que altra me podia dir* benaventurada, que tots
 temps en mi hagués durat tal amor!

*Com Ffiameta estant contenta e alegre ab gran
joia de les sues amors somià una nit tot sò que
li devía esdevenir.*

VIVINT donques contenta, [e] estant en
continua f festa, la fortuna, soptosa tra- 5
bucadora de les coses mundanes, en-
vetjosa dels bens mateixs que ela havia
prestats, volent retirar la ma, no sabent de qual
part metés los seus veríns, ab subtil argument 10
als meus uls feu a les advercitats trobar vía. E
cert neguna altra vía sino aquella hon entrà hi
era al present. Mas los Deus, a mí favorables en-
cara [y] als fets de mí pus anciosos, sentint los
occults judicis de aquella, volgueren (si yo pendra 15
ho hagues sabut) armas [prestar] als pits meus,
per sò que jo desarmada no vingués a la batayla
en la qual davía caura. E [ab]aperta visió, vengut
lo meu sòn, en la nit precedent al jorn, lo qual
als meus dampnatges devía dar principi, me
re*velàren las futures tribulacions en tal guisa. [f. 4]

*Com Ffiameta somià que estant ela en la prada-
ria collint de les fflors c en ffeu hun bell xipe-
llet. E com la picà la cerp, sò es amor. E com
la mès en lo sín.*

Amí, en lampla lit estant ab tots los 25
membres resoluts en pus plasant sòn,
paría. [en] hun jorn molt bel e pus clar
que algun altra, esser, no se de què, pus
alegra que may; e ab aquesta leticia, [a] mí, sole-
ta enfra verdes erbetes, me era viyares ceura en 30

hun prat, del sol deffes, e dels seus lums, de di-
 versos arbres vestits de noveles fules; e en aquel
 diverses flors havent colides (de las quals tot lo
 loch era depínt) [e] ab las càndides mans, en la
 5 falda de mon rich vestit [*las unas ab les altres*]
 [reunides, flor per flor escullia, e de les esculli-
 des] ab desig me fiu una gentil guarlanda, de
 la qual orné los daorats cabels de ma testa. E
 [f. 4 v.] axi ornada me lavé: tal qual era* Proserpina la-
 10 vors quant Pluthó la robà a la mara, axi anava
 yo per la nova primavera cantant; après, per
 ventura pus ujada, entra la pus abundosa erba
 posantme a jaura, me reposava. Mas no altra-
 ment lo tendra pèu de Euridice traspassà la dent
 15 del aguaytant animal, que a mí sobra la erbeta
 estesa, un amagat serpent vinent entra aquela,
 aparech que sota la mamela esquerra me fíblàs,
 lo mós de la qual, en la primera entrada de les
 agudes dents, parech que m cogués. Mas apres,
 20 assegurada, quasi de pijor tementme, me parech
 metre en lo meu sín la freda cerp, ymaginant
 daver aquela, ab lo beneffici de la [calor] del
 propri pits, retra a mi pus benigna. La qual, pus
 segura feta per aquel e pus fera, al donat mós
 25 junyí la ynica bocha, e apres lonch espay, havent
 bagut de la mia sanch, me paría com, mí re-
 nitent, exint del meu sin, delitossa enfra las pri-
 meres erbetes ab lo meu esperit se partis. En lo
 qual partir lo clar jorn torbat, derrera mí vinent,
 30 me cobrí tota, e segons [era] lo anar de aquela,
 axi la turbació [*de aquella*] seguía, quasi axi com
 a ella tirant fos la multitut dels nuvols aplicada,
 [f. 5] [e] seguintla. E no molt* apres, com [*ab*] lansada
 35 pedre gitada en la profunda aygua poch a poch
 se tol a la vista dels regardants, axi ela se soaví

dels ulls meus. E lavors lo cel de sobirana tenebre víu clus, e quasi, si partit lo sol, [e] la nit tornada pensè, qual als grechs tornà per lo peccat de Atreu; e las currosacions corrien per aquel cense algun orde, e los escartats trons espaventaven la terra e mí semblantment. Mas la plagua, la qual fins en aquela hora per la sola morsura me havía estimulada, romassa plena de verí viparench, no valent medecina, [e] quasi per tot lo cors decorrent infladura abominabla paría que occupas: la hon yo, primerament censa esperit, no sé com, parentme esser romassa, e centint del verí lo cor esser cercolat per moltes sobtils vies, [per] la fresqueta erba, esperant la mort, me volgia. E ya la hora d equela venguda parent esser, offessa encara de la paor del temps contrari, axi fonch greu la dolor del cor [que] aquella esperant, que tot lo cors corrent se estrangué, e rompé lo ffort sòn, après del qual, sòbita (e paorosa encara de les coses vistes) ab* la dextra ma correguí al lecerat costat, en aquel de present cercant sò que en esdevenidor m era aparelat. E trobantlo censa alguna plagua, quasi relegrada e segura, las vanitats dels sompnis comensí escarnir, e axi vana fiu la fatigua dels Deus. Ay, me trista! quant justament, si yo los escarní lavors, apres ab la mia greu dolor los he vertaders creguts, e plantsensa fruyt, no emperò menys dolentme dels, [dels] los quals ab tanta escuredat a les penses groceres demostren los lurs [esguarts] sacrets, que quasi no mostrats sino esdevenguts se puxen dir! Yo donques, dressada, accíte lo sompniós cap, e per petit vidrial víu entrar dins la cambra los raigs del sol; perque, foragitat tot altra pensament, prestament me laví.

5

10

15

[f. 5 v.]

25

30

35

Com Ffiameta se aressà dels pus bels vestiments que havia per anar al temple. E com li caygué una flor del xipelet la qual cosa tench en mal senyal.

5 **A**QUEL jorn era quasi solempnial a tot
 [f. 6] lo mon, perque yo ab la usada sollici-
 tut* los draps de molt hor reluents me
 vestí, e ab magistrada mà de mí orna-
 da cascuna part, semblant a las Dees vistes de
 10 Paris a la vayl de Ida estimantme, per anar a la
 sobirana f festa me apparalé. E mentra que yo
 tota me mirava, no altrament que l paguó les
 sues plomas, ymaginant de axi plaure a altra
 15 com yo a mí matexa pleya, no sé com una flor
 de la mia corona, presa de la cortina del lit meu,
 o per ventura de celestial mà de mí no vista,
 aquela toltà del meu cap, caygué en terra: mas
 yo, no curant a las occultes coses dels Deus de-
 20 mostrades, [quasi com res fos,] la represí, e so-
 bra lo cap la torní, e aní avant. Ah, mesquina!
 ¿quins senyals pus manifestes de sò que havia de
 venir me podían dar los Deus? Certs, neguns.
 Asò bastava a demostrarme que aquel jorn la
 25 mía llibera ànima, e de sí matexa dona, deposa-
 da la sua senyoria, serva devía [de ma] devenir,
 axi com feu. Oh! si la mia pensa fos estada savia,
 quant aquel jorn a mi ynimich haguera cone-
 gut, e sensa exir de casa lo haguera passat! Mas
 los Deus, vers aquels contra los quals son yrats,
 30 be que de la lur salut els donen a els senyals, a els
 [f. 6 v.] privan del coneximent degut; e axí* a una hora
 mostren de fer lo lur dever, e sadolen la lur yra.
 E la fortuna mia adonques mí vana e no corant

feu exir fora; e acompanyada de molts, pervenguí ab lent pas al sagrat templa, en lo qual ya lo solempne offici degut a aquel jorn se salabrava.

*Com Ffiameta fou al templa, veentla venir totes
las dones li ffeyen loch per ceura. E aquí tots 5
los homens jovens mirantla, entra ells ffonch
judicha per la pus bella.*

LA vela usansa e la mia noblesa me havien entra las altres dones assats excellent loch servat, en lo qual, apres que asseguda me fuy, cervant lo meu costum, los ulls soptosament entorn volgint, víu lo templa de homens e de dones egualment ple, e en varis lochs apartats diversament obrar. Ne primer, celebrantse lo sagrat offici, en lo templa sentida fuy, que, axi com altres veguades solía esser axi aquella esdevench, que no solament los homens [los ulls volgiren pera mirarme], mas encara las dones, [se dressaren en peus,] no altrament* que si Venus o Minerva, no may de elles vistes, fossen en aquel loch, la hon yo era, novelament vengudes. O quantes veguades enffra mi matexa ne rissi, essentne en mí contenta, e no menys [contenta] que una Dea gloriejantme de aytals coses! E lexades adonques [quasi totes] las esqueres de totes las dones jovens de mirar los altres, a mí se posaren en torn, e drets quasi en forma de corona me circuyren, e variament entra ells de la mia belesa parlant, quasi en una matexa centencia concloent, la loaven. Mas yo, quasi los hulls en altra part volgint, mostrava mí de altra curosa; e te

10
15
[f. 7]
25
30

nint las horelles a lurs raonaments, de sò sentia desijada dolsor, e quasi a ells sentintme esser obliguada, alguna veguada ab pus benignes hulls los mirava; e no una volta, mas moltes, coneguí
 5 que de sò alguns d els vana esperansa prenent, ab sos companyons vanament sen gloriejaven.

*Com Ffiameta estant en lo templa mirant, ella si viu un jova qui la mirava, del qual li plageran molt los seus gests ab paraules dients: O
 10 nobla dona tu est la beatitut mia. E d aquela avant Ffiameta may estech en altra pensant sino lo dit jova.**
 [f. 7 v.]

MENTRA que yo en tal guisa, [estava] poch algun mirant e assats de molts
 15 mirada, estava, creent que la mia belesa a altre prengués, esdevench que altri mí miserablement prés. E ya essent veyna al doloros punt, lo qual o de certissima mort, o de vida pus que altra enguoxosa, devía esser occi-
 20 ció, no sé de quin esperit moguda, los ulls ab debita gravitat lavats, enfra la multitut dels jovens circumstants, ab aguts reguardaments extenguí: pus extrem de tots, sol prop de una colona marmorea, a mí directissima un jove recolsat
 25 víu; e (sò que encara fet no havia de algun altra), de inefabla fat moguda, en mí el e las sues maneres comensé de estimar. Dient que, segons lo meu judici, lo qual no era encara de amor occupat, el era de bellissima forma, [en els fets molt plasent, e] hornat de onesta continensa, e de la
 30 sua joventut dava manifest senyal la bella crespadura daorada, e la vermelor rosencha qui occu-

pava las sues gualtes; e yo no menys piedosa que cauta remirava entra home e home. E certes yo [no] haguí forsa de retraure los ulls de reguardarlo algun poch, mas* los pensaments de les altres coses ya dites e extimades, degun altra accident, ni yo matexa forsantme, mi pogué tolra. E ya en la mia pensa essent la emprenta de la sua figura romassa, no cé ab quin calat desig en mi lo reguardava, e quasi [en mí feya] [ab més] arguments, afermades veres las [suas] coses que d el me parien, [e] contenta de esser per el mirada, tal volta si el cautament me mirás, remirava. Mas entra las altres voltes que yo, no guardantme dels amorosos lassos, lo miré, tenint los ulls pus fermes lavors que no havia usat vers los seus, a mi parech en el conexer paraules dients: «O nobla dona, tu sola est la beatitut » mia.» E certes, si yo digues que elles non fossen estades placentes, mentiria; hans axi be me plageran, que elles del meu tendra pits trageran hun suau sospir, lo qual venia ab aquestes paraules: «E vos la mia.» Sino que, recordantme en mí matexa, las estronqué. Mas que valch? sò que no se exprimía, lo cor lo entenía, ab si retenint sò que, si ffòra fos anat, per ventura encara libera sería. Adonchs d aqui avant atorguant major arbitra als meus ulls fols, de sò que ells eran ya volenterosos de*venguts los contentava; e certs, si los Deus, los quals tiran a atorguada fí totes las coses, no m haguessan la conaxensa lavada, yo podia encara esser mia; mas tota consideracio postposada, seguí la apetiva voluntat, e sopp-tossament abta devenguí a poder esser presa; perque no altrament lo foch se encés de una part a l'altra, que si ab balesta una lum, per hun subtil

[f. 8]
5

10

15

20

25

[f. 8 v.]

30

35

raig corrent, dels seus depertintse, percuí en
 los ulls meus, e no contenta de sò romassa,
 hans, no sé per qual occulta via, sobtossament
 5 en lo cor penetrant, se n entrà. Lo qual, en lo
 soptos aveniment de aquela tement, a sí revo-
 cades las forses exteríós, mí pàvida e tota freda
 lexà. Mas no fon lingua la trigua, que lo con-
 trari sobravench, e aquel, no solament fervent
 10 sentí, hans las forses tornades en lur loch, ab sí
 matexes una gran calor portàran, la qual, fora-
 gitada la palidessa, mí molt colorada e caldissi-
 ma reté com a foch, e aquel mirant d on asò pro-
 ceyha, sospiré. Ne de aquella hora avant, negun
 pensament en mí hac loch, sinó de plàureli.

15 *Com Pamphilio trabalava en quina manera po-
 [f. 9] guera conquistar lo que desija*va, no guar-
 dantse Ffiameta si ho ffeya ffictament; mas ela
 encessa d amor tots temps estava.*

20 **A**ls semblants, el, senza mudar loch,
 cautissimament regardava, e per ven-
 tura, expert en pus batales amoroses,
 conaxent ab quines armas [*hamoroses*]
 se devía la desijada presa conquistar, cascun
 hora major en umilitat e pus piedórs se amos-
 25 trava, e ple de amorosos desigs. Ah mesquina!
 quant enguan sota sí aquella pietat amaguava,
 la qual, segons qu els efectes ara demostren, par-
 tintse del cor (hon may pus no tornà) fectissia
 se mostrà en lo seu vis. E per sò que no vage
 30 cascun acta [seu] narrant, dels quals cascu era ple
 de maestrivol enguan, o el qui u obràs, o los fats
 qui u atorguassen, en tal manera anà, que yo,

contra tot poder recomptar, de soptos e ynopinat amor me trobí presa, e encara ho són.

*Com Ffiameta deslibera que aquest ha esser senyor de la sua vida e com aquest es aquell que més ama. E apres se complany de la sua mala ventura segons veurèu.**

5
[f. 9 v.]

AQUEST donques, o piedosissimes dones, fou aquel lo qual [lo meu cor] ab [ma] fola extimacio entra tants nobles, e bells e valarosos jovens, qui no solament aqui [presentes], mas en tota la mia Pertepnopa eren, primer, derrer e sol, elegí per senyor de la mia vida. Aquest ffou haquel, lo qual yo amé e am pus que algun altra. Aquest ffou aquel, lo qual esser davía principi e occacio de tot mon mal, e, axi com yo esper, de dampnosa mort. Aquest ffou haquel jorn, en lo qual yo primerament, de líbera dona, devenguí miserissima serva. Aquest fon aquel jorn, en lo qual yo primerament [amor, no may primerament de mí conegut, coneguí: aquest fou aquel jorn,] en [lo qual primerament] los venerenchs verins contraminaren lo pur e cast pits. Ah, mesquina! e quant mal per mí en lo mon vench en axi fat jorn! Ah mesquina! e quant anuig e anguoxa seria de mí lunyada, si en tenebres se ffos mudat aquel [fat] jorn. Ah mesquina! quant fou al meu honor enemich aquel [fat] jorn. Mas [què?] las [pretèrites] coses mal ffetes, se poden pus ffacilment blasmar [més] que esmanar. Yo ffuy pur presa, axi com he dit; e qual se vulla ffos aquella, o inffernal furia, o ynimigua fortuna qui

10

15

20

25

30

[f. 10] a la mia casta* ffelicitat envetja portés, e ella
 aguaytant, aquest dia ab esperança de infalible
 victoria se pot alagar. Sospresa adonques de
 la pació novela, quasi detenguda e de mí mate-
 5 xa fòra, seyía enfra las dones, e los sagrats ofi-
 cis, de mí hapenes hoyts e no entessos, lexa
 passava, e semblantment de les mies companyo-
 nes los rahonaments diversos. E axi tota la pen-
 sa havia a la novela e soptosa amor ocupada,
 10 que, adés ab los hulls, hadés ab la pensa tots
 temps lo amat jove regardava, e quasi en mí
 matexa no sabia qual ffin de axi ffervent amor
 e desig me esperàs. Oh, quantes veguades, desi-
 derosa de veurelme pus propinque, blasmé yo
 15 lo seu estar derrera los altres, allò poch calor [lo]
 estimant, que el usava a cautela; e ya me anu-
 javen los jòvens a el estants davant, dels quals
 mentra que yo entra els alguna volta lo meu
 enteniment mirava, alguns, creentse que en ells
 20 lo meu guardar termenàs, se cregueran per ven-
 tura de mí esser amats. Mas, mentra que en tals
 termens los meus pensers estavan, finí lo so-
 lempna offici, e ya per partir se eran las mies
 companyones lavades, quant yo, revocada l'àni-
 ma, que entorn la imatge del amat jove ha*nava
 vaguant, ho conaguí. E lavada donques ab las
 altres, a el los hulls revolts, quasi ab los seus
 [ulls] [actes] viu sò, que [yo] en los meus a el
 me aparalava de mostrar, [e mostri], sò es que l
 30 partir me dolía. Mas pur, apres de algun sospir,
 ygnorant quí el ffos, me partí.

Com Ffiametha ama, axi lo primer jorn com lo derrer, a Pamphilio, pasant axi fort dolor dient que Pamphilio lo primer jorn hac poseció presa d'ela.

OH piedoses dones! qui creuria esser 5
 possibla en un punt hun cor axi alter-
 rarse? Qui diria que persona no may
 pus vista sobiranament se puxe axi
 amar en la primera vista? Qui pensarà encen- 10
 dres axi [de veurela] lo desig, que, [*amor en la*
primera vista] de la vista de aquella partintse, sen-
 ta gravissima pena, sol desijant de veurela? Qui
 ymaginarà totes les altres coses en temps passat
 molt plasents, en esguarts daquestes desplaure? 15
 Certes neguna persona, sino qui provat ho ha,
 o hu prova axi com fas yo. Ah mesquina! que
 amor [axi com] ara en mí usa crueltat no hoyda,
 axi en lo pendrem nova ley, de la altra diversa,
 li plach usar! E yo he moltes veguades hoyt
 dir,* que en los altres los plaers són en lo comen- 20
 sar molt laugers, mas apres, de pensaments no-
 drichs, augmentant las forses lurs, se ffan greus;
 mas axi a mí no esdevench, hans ab aquela ma-
 texa forsa me entràran en lo cor, ab que si son
 despuys estats, e estan. Amor al primer die hac 25
 de mí integra poseció; e cert, axi com la verda
 lenya difficilment reb lo foch, mas aquel rebut
 conserva [més, e] ab major calor, axi a mí esde-
 vench. Yo, abans no vensuda de algun desiderar
 jamay, temptada de molts ultimament, ffonch 30
 vincta de [*un*], que he cremat, e crem, he servat,
 e serva més que altra fes may en lo primer foch.

[f. 11]

Com Ffiameta veé lo gran amor que aportava a Pamphilio, esmaginà en quina manera, pus cautament e pus cuberta, ella pogués amar a Pamphilio.

5 **L**EXANTS molts pensaments que en la pensa aquel mati, ab accidents diversos, me occorragueren, ultra los recomptats, dich que de novela furor encesa, e ab la anima feta serva, la don líbera
 10 [f. 11 v.] lavada la havia, me retorné. E, apres que en la mia cambra sola e ociosa me* trobé, de diversos desigs encesa, e plena de varis pensaments, [e] de molta sollicitut estimulada, tota fí de
 15 aquela en la ymaginada figura del amat jove termenant, pensé que, si amor de mí foragitar no pogués, al menys caute se regís e occulta en lo trist pits; la qual cosa quant sía dura a ffer neguna no u pot saber, si no u prova: e cert no crech que ella ffaça menys anuig que l amor
 20 matexa [sabent encara]. E en tal preposit ferma, [fuy] no sabent [e] encara de qui, ab mí matexa [en tal preposit ferma fuy] enamorada [me proclamava].

Com Ffiameta sabé cautament lo nom del jove, ne qui era. E com ho sabé ela romàs molt contenta. Per apres ela se adelità en los bells are-saments e en abilarse no mancava.

QUANTS e quals fosen en mí de aquest 5
 amor los pensers nats, lonch seria a tots
 volerlos recomptar; mas algun poch,
 quasi forsantme, me tiran a declarar-
 [los], ab algunes coses ultra lo usat comensa-
 [des]me a delitar. Dich donques que, havent 10
 tota cosa postposada, sol lo pensar en lo amat
 jove me era car, e parentme que en asò persa-
 verant, per ventura sò que yo entenía celar se
 podia presomir, [en] moltes veguades [de asò me]
 represí [celarho]. Mas que m* ajudéu? las mies [f. 12]
 reprencions daven loch molt larch als meus de-
 sigs, [e] inútils se ffogíen ab los vents. E yo
 desigé molts jorns sobiranament de saber qui
 fos lo amat jove, e novels pensaments me dona-
 ren que apertament e cautament yo ho sabí, de 20
 què no poch contenta romanguí: e semblan-
 ment los ornaments, dels quals yo primerament,
 axi com a poch freturosa de aquells, no curava,
 comensaren a mí esser cars, pensant pus ornada
 més plaure; e de aqui avant los vestits, e l'or, 25
 e las perles, e las altres precioses coses, més que
 debans presé. E yo [qui] fins en aquella hora als
 temples, a las festes, a las junctes e als marins
 ribatges anada e als jardins, sens altra deport
 que ab las jovens trobarme, [no prenia] comensí 30
 ab novel desig los delitosos lochs a cercar, pen-
 sant que veura e vista poría esser ab delit. Mas
 verament me fogí [la esperansa e] la fiança, la

qual yo en la mia bellesa solía haver, e may
 fora de sí la mia cambra non [me] havia, sensa
 primer pendra del meu espil ffael concel, e las
 5 mies mans, no sé de quina maestra hamaestra-
 des novelament, cascun jorn pus ayrosa orna-
 dura trobant, e junyint la artificial a la natural
 bellesa, entra las altres esplendissima me retien.
 E las honors semblantment a mí fetes per pro-
 pria cortesia de les dones, encara que per ventu-
 [f. 12 v.] ra a la mia noblesa se offerissen, quasi degudes*
 comensí a volerles, pensant [que], al meu amant
 parent pus magníficha, más ab justa pensa me
 guardaria; la avaricia, de les fembres innada, de
 15 mí fugintse, aytal me lexà, que axi las mies co-
 ses com no mies me eren cares, e liberal deven-
 guí: e laudacia cresqué lavors, e mouse la fe-
 menil volpelesa, follament alguna cosa pus cara
 reputant que de primer; e ultra asò, los hulls
 20 meus, ffins a lavors simples en lo guardar, muda-
 ren lur manera, e maravellosament artificiosos
 devengueren a lur offici. Encara [a] moltes al-
 tres mutacions a mí se acompanyaren, las quals
 no cur totes de recomptar, per que molt serien
 25 enamorades, coneguats quals e quantes serien
 aqueles coses que a cascuna esdevenen posada
 en tal cars.

*Com lo jove se posava per los lochs hon Ffiameta
devia passar, sacretament, tant que ela n era
molt contenta com lo veyá. E apres era ela de
dolor turmentada quant lo perdía de vista, axi
com legint trobareu.*

5

ERA lo jova molt avisat, segons moltes
veguades experiència reté testimoni.
El tardes veguades [e] honestíssima-
ment alà hon yo era vinent, quasi com
si allò matex hagués proposat, que yo havia, sò
es de celar en tot* las amoroses flames, ab [I] uyl [f. 13]
cautissim[ament] me mirava. Certes, si yo negàs
que, quant asò me avenia que yo l veés, amor
(quant que s vulla fos en mí axi poxant, que pus
no podia cosa alguna) quasi la anima ampliant 10
per forsa cresqués, yo neguaría lo ver. El lavors
las flames enceses feya en mí pus vives, e no sé
quals oblidades, si algunes ni havia, encenia;
mas en asò no era axi halegra lo principi, que
a la fi no romangués pus trista, aquela hora que 20
de la vista de aquel romanía privade: per sò com
los ulls, de la lur alegria privats, donaven al cor
anojosa occació de dolerse, de què los sospirs,
en quantitat e en qualitat devengueran majors,
e lo desig, quasi tot mon centiment ocupant, 25
me tholia de mi matexa, e quasi axi com si no
fos la hon era, fflu moltes veguades marvelar
los qui m veyan, donantme puy a tals accidents
occasions infinides, d amor matexe ensenyades.
E ultra asò sovent lo nocturn repos e lo conti- 30
nuu menjar tolentme, alguna volta [a] actes pus
foriosos que sobtats, e a paraules me movien
inussitades.

[f. 13 v.] *Com Ffiametha se adelitava en bells ves*timents e bels aresaments aportar, e lo seu estudi no era en altra sino en tenirse joyossa. ffinis que la nodrissa se n maravelà e la y dix.*

5 **V**EUS que los crescuts ornamentals, los accessos sospirs, los novels actes, los ffuriosos moviments, lo perdut repos, e las altres coses en mí per la novela
 10 amor vengudes, entra los altres domesticchs e ffamiliars a maravelar mogueran una mia nodrissa, de anys entigua e de seny no jova, la qual, ya [en sí] conaxent las tristes fflames, mostrant de no conexerles, moltes veguades me représ
 15 dels novels moviments. Mas pur hun jorn a mí trobant sobra lo meu lit malenconiosa jaure, veent de pensers carreguat lo meu fffront, apres que de tota altra companya se veé líbera, axi me comensà a parlar.

20 *Com la nodrissa demana a Ffiameta què eren aquels sospirs que lansava de més de no soler. E ella respòs que no y havia nenguna cosa nova. Empero ia nodrissa ho conexia be.**
 [f. 14]

25 **O**H, fffila a mí pus cara que la propia « ànima, quines sollicituts, de poch de » temps ensà te estimolen? Tu neguna » hora pases sense sospirs, la qual al- » tres vegades alegre, e sense malenconia tots » temps veura solía.» Lavors yo, hun gran suspir donant, de una en altra color per moltes ve-
 30 guades me mudé, quasi de dormir fffingintme,

e de no haverla hoyde, [e] ara sà, ara là volgintme, per temps pendra a la resposta, apenes podent la lengua a perfeta paraula conduyr, pur li responguí dientli axi: «Cara nodrissa, negu- 5
 » na cosa nova me estimola, ne pus sent de sò
 » que son usada: solament los naturals corsos,
 » no tenints tots temps de una manera los vi-
 » vents, ara més que en lo temps passat me fan
 » pensosa.» «Certes, fila, tu m enguanes, (respòs 10
 » la vela nodrissa), e no penses tu quant sia greu
 » cosa a fer las persones entigues [fer] creura per
 » paraules una cosa, e en los actes un altra mos-
 » trarne: not es necessari celarme sò que yo, ya
 » són molts jorns passats, en tu manifestament
 » he conegut.» Ah, mesquina! quant haguí asò 15
 hoyt, quasi dolentme e [suspirant] corrosantme,
 li diguí: «E donchs, si tu ho*sabs, per que u [f. 14 v.]
 » demanes? a tu no fretura pus sino celar sò que
 » coneixs.» Respòs ela: «Verament, celaré sò que
 » no es licit que altra sapia; e abans terra a mí 20
 » obsorbescha, que yo, cosa qui a tu torn en ver-
 » gonya, digua: gran temps ha, que yo de tenir
 » las coses celades aprenguí. E per sò d aquesta
 » cosa víu segura, e ab diligencia guarda que
 » altri no conegua sò, que yo, censa dirlo m tu 25
 » ni altri, en los teus semblants he conegut.
 » Mas, si en aquela folia en la qual yo t conech
 » cayguda, a tu se convé, si en aquel seny fos-
 » ses en lo qual ya fuyst, a tu sola [ho] leixería a
 » pensar, segurissima que en hasò loch lo meu 30
 » amaestra[men]t no hauría. Mas per sò com
 » aquest cruel tiràn, al qual, axi com a jova do-
 » na, no haventne tu pressa guardia de el, sim-
 » plament te ha a el sotmesa, ensemps [sòl ab] la
 » libertat la conexensa ocupar, me plau de re- 35

- » cordarta [e de preguarta], que tu del cast pits
 » extirpes e foragits las coses nephandes, e ex-
 » pelint las desonestes fflames, [e] no t fasses a
 » turpissima esperansa cerventa: ara es temps
 5 » de resestir ab [*pocha*] forsa, per sò que qui be
 » en lo principi contrastà, foragità lo vilan
 » amor, e segur roman e vensador; mas qui ab
 » lonchs pensaments e falaguaríes lo nodríx, tart
 [f. 15] » puy pot recusar* lo seu jou, al qual quasi vo-
 10 » lenteros se sotmet[é].» «Ah mesquina! (diguí
 » yo lavors), e quant són pus laugeres a dir
 » aquestes coses que menarles [a] effecta.» «Com
 » que elles sien [assats mal] laugeres a fer, pur
 » possibles son, (dix ela) e a ffer se covenen.
 15 » Guarda [si] l'altessa de ton linatge, [a] la gran
 » fama de la tua virtut, la flor de la tua belesa,
 » la honordel mon present, e totes aqueles altres
 » coses que a noble dona deuen esser cares, e
 » sobra tot la gracia del teu marit, [e] per tu tant
 20 » amat, e tu de el, per aquesta sola [*deus*] perdre
 » [*los*] desiges: [e] certes voler no u deus, ne crech
 » que u vulles, si savia ab tu matexa te aconce-
 » les. E donchs per Deu retén[te, e] los ffalsos
 » delits promesos de la sutza esperansa foragi-
 25 » tels, e ab ells la presa fffuror. Yo súplicament,
 » per haquest vel pits e per sò que [*en el*] es molt
 » affadiguat, del qual tu los notritius aliments
 » has presos, te prech que tu matexa te ajúts, e
 » las tues honors pervengues, e las mies induc-
 30 » cions en asò no rebuges: e pensa que part de
 » la sanitat està al voler esser guarit.» E lavors
 comensí yo a dir: «Cara nodrissa, assats co-
 » nech veres las coses que narres; mas lo fffuror
 » me costreny a seguir lo pijor, mas lo coratge
 35 » consebent, e en los seus desigs trabucables, en

» va los teus concels apateix; e sò que la* raho [f. 15 v.]
 » vol es vensut del regnant furor: la nostra pen-
 » sa, tota poseex amor e senyoreja ab la sua
 » deitat, e tu sabs, que no es cosa segura a las
 » sues potencies resistir.» E asò dit, quasi de 5
 verguonya vensuda, sobra los seus brasos cay-
 guí. Mas ela, lavors pus que debanes turbada,
 ab veu pus règida comensà tals paraules:

*Com la nodrissa castiguà a Ffiameta dientli que s
 leix de tals coses. E Ffiameta li dix que si be 10
 li volia que no li parlàs de tals affers e que li
 ysqués de la cambra.*

VOSALTRES, turba de beles jovers, de
 » fflama libidinosa encesses, empen-
 » yentvos [a] assò, vos haveu trobat Ha- 15
 » mor esser Deu al qual pus just titol
 » sería Furor; e aquel de Vénera apelat fil, dient
 » que el del tercer cel pren las sues forses, quasi
 » volents a la vostra folia posar necessitat per
 » escusa. Oh enguanades, e verament de cone- 20
 » xensa totes fora! que es asò que vosaltres diets?
 » Aquest de infernal furia empès, ab soptos vol
 » vicita totes las terres, no deytat, mas pus tost
 » folia de qui l reb,* be que el no visita los més [f. 16]
 » sino aquels, los quals de supèrflum abundants 25
 » en las mundanes felicitats, coneix ab los co-
 » ratges vaguorosos e abtes a ferli loch: e assò
 » es assats manifest. E donchs, no veem nos Vé-
 » nera sanctissima habitar en las petites cases
 » sovent, e solament util al [necessari] nostre 30
 » procreament? si cert: mas aquest, lo qual, per
 » Furor, Amor es apelat, sempre les dissolutes

» coses apetint, ne altra se acosta sino que a la
 » felice fortuna. Aquest esquivia axi viandes a la
 » natura soficients com de vestiments, los deli-
 » cats e resplandents amonesta, e [ab] aquels
 5 » mescla los seus verins, ocupants las ànimes
 » mesquines; perque, aquest los alts palaus axi
 » volenters visita, e en las pobres casses tardes
 » veguades se veu o no jamay; per sò com el es
 » pestilencia, que sol elegeix los delicats lochs,
 10 » axi com pus, a la fi de las sues operacions yni-
 » ques, comformas. E veem en los umils pobles
 » los afectes sans, mas los richs de tota part de
 » riquesa resplandents (axi en asò com en las al-
 » tres coses incessiables) tots temps més que no
 15 » es covinent cerquen, e asò preposat, desigen de
 » poder més que no [s] pot: de les quals tu matexa
 » cent esser una, oh infellissima joveta, en nove-
 [f. 16 v.] » la sollicitut*[e] descovinent entrada per sobres
 20 » be.» A la qual, apres assats haverla escoltada,
 » Tu duymés a aquests efectes impotent, [e]
 » meritament refutada de tots, quasi involun-
 » taria parles en contra ells, e allò ara vas blas-
 » mant que per altres voltes tes estat pus plasant.
 25 » E si las altres dones de mí pus famoses, savies
 » e poxants, axi en temps passat lo han nomenat
 » e l clamen, yo no li pux dar nom de novel: a el
 » són verament subjecta, qual que [de asò] sia la
 » occacio, o la mia felicitat o la mia desventura,
 30 » e pus no puch: [e] las forses mies, a las sues mol-
 » tes veguades opposantse, vensudes, enderreres
 » se son retudes. Adonques, o la mort o lo jove
 » desijat resta per dar ffi a las mies penes, a las
 » quals tu pots (si axi savia est com yo t tinch)
 35 » donar concel e ajuda, las quals menors las fas-


» sen, yo te n prech, o te roman de anesprirles,
 » blasmant sò [a] que l'ànima mia, no podent
 » altra, ab totes las forses es disposta.» Ella la-
 vors currasantse, [e] no sens rahó, sensa respon-
 drem, no sé qué murmurant ab sí matexe, mí, de
 la cambra exida, lexà sola sens altra companya.* 5
 [f. 17]

*Com la nodrissa se parteix de Phiametha no vo-
 lent Phiametha pendra son concel. De que, es-
 tant axi Phiametha pensant, lo seu enteniment
 estava molt turbat. E estant axi li aparéch una
 bela dona, la qual parlà ab ella molt.* 10

YA se era, sensa pus parlarma, partida
 la cara nodrissa, los concels de la qual
 refuté mala per mí; e yo sola romasa
 en la mia cambra, las sues paraules en 15
 los sollicitis pits enfre mí revolvent, e encara que
 offuscat fos lo meu enteniment o conexement,
 de fruyt les centía plenes; [e] quasi sò que aserti-
 vament havia davant ela dit de voler pur seguir,
 penedintme en la mía pensa me vacillava, e ya 20
 comensant a pensar de voler lexar anar las coses
 meritament dampnoses, ela volía reclamar als
 meus confort; mas novel e soptós accident men
 revolch; per sò com en la mía cambra sacreta (no
 sé de hon venguda) una bellíssima dona ce oferí 25
 als hulls meus, circumdada de tanta resplandor
 que apenes la vista ho sostenía. Mas pur, estant
 ella encara* tàcita en lo meu esguart, quant po-
 guí per la lum los ulls agussar tant los espenguí
 avant, ffins a tant que [a] la mía conexensa per-
 vench [a] la bela forma, [e] viu ela núa, fors so-
 lamente de hun subtil drap purpureench, lo qual, 30
 [f. 17 v.]

jatsia que en alguna part lo resplendent cors
 cobris, [de] aquel no altrament tolia la vista a mi
 mirant, que posta figura sota clar vidre; e la sua
 testa (los cabells de la qual tant [de] resplendor
 5 [l or] passaven, quant l or [de] los nostres passa,
 ultra los més brundos) [havía] cuberta d una gar-
 landa de diverses fflors, sota la ombra de la qual
 yo víu dos ulls de bellissima aparença e incom-
 parabla, e delitosos a reguardar [e] ultra mane-
 10 ra, rendien mirabla lum; e tant tot l altra visatge
 havia bel que así dejús [a] aquel semblant no
 troba. Ella no deya alguna cosa, hans se offerí
 contentíssima que yo la reguardàs, e yo veent de
 reguardarla contenta, poch a poch entra la fòl-
 15 vida lum de ela las beles parts me parien pus
 clares, per sò que yo las belleses vistes en ela de
 no poder ab lengua dir, ni sense vista pensar.
 entra las mortals coneguí no esser estada. La
 qual pus que ella de mí considerada del tot se
 20 veyá, veentme marvelar de la sua belesa e de la
 [f. 18] sua ven*guda, ab alegria visatge e ab veu pus
 que la nostra assats suau, axi envers mí comen-
 sà a parlar:

25 *Com la Deessa parla ab Phiametha dientli que
 leix lo concel que li dona la vella nodrissa,
 traentli consequencia de moltes devayl anome-
 nades, las quals han viscut joyosses.*

30  H jova dona, pus que alguna altra mo-
 » vibla, què per los concells de la vela
 » nodrissa the aparelles de ffer? e no
 » coneixs tu [que] ells son pus defficils
 » a seguir, que lamor matexa a que desiges fogir?

» no penses, quals e quants, e com incorpora-
 » bles affanys ells te serben? Tu, estoltissima, no-
 » vament nostra, per las paraules de una vella,
 » no nostra ferte desiges, axi com aquella qui en-
 » cara quals e quants sien los nostres desigs no 5
 » sabs. Oh poch savia, enten, e per las nostres
 » paraules reguarda si a tu sò que al cel e al mon
 » [es] bastat es assats. Tot quant Ffebo surgent
 » ab los clars raigs del Gange, ffins lavors que en
 » las[mies] ondes d Esperia ce tufa[e] ab los lassos 10
 » carros, a las sues ffatigues donant repos, veu
 » en lo clar jorn; e sò que entra la ffreda* Ursa e [f. 18 v.]
 » lo caloros Poll se enclou, senyoreja lo nostra
 » volant ffil sens alguns enbarchs. E en los Cells,
 » no solament atorguan los altres él esser Deu, 15
 » mas encara es estat tant pus que ls altres po-
 » tent, que algun no y ha, que estat no sia en
 » temps passat vensut de les sues armas. Aquest,
 » ab daorades plomes molt lauger en hun mo-
 » ment volant per los seus regnes, tots los vesi- 20
 » ta, e lo ffort arch regent, sobre lo tirat nervi
 » apradeix [les sagetes de nos fabricades e tem-
 » prades] en las nostres aygues: e quant algun
 » pus digna que los altres alegeix al seu servici,
 » aqueles prestíssimament tramet hon li plau, 25
 » El conmodò las feres flames dels jovens, e en
 » los cansats vels instaura las espentes calors, e
 » ab no conegut ffoch de les verges inflama los
 » casts pits, equalment las maridades e las vi-
 » dues rescaldant. Aquest, ab las sues ffalles res- 30
 » caldants, los Deus comendà en temps passat
 » que els lexàsen los Cels, e ab falsos visatges
 » abitassen las terres. Donchs, no ffonch el Ffe-
 » bo vensador del gran Pithon, e acordador de
 » la guitarra de Parnasso, mes totes*veguades de [f. 19]

» aquest subjuguat, [ara] de Dafne, ara per Cli-
 » mene, adés per Leuchòthoen, e altres molts?
 » certs sí: e ultimament, reclusa la sua gran lum
 » sota la vil fforma de hun petit pastor, enamo-
 5 » rat guardà las armas de Meropi. Jupiter ma-
 » tex, lo qual regeix lo Cel, costranyentlo aquest,
 » se vestí menor forma de sí: ell alguna volta en
 » forma de blanch aucel, movent las ales donà
 » veu pus dolsa que lo morint cigne; e altra vol-
 10 » ta, tornat toro, posat al seu ffront corns, junyí
 » per los camps, e los seus dosos umilià als jous
 » virginals, e per los freterns regnes ab las feses
 » ungles, semblant a ofici de rems, ab fort
 15 » pits, abitant lo profunt, se alegrà de la sua ra-
 » pinya. Sò que per Semela en la propia fforma
 » feyés: e sò que per Almena mudat [en] Amphi-
 » tehon: ne sò que per Calixtho mudat en Dia-
 » na: e per Dampna tornat or, tot sò que feu,
 20 » no ns càlegua dir, que seria trop lonch. E lo
 » fer Deu de les armes, lo vermolor del qual en-
 » cara espaventa los gegants, sota la sua poten-
 [f. 19 v.] » cia temprà los seus aspres a*fectes, e devench
 » amant. E lo acostumat al foch ferrer de Jupi-
 » ter, e fabricant dels vibrants lamps, de aquel
 25 » [de] aquest pus poderós fou cuyt; e nos sem-
 » blantment, encara que mara li siàm, no ns en
 » som pogudes guardar, segons las nostres là-
 » gremes demostraren en la mort de Dido. Mas
 » per que nos affatiguam axi en tantes paraules?
 30 » deguna deitat es en los Cels de haquest no fa-
 » rida, sino Diana: aquesta sola, delitantse en
 » los boschs, li es ffogida, la quals (segons ope-
 » nió de alguns) no ffogida, mas pus tost ama-
 » gada. Mas si tu per ventura los exemples del
 35 » Cel incrèdula esquivas, si cerques qui del mon

» los haya centits, tants són, que de quí comen-
 » sar apenes me ocorre; mas tant te podem ben
 » dir, que tots son estats valerosos. E remira
 » primerament aquel ffort fil de Almena, lo
 » qual, posat jus [*lo ceptra*] los sagetas e la ma- 5
 » nacívol peyl del gran leo, sostench de aconsar-
 » sa als dits los verts esmaracdes, e de dar ley als
 » rosos cabells, e ab aquela ma, [ab] la qual poch
 » abans portada havia la dura massa e aucis lo
 » gran Antheu e tirat* lo Cà infernal, [*quen*] tras- [f. 20]
 » qué [*e tirà*] los fils de la lana dada de Jole del
 » pendent fus, e los musclos, sobra los quals lalt
 » Cel cera posat mudant espatla Athalantha,
 » foren primerament dels brasos de Joles pre-
 » muts, e puy cuberts, per plaurali, de sotils ves- 15
 » timents de porpra. E què feu Paris per aquest?
 » què Elena? què Clitannestra? e què Gistho? a
 » tot lo mon es notori: e semblantment de Exi-
 » les, de Phisis, de Adriana, de Aleandro, e de
 » Dido, e de molts altres no dich, que no fretu- 20
 » ra. Sant es aquest foch, e molt potent, crèu-
 » men. Hoyt has lo cel e la terra subjuguats del
 » meu fil en los Deus e en los homens; mas que
 » diràs tu encara de les sues forses, estanentsa
 » en los animals yrracionals, axi celestes com 25
 » terrenals? E per aquest la tortra al seu mascla
 » segueix, e las nostres colomas als seus coloms
 » van darrera ab caldíssima efecció, e nagun
 » altra es qui de la manera de aquest fuge alguna
 » volta: en los boschs los tímidos cervos, fets son 30
 » enfra sí faroses quant aquest los tocha, que
 » per las desijades cervies combaten e mugen,
 » de la calor d aquest mostran senyal; e los orri-
 » bles senglars, devenen per lur ardor escomo-
 » sos, e agüen las corbes* dents: e los leons affri- [f. 20 v.]

- » cans, de amor tocats, tots vibren los coylls. Mas,
 » lexant las silves, dich, que los darts del nostra
 » fil encara [en] las fredes aygues centen, los
 5 » folchs dels marins Deus, e dels decorrents
 » flums. Ne crech que occult sia a tu, quina tes-
 » timoniansa ya Neptuno e Glauso e Alfeo e al-
 » tres assats ne han retuda, no podent ab las lurs
 » homides aygues foragitar del tot, mas solament
 » aleujar aquesta flama, la qual, encara ja sobra
 10 » terra e en las ayguas sabuda de cascu, ferm
 » mou penetrant la terra [e fins al rey de les os-
 » cures llacunes se fa sentir. Adonchs lo cel, la
 » terra] la mar, l'infern, per experiencia conexent
 » las sues armas; e per sò que tu en breus parau-
 15 » les totes las coses compregues de la potencia
 » d aquest, dich que tota cosa [qui] a la natura [es]
 » subjecta, de el deguna potencia es líbera, e ela
 » matexa es sota Amor. Quant aquest lo comen-
 » da, los entichs odis perexen, e les velles yres
 20 » e las noveles donen loch als seus fochs; e ulti-
 » mament, s'esten tant lo seu poder, que algunes
 » voltes fa gracioses las madastres als filastres,
 » que no es petita maravela. Donques què fer
 » cerchas? què dubtes? a qui foyllament fuigs?
 25 » E si tants Deus, tants homens, tants animals,
 » de aquest son vensuts, tu de esser vensuda per
 [f. 21] » que t vergonyes? * Tu no sabs que t fas: si tu
 » per ventura de sotsmetret a aquest esperes re-
 » prencio, ela no es de poder caura; per [sò que
 30 » millia ho feren major, e seguir] sò que los al-
 » tres pus de tu excellents han fet, tu, com ha-
 » vent poch fallit e menys potents que los ya
 » dits, retràn escusada. Mas, si aquestes pa-
 » raules not mouran e pur resestir volràs, pensa
 35 » la tua virtut no semblant a aquela de Jupiter,

» ne en seny poder ajunyer a Ffebo, ne en rique-
 » sa Junó, ne a nos en belesa: e tots som estats
 » vensuts. Donques tu sola creus vencer? tu est
 » enguanada, e a la fi perdràs. E basta a tu tot
 » asò que debans a tot lo mon ha bastat, net fassa 5
 » [a] asò paorosa lo dir: — Yo he marit, e [las]
 » sanctes leys e la promesa [fè] me veden aquestes
 » coses — per sò com tots [los] arguments vansson
 » contra la ley d'aquesta virtut. E el, axi com a
 » pus fort, las altres leys no curant avileix, e do- 10
 » na las sues. Pasiphe semblantment havia ma-
 » rit, e Phedria, e nos encara quant amavam.
 » E los marits mateixs aman las més veguades
 » havents mullers: guarda Jason, Teseu, e lo fort
 » Hercules, e Ulixes. E donchs no es a ells feta 15
 » injuria, si per aquella ley que els tracten son* [f. 21 v.]
 » tractats: a els neguna porroguativa més que a
 » las dones es atorguada, e per sò abandona los
 » foylls pensaments, e segura ama com has co-
 » mensat. E vet, que si tu al potent Amor no vols 20
 » obeyr, a fogirte cové; e hon fogiràs tu que el
 » no t seguescha e no t junye? El ha en cascun
 » loch egual potencia: e hon que vages en los
 » seus regnes demores, en los quals algun no s
 » pot abscondra, quant li plau ferirlo. Basta a tu 25
 » solament, o jova dona, que de no abominable
 » foch, com feu Mirra, Semiramis, Biblis, Ca-
 » nasse, e de Cleopatra, te molesta. Neguna cosa
 » nova del nostro fil en vers tu serà operada: el
 » [ha] axi las leys com algun altra Deu; als quals 30
 » tu servir no est la primera, ne de esser la de-
 » rra deus haver esperansa. E si per ventura
 » al present te creus esser sola, vanament creus.
 » Lexèm estar l'altra mon, que tot n es ple; mas
 » la tua ciutat remira, la qual infinides compa- 35

- » nyones te pot mostrar; e recòrte que neguna
 » cosa feta de tants, meritament se pot dir des-
 » covinent. Sagueix donques a nos, la molt re-
 » guardada bellesa ab la Deytat nostra regracia,
 5 » la qual del nombra de les simples, a conexer
 [.f. 22] » lo delits dels nostres dons, te havem tirada.»*

*Com Phiametha se lavà del lit e agenolàs davant
 la Dea ffaentli gracies de las paraules que
 dites li havia, offerintse de fer sò que [a] la
 10 Dea plau.*

- H** dones piedoses, si amor benaventu-
 radament compla los vostres desigs,
 què davía yo, o podia respondra a tan-
 tes e tals paraules, e de tal Dea, sino:
 15 «Sia com a tu plau»? A donques yo dich, que
 ella ya tàcita, quant yo las sues paraules havent
 en mon enteniment recollides, enffra mi plenes
 de infinides escuses sentintles, e ela conaxentho,
 ha asò fer me dispongui: e soptosament lavada
 20 del lit, e posats ab umil cor los genols en terra,
 axi temorosa comensí a parlar: «Oh singular
 » bellesa e eterna, oh deitat celestina, oh únicha
 » dona de la mia pensa, la potencia de la qual
 » sent pus fera qui pus si deffen, perdona a la
 25 » mia simpla resistencia feta de mi contra las
 » armas del teu fil, no conegut, ffes [de mí] sò
 » que a tu plau, e axi com promets, e a loch [e]
 » temps merita la mia fe, per sò que yo, de tu
 » enffra las altres dones loantme, crescha lo nom-
 30 » bra de tos subdits sens fi.»

*Com Ffiametha hagué dada respostta a la Dea, besantla, d'ela pres comiat jaquintli la semblansa del jova.**

[f. 22 v.]

AQUESTES paraules havia apenes yo dites, quant ella del loch hon estava, 5
 moguda envers mi vench, [e] ab fervent desig en lo semblant, abessant-me, me besà lo front. Apres, en tal manera com lo fals Escenio, en la bocha a Dido alenat, encés las ocultes flames, axi a mí en la bocha 10
 aspirant feu los primers desigs pus escalfats centir. E ubert hun poch lo drap purpureench, en los seus brasos entra las delicades mameles, la semblansa del amat jove, revolta en lo seu mantel, ab sollicitut a la mia no desemblant, me feu 15
 veura, e axi m dix:

Com la Dea s'en anà e dix a Phiametha: Guarda la semblansa de aquest jova e amal pusque ho havem promes e volgut.

JOVA dona, reguarda aquest: no Liza, 20
 » no Geta, no Birrea, ne lur semblant
 » te havem per amant donat: ell [es]
 » per cascuna cosa digne de esser de
 » cascuna Dea amat: [a tu] pus que si mateix,
 » axi com nos havem volgut, ama, e amarà tots 25
 » temps; e per sò alegra e segura en lo seu amor
 » the abandona. E los teus prechs han ab pietat
 » tocases las* nostres orelles axi com a dignes, [f. 23]
 » e per sò espera que, segons las obres, sensa
 » falla merit pendràs.» E d'aquí quasi sensa pus 30
 dir súbita se tolch als ulls meus.

*Com Ffiametha deya en sí mateixa si era Venus
o Thesiphona aquesta que li era apparaguda.*

5 **H** misera! yo no dupta que, las coses se-
guides mirant, no Venus aquesta qui m
aparech, mas Thesiphona fos pus tost,
la qual, posats jus los espaventables ca-
bels no altrament que Jonó la claredat de la sua
deytat, [*mostra e*] vestida la esplàndida forma, tal
10 com ella la vest, en aquella forma a mí se feu
veura que feu a Simella, donant semblant con-
ceyl de destruccio ultima, com ella feu, a mi; la
qual yo miserablement creent, o piedossima fe,
o reverent vergonya, o castedat sanctissima, de
15 les honestes dones unich e car tresor, me fou
occació de foragitarvos. Mas perdonatsme, si
panitencia, dada al peccador e apres sostengu-
da, perdó alguna volta pot impetrar.

[f. 23 v.] *Apres que la Dea se fou partida d ela, contenta*
20 *restà Phiametha.* Empero estech en sí molt*
maravellada que actanent que no l havia cone-
guda, com li havia promes de fer a sa voluntat.

25 **A**PRES que del meu esguart la Dea se
fou partida, yo en lo seu plaher ab tot
l'ànima romasí disposta: e jatsia que tot
l'altra seny me tolgués la paciò foriosa
que yo sostenia, no sé per qual meu merit, sol
hun be de molts perduts me fou lexat, sò es lo
conexer que tardes veguades, o no jamay, fon [a]
30 Amor palesa atorguada beneventurada fi. E per
sò entra los meus pensers sobirans, quant que

ell [me] fos greu a fer, disponí de no proposar a la rao lo voler, en portar a ffi tal desig. E certes, quant que yo moltes veguades fos per diversos accidents fortissimament constreta, pur tanta gracia me fonch atorguada, que sensa traspassar lo seny, virilment sostenint, l'afany transpassí. E en veritat encara duran las forses a tal concel, per sò que quant yo escrívia coses verissimes, sota axi fet orda las he dispostes, que, exceptat aquel qui axi com yo ho sap [e] de tot es occació, negun altra. per* agut que haya l'enteni- ment, poría que yo fos conexer. E yo a el prech, si may per ventura aquest libret a las mans li pervé, que el, per aquella amor la qual, ya m ha aportada, vulla sol celar sò que a ell, ne honor ne util, pot manifestantho tornar. E si el a mi se es tolt, sensa haverlo yo meritat, no m vulla tol- ra aquella honor, la qual jatsia que injustament port, el com volgués. nom poría retra jamay.

Com Phiametha e Pamphilio, estants enamorats, comonicaven en quina manera se descobririen a la serventha. E com Pamphilio pres amistat ab lo marit de Ffiametha.

TAL preposit adonques cervant, e sota greu pes de soffrensa domdant los meus desigs volanterosos de mostrarse, me enginyé ab occults actes, quant temps me fonch atorguat, de encendra lo amat jova en aquelles matexes flames hon yo ardia, [e] de ferlo caut axi com yo era [*metramabla*]. E en veritat en asò no m feu tardar lingua fatigua; per sò com, [si] en los semblants vera testimoniansa

- [f. 24 v.] de la qualitat del cor se compren,* jo en poch
 temps coneguí, al meu desig esser seguit lo efec-
 ta; e no solament de la amorosa ardor, mas
 5 encara de cautela perfeta lo víu ple; sò que so-
 biranament me fou a grat. El ab integra consi-
 deració, savi e entenent de salvar lo meu honor,
 e complir, quant loch e temps ho atorguassen,
 los seus desigs, ser que no sens gravissima pena,
 10 usant moltes arts, se enginyà de haver familia-
 ritat de tots los qui m eran parents, e ultima-
 ment del meu marit: lo qual no solament hac,
 mas encara ab tanta gracia lo s tirà, que [a] el
 neguna cosa li era a grat, sino tant quant ab ell
 la comunichava. E quant asò m era plasant crech
 15 que sens escriura ho conaguats: e qui sería aque-
 la axi estolta, que no cregués que sobiranament
 me contentàs? E d aquesta familiaritat nasqué
 sò poderma alguna volta el a mí, e yo a el, en
 publich parlar. Mas ya parentli temps de pro-
 20 ceyr en pus sobtils coses, ara ab hu, ades ab
 altra, quant veyà que yo ho yrlo pogués e enten-
 dra, parlava coses, per las quals yo, volentero-
 síssima de apendra, conaguí, que no solament
 parlant se podía la effeccio demostrar a altra e
 [f. 25] la resposta pendra, mas* encara ab actes diver-
 sos e de las mans e del vis se podía fer: e asò
 plaentma molt, ab tant de avisament compren-
 guí, que ne el a mí, ni yo a el, significar volia
 alguna cosa, que assats covinentment la hun a
 30 l'altra no entenés. E no de sò content [estant],
 se enginyà, per figura parlant, de ensenyar [mè]
 en tal modo parlar, e ferma [pus] certa de sos
 desigs, mí Fiametha, e sí Pamphilio nomenant.
 Ah mesquina! quantas voltes en ma presenja e
 35 dels meus pus cars, calt de festa e de menjar e

d amor, fenyent Phiametha esser estada gregua e semblantment Pamphilio, narrà el com yo de el, e el de mí, primerament esser estats presos, ab quants accidents apres se eran seguits, [e] als lochs e a las persones pertanyents a la novela donants covinents noms. Certes yo ne risi moltes voltes, e no menys de la sua saguacitat que de la simplicitat dels escoltants; e tal volta fou que yo temí, que prop gran escalfament no transpostàs la lengua de justament anar la hon ela anar no devía; mas el, pus savi que yo no pensava, [astutíssimament] se guardava del fals latí. O piedosíssimas dones, e per que no ensenya Amor als seus subdits, [e] perquè no ls ffa ells* [f. 25 v.] abills a apendra? Jo simplíssima dona jova, apenes podent desolra la lengua a las materials e simples coses entra las mies companyones, ab tanta afeccio la manera del parlar d aquest recollí, que en breu espay yo hauria de [fenyer e de parlar] pasat cascun poeta; e pochases foren a las quals, hoyda la sua posició, ab una fenta novella no donàs resposta dient coses assats, segons lo meu parer, difícils a apendra, e molt pus a obrar, e a una jovaneta a recomptar. Mas totes petites, e de negun pes parían, escrivincho yo (si la materia present ho requeris) ab quanta subtil experiència fos per nos provada la fe de una mia fidelíssima serva, a la qual deliberàm de cometra lo amaguat foch encara a naguna altra persona palès, considerant que longuament sensa greu affany, no essenthi algun migenser, semblant cosa nos poría servir. E ultra assò seria lonch lo recomptar quants e quals concels e per mí e per el a varies coses fossen presos; per ventura, no may per altres obrats, ni apenes crech

que pensats jamay: los quals tots, encara que yo
 [f. 26] de present en mon detriment los conegua obrats,
 ne però me dol haverlos sabuts.*

5 *Com Ffiametha vol proceyr als ultims termens
 d'amor; mas encercha captar benivolensa de
 las dones.*

10 **S**I yo, nobles dones, no erra ymaginant,
 no fonch pocha [la] fermatat dels corat-
 ges nostres, si ab integra fe es estimada
 quant difficil cosa sia dos amorosament,
 e de dos jovens sostenir hun lonch temps que
 els, ara de una part, ades de altra, de soberchs
 desigs enpesos, de la raonabla via no trabuquen,
 15 hans fon be tanta e tal, que los pus forts homens.
 asò faents, laors dignes e altes ne conquistàran.
 Mas la mia ploma, menys onesta que delitossa,
 se aparalla escriura aquels ultims termens de
 amor, als quals a dagú es atorguat lo poder,
 ne [ab desig ne] ab obra, anar pus ultra. Mas
 20 abans que yo a asò pervengua, com pus simpla-
 ment puch la vostra pietat invoch, e aquela amo-
 rosa forsa, la qual en los vostres tendres pits es-
 tant, a tal fin tira los vostres desigs; e prechvos
 que, si lo meu parlar vos es greu (de la obra no
 [f. 26 v.] dich, que jatsia que [a] asò estades* no siats, ni ya
 de esser hi desigets) que elles promptissimes en
 vos surgen a la mia scusa. E tu, oh honesta ver-
 gonya, tart de mí coneguda, perdonem; e hun
 poch te prech, que dóns loch a las tèmidas e pa-
 30 roses dones, per sò que, de tu no manassades,
 segures de mí ligen sò que de sí, amant. desigen.

*Com Ffiametha se tenia per contenta de las amors,
que por ni vergonya no havia de negu, hans
se tenia molt pus benaventurada que deguna
de les altres dones.*

LA hun jorn a l'altra despuys portaven 5
ab esperansa sollicita los seus e los meus
desigs; e assò cascun agrament portava,
jatsia que la hu ho demostràs al altra
occultament parlant, e la hun al altra [de] asò
se mostràs [enujat] ultra modo, axi com vosal- 10
tres matexes, las quals per ventura cercats sò que
pus vos seria a grat, sabets, que solen las dones
[enamorades] fer [sò es las enamorades]. El adon-
ques, en asò poch a las mies paraules creybla,
loch e temps covinent reguardat, pus en asò* [f. 27]
[que a] el devénch aventurat que savi, e ab pus
ardor que enginy, hat de mí lo que yo, axi com
el (ben que del contrari me fengís) desijava.
Certes, si [yo digués que] haquesta fos la occasio
per la qual yo l'amàs, yo confessaria que tota 20
volta que asò en la memoria me tornàs, me fos
dolor a degun altra semblant; mas en asò me
sían los Deus testimonis, que tal accident me
fonch e es occació minemíssima de [la] amor que
yo li port: no pertant nech, que asò e ara e la- 25
vors me fos molt car. E qui seria aquela axi poch
savía que una cosa que ela amàs no volgués,
abans veyna que lontana? e quant major fos
l'amor pus desijosa sentir-la prop? Dich donchs
que, apres tal adveniment, de mí abans no sa- 30
but ne pur pensat, no una volta, mas moltes ab
sobirà n plaer, e la fortuna e lo nostra seny se
aconsolàren lonch temps a tal partit, jatsia que

[a] mí [*haya en breu*] léu pus que algun vent fo-
 gint me se mostrà. Mas mentra que aquests [tan
 venturosos temps passaven], axi com Amor ve-
 rament pot dir, lo qual testimoni sol ne puix dar,
 5 alguna volta no fou sensa temor a mí licit lo seu
 venir, que aquel per occulta manera no fos ab mí.
 [f. 27 v.] Oh, quant li era la mia cambra* cara, e com ale-
 gra ela a el veyá volenters! Jo l coneguí a ela pus
 reverent, que [a] algun templa. Ah mesquina!
 10 e quants plasents besars! quants amorosos abra-
 saments! quantes nits rahonants gracioses pus
 que l clar jorn sensa dormir passades! e quants
 altres delits cars a tot amant en aquela haguém
 en los alegres temps! Oh sanctissima vergonya,
 15 dur ffre a las amoroses penses, e per que no t
 parteix tu preguantten yo? e per que retens la
 mia ploma [apta] a demostrar aytals haguts bens,
 per sò que, demostrats integrament, las seguides
 infellicitats haguesen forsa major de poder per
 20 mí pietat encendra en los amorosos pits? Ah mes-
 quina! que tu me offens, creentme per ventura
 ajudar: jo desijava de dir pus coses, mas tu nom
 permets. Aqueles donques a las quals tant de pri-
 vilegi ha la [natura] [*fortuna*] prestat, que per las
 25 dites puguen aqueles que s callen compendre, a
 les altres no axi savies ho manifesten. Ni alguna
 [mí], quasi no havent coneguda tant, estolta di-
 gua, que assats be conech que pus sería [bo] lo
 calar estat onest, que asò manifestar que es es-
 crit: mas qui* pot resestir a Amor, quant el, tots
 [f. 28] las sues forses obrant se y oposa? Jo a aquest
 punt lexí moltes voltes la ploma e assats vegua-
 des, de el infestada, la reprenguí; e ultimament
 [a] aquel a qual yo en los principis no sabia, lí-
 35 bera encara, resistir, covénch que yo serva obeís.

E el me mostrava tant los delits amaguats [val-
 dre, quant los tesors sota la terra occults]. Mas
 per que me delit yo tant entorn a aquestes pa-
 raules? Jo dich que lavors moltes voltes regra-
 cié la sancta Dea prometedora e donadora da
 aquells delits. Oh quantes voltes yo losseus altars
 visití ab encensos, coronada de les sues fules! Oh
 quantes voltes blasmé los consells de la vela no-
 drissa! e [ultra asò], alegra sobre totes las altres
 companyones, escarnía las sues amors, e allò en
 los meus parlars blasmant, que pus en l'ànimo
 m'era car, [entra mí sovint dient: «Neguna es
 » amada axi com yo, ne ama] jova digna axi com
 » yo ham, ni ab tanta festa [cuy] los amorosos
 » fruyts [com yo] cuyl». E yo breument havia lo
 mon per nulla, e ab la testa me paría lo cel to-
 car, e nenguna cosa mancar a mí al sobiran colm
 de la beatitut tenir, reputava, si no solament
 apres poder demostrar la occasió de la mia joya,
 estimant en mí matexa, que axi a cascuna per-
 sona, com a mí, dagués plaura aquel qui* a mi
 pleya. Mas tu, oh vergonya, de la una part, e
 tu, paor, de la altra, me retenguíst, manassant-
 me la una de eterna infamia, e l'altra de perdra
 sò que hinicha fortuna me tolch puys. E donchs,
 axi com plach a Amor, en tal guisa molt temps,
 sensa haver envetja a alguna dona, alegra amant
 visquí, e assats contenta, no pensant que l delit
 lo qual yo lavors ab ampla cor preníe, fos rayl
 e planta de futura miseria, axi com yo al present
 sensa fruyt miserablement conech.

5

10

15

20

[f. 28 v.]

25

30



SEGON LIBRE

*Qui mostra com Ffiameta estant en alagria e solàs,
no considerant en lo cars que li esdevench; se-
gons davant poréu veura e continuament legir.*

MENTRA que yo, oh carissimes dones, en axi alegra e graciossa vida (com desobra he descrita) menava los jorns meus, poch a las coses futures pensant, la ynicha fortuna vers mí amaguadament temprava los seus verís, e mí ab animositat contínua, no conaxentlo yo, seguía. Ne bastantli de haverma, de dona de mí mateixa, feta serva de Amor, veent que delitabla joya m ere* tal servir, ab pus punyent ortigua [se] enginyà de afflegir lànima mia. E vengut lo temps d ela esperat, me aparálà, axi com apres veurets, los seus huntaments, los quals a mí mal mon grat covench gustar; e la mía alagria en tristor, e lo dols ris en amar plant se mudàran. Las quals coses, no solament sostenintles [mas pur pensant lo dever a] altre escrivint mostrar, tanta de mí matexa compasió mi combat que, quasi tota forsa tolentma, [e infinides làgrimes als meus

5
10
15
[f. 29]
20
25

ulls reccantme] apenes lo meu preposit lexa a efecta produyr; lo qual, quant que mal yo puxe, pur pus me enginyaré de fornir.

5 *Com Ffiametha e Pamphilio estaven en lo lit en gran solàs e delit. e com Ffiametha se fon adormida, Pamphilio plorava; e Ffiametha despartàs e sentiú. e feuli demanda per que plorava.*

10 **R**UYS el e yo (com lo cars s'esdevench) essent lo temps per pluge e per fret anujós, en la mia cambra (menant la tàcita nit las sues pus longues trigues) reposant en lo rich lit ensemps demoravam; e ya Venera, de nos fatiguada, quasi vincta nos dava loch, e [ab] una gran lum en una part de la
 15 [f. 29 v.] nostra cambra encesa los hulls seus de la mia beleza feya alegres, e los meus* semblants feya de la sua. Los quals, mentra de aquelles parlant yo coses varies, els axi sobergua [dolcesa] bevien, [que devia] quasi de ella ynebriada la lum lur, e no m
 20 sé com, per petit espay de enguanivol són venuts, tolt a nos la paraula, estigueren clusos. Lo qual, axi suau de mí passant, com era entrat, del caramant rancosants murmurissentiren las mies orelles, e soptosament de la sua sanitat en varis
 25 pensaments mesa, volguí dir: «E que t sens?» Mas moguda de novel consel me calé, e ab l uyl agut, e orela prima, el en altra part del nostra lit revolt cautament mirantlo, per algun espay lo escoltí. Mas negunes de les sues veus com-
 30 preséran las mies orelles, ven que el en sanglots de gran plant affanyat, e lo vis egualment e los pits banyat de làgrimes conagués. Ah mesqui-

na! e quals veus me serien sufficients en exprimir quina en tal efecta, la occasio ygnorant, l'ànima mía devengués? [*mirantloyo*]. A mí occoragueren mil pensers en la pensa en hun moment, e quasi tots termenàran en hu, sò es que el, amant altra dona, contra son voler no demoràs en tal modo. Las mies paraules foren moltes veguades fins als labis per demanarli quina era la sua noja; mas, duptant que* vergonya no li fes lo de esser de mí [*trovat*] planyent, se retrahien derrer: e semblantment retreguí los meus hulls moltes voltes de reguardarlo, per sò que las caldes làgrimes caents de aquels, vinents desobra el, no li donàsen materia de sentir que fos de mí vist. Oh, quantes maneres impacients, pensí de obrar, per sò que el, de sò mí sentis no haverlo sentit, [e a neguna me accordava! Mas a la fi, vincta del desig de saver la occasio] del seu plant, per sò que el a mí se giràs, axi com aquella qui en lo seu sompni, o de cayguda, o de bestia cruel, o de altra [*espant*], espaventats sotposament se extremexen dormint, e lo sòn ensempe e lo sompni rompent, en tal guisa soptosa ab veu esterrida me exundí, e la hun dels meus brasos lansant sobra los seus musclos. E cert l'enguany hac loch, per sò com el, lexant las làgrimes, ab infinida leticia sòbitament com se girà, ab veu piedosa me dix: «Oh bellesa de la » mía ànima! e per que te est axí moguda?» Al qual yo sensa entravayl responguí: «Paría a mí » que t perdés.» Ah mesquina! que las mies paraules, no sé de quin esperit espintes[fora], foren [del avenir] e veríssimes demostradores, axi com ara veig. Mas el me respòs: «Oh carís- » sima giovanetha, mort, e no altra porà fer que

5

[f. 30]

10

15

20


25

30

35

[f. 30 v.] » tu m perdes.» E [a] aquestes paraules* seguí sense mitgà hun gran suspir, [de] lo qual no fon axí tost de mí hoyt, que dels primers plants desiderava saber la occasio, demanat, que las abundants làgremes dels seus hulls, com de dues fontanes, comensàren a degustar, e lo mal exut pits de el, a banyar ab major abundancia; e mí en greu dolor posada, e ya lagrimant, tenint per lonch espay sospessa (axí lo empatxava lo sanglot del plant) abans que a las mías moltes demandes pogués respondra. Mas apres que deliurat una estona del empatxament se sentí, ab veu sovent rota del plant, axí me respós:

15 *Com Pamphilio respòs a Phiametha dientli com el havia a partir de aqui. E ya lo seu cor se n entrenyorava del que li deya:*

 H caríssima dona e de mí amade sobre
 » totes las cosas, axí com los efectes te
 » poden clarament mostrar, si los meus
 20 » plants meriten fè alguna, creure pots
 » [que] no sense occasio amaríssima ab tanta
 » abundancia expanden làgrimes los hulls meus,
 [f. 31] » axí com aquel al qual ara en* memoria torna
 » sò que ara en tanta joya ab tu estant me tur-
 25 » menta; e asò solament es lo pensar que de mí
 » dos fer no puch, axí com yo fer voldria, porque
 » a Amor e a la deguda pietat a una hora satisfer
 » pogués así demorant, e la hon nassecitat estre-
 » tíssima me tira per forsa, anant. E donchs no
 30 » podent, en efflicció grandíssima lo meu cor
 » miserable demora, axí com aquel qui de una
 » part moventlo pietat, [es fòra] dels teus bra-

» sos tirat, e d altra part en aquels ab sobirana
 » forsa d Amor retengut.» Aquestes paraules me
 entràren en lo cor miserabla ab amaritut no may
 sentida, e encara que ben no fosen compreses del
 enteniment, no res menys quant pus de aque- 5
 lles resebíen las orelles entenents a lurs damp-
 natges, tant pus en làgrimes convertintse [me]
 exíen per los hulls, lexant en lo cor lo seu ene-
 mich efecte. Aquesta fonch la primera hora, que
 yo sentí dolors als meus plaers pus ynimigues: 10
 aquesta fon aquela hora, que sensa modo làgri-
 mes me feu expendir, may primer de mi sem-
 blants no sentides, las quals negunes sues parau-
 les, ne conforts, de que asay era* fornida, podien [f. 31 v.]
 restrenyer. Mas apres que per lonch espay haguí 15
 plant amarament, quant poguí encara lo preguí
 que pus clarament qual pietat dels meus brasos
 lo tirava, me demostràs: per que el, no cessant
 però de planyer, me dix:

Com Pamphilio diu a Ffiametha com el havia de 20
partir per anar veura son pare, e que de molts
fills que son para havia tots li eran morts sino el.

LA inevitabla mort, ultima fi de les co-
 »ses nostres, de molts fils [novament] 25
 » mí sol ha lexat al meu para: Al qual
 » de anys ple, e sensa esposa, sol de al-
 » gun germà sollicit als seus conforts romas,
 » sensa esperansa alguna de pus haverne, mí
 » a consolació de el, al qual ya son molts anys
 » passats no ha vist, reclama a vaer. A la qual 30
 » cosa fogir per no lexarte, ya son molts mesos,
 » varies maneres de excuses he trobades; e ulti-


» mament no acceptantne alguna, per la mia
 » puerissia en la sua falda tendrament alavada,
 » per sa amor vers mí tendrament portat, e per
 [f. 32] 5 » aquela que yo a el portar* dech, [per la deguda
 » obediencia filial], e per qualsevol altra cosa pus
 » greu que pot, continuament me conjure que
 » a raveurel vaya. E ultra asò dels amichs e pa-
 » rents ab prechs solempnes [me] ne fan estimo-
 » lar, dien a la fi que la misera ànima descon-
 10 » solada se n fogirà, si a mí no veu. Oyme! e
 » quantes son las leys naturals forts! Yo no he
 » pogut fer, ni puch, que en lo molt amor que
 » yo t port [no] haya trobat loch aquesta pietat:
 » hon, havent ab mí, ab licencia tua. deslberat
 15 » anar veurel, e ab el demorar a sa consolació
 » algun petit espay de temps, no sabent com
 » sensa tu viura puxa, de tal cosa recordantme,
 » totavía meritament planch.» [E aquí callà.]

20 *Com Ffiametha hagué hoyt Pamphilio que davia
 partir per anar veura son para, fora morta
 sino que s trobà en los brasos de Pamphilio seu.*

25 **S**l alguna de vosaltres fò may, oh nobles
 dones, a qui yo parla, [a là] qual, fer-
 ventment amant, tal cars devengués,
 a aquela sola esper que puxa conexer
 quina lavors fos la [mía] tristicia [de la mía ani-
 ma, del amor de el ya nodrida, sensa mesura
 amant encesa]; a las altres no cur demostrarho.
 [f. 32 v.] per sò, com tot altra* exempla, sino lo ya dit,
 30 axi tot parlar si seria escars. Jo dich sumaria-
 ment que, yo aquestes paraules hoynt, l'ànima
 mia cerchà de fogirma, e sensa dupte [crech]

fogida fora, sino que en los brazos d'aquel que yo més amava me centí estar: mas no res menys paorosa romanguí, e ocupada de greu dolor, [e] longuament me fou tolt lo poder dir alguna cosa. Mas apres que per hun poch espay se fon acostumada a sostenir lo may no pus sentit dolor, als miserables esperits reté las paoroses forses, e los hulls fermes devenguts hagueran copia de làgremes, e la lengua poder dir alguna paraula, perque, al senyor de la mía vida revolta, axí li diguí: 10

Com Ffiametha pregua a Pamphilio que mut de preposit, que sinó hora serà dubte que ella no prengua la mort per la sua partida; reduyntli a memoria moltes coses, segons que veurets. 15

 H última esperansa de la mía pensa, » entran las mies paraules en la tua àni- » ma ab forses de mudar [lo nou] pre- » posit, per sò que, si axi me amas com [f. 33] » demostres, e la vida tua e la* mia caxades no » sien del trist mon primer que vingua lo dia » assignat. Tu, per pietat tirat e d amor, en dupte » poses las coses futures; mas certes, si las tues » paraules de temps pasat son estades veres, ab » las quals mí de [tu] eser estada amada no una 25 » volta, mas moltes has afermat, neguna altra » pietat [a aquesta deu haver] potencia de poder » resistir, ni mentra que yo vischa, a altra part » tirarte, e no veus tu perque. El t es manifest » que, si tu sagueix sò que tu parles, ab quant 30 » dupte tu lexes la mía vida, la qual apenes » d abans he sostenguda aquel jorn que no t po-

» día veura: e donchs pots eser cert que, cessant
 » tu, tota alagria de mí se partirà. E ara bastàs
 » asò! mas qui dupta que tota tristicia me sobra-
 » vindrà, la qual per ventura, e sens[per] ventura
 5 » me auciarà? E be deus conexer duymés quanta
 » forsa sia en mi, tendra jova, a poder axí en ad-
 » versos casos ab fort ànimo sostenir. E si per
 » ventura vols dir que yo en temps passat, amant
 » saviament e ab forses, los he sostenguts majors,
 10 » certes yo u atorch en part; mas la occasio era
 » molt diversa de aquesta: e la mía esperansa
 » posta en lo meu voler me feya leu sò que ara,
 » en altra posada, soberguament me gravaria.
 [f. 33 v.] » E qui mi neguava, quant lo desig me hagues*
 15 » pus ultra tota mesura constreta, que yo tu axi
 » de mi, com yo de tu enamorada, no hagues
 » pogut haver? certes negu: sò que, esentme tu
 » lunyat, no me avendrà. Ultra asò, que yo no
 » sabia lavors, pus que per vista, qui tu foses,
 20 » ven que yo de molt afer the extimàs: mas ara
 » conech e sent per obra, que tu est de haverta
 » molt pus car que no m mostrava lavors lo meu
 » ymaginar, y est davangut meu ab aquela cer-
 » tesia que los amants poden de les dones eser
 25 » tenguts. E qui dupta que no sia molt major
 » dolor lo perdra sò que té, que sò que el espe-
 » ra de tener, encara que la sparansa dege exir
 » vera? emprò, ben considerat, asay se veu aper-
 » tament la mort mía. E donques la pietat del
 30 » veyl para proposta a aquela que de mí deus
 » haver me serà de mort occasió? E tu no com
 » amador seràs, mas com anamich, si axi fas.
 » Uidà! e volràs tu (o porásho fer, encara que y
 » concentra yo) los poch anys al veyl para ser-
 35 » vats, als molts, qui a mí encara rahanablement

» se servan, anteposar? Ah mesquina! que yni-
 » cha pietat serà aquesta? Es tua creensa, oh
 » Pamphilio, que deguna persona, que sia de tu
 » quant que s vol e pot per parentat, de sanch,* [f. 34]
 » o per amiatat conjunchta, the am axi com yo 5
 » am a tu? mal creus, si axi creus: verament ne-
 » guna the ama axi com yo ham a tu. E donques,
 » si yo més the ham, pus pietat maresch, e per
 » sò dignament me anteposa, e de mí essent pie- 10
 » dors, de tota altra pietat the despula qui offena
 » aquesta, e sensa tu lexa reposar lo veyl para:
 » e axi com sensa tu es viscut longuament, [axi]
 » si li plau, per avant vischa, o sino, muyres. El
 » es fogit molts anys al mortal colp, si yo hoys lo
 » ver, e pus ha viscut que no se cové: e si [el ab] 15
 » fatigua viu, com los veylls fan, cerà major [do-
 » lor e] pietat de tu vers el lo lexarlo morir, que
 » pus ab la tua precencia pralongar la fatiguosa
 » vida. Mas yo, qui guayra sensa tu viscuda no
 » sò, ne viura sens tu no sabría, si cove de ajudar- 20
 » ma la qual jovenissima encara ab tu esper molts
 » anys viura alegre. Udà! si la tua anada alò en
 » lo teu para dagués obrar que en Jason los me-
 » dicaments de Madea obraren, jo diría la tua
 » pietat justa, e covendría que s complís, encara 25
 » que dur me fos; mas no serà aytal ne poría
 » esser, e tu ho saps. Ara veges, si tu [est] per
 » ventura pus que yo no creu, cruel, [si] de mí,
 » la qual* per tua elecció, no forsat, has amada [f. 34 v.]
 » e amas, axí poch te cal, que tu vulles pur al 30
 » meu amor preposar la pietat perduda del veyl,
 » lo qual es tal [qual te l] donà la fortuna: al-
 » menys de tu matex the dolgua més que de mí
 » o d eyl, lo qual (si los teus semblants primera- 35
 » ment, e apres las tues paraules no m han en-

» guanat) pus mort que viu te est mostrat, ha-
 » quela hora que per accident sensa veuram has
 » traspassada: e ara axi lingua demora, tal qual
 » raquer la malvada o mal venguda pietat, sensa
 5 » veurem te creus poder sostenir? Udà, per Deu!
 » actentament reguarda, e veges tu posibla la
 » mort rebra (si per lingua dolor esdevé jatsia
 » que l om se muyra, com yo entena per la vida
 » de altra) de aquesta anada, la qual, que a tu
 10 » sia durissima, las tues làgrimes, e del teu cor
 » lo moviment, lo qual en lo anciós pits sensa
 » [ordre] batra the sent, demostren; e si mort no
 » se n sagueix, a tu vida pijor que mort no the n
 » fayl. Ah mesquina! aquel enamorat cor meu
 15 » ensemps de la pietat que a mí matexa port, e
 » de aquela que per tu sent es a una hora cons-
 [f. 35] » tret, perque t prech que tu axi foyl no sies*
 » que, moventthe a pietat de alguna persona, e
 » sie qui s vulla, tu vulles [*tu matex*] a greu[*yar*,
 20 » *e a*] peril tu matex sotposar. E pensa que qui
 » si matex no ama, [al mon] deguna cosa poseix.
 » Ton para, del qual tu est ara piedors, no t
 » donà al mon, per que tu matex devengueses
 » occació de tòlraten. Ara qui dupte que, si a el
 25 » fos la nostra condició lícita de descobrir, que
 » el, essent savi, no digués pus tost, romantha,
 » que vina? E si [a] asò discreció no l induys, a
 » el induyrí pietat; e asò crech que asats the sia
 » manifest. E donchs fes raho que aquel judici
 30 » que el daría, si la nostra causa sabés, que el
 » haya sabut e dat, [e] per la sua matexa sentencia
 » lexa estar aquesta anada, a mí e a tu egualment
 » dempnosa. Certes, molt car senyor meu, assats
 » potens occacions son las ya dites de deurala
 35 » saguir, e romandret; considera encara alà hon

» tu vas: que, posat que alà vages hon nasquist,
 » loch natural a esser amat de cascun ultra tot
 » altra, no res menys, per sò que yo he hoyt dir
 » de tu, el te es per accident anuyós. Per sò, com
 » tu mateix has dit, la tua Ciutat es plena de 5
 » veus pomposes, e pusillanimitat la ha feta ser-
 » va, no a mil leys, mas a tants parers com hi
 » ha* homens, e tota en armas, e en guerra, axi [f. 35 v.]
 » ciutadana com forestana, fremeix, e de super-
 » ba, e de avara e invidiosa gent fornida, e ple- 10
 » na de innumerables sollicituts: coses totes ma-
 » las al teu coratge. E de aquela que de leixar the
 » apparelles la qual se coneix alegra, e pacíficha,
 » [abondosa, magnífica], e sota ab sol un Rey:
 » las quals coses, si yo he alguna conaxensa de 15
 » tu, sonte assats agradablas: e ultra las coses
 » comptades, hic son yo, la qual tu en altra part
 » no trobaràs. Adonques lexa la enguoxa pro-
 » posta, e mudant consel, a la tua vida e a la mia
 » ensemps, romanent, provaix; yo te u prech. 20

Com Pamphilio respon a Ffiametha preguantla que, no obstant que la dolor sia gran a ell e a ela per la anada, que el no estarà pus de quatre mesos.

LAS mies paraules en molta quantitat 25
 las sues làgrimes havien crescudes, de
 las quals ab los bessars mesclades assats
 beguí. Mas el apres molts sospirs axi m
 respòs: «O sobiran bé de la mia ànima, sens
 » faylla veres conech las tues paraules, e cascun 30
 » paril en aqueles nar*rat m es manifest: mas [f. 36]
 » [a] asò, no com jo volrìa, mas com la nasse-

- » citat present requer, breument responent, the
 » dich, que lo poder ab un breu affany pagar
 » hun gran deuta, crech que de tu me deu esser
 » atorguat. Pensar dèus e esser certa que, ben
 5 » que la pietat del veyl para me estrengua assats
 » e dèbitament, [no menys], mas molt més,
 » aquela de nos mateixs me costreny, la qual
 » si lícit me fos a descobrir, escusat me parría
 » esser, presomint [que, no] de mon para sol,
 10 » mas encara de qualsevol altra fos judicat sò
 » que has dit, yo lexaría lo veyl para sensa veu-
 » rel morir: mas essent covinent aquesta pietat
 » [esser] occulta, sensa aquela palesa [acomplir],
 » no veig [com] [a mi] sensa grandissima represen-
 15 » ció e infamia fer ho pogués. A la qual represen-
 » ció fogir acomplint lo meu dever, tres o quatra
 » mesos nos tolrà la fortuna [de] delit, depres
 » dels quals, abans que ocupats sien, sensa fayla
 » me reveuràs en lo teu esguart tornar, e a mí,
 20 » com a tu matexa, relegrar. E si lo loch hon yo
 » vaig m es axi desplasent com saps (que es axi
 » a esguart daquest, essenthi tu), asò te deu esser
 » molt car e a grat, pensant que, [quan] [per] al-
 » tra ocasió de pertirmen no me n mogués, per
 [f. 36 v.] » forsa* las calitats dels lochs al meu ànimo ad-
 » verses men farién partir, e así retornarmen. E
 » donchs atórchse asò de tu, que yo vage, e axi
 » com per temps passat en las mies honors e
 » profits est estada sollicita, axi ara en aquesta
 30 » cosa sies pacient, per sò que yo a tu, conaxent
 » molt gran l accident, pus segur per avant me
 » retha, [axi] que en qualsevol cars the sia lonor
 » meu, quant yo estat car.»

Com Ffiametha diu tots los cassors que esdevenir se poden, de mort a poderlo perdra, preguntant a Pamphilio una veguada que no anàs.

EL havia dit, e callava, quant yo axi comensí a parlar: «Assats clar conech sò 5
 » que fermat en l'ànimo no plegabla
 » portes, e apenes me par que [en] aquel
 » recollir vulles las mies paraules, pensant de
 » quantes e quals sollicituts lexes l'anima mia
 » plena lunyantthe de mi, la qual negun jorn, 10
 » ne nit neguna, [ne] hora serà sensa mil paors: e
 » yo estaré en continuu dubte de la tua [vida], la
 » qual yo prech a Déu que sobra los meus dies
 » la estena tant* quant tu vols. Udà! e per que [f. 37]
 » ab soberch parlar me vull estendra dientlas a 15
 » una una? [Breument], no ha la mar tantas are-
 » nes, ne lo cel tantes estelas, quantes coses du-
 » bioses e de paríl plenes poden esdevenir als
 » vivents, las quals, [totes], partinte tu, sensa
 » dupte espaventantme me offendrán. Ah mes- 20
 » quina e trista la mia vida! yo me vergony de
 » dirte sò que a la pensa me ve; mas, per sò com
 » [es] posibla per las coses hoydes [me apar, obli-
 » guada] pur t ho diré. A donchs si tu en la tua
 » patria, en la qual segons yo he hoyt dir moltes 25
 » veguades esser cantitat infinida de belles dones
 » e gracioses, abtes ben en amar e esser amades,
 » una veesses qui t plagués, e a mi oblidasses per
 » aquela, quina seria la mia vida? Udà! si axi me
 » ames com demostres, pensa com ho faries tu 30
 » si yo per altra te cambiàs: la qual cosa no serà
 » may, certes yo ab las mias mans, abans que [en]
 » asò avingués, me auciuiría. Mas lexèm estar

- » asò, e de sò que no desijam que avengua, no
 » temptèm ab trists cenyals los Deus. E si axi pur
 » ferm en l'ànimo the jau lo partir, com sía certa
 » que deguna altra cosa me plàcia, sino plaura
 5 » a tu, a sò voler de necessitat me cové dispon-
 » dra. Tota via, e si esser pot, the prech que en
 [f. 37 v.] » asò sagueschas* lo meu voler, sò es de dar a
 » la tua anada alguna trigua, en la qual yo yma-
 » ginant en lo teu partir, ab continuu penser
 10 » puxa apendra [a soffrir] de esser sensa tu. E
 » certes asò no t deu esser greu, considerant al
 » temps matex, lo qual ara la saysó mena mal-
 » vat e tempestuos [*me es favorabla*]. E no veus
 » tu lo cel, ple de obscuredat, e continuament
 15 » menassar gravíssima pestilencia a la terra ab
 » aygues, ab neus, ab vents, e ab espaventablas
 » trons? E axi com tu deus saber, ara per las
 » contínues pluges tot petit riu es tornat gran e
 » puxant flum. E qui es aquel que sí mateix axi
 20 » poch ama, que en axi fer temps se metha a
 » caminar? E donques en aquest fé lo meu plaer,
 » lo qual si fer no vols, fés lo teu dever. Lexa lo
 » dubtós temps passar, [e] espera lo novel en lo
 » qual tu milor e ab menys peril poràs anar; e
 25 » yo, ab los trist pensers acostumada, pus pa-
 » cienment esperaré la tua tornada.»

*Com Pamphilio respon a Ffiame-
tha aconortantla
de sa tornada: com lo seu cor no es ni cerà
d'altra dona sino d'ela.*

Aquestes paraules el no triguà la respos-
ta, mas dix: * «Oh caríssima dona, las [f. 38]
» anguoxes, las penes, e las sollicituts
» varies en las quals yo contra l meu
» plaer the leix. [e aquelles] cab mi sens dupta
» n aport [los bens e las altres], mitích la alegra
» tua esperansa de la [futura] tornada: ne de allò 10
» que axi aqui com en altra loch (quant temps
» serà) me dèu junyer (sò es lo cel) no es d ha-
» verna pensament, ne dels futurs accidens a
» noura posibla, e [encara a] ajudar. A hon que
» la yra o la gracia dels Deus aculla l om, aqui 15
» e al be o al mal, sens poder altre, sostener ce
» cové. Adonques aquestes coses sensa tardar,
» sien en la ma dels deus, milors certs de las
» nostres necessitats, las leix estar, e a ells ab pre-
» guaries solament demana que venguen bones. 20
» E que may de altra dona fos sino de Ffiame-
» tha, apenes, pur encara que yo ho volgues, ho
» poría fer Jupiter: [ab] axi affetha cadena lo
» cor ha liguat Amor sotha la sua senyoria. E
» de sò the ret segura, que abans la terra porta- 25
» rà las estelas, e lo cel laurat de bous produyrà
» las colrades meses, que Pamphilio sia d'altra
» dona que de tu. E la longuesa d'espay que
» vols que dó a la mia partida, si yo l cregués a
» tu e a mi util, pus volenters que no u 30
» quers ho ffaría: mas [tant] quant aquel fos pus
» lonch,* tant lo nostra dolor seria major. E yo [f. 38 v.]
» de present partint, abans ceré tordat que aquel

» espay sia complit lo qual demanes per apen-
 » dra de sofferir; e aquel anuig en aquest entra-
 » vayl hauràs, no essent hic yo, que hauries
 » pensant al meu dever partir. E a la malicni-
 5 » tat del temps axi com altres voltes usat de sos-
 » tenir, pendré yo salutifer remey, la qual vol-
 » guesen los Deus que axi retornant ya la operàs
 » com partent [*ynich*] la sabré usar. É donchs ab
 » coratge fort te dispòn a asò que, quant pur ce
 10 » cové, es milor sobtós obrant pasar, que ab
 » tristicia e paor de ferho esperar.»

Com Ffiametha vaé la resposta de Pamphilio que la anada no s podia escusar, si li dix que dubthe seria que la trobàs viva.

15 **L**AS mias [*paraules*] làgrimas quasi [en]
 lo meu parlar tardans altra resposta es-
 perant, hoynt aquela cresqueren en
 moltes dobles: e sopra lo seu pits po-
 sada la greu testa, longuament demoré sens dirli
 20 pus, e varies coses en l'ànimo volgint, ni afer-
 mar sabia, ni neguar sò que el deya. Ah mes-
 quina! * mas [*a*] que hauria a aquelles paraules
 [f. 39] respost sinó: «fe sò que t plàsia, [*e*] torna tu tost?»
 crech que deguna: e yo, no senza greu dolor e
 25 moltes làgrimes, apres molta trigua axi respon-
 guí, ajustantli, que gran cosa, si el viva en lo
 seu tornar me trobàs, senza dupta seria.

Com vench la derrera nit que Pamphilio de partir se volia, tants foren los parlaments que hagué ab Ffiametha. que aquela nit no parèch res.

AQUESTES paraules dites, la hu confortat del altra, axuguant las làgremes, a aqueles posàm fi [per aquela nit. E servat l usat modo, ans la sua partida], qui pochjs jorns fon après, mí moltes veguades vench a veura, be que assats dabit e de voler tremudada [de abans] me reveés. Mas, venguda aquela nit, la qual devía esser última fi dels meus bens, ab reonements varis no senza moltes làgrimes [la] traspassàm: la qual, encara que per la saysó del temps fos de les pus longues, brevíssima me parèch [*que traspassats*]. E ya lo jorn als amants enamich comensat havia a tolra la lum a las esteles, del qual [venint] apres que l signa vench a las mies orelles, estretament el abrassant, axi li diguí:

Com Pamphilio prés comiat de Ffiametha, e lo gran parlament que hagueren com se partí.* [f. 39 v.]

OH dols senyor meu, e qui t tol a mi?
 » E qual Deu ab tanta forsa la súa yra
 » vers mí usa, que, mí vivent, digua,
 » Pamphilio no es alà hon la súa Ffia-
 » metha demora? Ah mesquina! que yo no sé
 » hon ara ne vas tu; e quant serà que yo te dege
 » pus abrassar? Yo dubte, que no may. Jo no sé
 » sò que lo cor miserablament divinant me va
 » dient.» E axi amarament planyent, e confor-


tada de el, moltes veguades lo besé. Mas apres
 molts estrets abressaments cascun presós [veent]
 a lavarsa, la lum del noveyl jorn estranyentnos.
 pur nos lavàm. E aparelantse el ya de darma los
 5 estremes bassars, primer lagrimant tals paraules
 li comensí a dir:

*Com Pamphilio feu sacrament als Deus e promès
 e jurà a Ffiametha que el tornarà dins quatre
 mesos.*

10 **S**ENYOR meu, vet que tu te n vas, [e]
 [f. 40] » en breu la tornada me promets: ffassa-
 » ma de asso* [los Deus], si t plau, la tua
 » fe segura, axí que l'ànimo (parentme
 15 » en va pendra las tues paraules) de asò prengua,
 » quasi com de futura fermetat, algun confort.»
 Lavors el las sues làgrimes ab las mies mesclant,
 al meu coyl, crech per la fatigua del ànimo greu,
 penjant, ab debil veu me dix: «Oh nobla dona,
 20 » yo t jur per lo luminós Apollo, lo qual ara
 » surgent contra los nostres desigs, ab lauger pas
 » de pús presta partida dona occacio, [e los raigs
 » del qual, yo esper per guia]; e per aquel indos-
 » solubla amor que yo te port, e per aquela pie-
 » tat que ara de tu me departeix, que lo quart
 25 » mes no passarà que (concedents los Deus) tu m
 » veuràs así tornat.» E en continent, presa mi
 ab la sua dretha ma, a aquela part se girà, hon
 las sacras images dels nostres Deus figurats se
 veyen, e dix: «Oh sagrats Deus, egualment go-
 30 » vernadors del cel e de la terra, siats testimonis
 » a la present promissió, e a la fe dada de la mia
 » dextra ma; e tu, Amor, de aquestes coses ser-

» tifficada sies present; e tu, oh bellissima cam-
 » bra, a mi pus agradiva que l cel [als Deus], axi
 » com a testimoni sacretha dels nostres delits est
 » estada, axi semblantment guarda las nostres
 » paraules, a las quals, si yo per mon deffectha 5
 » vinch a menys, aytal la ira dels Deus devers* [f. 40 v.]
 » mi se mostra, qual aquela de Ceres en Haris-
 » tona, o de Diana en Antheon, o en Cemela la
 » ira de Juno aparech ya en lo temps passat.» E
 asò dit, mi ab voluntat sobirana abrassà, ultima- 10
 ment dient adeu ab deffectiva e astroncada veu.

Com Ffiameta acompanyà a Pamphilio a la porta del Palau. E prenent comiat d el perdé la vista e la paraula e la color, romanent alterada.


 PRES que axi hac parlat, yo mísera, 15
 vincta dels anguoxos[os] plants, apenes
 la poguí respondra alguna cosa; mas
 pur forsantme ab tremàn paraula es-
 penguí fora de la trista bocha en tal forma: «La
 » fe a las mies orelles promessa, e dada a la mia 20
 » dextra ma de la tua, fermi [Jupiter] en lo cel
 » ab aquel efecta que Antheon feu los prechs de
 » Teletusa, e entegra, com yo desig e com tu de-
 » manas, la ffaça [en terra].» E acompanyant
 el fins a la porta del nostra palau, volent dir vés 25
 en bon ora, súbitho [me] fonch la paraula toltà
 a la mia lengua, e lo cel als hulls meus. E ay-
 tal com descolorida rosa romassa en los amples
 camps entra las verdes fulles, cen*tint lo raig del
 sol, cau perdent lo seu color, aytal semiviva cay- 30
 guí en los brasos de la mia serva, e apres no poch
 espay, ajudada de ela fidelíssima, [e confortat]

lo cor] ab fredes licors revocade al trist món me recentí; [e] esperant de esser [el] encara a la mia porta, qual el foriós thoro rebut lo colp mortal [estramordint] feribundo se leva saltant, aytal yo
 5 estremordida lavantme, hapenes encara vaent, correguí, [e] ab los brasos uberts a la mia serva [abrací] creent pendra lo meu senyor, e ab foscha veu retornant del plant en mil parts diguí: «Oh » ànima mia, adeu.» E la serva calà, conaxent lo
 10 meu error: mas yo haprés, recobrada la vista, e vist pus lo ver haver fallit, poch manchà que altra volta en semblant marriment no caygués.

Com Ffiametha fou messa com a morta en lo lit de dol, del departiment dels derrers bassars, que no poch dir res a Pamphilio. E com se despartà demanà a la cerva quin captaniment havia fet Pamphilio com se parti.

15

[f. 41 v.]

LO jorn era ya clar en tota part, com yo en la mia cambra censa lo meu Pamphilio veentma,*entorn mirant, [e] per espay molt lonch com asò esdevengut se fos ignorant, a la serva demaní que era d el, a qual respòs planyent: «Ja es gran pessa, que el » aquí en los seus brassos portantvos, [de vos] lo
 25 » sobravinent jorn ab làgremes [infinites] e ab » forsa lo divisí.» A la qual yo diguí: «A don- » quessíeles pur partit?» «Hoc» respòs la cerva; a la qual yo encara seguint demaní: «E ab quin » esguart se partí?» «Ab greu,» hagué ella respòs;
 30 « negun may pus dolent n he vist.» Aprés seguí: « E quins foren los actes seus? e quines paraules » dix en la partensa?» E ella respòs: «Quasi com

» a morta en los meus brassos romassa, vaguant
 » la vostra ànima no se hont, el tost [que vos veé]
 » tendrament vos prés en los seus, e ab la mà en
 » los vostres pits cercant si ab vos fos la paorosa
 » ànima, e trobàla fort varent, planyent, cent 5
 » veguades [o més, als ultims besars crech vos
 » reclamava]. Mas apres que vos, inmobla no
 » altrament que lo marbra, n hac [vista], aquí us
 » portà, e duptant de pijor, lagrimant moltes
 » veguades, basà lo vostre vis, dient: «Oh sobi- 10
 » rans Deus, si en la mia p[ar]tensa pecat algun
 » se conté, venga sobra mi lo judici, no sobra
 » la no colpabla dona. E als lochs seus la esma-
 » rrida ànima retornats, axi que de aquest ultim
 » be, sò es de vèurem en la mia última partida, 15
 » e darne los* derrers besars dient: «Adeu, e ela [f. 42]
 » e yo siam aconsolats.» Mas après que el veé
 » vos no haver sentiment, quasi sense concel,
 » ignorant que fer, planament sus lo lit mès a
 » vos per reposar, axi com las marines hondes, 20
 » [del vent e de la pluja sospintes] ara ensà vi-
 » nents e quan enrera tornants, aytal de vos par-
 » tints, fins al lindar de la porta de la cambra
 » pigrament anant, mirava [per les finestres] lo
 » manessant cel a la sua demora enemich; e d 25
 » aquí súbitament en vers vos retornava, recla-
 » mantvos e ajustant làgremes e bassars al vostra
 » vis. Mas après que axi hac fet moltes veguades,
 » veent que pus longua no podía ab vos esser la
 » sua demora, abasantvos dix: «Oh dulcíssima 30
 » dona, únicha esperansa del cor trist, la qual
 » yo, ab forsa partintma, leix en dubiosa vida,
 » los Deus the renden lo perdut confort, e a tu
 » e a mi tant servan que, ensemps felices en- 35
 » cara nos poguàm reveura, axi com desconso-

- » lats nos diviseix la amara partensa.» E axi com
 » las paraules deya, axi continuament fort pla-
 » nyent, tant, que los sanglots del plant seu mol-
 » tes veguades me faeren paor, que, no solament
 5 » [de] los de nostra casa mas dels veyns, centits
 » fossen. Mas apres, pus no podent demorar per
 » la inicha claror sobravinent, ab major abun-
 [f. 42 v.] » dancia de làgrimes vos dix: «Adeu*sies.» E
 » quasi a forsa tirat, percutint fort del peu en
 10 » lo lindar de la porta, exí de la cassa vostra. De
 » ont axit, apenes seria dit que el pogués anar,
 » hans a cascun pas volgíntsa, quasi paría espe-
 » rar que vos resentida, lo deguesseu reclamar
 » a raveureus.» Callà donchs aquela; e yo, pie-
 15 » doses dones, qual vosaltres podets pensar, tal
 dolentma de la partida del car amant, descon-
 solada [planyentme] romanguí.





TERÇ LIBRE

Mostrant com Ffiametha se clamava per lantranyorament que havia de Pamphilio; e com negunes coses en son enteniment no podia haver sino Pamphilio, cogitant tots los lochs hon se adelitava ab el; hoc encara que algunes veguades se pensava que sertament fos en la cambra.



UAL vos de sobra havets hoyt, oh nobles dones, aytal, lo meu Pamphilio partint, yo romassí, e molts jorns ab làgrames de tal partensa me dolguí, ne altra m era en la bocha que tàcitament fos, sino: «Oh Pamphilio! e com » pot esser que tu me hajas lexada?» Certes entre las làgremes me dava tal nom, recordantlo, algun confort. Neguna* part de la cambra mia era, que yo ab desijòs ul no guardàs, enffra mi dient: «Así seya Pamphilio [e yo], [aquí jagué], » aquí me promès de tornar tost, aquí lo bessé » yo»; e breument cascun loch me era car. E yo alguna volta ab mi matexa [fingia veure a el encara, ací] tornant, venintma a veura, e quasi com si vengut fos, los hulls a la porta de la cam-

5

10

15

[f. 43]

20

25

bra revolgia; e romanent del cert meu enguan e imaginació escarnida, axi romanía corroxada com si ab veritat fos estada enguanada. E yo moltes veguades per lunyar de mi los inutills re-
 5 guardaments comensí moltes coses a voler fer; mas vensuda de noveles imaginacions, aqueles lexava estar, e [*mi misera ab*] lo [*miserable*] cor ab [*con*]batiment inusitat continuament me infestava. Yo me recordava moltes coses, las quals
 10 li volguera haver dites, e aqueles que dites li havia, e las [*súes*] repatint ab mi matexa; [*e*] en tal manera, no fermant l'ànimo a nulla cosa, molts jorns me estiguí dolorosa.

Com apres algun temps Ffiametha comensà cercar remey a sas dolors del entranyorament del partir de Pamphilio, e a ela vengueren pus forts dolors e pensaments entrenyorantse del cars que li era seguit, com al departir no li poch
 15 *res dir.**

[*f. 43 v.*]

20 **P**US que lo dolor gravíssima per la nova pertensa [*comensà*] per interposició de temps hun poch aleviar, a mi comensàren a venir pus forts pensers; e venguts, si mateix ab rahons veres semblants deffenían. E pochés dies apres, sola en la mia cambra demorant, me esdevench que yo enfra mi comensí a dir: «Oh mísera! ara es l'amant pertit,
 25 » e vàssen; e tu, trista, ne dir adeu, ne a rétrali » los bassars donats al mort vis o veurel al seu
 30 » partir no poguist: las quals coses el per vengura tenint esment, si algun cars [*enujós*] li » esdevé, de la tua taciturnitat mal eugurri pre-

» nent, forsa de tu se blasmarà.» Aquest pensar me fou al principi molt greu en l'ànimo, mas novel consell de mi ho revolch, per que ab mi pensant diguí: «D aquí no deu blasma algun » caura, e per sò com el es savi, pus tost lo meu 5 » adveniment pendrà en augurri felice, dient: » Ela no dix adeu, axi com [*dix e*] dirse sol a » aquels, los quals o per longuament demorar » o per no tornar se solan partir d'altri; mas ca- 10 » llant, mi ab ella quasi reputant de haver, espay » breu desenyà a la mía demora.» E axi, ab mi matexa reconsoлада, lexí asò anar, entrant en altres [varis e novels pensers. Yo dolorosa estava sola, e pur de el del tot pensosa demorava, e ara ací, ades allà, per la cambra me volgia, e alguna 15 venguada enfra mi matexa, estantme ab la mà sots la testa apoyada en lo lit meu, deya: «Ara » vingués ací lo meu Pamphilio!» e axi estant en aquests e en altres pensers entrava].

*Com la cerva dix a Ffiametha que Pamphilio havia percutit lo peu al lindar de la porta exint, ella era en tals altres pensaments que aquel no li era res.** 20

[f. 44]

ALGUN A [altra] volta me vench ab pus gravessa pensament el haver lo peu 25 : offès en lo lindar de la porta de la nostra cambra, axi com la mía serva m havia redit: e recordantma que a negun altra senyal Leodomia prèns tanta fermetat, [quanta a una axi feta] del no reditor seu marit Prothese- 30 lau, ya moltes venguades ne jamaguí, allò mateix de sò esperant que m esdevench. Mas, no ca-

bentma lavors en l'ànimo que advenir me de-
gués, quasi vans aytals pensers, imaginé deure
lexar[los] anar. Los quals però no se partiran a
ma voluntat, mas tal volta altres sobravinent-
5 me, aquets me exien de la pensa, pensant als ya
venguts, los quals tants e [tants] [tals] eran que
d aquels lo nombra, sens altra, gravaría a recorde-
darse[n].

10 *Com Ffiametha estava ab por que no perdés Pam-
philio per malaltia, o per fatiguació d amor no
la jaquís.*

15 **N**O m vench una veguada sola en l'àni-
mo de haver legit en los versos de Ovi-
di, que las fatigues remouen als jovers
amor de la testa, hans me venía[n] tan-
tes veguades, quantes me recordava el esser en
[f. 44 v.] camí. E centint aquel no poch affany, maxima*
[a] qui es de repòs usat, o l fa contra son voler,
20 fort en mi dubitava en primer, no que el hagués
forsa de tòlrelme, mas apres la infinida fatigua
del anujós temps li fos ocasió de infirmitat, o
de pijor. E en aquest me recorda pus que en
los altres demorar ocupada, ben que sovent
25 yo e de las sues lagrimes matexes de mi vistes,
e de les mies fatigues, las quals may no muda-
ren la [mia] [sua] costancia, argumenthé no po-
der esser ver, que per axi petit [espay] [afany] ce
anichilàs amor axi gran, esperant encara que la
sua juvenil edat e la discreció, de altra accident
30 anuyós [los] [me l] guardarían.

Com Ffiametha hac una letra de Pamphilio estant pensant ab el, certifficantla de sos fets, e com axi be la amava ara com may; e rebuda la letra jaquí aquels primers pensaments e entrà en altrás.

5



XI donques a mi opponent, e respon-
 nent, e solvent, transpassí tants jorns,
 que no solament el a la sua patria per-
 vengut pensé, mas encara ne fuy per
 la [sua] letra feta certa. La qual essent a mi per 10
 moltes rahons graciosa, el àrdre axi com jamay
 mi feu manifesta, e ab major promatensa vi-
 vifichà la mía esperansa del seu tornar. De [f. 45]
 aquesta hora en avant, partits los pensers pri-
 mers, los novells en loch daquels subitament 15
 nasqueren. E jo alguna volta deya: «Ara es
 » Pamphilio únich fil al veyl para, de el (al qual
 » ya son molts anys nol veé) ab grandíssima fes-
 » ta resebut, e no que el de mi se recort, mas
 » yo crech que el maldíu los mesos, [en] los 20
 » quals así per diverses occacións per amor de
 » mi se retench, e rebut honor adés de hun
 » amich adés de hun altra, blasma a mi per ven-
 » tura, qui altra [que] amar[lo] no sabia quant
 » así era: e los coratges plens de festa son abtes 25
 » a poder esser toltz de un loch, e obliguarsa a
 » altra. Udà! e poría esser, que yo en axi feta
 » manera lo perdés? Certes apenes jo u poría
 » creura. Los Deus cessen que asò avengua, e
 » axi com el ha mi tenguda e the, entra los meus 30
 » parents e en la mía Ciutat, sua, axi el entre ls
 » seus [e] en la sua Ciutat, se concerve meu.»
 Ah mesquina! ab quantes làgrimes eren haques-

tes paraules mesclades, e ab quantes pus foren
estades, si verament hagués cregut só que eles
matexes ver devinaven, jatsía que aqueles qui
5 lavors no [*y eren*] [*vengueren*], yo après en mol-
tes dobles las he escampades.


[*f. 45 v.*] Com Ffiametha sabé que Pamphilio* era en sa
terra, pensà que algunes veguades Pamphilio
vicitava los temples hon venien moltes dones ben
arressades, hagué gran dupta que qualcuna no
10 li plagués.

ULTRA tals raonaments l'ànima, mol-
tes voltes conexedora dels seus futuris
mals, presa no sé de quina paor, [*tremava* fort, la qual paor] diverses voltes
15 en tal pencer se resolvia: «Pamphilio es ara en
» la sua Ciutat, plena de temples excellents e
» [*per*] moltes grans festes pomposses, visita
» aquells los quals sens dupta troba plens de
» dones, las quals (axí com yo he moltes vegua-
20 » des hoyt dir) encara que belles sien, de arres-
» saments e de graciocitat totes las altres passen,
» ne algunes no son tant ginyoses de pendra e
» tirar los coratges com son elles. Oh! e qui pot
» esser axi fort guardià de si mateix, là hon tan-
25 » tes coses concorren, [*e*] que, posat pur que el
» no u vulla, el no sia per forsa près alguna vol-
» ta? E yo matexa fuy pressa per forsa: e ultra asò
» las coses noves solan pusque [*las*] altres plaura.
» A donchs es [*novela*] [*laugera*] cosa que el a eles
30 » novel, e elles a el, semblantment alguna [*puxa*]
[*f. 46*] » plaure.»* Ah mesquina! e quant m'era greu tal
imaginar, lo qual, que el no degués venir, ape-

nes lo poguí lunyar de mi, dient: «E com poría
 » Pamphilio, qui tu pus ama que si matex, re-
 » bra en lo cor de tu occupat algun [altra] amor?
 » e no sabs tu así esser estada alguna ben digna
 » de el, la qual ab major forsa que aquela dels 5
 » uyls ce enginyà de entrarhi, e no pòch trobar
 » ahon? Certes apenes, no essent el teu axi com
 » es [de molt temps, e] transpassant encara,
 » qualsevols dones sian, de bellesa e de art las
 » Dees, no es de creura que ell[es], axi tost com 10
 » tu dius, enamorar se pogués? E ultra asò com
 » creus tu que el la fe a tu promesa volgués rom-
 » pre per alguna altra? el no u faría jamay; e
 » semblament en la sua discreció the deus fiar.
 » Tu dèus rahanablement pensar que el no es 15
 » axi poch savi, que no conegua que foyllament
 » ffa qui lexe sò que el ha, per conquistar sò que
 » no ha; si ya sò que el lexà no fos mínima cosa
 » per conquistar una grandíssima: e [d] asò
 » haver esperansa infalibla [dèus] [sò] que en 20
 » aquest no pot avenir. Per sò com, si tu has lo
 » ver hoyt, tu series en lo nombra de las belles
 » en la sua terra, la qual neguna pus richa ne
 » gentil de tu no the: e ultra asò, qui trobaría
 » el, qui l amàs axi com tu l amas? E el, axi com 25
 » en asò expert, coneix quanta fatigua sía lo dis-
 » pondre una dona, qui* de noveyl plàsia, a fer-
 » sa amar: las quals, encara que amen, sò que [f. 46 v.]
 » tart avé, tots temps el contrari demostren de
 » sò que desigen. El, pur quant tu no amàs, 30
 » entorn a moltes coses d altres seus affers im-
 » pedit, no poría ara vaguar novelles dones a
 » domestiguar, e per sò de asò no pensar, mas
 » ten per certha retgla, que quant tu ames, tant
 » est amada.» Ah mesquina! e com falsament 35

argumentava, feta soffistha contra l ver! Mas
 ab tot lo meu argumentar may no poguí del
 ànimo catxar la miserable gelosía, entrada en
 mi per juncta dels [altres] meus dans. Mas pur,
 5 quasi [verament] arguy, una estona aleviada del
 meu parer, de tal pensar me lunyava.

*Com Ffiametha ce n pujava tots matins al pus alt
 loch del seu Palau e aqui ela guardava vers
 orient e considerava que com pus tost era passat
 10 lo dia pus tost era la tornada de Pamphilio;
 e ab una pedra asenyalava lo comta del temps
 qui passava e dels qui eren per passar.*

[f. 47]  H caríssimes dones, per sò que no me-
 ta lo temps en recontar cascun meu
 [affany e] pensar, quines* las mies
 obres pus sollicites fossen escoltarèts;
 [n]e de asò pendrèts admiració si foren noves,
 per sò com no tal com yo las haguera volgudes,
 20 mas tals quals Amor las me dava, seguir las me
 convenía. E pochs matins passavan que yo, lava-
 da, no celís en la pus excelsa part de la mía casa,
 e aqui no altrament qu els mariners sobra la
 guabia de lurs naus muntats, especulen si escuyl
 o terra veyna [véent o] descobren qui ls empat-
 25 xas, reguar[dava] tot lo cel: e après vers l orient
 fermada, ab desig mir[ava] quant lo sol, [es] sobra
 l orizónt lavat, hagués del novel jorn passat; e
 [quant yo el veyva pus enlayrat] tant [es] [deya]
 pus propinque lo terma de [la] tornada de Pam-
 30 philio meu. E [quasi ab] delit aquel moltes vol-
 tes remirava [sortir] [salir], ne discernentlo, ara
 a la mía ombra feta menor, e quant del espay del

ceu cors a la terra fet[a] major, [el e]la salida can-
 titat extimava e ab mi matexa deya el pus pigra-
 ment que may anar, e pus dar al jorn despai en
 lo Cabricorn que en lo Cranch fer no solía; e axi 5
 semblantment el a[b] mig cercla salit, deya ab
 delit estars a raguardar las terres, e quant que
 quant el laugerament se calàs al ponent, si mi
 paría tart. Lo* qual, aprés que tolta [al mon la] [f. 47 v.]
 sua lum], a las esteles la lum lur lexava mostrar,
 [e] yo contenta ab mi matexa moltes veguades 10
 lo dia passat nombrant, [aquell] ab los passats
 altres ab una petita pedra cenyava, no altrament
 que los antichs, los alegres dels dolents depar-
 tint, ab blanques e negres pedres solien fer. Oh
 quantes voltes me recorda que abans de temps 15
 las hi junyí, parentma tant del terma dat[cervar]
 [se deure minvar] quant pus tost las junyía al
 transpassat, ara las pedretes per lo passat cenyades,
 adés aqueles [qui per aquells] que eren de 20
 passar estavan, nombrant, ben que de cascuna
 obtimament lo nombra en la pensa hagués, [mas]
 quasi cascuna volta esperav[a las u]nes cresqu-
 des a las altres de[ure trobar] minvades. Axi
 lo desig me trasportava volenterosa a la fi del 25
 temps dat.

Com Ffametha estava tant de temps sola sens Pamphilio imaginant, anàvassen a la sua cambra e aqui ela obría hun cofra e treya totes las joyes que tenia de Pamphilio; e pensant en Pamphilio contemplàvales e bassàvales e puys plorava e demanàvalls de la tornada de Pamphilio axí com si fossen persones intelligents.*

10 **U** SADES adonques aquestes sollicituts vanes, las pus vegades en la mia cambra m entornava, e aqui pus volenters sola que acompanyada. E per fogir als pensers nocívols, quant sola me trobava, obrint un meu cofra, de aquel moltes coses [esser] estades sues a una una treya, e aqueles, ab aquel

15 desig que yo solía a el guardar mira[va], e mirades, apenes las làgremes retengudes, suspirant las bessava; e quasi axí com si fossen creatures intelligents, los demanava: «E quant hic serà » lo Senyor vostra?» E aqui, posades aqueles,

20 infinides letres a mi tramesses d el, treya fora, e [aqueles quasi totes] legint, quasi ab el parentme [raonar], centía no poch confort: e molt[es vegua]des fou que yo, la mia cerva apel[lada, diversos] parlaments ab ella tenguí d el, ara

25 demanant quina fos la sua esperansa de la-tornada de Pamphilio, adés centintla de sò que d el li paría, e tal veguada si d el hagues centit alguna cosa. A las quals coses ela, o per plau-rem, o segons lo seu parer [lo ver] responnentme,

30 no poch me aconsolava: e axí moltes veguades gran part del día transpassava ab poch anuig.

Com Ffiametha estava a la porta de la sua cassa e anava vicitar los temples ab las dones acostumades; e veent venir alguns jovens amichs de Pamphilio pensava quasi que entra ells fos.* [f. 48 v.]

NO res menys ab las ya dites coses, piedosses dones, m era car lo vicitar dels temples, e lo ceura a la mia porta ab las mies companyones, hon sovent ab rahons varies hun poch eran somogudes de mi las mies sollicituts infinides; en los quals [lochs] estants, moltes veguades víu passar alguns jovens los quals moltes veguades ab [Pamphilio] havia vist, ne may que yo [ls veyés esdevenia] que yo entra els no miràs, quasi si enfra els Pamphilio [degués] veura. Oh quantes veguades yo [fuy] en asò apertament enguanada! E encara que enguanada fos, me ajudava de els veura, los qualls (si lur esguart no m mentia) yo ls veyda de la mia compació matexa plens, e quasi de lur companyó romasos sols, me parían no axi alegres com solien. Oh quin desig haguí yo moltes voltes de demanarlos què era de lur companyó, si la raó no m hagués tenguda! Mas [cert] la fortuna* en asò moltes voltes me fou benigna, que, no creent els, [de el raonant] en algun loch, de mi esser entessos, de aquel deyen la tornada esser veyna. E quant asò me plagués, en và me fatiguaría en exprimer ho. E en haquela manera ab tals pensers, e ab axi fetes obres, e ab moltes altres a aquestes semblants me enginyava de passar los jorns, a mi en la lur poquesa gravosos, las nits apetint, ne per [que yo a mi] pus [utils les sentís,] sino per que, vengudes, menys era del terma a passar.

5

10

15

20

[f. 49]
25

30

Com Ffiametha estant en la cambra esperant que tot hom fos colguat ce n pujava tots matins al terrat; e aqui mirava lo cors de la luna considerant moltes coses, axi com legint hoyrèts.

5 **PRÉS** que lo dia, [de] las sues ores ffines, era[n] de la nit occupat, noves sollicituts las pus veguades a mi se ap-
 10 **Amor** era devenguda segura: e centint ya que en la mia casa cascun reposava, sola alguna volta là hon lo matí lo sol mirar era venguda, me n
 [f. 49 v.] pujava, e tal qual Arontha entra los blanchs*
 15 marbres en los monts Luchans los corsos celestes e lurs moviments especulava, aytal yo la nit longuíssimes ores portant, centint als meus sòns las varies sollicituts esser enemigues, d aquela part[en] lo Cel mirava, e los seus moviments pus que altres laugers, en mi molt tars reputava. E
 20 alguna volta revòlts los ulls acténs a la cornuda luna, no que a la sua retonditat corragués, mas pus la una nit que l'altra aguda la judicava. [E] tant era pus lo meu desig ardent, que [pus] tost las [mies] [quatre] voltes [hauria volgut] se consumassen ab lo seu laugers cors. Oh quantes veguades, encara que ffredíssimament donàs lum, la mirava yo ab dalit longues veguades, imaginant que axi en ela fosen lavors los ulls del meu Pamphilio fixos, com los meus. Lo
 30 qual yo ara [no] dupta que, essentli [yo] ya exida de la memoria, el no a la luna miràs, mas sol hun pensar no haventna per ventura, en lo seu lit repossava. E recòrdam que yo, de la pigricia

del seu cors corrossantme ab varis sòns segons
 las antigues errós, ajudar cuydavam lo cors de
 ela a la sua retonditat pervenir; a la qual après
 que pervenguda era, quasi contenta del ceu in-
 tegra lum, als novels corns no m paria que de
 tornar ce coràs, mas pigra en* la sua retonditat 5
 demorava, jatsia que yo de asò l hagués quasi [f. 50]
 en mi mateixa alguna volta per escusada, pus
 graciós reputant lo estar ab la sua mara, que en
 los [oscurs] regnes del seu marit tornar. Mas 10
 be m recorda, que sovent las veus en prechs per
 los seus creximents usades las giré en manasses,
 dient: «Oh Phebe, mala guardonadora als re-
 » buts serveys, jo ab piedosos prechs las tues
 » fatigues me enginy de minguar, mas tu ab 15
 » pigre demoransa, las mies cures de crexer: em-
 » però, si pus a las necessitats de la mia hajuda
 » cornuda retornes, en axi lavors [mí] centiràs
 » pigra, com [yo] ara te discern. E no sabs tu,
 » que quant pus tost quatra veguades cornuda, 20
 » e altres tantes rodona tu te ceràs mostrada,
 » tant pus tost lo meu Pamphilio tornarà a mi?
 » Lo qual tordat, axi tarda o laugera com the
 » plàcia, corre par los teus cerclas.» Certes aque-
 la [occació] [demensa] mateixa qui mi a ffer tals 25
 prechs induyia, aquela mateixa tolch axi a mi,
 que ella me feu parer alguna volta que ela, temo-
 rosa de las mies manasses, ce avanssàs en lo ceu
 cors als meus plaers, e altra veguada, quasi no
 corantse de mi, pus que l usat me paria que tar- 30
 dàs. Aquest reguardarla sovent me feu axi nota* [f. 50 v.]
 del ceu aveniment, que ela de cors plena o buy-
 da, en alguna part era del cel, o [ab] qualsevol
 estela conjunta, que yo no hagués lo temps de
 la nit passat e lo [a venir] [adveniment] judicat 35

dretament: semblantment la hu[na] e l'altra
 [cors][Orsa](si ella no fos aparaguda) per lingua
 [noticia] [esperiencia] me n feyen certa. Udà! e
 5 qui creuria que Amor me hagués [pogut] mos-
 trar estrelogia, art de sobtils e nobles enginys,
 e no de pensers ocupats del ceu perillós furor?

*Com Ffiametha veye lo temps nuvolós que no po-
 dia guardar las planetes, maties en la cambra
 ab altres dones e aqui parlaven de amor; e com
 10 ela veya que n hi havia algunes que eren en lo
 cars de ela, quasi ce n reya e dava algun con-
 fort a la sua pensa atribulada.*

15 **Q**UANT lo cel de escurs nuvols plè, [e]
 combatut de varis e sonants vents per
 tota part aquesta vista me tolia, algu-
 na volta (si altra afer no m'acorría)
 ajustades las mies companyones ab mi, en la
 mia cambra me estava; e yo recomtava, o feya
 a eles recomtar istories diverces, las quals quant
 [f. 51] pus eren luny del* ver, com las pus axí fetes
 gents las dient, tant parien que haguesen major
 forsa a foragitar los sospirs, e a portar major
 festa a mi escoltant, la qual alguna volta, ab tota
 25 [la] malenconía, de aqueles [laugerament] me
 re[si]ya. E asò per ventura que per occació le-
 gítima no podie esser, en libres diversos cer-
 cant las miserias d'autruy, e aqueles ab las mies
 conformant, quasi acompanyada centintme, ab
 30 menys anuig lo temps passava. No cé qual pus
 graciós me fos, o veure lo temps transpassar,
 o trobar, en altra [semblants affanys] [estant
 ocupada], esser estat transpassat.

Com Ffiameſta hac hoydes las comparacions e burles que havia hagudes ab las altres dones, vey a que eren totes vanes; anàssen a dormir, e metentse en lo lit era pus fort possada en penſaments que may, e lavors giraves als lochs hon solia jaure Pamphilio e aqui ela centia alguna flayre del ceu cors e axi ela era contenta e cri-daval axi com si la degués hoyr; e com lo enſomava pensava en tots los actes que eren estats entra el e ela.

5

10



AS après que las comparacions* e altres burles me havien per lonch temps tenguda occupada, quasi [encara] a forsa, asay be conaxent que en va, me n anava a dormir, hans pus tost a jeure per dormir. En lo meu lit demorant sola, e de neguna remor impedita, quasi tots [los] pretèrits penſers del día me venien en la pensa, e mal mon grat ab molts més arguments e pro e contra me feyan repetir, e moltes voltes volguí entrar en altres, e poques foren aqueles que yo u pogués obtenir; mas pur alguna volta, ells a forsa lexats, jaent en aquela part hon lo meu Pamphilio havia jagut, quasi centint [de el] alguna odor, me paria esser contenta, e el enfra mi matexa clamava; e axi com si m degués hoyr, lo preguava que tost tornàs. E après el imaginé tordat, e ab mi fenyentlo, moltes coses li deya, e de moltes li demanava, e yo matexa en son loch me responia; e alguna volta me avench que yo en tals pensers me adormí: e cert lo sòn m era alguna veguada pus graciós que la vigilia, per sò com alò que yo ab mi matexa velant falsament fenyia,

[f. 51 v.]

15

20

25

30

el, si durat fos, no altrament que ver lo m ator-
 guava. A mi paria alguna volta ab el tornat,
 vaguar en jardins molts bells, de ffulles, e de
 [f. 52] fflors, e de ffruyts varis ornats,* quasi de tota
 5 temensa remoguts, axi com ya havem fet, e aqui
 el per la ma tenint, e el a mi, ferma cascun ceu
 accident recomptar: e moltes veguades abans
 que lo seu dir hagues finit, me paria bessant[lo]
 ròmprali las paraules, e quasi apenes parentme
 10 ver sò que yo veyia, deya: «Udà! e es ver que tu
 » sies tornat? certes si es, yo pur te tench;» e
 aqui de cap lo besava. E altra volta me paria ab
 el [esser] sobra los marins ribatges ab leta festa,
 e tal hora fou que yo afermé ab mi matexa,
 15 dient: «Ah pur yo no sompnió de havertha en
 » los meus brasos.» Oh quant m era desplasent
 asò quant me venia que lo sompni de mi se par-
 tís! lo qual partintsen, tots temps ab si ce n por-
 tava sò que sensa fatigua me havia prestat, e
 20 encara que yo romangués assay malenconiosa,
 no per tant tot lo seguent día ben esperant con-
 tentíssima romanía, [desijant] que tost la nit tor-
 nàs, per sò que yo, dorment, haquel hagués que
 vetlant [aquell] haver no podia. E ben que axi gra-
 25 ciós alguna volta me fos lo sompni, el no sofferia
 que yo tal dolsor sensa amaritut mesclada centís,
 per sò com foren assats daqueles [veguades] [nits]
 que el me paria veura en vestiments vilíssims ves-
 tit, e no m sé de quines màculas [oscuríssimes]
 [f. 52 v.] maculat,* pàllido e estarrit, com si catxat fos,
 e envers mi cridant: «Ajúdem.» Altres [vegua-
 des] me paria hoyr parlar a pus persones de la
 súa mort; e tal volta fou que yo l me viu mort
 35 davant, e en moltes altres varies formes a mi
 desplasents: sò que deguna altra volta avench

qu el sòn hagués majors las forses qu el dolor. E súbitament esvetlada, e la vanitat del meu sompni conaxent, quasi contenta de haver sommiat, regraciava los Deus; no que yo torbada no romangués, actenent [no] las coses vistes, sino totes, al menys en part fossen veres o figures del ver. Ne [may], quant jo ab mi matexa digués, o d'altra hoys vans esser los sompnis, de sò no era contenta, si yo d el no sebía noveles, de les quals yo estuttissimament ere devenguda sollícita demanadora. 5 10

Com Ffiametha veent qu el jorn de la promesa tornada de Pamphilio se acostava, creent ela que el tornàs se alagrava tornant ela en las festes e en los arressaments. 15

EN tal guisa, com hoyda m havets, los jorns e las nits traspassava esperant. Ver es que, hapropinquantse lo temps de la promessa* tornada, jo extimé que [f. 53] util concel fos viure alegra, per sò que les mies beleses, esmarrides un poch per la haguda dolor, 20 de asò tornàssen en lur loch, per sò que el, tornat ja essent, disfformada no li pogués desplaure. E assò me fou affanyós assay a ffer, per sò com ya [1] esserme en los affanys usada, aquels 25 ab poquíssima ffatigua aportava, e ultra asò [per] la propinqua esperansa del promès tornar ab no usada leticia cascun jorn a mi se feya pus centir. Jo las festes no poch entralexades, donant de sò al sutza temps occació, vengut lo novel ne 30 comensí usar: ne primer l'ànimo de gravíssima amaritut restret se comensà en joyossa vida

ampliar, que yo pus bela que may retorné. E los
cars vestits e los preciosos ornamentals, no altra
ment qu el[s] cavaler[s] per la futura batayla en-
fortex[en] las sues forts armes la hon es mester,
5 los fiu bells, per sò que en aquels pus ornada pa-
ragués en lo seu tornar, lo qual yo en va, e en-
guanada, esperava.

*Com Ffiametha estava imaginant de la venguda
de Pamphilio que devia esser presta, e adés era
10 a la finestra si vengués, ne si hoyría degú que
li n portàs noveles; e en quina manera ele s po-
guera arear en sos vestiments e en sos gests que
mils li plagués.**

[f. 53 v.]

15 **A** DONQUES, axi com los actes ce tre-
mudaren, axi feren los meus pensers.
A mi lo no haverlo vist en lo seu par-
tir ne l trist eugurri del pèu percús, ne
las [sues] sostengudes fatigues de el, ne [de] las
dolors rebudes, ne la inimigua gelosía pus en
20 la pensa venien, hans per ventura vuyt dies a
la sua promesa veyns, deya enfra mi: «Ara al
» meu Pamphilio anuge lo esser a mi estat lu-
» nyat, e centint lo temps vey a asò que ha pro-
» mès, de tornar se aparella: e per ventura ara,
25 » ha lexat lo veyl para, e es en camí.» Oh quant
m era aytal raonar plasant! e quant sobra el vo-
lenters me volgia, [en] moltes voltes entrant en
pensar en quin acta a el pus graciós me degués
presentar. Ah mesquina! quantes veguades di-
30 guí: «El [esser] [serà] en la súa tornada de mi
» abrasat [crech que] cent milia [veguades], e
» [que] los meus bassars montiplicaràn en tanta

» quantitat, que neguna paraula integra dexa-
 » ràn dela sua bocha exir; e en cent dobles retrèli
 » aquels que el, sensa rebren degú, donà en lo
 » partir al mort vis.» E en lo pincer pus vegua- 5
 des duptava de no poder reffrenar lardent desig
 de abrasarlo, quant primer yo l veés davant qual-
 sevol persona. Mas en aquestes coses prove*yren [f. 54]
 los Deus en manera a mi [pus] anoyosa pus que
 massa. Jo encara en la mía cambra estant, quan-
 tes veguades en aquella neguna persona entrava, 10
 tantes creya que venguts me fossen a dir: «Pam-
 » philio es tornat.» Jo no hoy vèu neguna en
 algun loch, que yo ab las orelles alsades no las
 recollís, pensant que d el tornat deguesen par- 15
 lar. Jo me leví pus de cent voltes, yo crech, de
 ceura, [e] corrent a la finestra quasi com de altra
 sollícita, en jus e en sus mirant, havent de pri-
 mer e en mi matexa [aquel] pensat follament fet
 creura, [deya]: «El es possibla que Pamphilio
 » [ara] vengut the vengua a veura.» E [aprés], 20
 vàn trobant lo meu avís, quasi confussa dintra
 meu tornava. Yo dient que el davía algunas co-
 ses al meu marit portar en la sua tornada, so-
 vent si vençut fos, o quant se esperàs demanava
 e feya demanar. Mes de sò neguna alegre res- 25
 posta me pervenia, sino com [de] aquel qui may
 pus no devia tornar, [sino] [axi] com ha ffet.





LIBRE QUART

*Com Ffiametha estava maravelada com lo temps
que Pamphilio li havia dit era ya passat, e el
no^{ra} era tornat axi com li havia promès.*

AXI, oh piadosses dones, an- 5
ciosa, com a mi hoyt havets,
no solament* al molt desijat [f. 54 v.]
e ab fatigua esperat terma
pervengui, mas encara de
molt dies lo passé; e ab mi 10
matexa incertasi encara lo de-
gués blasmar, [en] o no, [ale-
viada del tot] [alentada algun poch] la esperan-
sa, lexé en part los alegres pensers, en los quals
per ventura masa alarguantma era reentrada: e 15
noveles cures encara no estades, me comensa-
ren a volgir per lo cap: e fermant la pensa a vo-
ler si yo pogués [conexer qual fos, o esser po-
gués] la occació de la sua lingua demora [pus]
que [lo] promès[a], [comencé a pensar], e enans 20
de les altres coses en escusa del tantes maneres
trobé, quantes el matex, si present fos, poguera
trobar, e per ventura pus. Yo deya: «Oh Ffia-
» metha, udà! e creus tú lo teu Pamphilio demo-

» rar sensa tornar a tu, sino porque el no pot?
 » los affanys inoppinats oprement sovent los
 » homes del mon, no es possible axi precis ter-
 » mens donar a las cosas futures com alguns
 5 » creen. E qui dupta encara que la present pie-
 » tat no estregua assats pus que [la] lunyada-
 » na? Jo son ben certa que el a mi sobiranament
 » ama, e ara pensa en la mia vida amara, e de
 » aquela ha compació, e de amor punyit, mol-
 10 » tes veguades es volgut venir; mas per ventura
 » lo veyl para ab làgramas e ab prechs ha algun
 » poch lo terma perlonguat, he opposantsa als
 [f. 55] » seus volers, lo ha retengut: *el vendrà quant
 » porà.»

15 *Com Ffiametha veent que Pamphilio no venia es-
 tava en si matexa anujada e feya e deya tots
 los inconvenients que s podent seguir per mar e
 per terra que poseguen retardar la sua vengu-
 da; e en asò estava ela tots jorns pensant.*

20 **A**XI fets raonaments e escuses me sos-
 penian sovent los pensaments a ima-
 ginar [pus noves e] pus gréus cosas. Jo
 algunes veguades deya: «[Qui sap] si
 » el, volenteros pus quel daver de veurem e per-
 25 » venir al emprès terma, postpòsita tota pietat
 » de para, ha lexats tots altres affers, se es mo-
 » gut, [e] per ventura, sens esperar la pau de la
 » torbada mar, creent als mentirosos mariners
 » [e] arriscats per voler de guanyar, sobra algun
 30 » leny se es mès, lo qual, vengut en ira dels
 » vents e a las hondes, per ventura en aquel es
 » perit? Neguna altra occació tolch Loandro a

» Erreo. O, e qui t pot encara saber si el, de for-
 » tuna empès, en algun desabitat [*loch e*] escuyl,
 » aqui la mort fugint de les aygues, aquel[la] de
 » la fam e de les feres besties ha aquistada? o sus
 » aquels, [com Aquimenides] [*aqui menys de*], 5
 » forse per oblidansa lextat, [*aqui*] espera qui assí
 » lo port? E qui no sap encara que la mar es ple-
 » ne* de incidis? per ventura es aquest de ini- [f. 55 v.]
 » cha ma près e retengut, [o de pirates], e [*puy*s
 » *me paría*] en presons estranyes ab ferros es- 10
 » trets es[ser] retengut. E totes aquestes coses
 » esser poden, e moltes veguades ya las havem
 » vistes esdevenir.» Aprés se representava en la
 mia pensa [no] esser per terra pus segur lo seu
 camí, e en aquel semblantment mil accidens 15
 corrent ab l'ànimo pur a las pijors coses, [e] ex-
 timant a el [tan] pus juxta escusa trobar, quant
 pus greu la cosa [posava, alguna veguada] pen-
 sava: «Veus que lo sol, pus quel usat calt, dis- 20
 » sòl las neus en los alts monts, de hon los flums
 » furiosos e ab hondes torbades corren, dels
 » quals el no poch [ha] a passar: E si el en al-
 » gun, volenterós de passar, se es mè, [e] en 25
 » aquel caygut el cavayl ensemps, tirat e re-
 » volt ha retut l'esperit, com pot el venir? E los
 » flums no aprenen ara de novel, de fer da-
 » quests injurries als caminants, ne a tranglotir
 » los homens. Mas si pur de asò es escapat, per 30
 » ventura en los aguayts dels ladróns ha inca-
 » pat, e robat e retengut es de els; o per ven-
 » tura en lo camí infirmat ara demora en algu-
 » na part, e recobrada la sanitat, sensa ffalla así
 » vendrà.» Ah mesquina! que [a] aquela hora
 que aytals imaginaciós* me teníen, une freda [f. 56]

suor me occupava tota, e axi de sò devenia pau-
rosa, que sovent en prechs a [*drechs*] [Deu] que
asò cessàs revolgia lo pensament, ne pus ne
menys, sinó axi com si davant mos hulls el en
5 aquel peril me fos present. E alguna volta me
recorda que yol planguí, quasi axi com si ab fer-
ma fe en algun dels dits perills lo veés. Mas après
enfra mi deya: «Ah mesquina! quines coses son
» aquestes, que los miserables pensers me do-
10 » nen? Céssen los Deus, que algunes de aques-
» tes coses sien: abans estigua quant li plàsia, e
» no torn, que el per contentarma [en cars] si
» metha que algunes de aquestes coses aven-
» gua, [les quals] ara verament m enguanen [*los*
15 » *meus pensers*]. Per sò que possat que possibles
» sien, impossibles son esser ocults, e molt in-
» creyble [es] que la mort de aytal jove pogués
» esser occulta, e majorment a mi, la qual, so-
» llicita, continuament de el fas demanar ab in-
20 » vestiguacions no poch [*sollicites*] [sotils]. E qui
» dupta encara que, si las coses mal de mi pens-
» sades alguna ne fos vera, que la fama, leugerís-
» sima reportadora dels mals, ja así no l hagués
» conduyda? a la qual fortuna, [*qui*] en asò ara
25 » poch ma amigua, haguera donada aperta via
» per ferma tristicia. Certes yo crech pus tost
[*f. 56 v.*] » que el ab molt greu affany, * axi com yo son (si
» el no ve ara), a forsa retengut demora, e tost
» vindrà, o de la [sua] trigua en ma consolacio,
30 » escusantsi, scriurà la occació.»

Com Ffiametha vey a la gran trigua de Pamphilio, e considerant las cosas demunt dites se mès gelosía molt fort en si matexa.

CERTES los ya dits pensaments, encara que molt ferament me alterassen, 5
pur assats laugerament eren vensuts, e la sparansa, ab lo passat terma qui de mi fugir se esforsava, ab tot mon poder retenía, posantli davant la lingua amor d el a mi [e de mí a el] aportat, e la dada fè, e los jurats Deus, 10
[e] las infinides làgrimes; per las quals cosas yo affermava aser impossibles que enguan cobris- sen. Mas yo no podía fer que ela axi retengude no donàs loch als lexats pensers, los quals ab lent pas e tàcitament a poch a poch el playent 15
fora del meu cor, se enginyavan de tornar en lur primer loch, a memoria reduyntme los malvats eugurris, e las altres cosas; ne quasi me n avisé, primer que yo, la sparansa foragitada, e ells molts potents hic centís. Mas entre ls altres [aquell que] axi * ce m pus fort gravava [que] (de- 20
guna altra cosa en [poch de temps] molts jorns hoynt de la tornada de Pamphilio) si era gelosía. Aquesta pus que yo no volía me esperonava: aquesta tota escusa que en mi matexa de el feya, 25
quasi consabent dels seus fets, anullava: aquesta sovent en los raonaments per lo passat de mi dampnats me remetía dient: «Udà! e com est tu » axi [senc]illa de creura que pietat de para, o » altra qualsevol estret fet o delit, ara pogués 30
» Pamphilio retenir, si axi te ama com el deya? » E no saps tu que Amor vèns totes cosas? El » fermament de una altra enamorat, ha tu des-

- » membrat, lo plaura del qual molt potent axi
 » com a novela, alà ara lo reté, axi com lo teu así
 » lo tenia. Aqueles dones, axi com ya has dit, per
 5 » cascuna [cosa] abtes [a] amar, e el aximateix
 » naturalment a asò dispost e digne per cascuna
 » cosa de esser amat, confirmantse en lo seu pla-
 » er, e el a[lde] elles, de nou lo hauràn enamorat.
 » [No creus tu que les altres dones] han ulls al
 » cap, axi com tu, e conexen aquestes coses com
 10 » tu coneixs? Si ffan be. Ea el axi mateix no creus
 » tu que no pugua pus[que] una [*que altra*] plau-
 » ra? Certes yo crech que, si el pogués tu veura,
 » difícil li seria alguna altra amar; mas el no
 [f. 57 v.] » pot a tu ara veura,* ne t ha vista ya son tants
 15 » mesos passats. E tu dèus saber que negun
 » mundan accident es etern; e axi com se ena-
 » morà de tu, e axi com tu lo plaguíst, axi es
 » possible que alguna altra li sia estada plasent,
 » e que el, haven lo teu amor abandonat, ne
 20 » ham una altra. E las coses noves plauen ab
 » més forsa que las sovent vistes, e tots temp
 » allò que hom no ha, se sol ab major affecció
 » desijar que sò que hom posseix, e neguna
 » cosa es tant delitabla, que per lonch hus no
 25 » anuig. E qui no amarà [pus] volenters a casa
 » súa una nova dona, que una entigua en altres
 » encontrades? E el aximatex no t amava per
 » ventura ab axi fervent amor, com mostrava,
 » ne las sues làgremes ne aqueles de negun altra
 30 » no es de creura de axi cara penyora com es
 » tanta amor, quant tu per ventura estimes que
 » el te portàs. Encara més los homens [alguna
 » veguada], no esse[ntse] may vists sino algun
 » jorn, son corrusats e plànyent departintse; e
 35 » moltes coses se juren e s prometen [les quals

» han ferm enteniment de fer; mas après, novels
 » cassos sobrevenint, fan aquels juraments exir
 » de enteniment. Les làgremes, los juraments]
 » e las prometenses [dels jovens] no son ara [de
 » nou, arra] de futur dan a las dones? Ells gene- 5
 » ralment saben fer primer haquestes coses
 » abans que amar; la lur voluntat vaguabunda
 » los tira en asò: negun no es que no volgués
 » pus* tost cascun jorn mudar deù dones que [f. 58]
 » esser deu jorns de una: els continuament 10
 » creuen los costums novels e noves formes tro-
 » bar, gloriejantse de haver hagut l amor de
 » moltes. Donques què esperes? perque vana-
 » ment te lexes menar a la vana creensa? tu no
 » est en acta [de] poder[lo] de asò retraura: ro- 15
 » manthe de amarlo, e demostra que ab aquela
 » art que el ha tu enguanada, tu hages engua-
 » nat a el.» E derrera aquestes [paraules] ab
 moltes altres seguí a mi dient, e en elles ence-
 nía mi [de ffera ira], la qual ab temorosa calor 20
 axi me inflamava l'ànimo, [que] quasi a actes
 rabiosos me [in]du[ya]. Ne abans lo creat foror
 transpas[sava], que làgremas abundantment al[s
 ulls no m exissen, ab las quals (molt alguna]
 volta durant el) dels pits me ex[ien gravosíssims 25
 sospirs, en] lo qual per confort de mi matexa
 [damnant sò] que la [in]divina ànima me deya,
 qual [a for]sa, la ya [fu]gida esperansa ab rahons
 molt vanas revoltava. E en tal guisa, quasi re-
 presa tota alegría [dexada], estiguí esperant e 30
 desesparantma molt sovent e molts jorns, [sem-
 pre] sollicita ultra modo a poder saber certa-
 ment que de el fos ne per que no venía.



QUINT LIBRE

*Com Ffametha se comensà deregonexer com Pamphilio no venía, e de mudar son cor en major tristicia que d abans no era; e com avisà a las altres dones que guardassen a qui daven son cor.** [f. 58 v.]

LAUGERES son estades ffins
así las mies lagrimes, oh pie-
dosses dones, e los meus sus-
pirs plasents a esguart de
aquels, los quals la dolent 10
ploma, pus pigra a escriura
que lo cor a centir, se apare-
lla de demostrarvos. E cert
si be se consideran las penes ffins así [trans]pas-
sades, més de veciada jove que [de ato]rmen- 15
tada quasi se poden dir; mas las següents vos
parràn de una altra manera. A donques fer-
màts los coratges vostres, ne vos espaventen las
mies promeses, que las coses passades parentvos
greus, vosaltres no res menys vullats v[eur]a las 20
sagüents molt pus greus; e en [veritat] yo no us
enduèsch tant a aques[t af]fany, per que vosal-
tres pus de mi d[ev]e]nguats piedoses, mas per sò
que [la] iniquíssima de aquel per qui asò [me es- 25
de]ve conaxent, vos guardanvos [sia]u pus cau-
tas en co]manarvos a tot homa; e axi per ventura

a una hora [a vosaltres] me obliguaré raonant, e m desobliguaré conselant, o pur per las coses a mi avengudes amonestant [e avisant] [a vosaltres guariré].

- 5 *Com Ffiametha anant visitar hun monestir de monges sabé noves de Pamphilio com havia esposada muller en sa terra. E com presomí que amava una monja.**
[f. 59]

10 **D**ICH adonques, oh nobles dones, que en axi varies imaginacions, com poch avant hoyt havets e pogut compendra en lo meu dir, jo estava continuament, quant de pus de hun mes essent lo terma promès transpassat, a mi axi del amat jove pervenguéren novelles hun jorn. Yo, hanada visitar, [ab ànimo] piedors, sacres religios[es, e per] ventura per fer per mi als Deus [piedo]ses oracións, que o ratentma Pamphilio, o foragitantlom de la [pen]sa, me retornàssen lo perdut co[nfort],
15 avénch, que, essent jo ab las dites dones assats discretas [e] plasents [en] lur raonar, e a mi molt per parentat e entigua amistat conjunctes, [aci] vench hun mercader, [lo qual], no altrament que Ulixes e Diomedes [a Deidamia], a mi e a les [monges] comensà diverses joyes e beles (quals [a] axi fetes dones se convenia) a demostrar. El, axi com jo en la sua paraula compresí, o el matex de una de aqueles demanat confessà, era de la terra de Pamphilio meu. Mas apres
25 que el mostrades moltes de las sues coses, e de aqueles de elles algunes per lo covinent preu preses, e las altres retúdesli, [e] entrades en no-

30

vels mots e alegres elles* a el; mentra que lo pa- [f. 59 v.]
 guament esperava, una de ellas de adat jova, e
 de forma bellíssima, [e] clara de sanch e de cos-
 tums, [e] haquela matexa qui abans demanat li
 havia [qui fos e] d on era, li demanà si el Pam- 5
 philio, son compatriota, conagut hagués jamay.
 Oh quant aytal demanda graciosa donà per lo
 meu desig! Certes yo [n] fuy molt con[tentíssima,
 e] las orelles a la resposta lavades, lo mer-
 cader sensa trigua respòs: [«E qui es] aquel qui 10
 » milor de mi lo conegua?» [A lo q]ual seguí la
 jova religiosa quasi [fenyent]sa saber que era
 d el: «E que es ara [d el?]]» Respòs lo mercader:
 «Ja ha gran temps que lo para, no essentli romàs
 » altra fil, lo reclamà a cassa sua.» Al qual en- 15
 cara [la] dita jova demanà: «E quant ha que
 » [d el] has tu sabudes noves?» «Certes, (dix el),
 » [no molt, de]spuys que d el me partí, que enca-
 » ra no [cr]echque sien quinze jorns complits.»
 Continuà la dita dona lavors dient que era d el? 20
 A la qual el respòs: «Molt be; [e] dichvos, que lo
 » dia matex que yo m partí, yo víu ab grandís-
 » sima festa entrar en cassa sua una bellíssima
 » donzella, la qual, segons que yo entenguí, era
 » d el novelament espossada.» E yo, mentra lo 25
 mercader aquestes paraules deya (encara que ab
 amaríssima dolor lo escoltàs, *fita en lo visatge [f. 60]
 la demanant jova religiosa regardava, marave-
 lantma quina ocasió pogues esser qui aquesta
 induys a demanar axi estretes pertacularitats de 30
 aquel, lo qual yo apenes creya que altra dona
 lo conagués sino yo. E víu que primer a las sues
 orelles no vench Pamphilio haver muller espo-
 sada, que, los ulls bayats, tota en lo visatge se
 tenyí, e la prompta paraula li morí en la bocha, 35


e per quant yo poguí presomir, ela ab fatigua molt grant las làgremes ya als ulls vengudes reténch. Mas yo abans, hasò hoynt, de una gravíssima dolor prese, sòbitho assò veent fuy de
 5 una altra no menor sobrapresa, e apenes me retenguí que yo ab gravíssima vilanía la turbació de aquela no envergonyís, [*la presa*] invidiosa que de ela axi aperts senyals d amor envers Pamphilio se mostrassen, dubitant, no res menys que
 10 ella, axi com yo, no hagués legítima occació de dolersa de les hoydes paraules. Mas pur me retenguí, [e] ab enujosa fatigua, a la qual no crech que semblant se tròpia, lo turbat cor sota no canbiat visatge [serbé, de plànyer] pus desijossa
 15 que de pus escoltar. Mas la jova religiosa, per ventura ab aquela matexa forsa [que yo] feye, retenint dintra la dolor, axi com si estada no
 [*f. 60 v.*] fos* aquella que [s] era abans turbada, fètase fer fèdeaqueles paraules, quant pus demanava [tan]
 20 pus trobava la cosa contraria al seu desig e al meu. E dat al mercader comiat qui l demanava, e recobertha ab infinides rialles la sua tristícia, ab raonaments diversos aquí per lonch espay més que yo no haguere volgut hi romanguém.

25 *Com Ffiametha se n tornà en sa cassa e mésar en la cambra, hon feu gran captaniment; e del conort que prés de Pamphilio.*

30 **V**ENGUTS a menys los nostres raonaments, cascuna se partí, e yo ab [l] ànima plena de anguoxosa ira, no altrament fremint que leon lí[bic] apres que en los seus aguayts descobra los casadors, adés


en lo vissatge encessa, adés pàllida devenint,
 [adés] ab lent pas, adés ab pus lauger que la ffe-
 menil onestat no requer, torní a la mia cassa. E
 apres que lícit me fou de poder de mi fer al meu
 seny, entrada en la mia cambra amarament co- 5
 mensí a plànyer; e quant per molt espay las là-
 gremes moltes part de la gran dolor hagueran
 desfoguada, *essentme hun poch pus líbera lo [f. 61]
 parlar, ab veu assats debil comensé: «Ara, [oh
 » mísera Ffiameha, sabs perque Pamphilio teu 10
 » no retorna: ara] sabs la occació de la sua
 » demora tant de tu desijada: ara [has] [sabs] sò
 » que anavas cercant de trobar. Que, mesquina,
 » [desiges més], que més demanas? bàstat asò;
 » Pamphilio no es pus teu, foragita duymés los 15
 » desigs de recobrarlo, abandona duymés la mal
 » retenguda esperansa, lexa lo fervent amor,
 » lexa los pensers foyls, creu duymés als augu-
 » rris e a ta devinant ànima, [e] comensa a co-
 » nèxer los enguans dels homens. Tu est ha allò 20
 » purvenguda, hon las altres solen venir qui
 » massa se ffien.» E ab aquestes paraules me
 reencesí en la ira, e reforsant lo plant, pus fer-
 mament recomensant a parlar, axi diguí:

Com Ffiametha ce clamava als Deus del jurament que li truncava Pamphilio, lo qual jurament Pamphilio havia fet davant los Deus; e com Ffiametha demana als Deus venjansa.

- 5  H Deus, e hon sots ara? e hon miren
 » los vostres ulls? hon es ara la vostra
 » ira? per que sopra lo escarnidor de
 » la vostra potencia no cau? Oh des-
 [f. 61 v.] » perjurat Jupiter,* e que fan los lamps teus?
 10 » hon ara los uses? qui pus impiament los ha
 » meritats? com no devallan sopra lo malvat
 » jova, per sò que los altres per avant [de] des-
 » perjurarte hagen temensa? Oh luminós Apo-
 » llo, hon son ara las tues sagetes, [de les quals]
 15 » mal merità les ferides Piton, en l asguart de
 » aquel qui falsament tu als seus enguans cla-
 » mà testimoni? prival de la lum dels raigs teus,
 » e no menys li torna enamich que [tu] fuist
 » al miserable Edipo. Oh vosaltres qualsevol
 20 » Deus e Deesses, e tu Amor, la potencia del
 » qual ha escarnida lo fals amant, e per que ara
 » no mostrats las vostres forses e la deguda ira?
 » per que no convertits vosaltres lo cel e la terra
 » contra lo noveyl espòs, axi que el en lo mon
 25 » de aquesta hora avant per exempla de engua-
 » nador [e de anulador] de la vostra potencia no
 » romangua a pus escarnirvos? [e] Molt menys
 » falliments han mogut ya la ira vostra a venjan-
 » sa menys justa. E donques per que tardats?
 30 » Vosaltres no us porèts hapres tant encruelir en-
 » vers el, que el degudament punit fos. Ah mes-
 » quina! e perque no es possible que vosaltres
 » lo effecta dels seus enguants axi centàts com

» yo, per sò que axi en* vosaltres com en mi se [f. 62]
 » encenés la ardor de la punició? Oh Deus, re-
 » volgits en el algun de aquells parills, o tots,
 » delsquals jo he ya dubtat: auciètslo de qualqua
 » generació de mort qui pus vos plàcia, per sò 5
 » que yo a una hora tota, e [la ultima dolor
 » senta, que may dech sentir per el, e vo]saltres
 » e mi venjats en una hora: no concentàts que
 » yo sola de los peccats d el [plànye la pena, e
 » el], vosaltres, [e mí] havent escarníts, alegre [se 10
 » god]escha ab la novela esposa [e axi per con-
 » trari tal la vostra espassa].» Apres, no menys
 encesa de ira, mas ab plant pus fer revolgint a
 Pamphilio las paraules, me recorda que yo
 comencé: 15

*Com Ffiametha revolgint las paraules a Pam-
 philio reptàllo de tots los actes que ha fets axi
 com si li fos davant; e reptantlo del sagrament
 que li ha trancat ne com pot prometra la fe a
 altra com l ha ya promessa a ella.* 20


 H Pamphilio, ara las occacions de la
 » tua trigua conech: ara los teus en-
 » guans me son manifest: ara veig qui t
 » reté, [la pietat de la] [e] qual pietat. Tu
 » ara salebres los sants imeneus, e yo de [lo teu] 25
 » parlar, o de tu o de mi matexa enguanada, me
 » consum planyent,* e ab las mies lagremes obro [f. 62 v.]
 » la via de la mia mort, la qual ab titol de la tua
 » crueltat, degudament seguirà la sua dolent [oc-
 » caçió o] venguda, e los anys, los quals jo tant 30
 » desijava alonguar, [se mustigaràn] essentna tu
 » occació. Oh celarat jove e prompta en los meus


- » affanys! ara ab quin cor has tu presa la no-
 » vela esposa? ab enteniment de enguanar ella,
 » axi com has fet a mi? Ab quals ulls la guar-
 » díst? ab aquells ab los quals, mi miserabla-
 5 » ment, [*cruel*][*crèdula*] massa, prenguíst? Qui-
 » na fe li prometist tu? aquella que havies a mi
 » promessa? Oh, e com podies tu asò fer? No t
 » recorda, que pus que una veguada la cosa es
 » obliguada no s pot pus obliguar? Quals Deus
 10 » jurést? [quals] los desperjurats de tu? Ah mes-
 » quina! que no sé qual[s] advers plaer l àni-
 » ma te ha obceguat que centintte meu de altra
 » devengueses! Ah mesquina! e per qual culpa
 » [*devenguí jo e*] meresquí de esserte axi poch
 15 » a cura? E hon es fogit axi tost de nos lo llau-
 » ger amor? Ah mesquina! que la trista fortuna
 » axi miserablement costreny los dolents! Tu
 » ara la promessa ffe, a mi de la dreta mà da-
 » da, e los desperjurats Deus, per los quals tu ab
 20 » sobiran desig juríst de retornar, e las tues ffa-
 [f. 63] » lagueres paraules, de las quals molt eras* for-
 » nit, e las tues lagremes, ab las quals no sola-
 » ment la tua cara banyíst, mas encara la mia,
 25 » e mí escarnint, vius alegre] ab la novella do-
 » na. Ah mesquina! e qui hauría may pogut
 » creura que falcetat fos en tas paraules ama-
 » guada? e que las tues làgremes ab art fossen
 » trameses fora? certes no yo: hans [axi com fel-
 30 » ment paría que parlavas e que planyías] ab
 » axi fel intencio las paraules e las lagremes re-
 » sebià. E si per ventura lo contrari deyas, e las
 » lagremes veres, e lo sacrament, e la fe pres-
 » tada ab pur cor, [concedít sía]; mas quina es-
 35 » cusa daràs tu al no haverlos cervats axi pura-

» ment [com prometíst?] Diràs tu: la placentaria
 » de la nova dona n es occació? Certes, debil
 » ceria, e manifesta demonstra[ció] de [*ffebla*]
 » [movible] ànimo. E ultra tot asò cerà per sò 5
 » [satisfet a mi? certes, no. Oh, malvat jove! no
 » t era] assats manifest lo ardent amor que yo t
 » portava e port encara contra mon voler? [cer-
 » tes, si era]; e donques molt menys de enginy
 » the bessunyava de enguanarma. Mas tu, per
 » sò que pus subtil te demostrasses, apres en los 10
 » teus parlars cascuna art volguíst usar. Mas tu
 » no pensavas quant pocha gloria the seguia de
 » enguanar una jovaneta, la qual en tu se fiava?
 » La mia simplicitat merità major fe, que la tua
 » no era. Mas, yo creguí no menys als Deus de 15
 » tu jurats, que a tu, los quals jo prech que ffas-
 » sen que aquesta sia* la pus sobirana part de [f. 63 v.]
 » la tua fama, sò es de haver enguanada una
 » jovaneta, qui pus que si matexa the amava.
 » Udà! Pamphilio, díguesme ara: havia yo co- 20
 » mesa alguna cosa, per la qual yo meritasse de
 » tu [esser] ab tant enginy trayda? certes negun
 » altra ffalliment fflu envers tu jamay, sino poch
 » saviament de tu henamorarme, [e ultra lo de-
 » ver, posar fe en tu e amarte]: mas aquest pec- 25
 » cat al menys de tu no meritava [rebre] tal pe-
 » netencia. Verament una iniquitat en mi co-
 » nech, per la qual la ira dels Deus, ffaentla,
 » [justament] impetrí; aquesta ffo de rebra tu,
 » celarat jova e sensa alguna pietat, en lo meu 30
 » lit, e haver sostengut que l teu costat al meu
 » se hacostàs: jatsía que de asò, axi com ells
 » veen [*e saben*], no yo, mas tu est colpabla; [e]
 » lo qual e l teu ardit enginy, mi presa en la
 » tàcita nit segura dormint, axi com aquel qui 35

- » altres veguades eras usat a enguanar, primer
 » en los teus brasos me haguíst e quasi la mia
 » pudedícia violada, que yo hapenes fos del són
 » integrament esvetlada. E que devia yo fer,
 5 » asò veent? devia yo cridar, e ab lo meu crit a
 » mi infamia perpetua, e a tu, lo qual jo pus que
 » a mi mateixa amava, mort cercar? Jo oposí
 » las forses mías, axi com [los Deus saben] tant
 [f. 64] » quant jo pogui; las quals* a las tues no podent
 10 » resistir, [vincta, la tua rapinya] [*honest*] po-
 » seyst. Ah mesquina! ara me fos lo dia prece-
 » dent a aquela nit estat lo derrer, en lo qual
 » yo fora poguda morir honesta! Oh quantes
 » dolors, e com acerbas me asaltaràn de vuy
 15 » més! e tu ala novella dona estant ab ella, per
 » més plàurali, los teus entichs amors recomta-
 » ràs, e mi mesquina faras en moltes coses colpa-
 » bla, e la mia belesa avilant e los meus costums,
 » la qual e los quals de tú ab sobirana laorsolien
 20 » sobratots aquells e aquelles [de les altres do-
 » nes] esser exelsats; [e ara solament lo seu] e las
 » sues [*laors*] [loaràs, e] haqueles coses, las quals
 » yo piedosament vers tu de molt gran amor em-
 » pessa usava, de ffoguosa libidine diràs nades.
 25 » Mas recòrta, [*que*] entra las cosas que no veres
 » recomtaràs, de narrar los teus versenguans, per
 » los quals mi planyent e misera poràs dir haver
 » lexada, e ab ela recompta los rebuts honors,
 » per sò que ben fasses la tua ingratitude mani-
 30 » festa a la escoltant. Ne t isque de memoria de
 » recomptar quals e quants jovens ya de haver
 » lo meu amor tamptàssen, e las diverses ma-
 » neres, e las enguarlandades portes de lurs
 » amors, e las nocturnes vetles, e las diurnes
 35 » passades per [*allò comprobades*] [aquelles obra-

» des; e qui] [*ne*] may del teu enguanabla amor
 » me pogueran pleguar: e per una jova*netha [f. 64 v.]
 » apenes de tu encara coneguda, subitho me
 » cambiast. Laqual, si axi com jo no cerà simpla,
 » los teus bessars pendrà tots temps sospectes, 5
 » e guardarse ha dels teus enguans, dels quals
 » yo guardar no m sabí; la qual yo prech que
 » aytal ab tu sia, com [ab] Atreu fo la sua, e las
 » files de Danao ab lurs novels esposos, e Cli-
 » tannestra ab Aguamenon, o al menys, aytal 10
 » com jo, obrant la tua iniquitat, ab lo meu
 » marit no digna de aquestes injurys son esta-
 » da; e tu a tal miseria produgua, que axi com
 » yo ara per la pietat de mi matexa planch, [*e*]
 » m esfors de escampar làgremes per tu, [*axi tu* 15
 » *fasses per aquela*]: e asò si per los Deus en-
 » vers los mesquins ab pietat alguna se mira,
 » prech que tantost sia.»

*Com Ffiameha moltes veguades se recordava de
 la monge que Pamphilio amava: amant ela, es-
 maginà que no era ella sola enguanada, reptant
 si matexa perque donques li sovenian axi las
 dolors e las grans làgremes de amor.* 20


 OM que fos molt d'aquestes dolents
 rancures ofessa, e sovent sobra elles 25
 tornàs, e no solament aquel dia mas
 molts altres següents, [*e*] no res menys
 me* donava d'altra part no pocha turbació la [f. 65]
 vista de la jova religiosa sobra dita, la qual
 alguna veguada me induy ab greu e axi fort 30
 dolor a pensar; e jo, axi com moltes veguades
 era usada, deya ab mi matexa: «Udà! e per-

- » que, oh Pamphilio, me dolch del esser de tu
 » lunyada, e que tu de novella [dona] síes de-
 » vengut, com sia certa que, essent tu así pre-
 » sent, no meu, mas daltra demoravas? Oh molt
 5 » malvat jova, en quantes parts era divis lo teu
 » amor, o abte a poderse devisir? Jo pusch pre-
 » somir que axi com aquesta giovanetha religiosa
 » ab mi ensemps (a las quals [has] ara adjuncta
 » la tersa) te eram dones, que tu en aquesta ma-
 10 » nera ne havies moltes, la hon yo sola me creya
 » esser: e axi [esdevenía] [*havía*] que, creent las
 » mies matexes coses tractar, ocupava las d al-
 » tra. E qui pot saber (si asò ja se sabé) si al-
 » guna la qual pus de la gracia dels Deus de mi
 15 » digna, preguant per las rebudes injurias [e] per
 » los mals meus, impetra que yo axi sia, com
 » só, de enguoxes plena? Mas quisque ella sie,
 » [si] alguna es, perdón a mi, qui ignorantment
 » pequé, e la mia ignorancia merite lo perdó.
 20 » Mas tu ab quin art aquestes coses fenyies? ab
 » qual [conexensa l adoptaves e de qual] amor o
 » de qual tendressa era[s a] asò tirat? Jo he moltes
 » veguades entès no poderse amar pus que una
 [f. 65 v.] 25 » persona* en un matex temps; mas aquesta rec-
 » gla mostra en tu no haver loch; tú ne amaves
 » moltes o pur fenyies vista de amar. Dè! donèt
 » tu [a totes, o a] aquela, qui mal ha sabut celar
 » sò que tu has ben celat, [*si*] aquella fe, aqueles
 » promatenses, haqueles làgremes que a mi da-
 30 » ves [*li doníst*? si assò ffayst, tu pots, axi com a
 » neguna obliguat, demorar segur, per sò com
 » allò qui a moltes indistintament se dona, no
 » par que [a] algun sia donat. Udà! e com pot
 » esser que qui de tantes pren lo cor[s] no sia [lo
 35 » seu] alguna volta près? Narcisso, essent amat

» de moltes, e essent a totes dur, ultimament fou
 » prè de la sua propia forma: Athalanta, volo-
 » tíssima en lo seu cors, régida sobrava los seus
 » amants, fins que Ipomone ab maestrívol en- 5
 » guan, axí com ella [matexa] volgué, la vensé.
 » Mas perque vaig jo per los exemples entichs?
 » Jo matexa, may d'algun altra esser presa po-
 » guí, e fuy presa de tu: tu donques com entra
 » las moltes no has trobat qui t'hage prè? la
 » qual cosa yo no crech, hans segura son, que 10
 » prè est estat; e [si] fuyst, quis que ela fos qui
 » ab tanta forsa te prè, perquè a ella no tornas?
 » E si tu no vols a mi tornar, torna a aquella qui
 » celar no ha sabut la vostra amor. E si la for-
 » tuna vol que a mi sies *contrari (qui per ven- [f. 66]
 » tura segons la tua openió ho he meritat) no
 » noguen a las altres los meus peccats: torna al
 » menys a elles, e sérvels la fé [per ventura a
 » elles] promesa abansque [a mí, e] no vulles per
 » fer a mi offensa e dolor, offendra tantes quan- 20
 » tes yo crech que así ne has en esperança le-
 » xades, ne pugua aquí una sola més, que así
 » moltes. Aquexa es duymés túa, ne pot, vo-
 » lent, no esser tua; [donchs ella segura lexant
 » vina] per sò que aqueles, qui no tues se poden 25
 » fer, per tues ab la tua precencia concerves.»

Com Ffiametha estant imaginant en si matexa
 atanent l'amor que havia tota a Pamphilio, si
 desijava que tornàs, ab tot que ella havia en-
 5 guanada, aconortant que no era ella sola en-
 guanada.

A PRES molts d'aquests parlars, [e vans],
 per sò com en las orelles [dels Deus
 no] toquaven ne aqueles del jove [in-
 10 grat], avenía alguna volta que subita-
 ment mudava concel, dient: «Oh mesquina,
 » perque desiges tu [que] Pamphilio así torn?
 » creus tu ab major paciencia sostenir vey aquel
 » que molt greu te es [que] lunyat? tu desiges lo
 » teu dan. E axi com ara en ventura demoras que
 15 » el the ham ho no, axi, el tornant, pories deve-
 [f. 66 v.] » nir certa que no per tu, * mas per altra tornat
 » fos. E estígues[hi], e abans, essent lunny, the ten
 » gua del seu hamor en confiansa, que vinent
 » vey, de no amar the fassa certa. E sies al menys
 20 » contenta que sola no demoras en tals penes;
 » e aquel confort prèn que los mesquins solan
 » ser en las miserias acompanyats.»

Com Ffiametha se estudiava en quina manera po-
 guera donar remey a sas dolors, e com més hi
 25 pensava en oblidar Pamphilio pus forts li ve-
 nien las dolors d'amor.

MOLT me cería dur, oh nobles dones,
 lo mostrar ab quant ardent ira, ab
 quantes làgremes, ab quant estreyment
 30 de cor yo quasi cascun dia aytals pen-
 sers e rahonaments solía fer: mes per sò com tota

dura cosa en proceymt de temps pur se amadura e amoleix, avench que, havent jo molts jorns aytal vida tenguda, no podent yo pus ultra la dolor proceyr [que proceyda me fós], ella hun poch comensà a cessar. E tant quant ella de la pensa desacupava, aytant fervent amor e tebea esperansa me rencenían, e axi poch a poch ab ells la dolor morant, me faeran de voler canbiar, [e lo primer desig de recobrar] lo meu Pamphilio* retornar: e quant que en asò [més] me fós alguna esparansa de may deurel recobrar contraria, tant n esdevenía major [lo desig]; e axi com las flames dels vents agitades crexen en major fflama, axi Amor per los contraris pensers estats, [totes] [en] las sues forses [contra de el usades] se feu major, [hon de las coses dites, súbitho penediment a mi vench]. Jo, recordant sò que m havia conduyta [la fortuna e] la ira a dir, quasi axi com si hoyda m hagués, m avergonyé e ela fort blasmé, la qual en sos primers assalts ab tanta furor pren los coratges, que alguna veritat a ells esser palesa no lexa; mas no res menys quant pus ve encesa, tant pus en proceymt de temps devé ffreda, e lexa clar conixer allò que ab si matex ha mal fet [adoptar]; e recobrada la deguda pensa, axi comensé a dir:

5


[f. 67]

15

20

25

Com Ffiametha se comensà a reguonexer de la tristor que s dava, confortant si matexe dient que no s podia ser que Pamphilio no tornàs.

5  H estoltíssima jova, de que axi the tor-
 » bes? [per que sensa certa ocasió en
 » ira t encens?] Posat que ver sía sò que
 » lo mercader dix, que per ventura ver
 » no es, sò es, que el haya muler presa o espo-
 » sada, es asò axi gran fet e cosa nova que tu no
 10 » degueses esperar? necessitat es que los jovens
 [f. 67 v.] » en axi * fetes coses complaguen als pares. E si
 » son pare ha volgut asò, ab quina color ho
 » podia el deneguar? creura dèus que no tots
 » aquels qui muller prenen, [o qui la tenen],
 15 » la[s] aman, axi com fan [de] las altres dones:
 » e la sobergua copia, que las mullers fan [o do-
 » nen] de si matexes a lurs marits, es occació de
 » prest anuig, [e] quant pur en lo principi sobi-
 » ranament plaguessen, e tu [no] sabs quant
 20 » aquest sé plàcia. E per ventura que forsat Pam-
 » philio la ha presa, e amant encara tu pus que
 » ela, li es anujós lo esser ab ela; e si ella pur li
 » plau, tot cert pots esperar que ela li enujarà
 » tost. E cert de la sua fe e dels seus juraments
 25 » tu no l pots ab rahó blasmar, per sò com el,
 » ab tu tornant en la tua cambra, la hu e l altra
 » compla. Pregua donques los Deus que Amor,
 » lo qual més que sagrament o promesa fè pot,
 » lo constrengua a tornar. E ultra asò, perque
 30 » per la turbació de la jove religiosa de el prens
 » suspita? e no sabs tu quants jovens the amen
 » en va, los quals [tu] sabent [tu] esser de Pam-
 » philio, sensa dupte se torbarien? Axi deus

» creura posibla el esser amat de moltes, a las
 » quals desplau de hoyr sò que a tu ha despla-
 » gut, be que per diverses rahons a cascuna des-
 » plàcia.» E en tal manera mi mateixa relexant,
 quasi jus la primera esperansa tor* nant, la hon
 moltes blasfemies trameses havia, ab oracions
 supliqué en contrari. [f. 68]

*Com Ffiametha estava en esperansa de la tornada
 de Pamphilio penedintse del que havia fet e dit
 contra el; e asò confiant que tornaría axi com
 li havia promès.* 10

AQUESTA esperansa en tal guisa tor-
 nada, no havia yo per sò forsa de re-
 lagrarma, hans ab tota ella en turbació
 continua e en l'ànimo e en lespecta era
 vista, e jo mateixa no sabia que fer degués. Las
 primeres sollicituts eren fogides; jo havia en lo
 primer empatxament de la ira gitades fora las
 pedres, las quals dels jorns [passats] eren remen-
 brables testimonis, e havia cremades las letres
 de el rebudes, e moltes altres coses guastades.
 E lo remirar [del] [lo] cel pus no m agradava,
 axi com aquela qui, incerta era de la tornada la-
 vors, com a certa me paría esser abans. La vo-
 luntat del rahonar se n era anada, e lo temps,
 qui molt havia las nits abreujades, no u ator-
 guava, la qual sovent, o totes o gran part de
 elles, yo passava sensa dormir, continuament,
 o planyent, o pensant, passantlas: e aquella
 [hora] que yo pur avenía* que dormís, diver-
 sament era de sompnis ocupada, alguns alegres
 vinents, e alguns molts trists. E las festes e los
 [f. 68 v.]

temples m'eren anujosos, ne may sino a tart
 los vecitava, quasi no podent altra fer: e lo meu
 visatge, descolorit retornat, feya tota malan-
 coniosa la mia casa, e de varis variament de mi
 5 hoya parlar: e axi, esperant, [*recresi*] equasi com
 no sabent, malancònicha e trista ma estava.

*Com Ffiametha feu oració a la Deesa Venus sup-
 plicantla que li donàs algun confort a sas dolors
 e que volgués inflamar lo cor de Pamphilio
 10 en la sua amor, o que perís lo mon.*

LOS meus duptosos pencers al pus me
 menaven tot lo jorn incerta de doler-
 me, [o de alegrarme]; mas venint[*me*]
 la nit, molt apte temps als meus mals,
 15 trobantma en la mia cambra sola, havent abans
 [*parlat*] [*plorat*], e moltes coses en mi matexa di-
 tes, quasi moguda de concel milor, las mies ora-
 cions a Venera revolgia, dient: «Oh del cel belle-
 » sa especial, oh piedo[*si*]ssima Dea, oh sancta
 20 » Veneris, la efigia de la qual en lo principi dels
 » meus affanyes en aquesta cambra fonch mani-
 » festa, dona confort als meus dolors, e per aquel
 [*f. 69*] » venerable* [*e*] intríncech amor que aportist a
 » Edon, mitígua los meus mals: [*veges quant per*
 25 » *tu yo me trebayl*]: veges quantes voltes per tu
 » la terribla imatge de la mort es ya estada da-
 » vant los ulls meus: veges, si tant mal ha la mia
 » [pura] fè meritada, quant jo sostench. Jo, ve-
 » ciada jovenetha, no conaxent los teus darts, al
 30 » primer teu plaer sensa desdirma a tu fuy sub-
 » gecta. Tu sabs quant per tu me fonch promès
 » de be, e cert yo no nech que part [*ya no ne ha*

» gués; mes, si aquests afanys que tu a mi dones
 » vols que de aquel be part] se enten[guan], pa-
 » rèschalocel e la terra ensemps, e reffassansa ab
 » lo mon qui [segueix] [seguirà] las leys noveles a
 » aquests semblants [estills]. [Se el] es pur mal, 5
 » axi com a mí lo par centir, vengua, oh graciosa
 » [Dea], lo bé promès, per sò que de la sancta bo-
 » cha no ce pugua dir, axi com los homens, haver
 » après de mentir. Tramèt lo teu fil ab las sues
 » sagetes e ab las tues falles al meu Pamphilio, la 10
 » hon el ara demora de mi lunnyat, e si el (per
 » ventura per no vèurem en lo meu amor es re-
 » ffredat, o de aquela de alguna altra es fet calt)
 » remflàmalo per tal manera que, ardent el axi
 » [com] yo art, neguna occació lo retengua que 15
 » el no retorn, per sò que yo, reprenent confort,
 » sota aquela gravesa no muyra. Oh bellíssima
 » Deessa, venguen las mies paraules a las tues
 » orelles, e si el rescaldar no vols, trau a mi del cor
 » los* darts teus per sò que yo, axi com el, puxe [f. 69 v.]
 » sensa [tanta] enguoxa passar los meus jorns.»

*Com Ffiametha estant entra si matexa murmurant
 del seu Pamphilio, dient que actanent los delits e
 plaers que el havia haguts ab ella en moltes ma-
 neres e vaent l amor que li portava nos pot ima-
 ginar que la jaquescha, e ades ades se fa a la
 ffinestra pensant que vengua lo seu Pamphilio.* 25


EN [aquestes] axi fetes preguaries, en-
 cara que vanas las vaés après exir, pur
 lavors, quasi exausides creentlas, al- 30
 guna estona [ab esperansa] laujava lo
 meu turment, e ab novells murmuris recomen-

sant, deya: «Oh Pamphilio, e hon est tu ara? e
 » que fas tu? ara [t té] [*tens*] la tàcita nit sensa sòn
 » e ab tantes làgremes quantes yo, o per ventura
 » en los brasos the thé la jova dona, mala per
 5 » mi hoyda? O pur, sens alguna remembransa
 » de mi, suaument dorms? Udà! e com pot es-
 » ser, que Amor dos amants axi per desagual
 » ley guovern, cascun fermament amant, axi
 » com yo fas, e per ventura axi com tu fas? Yo
 10 » no sé; mas si axi es, [que a]quels pensers, [tu
 » com mi] tenen ocupada, qual presó o quals
 [f. 70] » cadenes the tenen, que aquelles rompent* a
 » mi no torns? Certes yo no sé que m pogués
 » tenir de venir a tu, si la mia forma sola, la
 15 » qual sensa dupta de impediment e de vergo-
 » nya en molts lochs me seria ocasió, [*que*] no m
 » retengués. Qualsevol affers, qualsevol altres
 » occacións que assí has trobades, ja deuen esser
 » ffinides; e lo teu para, ya de tu [dèu] esser sa-
 20 » doyl, lo qual (axi com los Deus saben, yo prech
 » sovent per la sua [mort]) fermament creent el
 » esser ocasió de la tua trigua, e si axi no es,
 » el tòlret a mi fiu pur ocasió. Mas yo [no]
 » dupte que, de la mort preguant, vos perlonch
 25 » la vida, tant me son los Deus contraris e mal
 » exausints en cascuna cosa. Udà! [*jo no sé*] [vèn-
 » sa] lo teu amor, si aytal has com haver solies, las
 » sues forses, e vina. No penses tu, mi gran part
 » de la nit jaure sola, en la qual tu fael companyía
 30 » me serie, si hic eres, axi com ya est estat? Ah
 » mesquina! e quantes nits en lo pasat ivern
 » molt longues sens tu freda en lo gran lit, sola
 » me he passades! Udà! [recòrdat] [*era certa*]
 » dels diversos delits de nos moltes veguades
 35 » en varies coses presos, dels quals recordan-

» te[n the], son certa, [que] neguna altra dona
 » may a mi te porà tolra. E quasi aquesta creen-
 » sa pus que altra me ret segura, que falsa sia
 » la hoyda novela de la novela esposa, la qual,
 » encara que vera fos,* no per sò crech que a [f. 70 v.]
 » mi the pogués tolra, sino per hun temps. E
 » donques retorna; e si los graciosos delits no
 » han forsa de tirartha [ací], tirta lo voler de
 » mort turpíssima deliurar aquella qui sobra to-
 » tes coses the ama. Ah mesquina! que si ara 10
 » tornavas, hapenes crech que tum reguona-
 » gués[es], tant me ha transformada la enguoxa.
 » Mas certes, sò que infinides advercitats me
 » han tolt, breu leticia, veent lo teu bel vis,
 » me retrié[n], e sensa ffaylla retornaria aquella 15
 » Ffiametha que ja fuy. Udà! vina, vina, que l
 » cor the clama: no vulles lexar perir la mia jo-
 » ventut presta als teus plaers. Ah mesquina!
 » que yo no sé com atemparàs la mia leticia,
 » si tu [no] tornasses, en manera que a tots ma- 20
 » nifesta no fos; perque yo, meritament, dup-
 » tha que l nostra amor, longuament e ab gran
 » seny e soffirensa celat, no s descobrís a cas-
 » cú. Mas ara pur vengueses tu [a veure si axi]
 » [e com sevol fos del atre, car axi com] en los 25
 » prospers casos, com en los adversos las engi-
 » nyoses falcies haurien loch. Ah mesquina! ara
 » fosses tu ja vengut, e si milor no pogués esser,
 » sabésho qui s volgués, que a tot me creuria
 » dar reparació.» A lo dit, quasi axi com si el las 30
 mies paraules hagués entesses, súbita mi lavava
 e corria a la finestra, mi en la ex*timació en- [f. 71]
 guanant de hoyr sò que hoyt no havia, sò es
 que el en la nostra porta tocàs, axi com era usat.
 Oh quantes veguades, si los sollicitants amants 35

haguesen sabut asò, forsa poguera esser estada
 enguanada! [e sería estada] si algun maliciós ha-
 gués sabut Pamphilio fenyer en aquela [oca-
 sió]. Mas après que la finestra uberta havia, e
 5 regardada la porta, los hulls del conegut en-
 guan me feyan pus certa; e aytal vana leticia en
 mí, conturbació súbitho revolgia, tal qual apres
 del fort arbra romput dels potents vents, ab las
 veles envoluptades en mar, a forsa de aqueles
 10 es trasportat, e la tempestosa honda cobra sensa
 contrast lo leny [periclitant]; axi com per avant,
 en lo modo usat a las làgremes retornant, mi-
 serablament plànch, e esforsantma après de dar
 a la pensa repòs, los hulls clusos vinent lo umit
 15 sòn, enffra mi matexa en talguisa [lo] reclamava:

*Com Ffiametha fatiguada e lassa dels pensaments
 e dolors que passava, tots jorns suplicava a la
 sòn que li vengués, a ffi que hagués algun poch
 de reffrigeri.*

20  H sòn, plasent [e] repòs de totes les co-
 » ses, e de les pensas vera pau, al qual
 [f. 71 v.] » tota ància ffuig* com enemich, vina
 » a mi, e las mies sollicituts una estona
 » en lo teu obrar foragita dels meus pits. Oh tú,
 25 » qui los corsors en los durs affanys agreujats
 » [delicats] recreas, e reposes las noves sollicituts,
 » per que no vens? Udàl tu dones ara a cascun
 » altra repos: dòncl [encara] a mi, pus que altra
 » de sò ffreturosa: fuig dels ulls a las alegres jo-
 30 » vens, [a] las qualls ara tinentes los lurs amants
 » en lurs brasos e[n] lo venerench palaffre exer-
 » citantse, [te] reffuten e foragiten e en hoydi

» tenen, e entra en [*las orelles mies*] los ulls meus,
 » qui sola e abandonada [e vincta] de las làgre-
 » mes e dels sospirs d amor me troba. Oh mitti-
 » guador de mals, e part milor de la umana vida!
 » aconsòlma de tu, e lo estarma lunyada recerva 5
 » quant Pamphilio ab los seus plasents raona-
 » ments adeltarà las mies [*hoyns*] orelles [àvidas
 » de hojr a el]. Entra [en] los ulls trists, enlan-
 » guit germà [de la dura mort, lo qual les falses
 » coses a les veres mescles! Tu los cent de Argos 10
 » volente vetllar ocupares: Deh! ocupa ara los
 » meus dos] qui t desigen! Oh port de vida, e de
 » lum repòs, e de la nit companyó, lo qual [*gene-
 » ralment*] egual[ment] vens [graciós] als exce-
 » llents reys e als umils cervents, entra en lo trist 15
 » pit, e plasent una estona las mies forsas recrea.
 » Oh dols sòn, lo qual la umana generació pàvi-
 » da de la mort costrenys a pendra [*de*] las sues
 » longues trigues, ocupa mi ab las tues forses, e
 » de mi foragita los insans moviments, e[n los 20
 » quals] lànima si matexa sens profit se fatigua.»
 El, pus piedors que algun * altra Deu [al qual] [*f. 72*]
 sovent jo prech, e jatsía que trigua pos a la gracia
 [demanada dels prechs meus], pur per lonch es-
 pay, quasi [a servirme] constret més que volen- 25
 terós, [*los meus ulls per aquest sòn*] presós venía,
 e sensa dir alguna cosa, no avisantme, [s entra-
 va] al lassat cap, [lo qual] de el freturant, aquel
 volenterós prenent, tot en el se revolgia.

Com Ffiametha hac hoyda la mala nova de la esposa de Pamphilio may estech alegre ni sens sompnis orribles, los quals no desijava veura.

5 **N**O vench, [po]sat que l sòn vengués, [e] per sò en [la mía] [mí la] desijada pau, hans, en loch dels pensers e de las làgremes, mil vicións plenes de infinides paors me espavent[av]en. Jo no crech que neguna furia romangués en la ciutat de Ditis, que en
10 [diver]sas maneras e terribles ya [moltes vol]tes mostrada no m sia, de diversos mals manassantma, sovent ab los orribles esguarts [en] los meus sompnis rompent, de que jo, quasi per no veurels, me son contentada. E poques son breument
15 estades aqueles nits après la mala hoyda novela de la malvada esposa, que relegrada romangués en lo dit son, hans axi com debans me mostrava alegrantma lo meu Pamphilio axi sovent solien fer: sò que sensa modo me dolia, e encara m dol.

[f. 72 v.] *Com lo marit de Ffiametha* li demanava quina dolor havia ni que ho feya que axi estava maltissa; e ela li dix que l astomach ho feyia; e el féuli fer moltes medecines las quals ela prenía per desimular la cosa e per plaura lo marit.*

25 **D**E totes aquestes coses, de las làgremes e de la dolor [yo dich], mas no de la occació se avisava lo car marit: [e] considerant lo víu color del meu visatge en la palidessa esser cambiat, e los meus ulls
30 graciosos e luents veyent de purpurench cercla

environats e quasi de la mia cara fogits, el moltes veguades se marvelà per que axi era devenguda; mas pur, veentme lo menjar e l repòs haver perdut, algunes veguades me demanà què [fós de asò] la occació. E yo li responia: l'astomach haverna culpa, lo qual, no sabent yo per qual occació guastat me sia, a aquela difforma magresa conduyda m havia. Ah mesquina! que el, integrament fè donant a las mies paraules, me creya, e infinides medecines me feu aparallar, las quals yo per contentarlo usava, no per profit que de aquelles esperàs. E qual aleujament de cors pot las paciòns de l'ànima aleujar? crech que negú: per ventura aqueles del ànima del tot aleujades porien los cors aleujar.* E la medecina útil al meu mal no era sino una, la qual trop era lunyadana a poderma ajudar.

Com lo marit de Ffiametha li ffeya dar medecines per guarirla no pensant el que hagués mal d'amors; e apres li dava tots los deportes que darli podia.

APRÉS que l enguanat marit veyà [que] las moltes medecines poch ajudarme, hians no res, de mos dans pus piedòrs que may, de mi en moltes e diverses maneres e noveles la mia malenconia se enginyava de foragitar, e la perduda alagria refer, mas en va las moltes coses usava. E algunes voltes me mòch tals paraules: «Cara muller, axi com » tu saps, poch dellà del plasant mont Falerno en » mitg de la[s] entigua[s] coves][Cuma e] de Pussol

- » [de prés] son [las] delitables [badies] [banys de
 » banyar] sobra los marins ribatges, de la costa
 » dels quals pus bells ne pus plasents [no] ne co-
 » bra algun [lo] cel. El de bels munts tot de erbes
 5 » e d arbres [es] circumdat[s], enfra las vayls en
 » las quals neguna bestia es a casar àbil, que en
 » aquela no sia; ne [a] aquels[es] lunyada la gran-
 » dissima planura demora, util a las varies casses
 » daucels de rapina [e] solacians: aqui es veyna
 [f. 73 v.] » la illa de Proxida e Nitzera de molts* conils
 » abundants, e la sepultura del gran Miseno, do-
 » nant via al Regne de Pluthó: aqui los oraclas
 » de la savia Sibilla, e lo lach de Averno, e lo
 15 » Teatre (loch comu dels entichs jochs e dels
 » solasos, [e les Piscines,] e lo munt Barbaro,
 » vanes fatigues del iních Neró, las quals coses
 » molt entigues, e noyes als moderns coratges,
 » no son pocha occació de deport anarlas mi-
 » rant. E ultra haquestes coses, hi son banys
 20 » molt sans a totes coses e infinits, e lo cel aqui
 » molt clar, en aquest temps y dona de visitar-
 » los materia. Aqui no may censa festa e sobi-
 » rana alagria ab dones nobles e cavalers si de-
 » mora: e per sò tu, no sana en lastomach, ni
 25 » en la pensa (tant com yo puch dicerne) de mo-
 » lesta malenconía vexada, ab mi per la una
 » sanitat e per l'altra vull que vingues; ni serà
 » fermament sensa profit lo [nostre] anar.» Yo
 30 » lavors, aquestes paraules hoynt, quasi dubtosa
 » que en mig de la nostra estada [o aturada] tor-
 » nàs lo car amant, e axi no l veés, longuament
 » pené a respondra: mas apres, veent lo seu voler,
 » imaginant que, vinent el, hon que yo fos ven-
 » dria, [e] responguí mi a son voler esser aparella-
 35 » da, e si hi anàm.

*Com lo marit de Ffiametha esperava lo bon temps de la primavera qui es dita sana per portar Ffiametha als banys per veura si poria guarir.**

[f. 74]

H, quant contraria medecina usava lo meu marit a las mies dolors! Aquí, posat que las languors corporals molt ceuren, poques veguades o no jamay si anà ab pensa sana, que ab sà'n enteniment se n tornàs, no que aquela inferma, sanitat hi aquis-
tàs; e en veritat de sò no es maravela, que estar
vey a las marines hondes, loch natural de Venera, que [u dega] [al dia], o al temps en lo qual el pus usa, sò es en la primavera, axi com [a] aqueles coses pus aparalat, que u fassa [no u sé];
mas allò que ya moltes veguades a mi semblant ne sia, aquí axi matex las pus onestes dones, pospòsita hun poch la femenil vergonya, [ab] pus licencia en cascuna cosa ma paria asò covengués, que en altra part; no yo sola de tal oppenió son, mas ya quasi tots aquels qui ya hic son acostumats. Aquí la major part del temps ocios [se] transpassa, el qual ara pus es mè's en exercici, si es en amorosos rahonaments, o las dones per si, o mesclades ab los homens: aquí no usen viandes sinó delicades, e vins per entiguitat molt nobles, e poxants no solament per exercitar la durment Venera, mas a resucitar la morta en cascun home; e quant encara en asò la virtut dels banys diversos obra, aquel* ho pot saber qui u ha provat: aquí los marins ribatges e graciosos gerdins, e cascuna altra part, tos temps de varies festes, de novells jochs, de molt belles danses, de infinits instruments, de amoroses cansons, axi de

5

10

15

20

25

[f. 74 v.]

30

homens com de dones fetes, [sonades e] [sonants
de] cantades [ressonen]. Tenguasi adonques qui
pot [a] aqui entra tantes [coses] contra Cupido,
5 lo qual aqui, per sò que yo crech, axi com a loch
principal de sos regnes, ajudat de tantes coses ab
pocha fatigua usa las forses súes.

*Com Ffiametha se vey a en los boscatges e jardins
hon son marit l havia aportada per darli plaer,
10 considera que en alguns lochs dels boscatges era
estada ab Pamphilio donantse plaer ab el; e com
no la y vey a doblàvali la dolor.*

LN axi fet loch, oh piedo[sí]ssimes do-
nes, me volía lo meu marit hamanar a
15 guarir de la amorosa ffebra; en lo qual
[apres que vinguerem] no usà Amor
envers mi en altra modo que envers las altres
feya, hans la ànima (que era presa, pus pendra
no s podia) una estona assats certes poch rescal-
20 dada, e per lo lonch demorar [luny] que a mi
Pamphilio fet havia, [e] per las moltes làgremes
e dolors sostengudes, reecessa en axi gran ffla-
ma, que may aytal no m parech haver haguda.
[f. 75] E asò no so*lament de les predites occacións pro-
25 ceiya, mas lo recordar, a aqui moltes veguades
esser estada de Pamphilio hacompanyada, amor
e dolor, veentmi sensa el, sens ducta negu me
agreujava. Jo no vey a ni munt ni vayl alguna,
que yo de molts e de el acompanyada, algu-
30 na veguada [que] filats portant, e altra los cans
amanant, posant incidis a las salvatges besties, e
prenentlas, no conagués per testimoni e de les
mies e de les sues alagries esser hi estada. Negun

ribatge, escuyl, ne illeta encara y vey a, que yo no digués: «Aqui fuy ab Pamphilio, e axi me » dix aqui, [e axi aquí] faèm». Semblantment neguna altra cosa veura y podia, que de primer no fos occació de recordarma ab pus effecticia de el, e pus de fervent desig de veural o aqui o en altra part, o retornar enrera. 5

Com lo marit de Ffiametha la aportava a cassar e darli plaer; e com Ffiametha vey a algun bel vol d aucels o qualque gran delit, lavors li era major dolor remembrantli de Pamphilio que era ia estat ab ella en totes haquestes coses e delits. 10

AXI com al car marit pleya, axi aqui varis delits a pendra se comensavan. Nos alguna*volta, lavats primer [que] el jorn clar aparagués, muntats sobra los portants cavaylls, ades ab cans, ades ab aucels, e a veguades ab amdós en los termens [*banys*] [veíns], de cascuna cassa copiosos, ara per las hombres silves, ades per los amples campssolicits anavam, e aqui varies casses veent, encara que eles veent molt relegrassen cascun altra, en mi sola una estona minvava lo meu dolor. E com algun vol ho notabla [o] cors [veya], axi matex me corria a la bocha: «Oh Pamphilio, ara ffosses tu así a veura, » com ya fuist.» Ah mesquina! [que fins] aquel punt ab hun poch espay [havent] ab menys hanujs sostengut [lo mirar e lo obrar] al recordarma quasi vincta del amaguat dolor, cascuna cosa lexava estar. Oh, quantes veguades me recorda que en tals accidens ja larch e las sagetes me caygueran de les mans! en lo [usar de les] quals, ne 20 25 30

[f. 75 v.]

[en estendre] enfilats, o en soltar cans, deguna
 qui Diana seguís fon pus amaestrada de mi ja-
 may. E no una volta, mas moltes, en lo pus [es-
 pès] aucelar qualsevol aucel qui fos a asò covi-
 5 nent, quasi essent fora de mi matexa, no lexantlo
 yo, se lavà volant de las mias mans, de que, com
 yo ja en asò estudiosísima, quasi no corava. Mas
 après que cascuna vayl e cascun mont, e los es-
 paciosos plants eran de nos re*cercats, de presa
 [f. 76] 10 carreguades las mies companyones e yo a casa
 nos entorna[va]m, la qual alegra per moltes fes-
 tes e varies trobavem las més veguades.

*Com Ffiametha era ab son marit per los ribatges
 de la mar e per las illes, donantli solàs e deport
 15 ab grans taules meses e molts bells tapits estesos
 e bels sons e grans danses; e veent Ffiametha asò
 molt més lisoventia la dolor no veenthi Pamphilio.*

20 **N**OSalgunes veguades sota los alts esculls
 sobra la mar [estenentse] e faent ombra
 molt graciosa, sus la arena posades las
 taules [ab c]ompanya de dones e d o-
 mens molt gran menjavam: ne abans eram da-
 queles lavats, que sonant diversos instruments,
 los jovens varies danses comensavan, en las quals
 25 e mi matexa, quasi forsada, alguna voltha co-
 vench pendra [part]; mas ab elles, si [be] per l'àni-
 mo no [a]aqueles conforma, e axi ab cor debil per
 petit espay durava: per que enrera mi treta sobra
 los estessos tapits [enfra mi dient: «Hon ets, oh
 30 » Pamphilio?» e] ab algunes altres me posava a
 ceura. A qui e una hora los sons escoltants en-
 trant ab dolsa nota en lo meu ànimo, ab Pamphi-

lio pensant, *discorda, festa ab anuig amaguava; [f. 76 v.]
 per sò com los plaments sons escoltant en mi cas-
 cun tramordit petit esperit d amor f[ey]an resuci-
 tar, e en la ment tornant tots los alegres temps,
 en los quals yo al sò de aquels[instruments] varia- 5
 ment e ab art no pocha, [e] en precencia del meu
 Pamphilio loablement solía obrar; mas aqui
 Pamphilio no havent, volenters ab trists sospirs
 e plants los hauría dolentissima, si covinent me
 paragués. E ultra asò, aquest mateix solasar can- 10
 sons aqui de molts cantades me solian fer, de las
 quals, si per ventura alguna era conforma als
 meus mals, ab actenta orella la escoltava, da sa-
 berla desijant, per sò que après enfra mi redient-
 la, [ab] pus ordinat parlar e pus cubert [mi sa- 15
 bés e pogués] alguna volta en publich [dolerme,
 e ma]ximament d aquela part dels dans meus
 que en ella se contengués.

*Com Ffiametha vey a aquella felicitat, apres que
 las danses eran ffinides, Ffiametha ab las altres 20
 dones e donzeles se ceyan; e los jovens estant en-
 torn remirant las dones e donzelles, e Ffiametha
 com aquella qui era aplaguada del mal d amor
 mirava adés ensà adés enlà veent molts falsos
 enginys de las dones e deya en si matexa: Ah 25
 mesquina e com no ho fui yo axi e ffora libera
 e ffora de tanta dolor*.* [f. 77]

MAS après que las danses en molts torns
 e voltes reiterades havían las jovens
 cansades retudes, totes [post] possades 30
 ab nosaltres a ceura, moltes veguades
 avench que los jovens delitosos de sí, entorn nos-

altres occumulats, quasi faent una corona, la qual may ni aqui ne en altra part avench que yo veés, que recordantma del primer jorn, en lo qual Pamphilio a tots demcrant detras, me
 5 près, que yo en và no lavàs moltes veguades los hulls enfra els reinirant, quasi tota vía esperant en semblant manera Pamphilio reveura. Entra aquells adonques mirant, veyá alguna volta al-
 [gun] ab ulls fits mirar lo seu desig, e yo en
 10 aquels actes molt [espertíssima] per temps passat arrera [ab] ull [perplexe] cascuna cosa guardava, e conexía qui amava e qui escarnía; e tal hora la hun loava e a veguades l'altra, e en mi deya tal volta, que al meu parer millor sería estat, si axí jo com aqueles feyen hagués fet, cer-
 15 vant l'ànima libera, com aquelles gaubant, [la lur] cerva[ba]n. E puys, dampnant aytals pensers, [deya:] «Pus [essent] contenta (si esser se pot » contenta de mal haver) son de haver faelment
 20 amat.» Retornant adonques e ls ulls e ls pensers als actes delitosos dels jovens amants, e
 [f. 77 v.] [sguardant] quasi alguna*consolació prenent de aquells, los quals [de asò] fervent[ment] amant discernía, pus ab mi matexa los [comanava] e
 25 aquells longuament ab integra ànimo havent mirats, axi enfra mi tàcita comens[ava]:

*Com Ffiametha veye la felicitat e alegria que s
daven haqueles sues companyones ab los seus
amants qui eren ab elles, deya en si matexa: Oh
beneventurades sou vosaltres a las quals axi com
a mi no es tolta la vista dels vostres amants.* 5

OH beneventurades vosaltres, a las quals,
com a mi, [no es tolta] la vista de vos-
altres [matexos!] Ah mesquina! que
axi com vosaltres fets, solia yo en temps
passat fer. [Lon]gua sia la vostra felicitat, per 10
que yo s[ola] pugua de miseria exempla roman-
dra als mundans. Al menys, si amor (faentma
mal contenta de la cosa amada de mi) serà oc-
cació que los meus jorns se [escursen] [adoben],
me n seguirà, que axi com Dido, ab dolorosa fa- 15
ma devendré eterna: e asò dit, calant tornava los
ulls a reguardar allò que diversamente diversos
obren. Oh quants jo en semblants lochs ne víu,
los quals après molt havent mirat, e no havent
la lur [dona] vista, reputant menys que bell lo 20
festajar, malanconichs se partien! De las quals,*
[f. 78]
algu, jatsia a asò que debil, ris en lo mig dels
meus mals trobava loch, veentme companyía en
las dolors, e conexent per los meus propis mals
las adversitats dels altres. 25

Com Ffiametha tornà en la ciutat lexant los jardins e casses e deportes marins e com avenia que havia anar en algunas festes de noces de parents faentla y anar lo marit per pendra solàs pus el veyà que metges ne madacines no li valien.

A
[DONQUES, ca]
rissimes
dones,
axi
[disposada, com]
las
mies
paraules
[demostren, a mi havien l]
os
delicats
banys,
las
fatiguoses
ca[sses e]
los
marins
ribatges
de
totes
festes
[plens]:
perque
demostrant
lo
meu
descolorit
visatge,
e
los
suspirs
continuus,
e[lo
menjar],
e
lo
sòn
egualment
per-
duts
al
enguanat
marit,
e
als
metges
la
mia
infirmi-
tad
no
curabla,
quasi
de
la
mia
vida
desesper-
rantse,
a
la
ciutat
lexada
retornàm;
en
la
qual
la
[ivassositat]
del
temps
moltes
e
diverses
constants
festes,
ab
aquelles,
occasions
de
varies
enguoxes
me
aparataven.
Esdevenchse,
no
una
volta,
mas
moltes,
que
devent
novelles
esposes
anar
a
lurs
marits,
primerament
jo
per
parentat
estret,
o
per
amistat
o
per
vecinansa*
fuy
con-
vidada
a
las
novelles
noces,
a
las
quals
anar
mol-
tes
voltes
me
costrèch
lo
meu
marit,
creentsa
en
tal
guisa
la
manifesta
mia
malenconia
aleu-
jar.
Adonques
en
aquests
axi
fets
jorns
los
lexats
hornaments
me
covenia
rependra,
e
los
molts
presats
cabells,
d
or
per
temps
passats
de
cascun
hom
judicats,
lavors
quasi
a
color
de
cendra
tornats,
com
yo
podia
en
orde
matia.
E
recordantme
ab
plena
memoria,
[a
qual]
aquells
ultra
tota
altra
bellesa
solien
plaure,
ab
novella
malen[conia
retorbava
lo
torbat
ànimo;
[e
al-
guna]
volta
havent
mí
matexa
oblidada,
[me

re]corda, que no altrament que [que de pregón] sòn revocada de les mies serventes, recolint lo caygut pinte, [retorné] al desmembrat offici. E après [vole]ntma, axi com es usansa de les [jovens dones], aconselar ab lo meu espill dels pres[os] ornaments e veentme en el molt orrible tal com jo era, havent a memoria la forma perduda, quasi no aquella la mía que en l'aspill veyá, mas de alguna infernal furia pensant entorn volgintma, dubtava ya. Mas pur, après que ornada era no dissemblant a la calitat del ànimo [ab las altres] ne anava a las alegres festes, alegres dich per las altres, que, axi com haquel sab al qual alguna cosa no es ama*guada, neguna ne fou may, après la partida del meu Pamphilio, que a mí no fos de tristicia occació. Pervenguda adonchs als lochs deputats a las nocces, encara que diversos [e en diversos temps] fossen, no en altra manera que en una sola manera me veéran, sò es ab lo visatge [fenyent], quant yo podia, ab alagria e ab l'ànimo del tot disposta a dolersa, prenén axi de les alegres com de las tristes coses [aqueles] qui [li dev]anien, occació de dolor. Mas après que aquí de las altres ab molts [honors rebudes eram, l[ull desijós] no de veura [ornaments, dels] quals tot lo lloch [resplendía, mas] el matex ab lo penser [enguauant, se per ventura] aqui Pamphilio [veya, axi com] ya moltes veguades en [semblant loch havia vist], a ma en torn [solía volgir: e] no veentlo, axi com [feta més certa de sò que yo abans] era feta c[ertíssima, quasi vincta, ab las altres me posava a seure] refusant las [ofertas ho]nors, no veent hi aquel [per lo qual esser] me solien cares. E après que la nova esposa era junctha,

5

10

[f. 79]

15

20

25

30

35

e la pompa grandíssima de las taules celabrada
 [era treta], e com las varies dances ades a la veu
 de algun cantant guiades, a des [ha la veu o] al sò
 de diversos instruments menades, eren comen-
 5 sades, resonant cascuna part de la esposaresca
 [f. 79 v.] casa de festa, yo, per sò [que no] endenyosa mas*
 [urbana paregués, dada alguna volta en aque-
 lles, me reposava a ceura entrant en novells pen-
 10 saments. A mi tornava en memoria quant so-
 lempna festa era estada aquela, la qual, semblant
 a aquesta, ja per mi [se era] feta, [en] la qual jo
 simpla [e] libera sensa alguna malenconia ale-
 gra me viu honorar: e aquels temps ab aques-
 15 tes altres mesurant ab mi matexa, e ultra modo
 veentlos variats, ab sobiran desig, si lo loch per-
 mès ho hagués, provocada era a lagrimar. Oc-
 corriam [encara en l'ànimo ab pensar [promp-
 tíssim, veent] los joves equalment [e les dones
 20 fer] festa, quant jo ya, en [semblants lochs] lo
 meu Pamphilio, miran[tme ab actes] varis e
 maestrívols [a quelles coses, festejat hagués], e
 pus ab [mi] matexa [de la ocasió] de fer festha,
 [que tolta m'era, que de no fer festa equalment
 me dolia. Adonchs] las orelles dresant als m[ots
 25 amorosos, a las cansons e als sòns, recor]dant-
 me dels [pretèrits] suspirava, e [ab fingida leti-
 cia, desijant] la fi de tal festa, ab mi matexa
 [mal] contenta ab fatigua passava. Noresmenys
 recordant cascuna cosa, essent [hi] en torn a las
 30 repossants dones multituds de jovens a remirar-
 las [sobra ditas] sobravenguts, manifestament
 discernia molts de aquells, o quasi tots en mi
 [f. 80] remirava alguna volta, e qual una* cosa del meu
 aspectha, e qual una altra enfra si quedament
 35 rahonavan; mas no axi, que dels seus ocults

parlaments, o per imaginacions o per hoyda, no pervenguesen gran part a las mies orelles. Los quals los huns vers los altres deyen: «Udà! e » guarda aquella giovanetha, a la bellesa de la » qual neguna no fon may en la nostra ciutat 5
 » semblant, e ara veus quant es devenguda [*trista*]
 » *ta*! No veus tu com ela en los semblants [a]-
 » par esterrida, qual que la occasió sia?» E dit asò mirantme ab hacta molt umil, quasi compació dels meus mals compunits, partintse, 10
 de mi me lexaven pus [que]l usat piedosa. E altres enfra si demanavan: «Udà! es aquesta » dona estada infirma?» e puys a si mateix responnien: «Ela u mostra, com axi es magra tornada » e descolorida, de que es gran peccat, pensant 15
 » en la sua esmarrida bellesa.» Alguns hi eren de pus profunt coneximent de asò que m dolia, los quals apres lonch parlar deyen: «La palli- » desa d aquesta dona dóna senyals d enamorat » cor. E qual infirmitat may algu axi delex, com 20
 » fa lo fort fervent amor? Verament ella ama, e » si axi es, cruel es aquel a qui ela ama que de axi » feta tribulació es occació, per la qual ela axi » se fon.» E quant asò se esdevenia dich [*molt mes*]
 que yo no podia retenir*algun suspir, veent de mi molt més pietat en altres que en aquel qui raonablement haverla n devia: e après los tremesos suspirs, ab veu tàcita preguí per aquells e per lur salut humilment als Deus. E cert a mí recorda la mía onestat haver haguda entra 30
 aquels que axi raonavan tanta forsa, que alguns me escusava, dient: «A Deu no plàcia que asò » d aquesta dona se cregua, sò es, que amors la » molesten: ella, pus que algun altra honesta, » may de asò mostrà semblant, ni may raona- 35

[f. 80 v.]

» ment algun entre ls amants se pòch del seu
 » amor escoltar: e cert el no es passió de podersa
 » longuament occultar.» «Ah mesquina, deya
 5 » yo lavors entra mi matexe, quants son aquests
 » lunyàns a la veritat, mi enamorada no repu-
 » tant, per que axi com a ffoylla en [los ulls] [*las*
 » *orelles era*] e en la bocha dels jovens no met
 » los meus amors, axi com moltes altres fan!»
 No res menys, aquí matex encara se paravan
 10 [*molts*] moltes voltes devant mi molts jovens no-
 bles, e de forma bellíssima, e d'especta plasents,
 los quals per temps passat moltes veguades ab
 actes e maneres diverses temptats havien los
 15 ulls meus, enginyantse de inclinar aquels a lurs
 desigs. Los quals après que axi deforma una es-
 tona me havien mirada, per ventura conténs
 [*f. 81*] que jo no ls hagués amats, se*depertien, dient:
 «Guasta es la bellesa d'aquesta dona.» E per-
 20 que amaguaré jo a vosaltres, oh nobles dones, sò
 que no solament a mí mas generalment a totes
 desplau de hoyr? Jo dich que, encara que lo
 meu Pamphilio no fos present, per lo qual so-
 biranament a mí era cara la mia bellesa, ab gra-
 25 víssima punctura de cor, aquella haver perduda
 escoltava. E ultra de aquestes coses encara me
 recorda jo de alguna volta esser devenguda axi
 algunes festes, [que] yo en cercla ab dones de
 amor rahonantes, me son trobada la hon ab
 30 desig escoltant quines las amors de las altres
 sien estades, laugerament he comprès, negun
 [tan fervent, ne tan amaguat, ne ab] affany axi
 greu esser estat com lo meu: jatsia que de menys
 falides e de menys honorables lo nombra ne sia
 35 gran. Adonques en tal guisa una volta mirant,
 e un altra escoltant sò que en los lochs en los

quals estava se deya, [pensant] passava lo dis-
corrent temps.

*Com Ffiametha era convidada per moltes jovens
que dansàs e ella no volia dansar, hans estava
mirant huns e altres que eran foguajants d'a-
mor. E si ferse pogués volguera loch hon po-
guer plorar, anantli lo cor ab Pamphilio, veent
los delits e alagries de las altres dones e don-
zelles.**

5

[f. 81 v.]

ESENT per algun espay las dones, [as-
seguentse], reposades, me avènc
algunes vegades, que relavantse elles a
las danses, havent me moltes voltes a
aquelles convidada [e] debades, e demorantse
elles e los jovens equal ensemps en aquelles, ab
lo cor de tota [altra] intenció buyt, molt acten-
tas, qual per ventura de losania de mostrarse en
aqueles esser mestra, e qual de la desitjant Vene-
re a assò empessa, [e] yo quasi sola romassa a
seura, ab desdenyós coratge los novells actes, e
la calitat de moltes dones mirava. E certes al-
gunes veguades avènc que yo las blasmé, ben
que yo sobiranament desijàs, si esser fos pogut,
de yo axí, si [lo][al] meu Pamphilio si fos estat
present, poder fer, lo qual tantes voltes quantes
esment me tornava [o torna], tantes de nova
malenconía m'era [e es], occació: lo que, com
Deu sab, [no merex] [es per] lo gran amor que
yo li port e li he portat. Mas après que aque-
lles danses ab grandíssima anujansa de mi al-
guna volta per lonch espay remirades havia,
essentme devengudes per altres pensers tedi-

10

15

20

25

30

[f. 82] ses, quasi de altres sollicituts muguda, del poblich loch lavada, volenterosa de desfoguar lo recolit dolor, si lo fet me venía, aconsament en part solitaria me n anava: e aqui donant loch a las mías lagrimes volenteroses, de las*vanitats vistes als meus ulls foylls retía guardó. Ne aquelles sense paraules encessas de ira exien fora, hans, conexent yo la mísera mía fortuna, envers ella me recorda haver axí parlat:

10 *Com Ffiametha se clama a Ffortuna dient: Oh Ffortuna, e per que axi janglent e rient m has axi en hun poch espay de temps m has volguda axi prostada en terra.*

15 **Q**H fortuna, es[paventa]bla inimicha de
 » cascun benaventurat, e de molts mi-
 » s[erabl]es singular esperansa! Tu per-
 » mud[ado]ra de regnes, e de munde-
 » nals cassos portadora, susleves e avaylls ab las
 » mans [axi com] tu ab lo indiscret judici te po-
 20 » ses la donchs; e no contenta de esser [tota] de
 » alguns, en hun cars los exalses, e en altra los
 » abaxes e despules, apres a la donada felicitat
 » ajustes a las penses novelles [cures]: a mi es
 » per sò que los mundans en continua naceci-
 25 » tat demorant, segons lo parlar lur, tu tos-
 » temps preguen, a la tua deytat orba adoren.
 » Tu, cegua e sorda, los plants dels mesquins
 » refutant, ab los exelsats the gaudeixs, los quals
 » tu rient e affalaguant abrasant ab totes las for-
 30 » ses, ab inopinat aveniment [*mudat visatge*] de
 » tu se troben prostats, [e] la donchs miserabla-
 [f. 82 v.] » ment te conexen *haver mudat visat[ge. E] de


» aquests aytals jo mesquina me trop, [ni sé] en
 » qual inimicia o cosa comesa envers tu a asò
 » t ha enduyta o t mogua. Ah mesquina! qual-
 » sevulla sía que en las grans coses se fía, e po- 5
 » tent senyorege en los alts lochs, l'ànimo crè-
 » dul donant a las pròsperes coses, reguarde mi,
 » de alta dona petita serva tornada, [e] pijor que
 » abominada son del meu senyor, e refutate.
 » [Tu no has donat may], oh Fortuna, pusamaes-
 » trívól exemple de mi, dels teus mudaments, 10
 » si ab sana pensa se guardarà. Jo de tu, oh
 » fortuna mutabla, en lo món resebuda fuy en
 » copiossa cantitat dels teus bens, si la noblesa e
 » la riquesa son de [aqu]els, axi com jo m crech:
 » e ultra asò, en aqueles crescuda fuy, e no may 15
 » retenguíst la mà. Aquestes coses cert continua-
 » ment magnànima jo posey e com mutables las
 » tracté ultre, e ultra la natura femeníl, liberís-
 » sima las he usades. Mas, encara novela [en
 » saber tu esser] de les passions de la ànima [do]- 20
 » nadora, no sabent que tanta part hagueses en
 » los regnes d Amor, axi com volguíst, me ana-
 » moré, e aquel jova amé, lo qual tu sola e no
 » altra, davant los meus ulls [has posat] lavors
 » com yo pus d[amar me] [enamorarme] creya 25
 » esser lunyada. Al plaura del qual, aprés que l
 » cor ab liguam indesolubla me sentíst liguat,
 » no establa moltes veguades has cercat de fer-
 » ma anuigs: alguna volta als meus* coratges [f. 83]
 » ab vans e enguanosos enginys [has] somoguts, 30
 » e tal volta los hulls, per sò que descobert no-
 » gués lo nostra amor. E moltes veguades, axi
 » com tu volguíst, desavinents pauraules del
 » amat jova a las mies orelles pervengudes, e a 35
 » las sues de mi, son certa, que fayst venir, pos-

- » sibles, essent cregudes, a generar hodi: mas
 » elles no vengueren may al teu enteniment se-
 » gons, que, posat que tu Dea [axi] com te plau
 » guies las coses exteríós, [e] las virtuts del àni-
 5 » mo no son sotapostes a las tues forses: e lo
 » nostra seny en asò continuament te ha sobra-
 » da. Mas [quin goig] [occacio] però a tu [l] op-
 » posà? [A tu son mil] vies de noutra als teus ene-
 » michs, e sò que per directa no pots cové que
 10 » per [obliqua] [oblit] forneschas. Tu no poguíst
 » en los nostres coratges generar inimicicia, e
 » enginyst de metrahi cosa equivalent aquela,
 » e ultra asò gravíssima dolor e enguoxa. Los
 » teus enginys d abans [romputs, ab] lo nostra
 15 » seny [se resarciren] per altra vía, [e] inimicha
 » a el [per semblant] e a mi, [ab tos accidents
 » has portada ocasió] de divisir de mi lo amat
 » jova ab longua destancia. Oh mesquina! quant
 » haguera jo pogut pensar, que lo loch a aquest
 20 » tant distant he d aquest divís de tanta mar, de
 » tantes vaylls e munts e flums d aygues, degués
 » nexer, tu obrant, la occació dels meus mals?
 » certes no may: mas pur axi es, mas ab tot asò,
 [f. 83 v.] » jatsia que el se luny* de mi, e jo a el, no dubta
 25 » que el no ham a mi, axi com yo ham a el, lo
 » qual yo sobra totes coses ham. Mas que val
 » aquesta amor al efecta pus que si fossem ene-
 » michs? certes neguna cosa: donques al teu
 » contrast nien vàlch lo seny nostre. Tu en-
 30 » semps ab el tot mon delit, tot mon be, tota
 » ma joya te m portíst, e ab haquests las festes,
 » los bestiments, la bellesa, e l viura joyossa; en
 » loch dels qualls, plants, e tristicia, e intolle-
 » rables anguoxes me lexèst: mas certes que jo
 35 » no l ham no m has pogut tolram, [ne] pots.

» Uda! si yo encara jova havia contra la tua dei-
 » tat comesa alguna cosa, [*letya simplicitat*] [la
 » edat simpla] me devia retra escusada: mas si
 » pur de mi volies venjansa, perque no la usaves
 » tu en las cosas altres? Tu injusta has mesa la 5
 » tua fals en mesa estranya. Què en las cosas
 » d amor has a ffer tu? Jo he altíssimes cases e
 » [belles], amples camps e molts bestiaris, e tre-
 » sors atorguats de la tua ma; perque en aques- 10
 » tes cosas, o ab foch, o ab aygua, [o ab rapi-
 » nya], o ab mort no ses estessa la tua ira? Di-
 » guesme: hasme lexades aqueles cosas qui a la
 » mia consolacio no poden valer, sino com a
 » Midas la rebuda gracia de Baco a la fam, e hàs-
 » tan aportat aquel sol, lo qual yo pus que to- 15
 » tes las altres cosas havia car? Ay, maleytes sien
 » las amoroses sagetes, *las quals ardirèn de [f. 84]
 » pendra venjansa de Ffebo, e de tu tanta [in-
 » juria] sostenen! Ah mesquina! que si elles
 » t haguesen may puncta axi com elles punyen 20
 » ara mi, forsa ab pus deslberat concel offen-
 » dríes los amants. Mas vet que tu me has of-
 » fessa, e en asò conduyda que yo richa, nobla
 » e potent, son la [pus] mísera part de la mia
 » terra, e asò veus tu manifestament. Tothom 25
 » fa festa e sa relegra, e yo sola planch: ne asò
 » ara solament comensa, hans longuament ha
 » durat tant, que la tua ira deuría esser miti-
 » guada. Mas tot t ho perdó, si tu solament, de
 » gracia, lo meu Pamphilio, axi com de mi lo 30
 » divisíst ab mí lo conjunys: e si forsa la tua ira
 » encara pur durava, deffoguase sobra lo roma-
 » nent de las mies cosas. Udà! hagues pietat de
 » mi, oh cruel: veus que yo son devenguda tal,
 » que quasi, com a fflabla del pobla, son porta- 35

» da en bocha la hon ab solempna fama la mia
 » bellesa solía esser [narrada] [*amada he esti-*
 » *mada*. Comensa esser piedossa envers mi, per
 » sò que yo, delitossa de poderma de tu loar, e
 5 » ab paraules plasents honrar la tua magestat;
 » la qual [si] benigna me torna en lo demanat
 » dó, de continent promet (e en asò sien testi-
 » monis los Deus) de posar [la mia] imatga or-
 » nada tant com jo poré a honor de tu en qual-
 10 » sevol templa que pus the sía car. E aquella ab
 » versos sub escrits, que diràn «*Aquesta es Ffia-*
 [f. 84 v.] » *metha, de la Fortuna de*miseria inferior tor-*
 » *nada en sobirana halagría*» se veurà de tots.»
 Oh quantes més altres coses diguí yo moltes
 15 veguades, les quals lonch e tedioses sería lo re-
 comptarlas; mas totes breument en amaras là-
 gremes termenavan, de las quals alguna volta
 avènych, que yo de les dones sentida, ab varis
 confortis lavada, mi a las festes joyoses fuy [*mal*]
 20 menada mal mon grat.

Com *Ffiame*tha diu a las dones qui es aquella qui
 tanta tristicia pogues haver com ella, veent
 tants solassos dar per los marins ribatges e per
 noses e per novells sons e per molts menjars. E
 25 com més d'aquestes coses vey a major dolor
 era posada ella.

30  UI creuria esser possible, oh amoroses
 dones, tanta tristicia e anuigs pogues
 caber [en lo pit] de una giovanetha, que
 neguna [cosa] fos, la qual, [no] sola-
 ment alegrarla pogués, mas encara més ocasió
 de major dolor li fos contínua? Certes el par in-

creybla a tots, mas [no a] jo mesquina, axi com
 aquella qui u prova cent, e conex asò esser ver.
 E moltes veguades esdevenia, que, essent (axi
 com la saysó requería) lo temps calorós, moltes
 altres dones e yo, per sò que aquel pus ffacil- 5
 ment traspassàm, sobra leugera barcha, armade
 de molts rems, ben vo*quant per las marines
 hondes, cantant e sonant, los lunys escuylls, e
 las cavernas e[n] los munts de la natura matexa
 fets, essent elles per ombres y per los vents ra- 10
 cóns freschs, cercavam. Ah mesquina! que [en]
 aquests eran al corporal calor sobirans remenys
 a mi offert[s], mas al foch de la anima per tot
 asò negun alagrament era prestat, mas pus tost
 tolt; e per sò que, cessats las calors exteriós, las 15
 quals sensa dupta als delicats cosos son tediosos,
 [in]continent pus ampla loch se dava als
 amorosos pensers, los quals no solament mate-
 ria a sostentar las fflamas de Venera son, mas
 aumentar, si ben se mira. Vengudes adonques 20
 en los lochs de nos cercats, e presos per los nos-
 tres delits amplas lochs, segons que lo nostre
 apetit requería, ara sà ara là, [a] aquella ber-
 guada de dones e de jovens adés, aquesta altra
 adés, ([de las quals] a algun esculèt petit, o ribat- 25
 ge, sol que de alguna ombra del mont dels so-
 lars raigs fos deffès,) [eren plens] veent anavam.
 Oh, quant e qual aquest delit es gran a las sanes
 pensas! Aquí [seent] [se veyen] en moltes parts
 lastaules de menjar candissimament posades, [e] 30
 de cars hornaments axi belles, que sol lo reguar-
 dar[les] havia forsa de esvetlar lo apetit a qual
 se vulla qui fos estat desmenjat; e en aquella
 part, requerintho la hora, discerníam *algun
 pendra alegrament los matutins menjars, dels 35

[f. 85]

25

30

[f. 85 v.]

35

quals e a nos, e a qualsevol altra que pasavan,
 ab alegra veu a lur leticia eram convidats. Mas
 après que nos havíam, axi com los altres, men-
 5 jant ab grandíssima festa, e apres las taules lava-
 des molts torns dats en alegres danses, al modo
 usat, remuntades sus las barques, subitament
 adés sà adés là [*de las jovens*] anavam, [e] en al-
 10 gunes parts cosas caríssimes als hulls dels jovens
 nos apparía, sò es, dones delitoses e jovens en
 gonelles de cetí vellutat despulades, descalses e
 descordades, e crosades ab los brasos nuus en
 las aygues anant, e de las dures pedres lavant
 15 las marines hosties, e a tal offici baxantsa [so-
 vint] la [amaguada] leticia del uberífer pits
 mostràvan: e algun altra ab pus enginy, altres
 [*corrents*] [ab rets e altres] ab pus novells arti-
 fficis als amaguats pexos se veyan pescar. Que
 val fatiguarsa en voler dir cascun[a] particu-
 20 lar[*itat que si*] [delit que s hi] prenía? ells no ven-
 drían a menys jamay. Pens en sí matexa qui ha
 enteniment, quants e quals ells deuen esser, no
 anant hi, e pur si s hi va, no s hi veu sinó jovent
 e alagria. Aquí los coratges delitosos e líbers
 25 asò esdevé, que apenes neguna cosa demanada
 neguar se pot. En axi fets lochs confés jo, per
 no torbar la companyia, de haver hagut [ab]
 vis [cobert] de falsa alagria, sens haver retret
 [f. 86] l'ànimo* dels seus mals; la qual cosa quant dif-
 30 ficil sía a ffer, qui u ha provat ne pot encara
 testimoni donar. E com poría yo en l'ànimo
 esser estada halegra recordantme ya ab mi e sens
 mi haver en semblants delits vist lo meu Pam-
 philio, lo qual yo sentía de mi ultra modo esser
 35 lunyat, e ultra asò sens esperansa de revèurel?

E si a mí no fos estat altra anuig sino la solici-
 tut del ànimo, la qual mí continuament tenía
 sospessa en moltes coses, si m'era ella grandis-
 sima? [e] què es el a pensar [altrament com fos]
 que lo fervent desig [de revèurel] havent axi de 5
 mi tolt la vera conaxensa, que, sertament sa-
 bent el en haquelles parts no esser, pur possibla
 que y los argumentava, e axi com si asò fos sensa
 alguna contradicció ver, proceyía a reguardar
 si yo l veés? No romanía alguna barcha (de les 10
 quals, algunes en una part volant e altres en
 altra, era la ribera de aquela mar axi plena, com
 lo cel de estelas haquela hora que el par pus clar
 e cerè), que yo primer a aquelles ab los huylls
 que ab la persona reguardant no pervengués. 15
 Jo no sentía algun sò de [qualsevol] instrument
 (quant que yo sabés ell, sino a hun esser amaes-
 trat) que ab las orelles lavades no cerchàs de
 saber qui fos lo sonador, tots temps imaginant
 aquel esser possibla de esser aquel lo qual yo 20
 serchava. Negun ribatge, negun escuyl, neguna
 gruta de mi no cercada y romanía. È certes yo
 confés, que* aquesta tal hora vana e tal hora [f. 86 v.]
 fenta esperansa me tolt molts sospirs, los quals,
 après que de mí era partida, quasi com si en las 25
 concavitats del cerveyl recollits fossen aquells
 qui exir devian fòra, convertits en amaríssimes
 làgrimes per los meus ulls espiravan: e axi las
 fictes alagries en amaríssimes làgrimes, e an-
 guoxes se convertien. 30

De les maneres de les festes e solasos que s'faiyan en la ciutat de Nàpols, las quals tornavan en anguoxa a Ffiametha.

5 **L**A nostra ciutat, ultra totes las altres
 ithàlichas, de deletíssimes festes abun-
 dosa, no solament relegra los seus ciu-
 tadàns, ab noses, ab banys e ab maríns
 ribatges, mas, copiosa de molts jochs, sovent ara
 ab hu, adés ab altra, letifficha la sua gent: mas
 10 entra las altres coses, en las quals ella appar
 esplandíssima, si es en lo sovent tornejat. Sol
 adonques esser haquesta a nos consuetut anti-
 gua, la que après que los glasos temps del iver-
 son passats, e la primavera ab las flors e ab la
 15 novella erba ha al mon retuda la perduda be-
 llesa, e essent ab asò los jovenílls anys per la
 qualitat del temps inflamats, e pus que l'usat
 promptes a demostrar lurs desigs de convocar
 [f. 87] [en] los dies * pus solempnes a las lengues dels
 20 cavallers [e] las noblas donas, las quals, ornadas
 de lurs caras joyes, aqui se apleguen. No crech
 que pus nobla o richa [cosa] fos a reguardar las
 nores de Príam ab las altres [savies] [frigies] do-
 nes aquela hora que pus ornades davant al so-
 25 gra [lur] a ffeitejar se ajustavan, que son en
 molts lochs de la nostra ciutat las nostres ciu-
 tadanes a veura; las quals, après que als teatres
 en quantitat grandíssima ajustades se veuen
 (cascuna, quant el seu poder se estén, demos-
 30 trantse belle), no dupte que qualsevol forester
 entenent sobravingués, considerant las conti-
 nenses altives, los costums notables, los orna-
 ments pus tost nobles que covinents a altres do-

nes, no judicades nos[altres] dones modernes,
 mas de aquelles entigues magnífiques esser en
 lo mon [tornades]: aquella per altivesa, dient,
 Semiramis semblant: aquela altra, als orna- 5
 ments guardant, Cleopatria se creuria esser: e
 l'altra, considerada la sua belesa, sería creguda
 Elena: [e] alguna altra, los actes seus ben mi-
 rant, ab no res se creuria esser ben semblant a
 Dido. E perque [vaig] yo acomparantles totes? 10
 Cascuna per sí matexa apar una cosa plena de
 divina magestat, [que no de umana]. E jo mes-
 quina, abans que l meu Pamphilio perdés, mol-
 tes veguades hoy entrels jovens tensonar, a qual
 [jo] fos pus semblant a deure esser acomparada,
 o a la Verge Poli*cena, o a la Xepriana Venera, [f. 87 v.]
 dient alguns dels esser masa acompararma a
 [una Dea], e altres responent en contrari, esser
 poch acompararma a ffembra umana. Aquí,
 entra tanta e axi nobla companyía no longua- 20
 ment si sèu, ni centen silenci, ne si murmura;
 mas estant los entichs homens a reguardar, [*las*
cares dones preses las altres] [los cars jóvens,
 preses les dones] per las delicades mans, dan-
 sant, ab altíssimes veus càntan[*t*]las lurs amors:
 [e] en tal guisa en quantes maneres de joya ce 25
 pot divisar, la calda part del jorn transpassan.
 E après que l sol ha comensat de dar pus tèbeus
 los seus raygs, se veen aquí venir los honora-
 bles princeps del nostra ausònich regna, en
 aquel abit que a lur magnificencia se pertany; 30
 [los quals] e apres que per algun breu espay
 han las belleses de las dones, e las lurs danses
 mirades, [aquelles manant], quasi ab tots los jo-
 vens axí cavallers com donzelles partintse, après 35
 [no] lonch espay, en abit del tot al primer con-

trari ab grandíssima comissiva retornan. E qual
 lengua axi de eloquencia esplèndida, o axi de vo-
 cablas excellentes fecunda, sería aquella que in-
 tegrament pogués los nobles àbits [e de varietat
 5 plens] ab veritat narrar? no lo grech Omero, ne
 lo lati Vergili, los quals tants rits de Grechs, e
 Troyans, e Italiàns ya en los lurs versos des-
 [f. 88] criveren. Laugera*ment adonques a compa-
 ració del ver me enginyaré de ferna alguna
 10 particularment, a aquels qui [no] vistes no las
 han, paleses: e asò no sía en la present materia
 demostrar en và; hans se porà per las savias
 compendra la mía tristicia esser ultra aquela
 de tota altra dona pretèrita o present [pus] con-
 15 tìnua[ment], pus la dignitat [de tantes e] de axi
 excellentes coses vistes no la ha[n poguda] in-
 terrompra ab alguna alagria. Dich adonques,
 al preposít retornant, que los nostres prínceps
 20 sobra los cavaylls tant en lo córrer laugers, (que
 no com los altres animals, mas los vents ma-
 teixs, qual que pus ce creu cuytèrs, de rreco-
 rrensa se lexaía) venen, la [edat] juvenil dels
 quals, e la especiosa bellesa, e la virtut espec-
 25 tabla, graciosos los rét ultra modo als reguar-
 dants. Ells de porpra e de draps de les indianas
 mans texits ab obratges de colors varies, e d or
 entramesclats, e ultra asò sobraposats de perlas,
 e de caras pedres vestits, e de cavaylls cuberts
 aparexen; dels quals los rosos cabells [penjants]
 30 sobra los nets musclos, de subtill cercla d or, o
 de guarlandetes de novelles fflors [son] sobra
 la testa restrets; dels quals la sinistra hun lauger
 escut. e la destra ma arma una lansa, e al sò de
 [f. 88 v.] les tocants trompes la*hun après l'altra, seguints
 35 de molts, tost en tal àbit comensen davant las

dones los jochs, a aquel donant pur lo prís, lo qual ab la lansa pus vey a la terra ab la sua punta, e milor clòs sota l'ascut, sensa moura destrament demora corrent sobre l'cavayll.

Com Ffiametha era demanade que anàs a mirar las demunt dites festes. E veent ella córrer los cavaylls e no veenthi Pamphilio entrells jóvens, li es gran dolor. 5

A[a]questes axi fetes festes, e plasents jochs, axi com yo solía, encara, mesquina son demanada; sò que sens gran anuig de mi no avé, per sò com, aquestes coses mirant, me torna a memoria de haver, entre ls nostres pus entíchs e [per edat] reverents cavallers, vist[s] seura lo meu Pamphilio a guardar, la suficiencia del qual a la sua edat juvenil empetrava axi fet loch. Que algunes vegades ffo que, estant el, no altrament que Daniel entra los entíchs sacerdots a examinar la causa de Sussanna, entra los demunt dits cavallers ajustats (dels quals per auctoritat algun a Ffichnolo semblava, [e] altra per la sua graveza [se] sería dit al censorio Cathó, o Luciaensa, e alguns axi en lo visatge ap*parían ffavorables, que apenes altrament se creu que fos lo gran Pompeu e altres, pus rebústs, ffenyíen Sipió affrichano, o Sincinatho), remirant ells egualment al córrer de tots, e quasi dels lurs jovenills anys remembrants, tots fremint, ara aquests adés aquels altres loaven, e affermant Pamphilio los dits lurs, [al] [del] qual yo alguna volta, raonant el ab ells, quants ne corrien hoy als entíchs

10
15
20
25
30

[f. 89]

axi jóvens, com valarosos vells acomparar. Oh
 quant m era [acò] car [a] hoyr, [axí per aquell
 qui ho deya,] axí per aquells qui escoltavan ac-
 téns, e axí per los nostres ciutadans, dels quals
 5 era dit certes tant, que encara m era a grat lo
 recordarho! E el solía dels nostres prínceps jo-
 vanets, los quals en los lur[s] esguarts óbtima-
 ment los reyls coratges demostravan, algun
 dit el ésser [a] Larchadis Parthenopeo semblant,
 10 del qual no s creu que altra pus honrat a [*laxer-*
cici] [l eccidi] de Tebes vengués, [a l hora] que
 el fos de la mara tramès, essent ell encara petit
 inffant: e l'altra après, al plasent Scanio sem-
 blant comfessava, del qual Virgilio tants ver-
 15 sos, de óbtima testimoniansa de jóvencel escriví:
 e lo terç comparant a Deiffebo: e lo quart per
 bellesa a Granides. Aprés a la pus madura turba
 qui aquel[s] servien vinent, no menys plasents
 semblants donavan[n]. Aquí [*no era*] [veyent]
 [f. 89 v.] algun [*colerich*] [colorit] en la cara ab *rossa
 barba, e daurats cabells sobra los nets musclos
 recadent, e no altrament que Ercules fer solía,
 restrets de verdes fulles ab guarlandes contra-
 fetes hasats soptills, vestit[s] de draps [*vestits*]
 25 [sotilíssims] de ceda, no ocupants pus espay
 que la grossessa del cors, ornats de obratges va-
 ris fets de maestrívol mà, ab hun mantel sobra
 la destra espalta ab civells d or restret, e ab la
 escut cubert lo sinistra costat, portant en la des-
 30 tra mà una laugera asta la qual al aparalat joch
 convenient, en las sues maneres [semblant] lo
 deya al fort Ector: apres al qual traentsen hun
 altra anant en semblant àbit ornat, e ab visatge
 no menys ardit, haventse del mantel la hun
 35 pany sobra la spatla gitat, ab la sinistra maestrí-

volment regínt lo cavayll, quasi [un altre] Exilles lo judicava. E seguintne hun altra, vibrant la lansa, e abessant l'ascut, los blondos cabells havent liguats ab soptil vel [*quasi*] [per ventura] rebut[s] de la [sua] dona, Protessalau li hoy clamar: e après seguint [*la hun a*] l'altra ab ornat xipallet, sobra al [cabell] brun en la cara, e ab la barba longua, e n'lesguart terrible, nomenava Pirro; e algun pus mansuet ab lo visatge ros e polit, e pus que altra ornat, el creura lo troyan Paris, o Menalau deya esser possible. El no es necessari en assò pus* prelonguar [*en*] la mia novela: el en longua esquera mostrava Aguamenon, Ajaig, Ulixes, Diomedes, o qualque grech altra, frigièrch o latí fon digna de laor. Ne possava a beniplàcit aytals noms, hans las rahons veres [fermant los lurs arguments sobra les maneres] dels predits, els degudament e semblants mostraven: perque no eren en loyr abtals raonaments no menys delitosos, quel veura aquels mateixs dels qualls se parlava.

Com Ffiametha veyà los torneygs, e junctes, e solasos, e veyà que totes las altres dones se alagraven de lurs parents e amichs que y eren, e ella per tot assò no s'alagrava, hans li era major dolor com ho veyà.

FSENTSE adonques la alegra esquera, dues o tres voltes cavalcant ab petit pas, mostrada als circumstants, comensavan las lurs arengues; e drets sobre lls estreps, clusos sota los escuts, ab las punctes de laugeres lansas, tota via equalment portantles

quasi sus la terra, molt laugeres pus que aura alguna, corrent los lurs cavalls, en l'ayra [*alagrantse*] [resonant] per las veus del[s] poble[s] circumstant[s], per los molts cascavells, per los
 5 [f. 90 v.] diversos instruments, per la percossa de la rever*barant mantho del cavayll e de si mateixs, a milor e pus vigoros córrer los refrescava. E axi tots los ve[e]nts, no una volta mas moltes, dignament en los coratges dels regardants se
 10 ret[i]en loatbles. Oh quantes dones, algunes de les quals o lo marit, o lo amant, o l'astret parent veent entra aquests, víu yo moltes veguades sobiranament alegrar! Certes assats, e no solament elles, mas encara las estranyes. Jo sola
 15 (encara que lo marit hi veés, e los meus parents) dolentha los regardava, Pamphilio no veenthi, e el esser lunnyat recordantma. Udà! ara no es aquesta maravellosa cosa, oh piedoses dones, que en sò que yo veig me n sia materia de dolor, ne mi puxe alagrar cosa alguna? Udà! e qual
 20 ànima es en los infferns ab tanta pena, que, aquests coses veent, no degués centir alagria? cert crech que neguna. Elles, preses de la malodía de la guitarra de Orpheu, oblidaran per
 25 hun poch espay las penes lurs; mas yo entra mil instruments, entra mil alagries, con moltes e varies maneres de festes, no puch la mia pene desmembrar, mas solament hun poch haleujar. E posat que yo alguna volta a aquestes
 30 festes e assemblants ab fént visatge me alegràs, no m donen remey los sospirs, la nit apres, o [f. 91] qualqua hora soletta trobantme, prenh es*pay, no m perdona part de les sues làgremes, mas pus tantes ne vés, quantes per ventura he
 35 al jorn reservats sospirs; e induyntme aquestes

coses en pus pensers, e màxima en considerar la lur vanitat, pus possible a noutra que ha judar, axi com manifestament, provantho, conech, alguna volta, finida la festa e de aquella partídami, méritamente contra las mundanes aparenses cruciantme, axí diguí: 5

Com Ffiameha se clama a Ffortuna com axi l havia dothada de bellessa, de seny, e de linatge, e de riqueses, perque no l havia ffeta solitaria, no habitant en las ciutats sino en los boscatges e silves. 10

H benaventurat] [*e breument*] aquel, lo qual ignocent demora en solitaria vida, usant lo apert cel! lo qual, solament conaxent de preparar maliciosos enginys a las salvatges feres, e [*lo cors*] [llaços] als simples [ocells], de affany en l'ànimo esser estimolat no pot, e si greu ffatigua per ventura en lo cors sosten, encontinent, sobra la ffrescha erba reposantse, la restaura, tremudant ara en aquest ribatge e decorrent riu, adés en aquella ombra de alt bosch los lochs seus, en los qualls [*ho de diuersos*] [òu los planyents] ocells ffremir ab dolsos cants, e los rams tremants e moguts* dels [laugers] vents, quasi ferma tenents a lurs notes. Udà! tal vida, o fortuna, hagueses a mi hatorguada, a la qual las tues desijades largueses son de sollicitut assats dampnoses. Udà! a que m son utils los alts palaus, los richs lits, las moltes companyes, si l'ànima de anxietat [es] occupada, arrant per las encontrades de ella no conegudes, derrera Pamphilio, no atorguant 15 20 30 [*f. 91 v.*]

als llassos membres repòs algun? Oh com es delitós, e quant es graciós al tranquilla e liber ànimo lo pémbra las ribes dels corrent flums, e sobra los nuus tapits estar en los laugers sons,

5 los quals los fugents rius ab murmurant sò e dóls sensa paor nodríx! Aquests sens alguna envetya son atorguat[s] al pobra abitant en las viles, molt pus [de] desijar [ab] [que] aquells, los quals apparellats ab pus falaguaries, sovent e

10 de promptes sollicituts ciutadines, e de ramors e de barallosa companya son truncats. La fam[a] d aquests (si per ventura alguna volta lo stimola) [*los colíts pans e*] [les cultivades pomes en] las faels silves recolides la fforagiten, e[n] las

15 noveles erbes de lur propria voluntat fôra de la terra exides, sobra los petits monts, encara li administra[va]n saborosos menjars. Oh quant li es a temperar la cet dolsa, l aygua de la fontana, pressa del riu ab concavada mà! Oh infellice sollicitut dels mundàns, a sostentament

20 [f. 92] dels quals la natura requer* e apparella lauge-rissimes coses. [Nosaltres en la infinida] [*no ela vista*] multitut de menjars la sacietat del cors [*pres ab plaer*] [creyem complir], no avisantnos

25 en aquells esser las occacions amaguades, per las quals las ordenades umors espeses voltes son pus tost corrompudes que sostengudes; e als lavorants abeuratges acostant l or e las cava-des gemmes, sovent en elles veem gustar los

30 frets veríns, e sino aquests, al menys [*veure veura pur si breu*] [Venera pur s hi bèu]: e tal volta per haquells a nassecitat sovent si ve[u] per la qual, o ab paraules o ab fets, mísera vida [o] vituperosa mort sa aquísta. Espesses voltes en-

35 cara esdevé que, molts de aquells havent baguts,

assay pijor que incensat cors ne es retut al bava-
 dor. Aquest los Sàttiris, las [*f*flautes] [Faunes],
 los Driades, las Naydes, [e] las Nimphas fan
 simpla companya: aquest no sap qui es Venera,
 ni lo seu biffirma fil; e si pur lo coneix, molt 5
 sutza cent la sua forma, e poch amabla. Udà!
 e ara fos estat plaer de Deu, que yo semblant-
 ment may coneguda la hagués, e de [*sa*] [sim-
 plia companya [*no*] visitada, grossera me fos
 viscuda! Yo sería lunyada de aquestes incor- 10
 ables sollicituts que jo sostench, e l'ànima en-
 semps ab la mía fama sanctíssima no curara de
 veura las mundanes festes [*segons he*] assem-
 blants als vents qui volen, ne de aquelles vistes
 haurían anguoxa com yo. D aquesta, ne las al- 15
 tes torres, ne las ornades cases, ne las moltes
 companyes, ne los delicats*lits, ne los resplan-
 dents draps, ne los corrents cavalls, ne cent mi-
 lia altres cosses robadores de la millor part de
 la vida, son occació de ardent cura. Aquest, 20
 de[ls] malvats [homens] no sercat, en los lochs
 remots [*e obscurs los fruyts seus*] viu sense paor;
 e sense cercar en las altes cases lo dubiós repòs
 laer e la lum desija[*dora*] [e] a la sua vida [*he*
al] [es lo] cel testimoni. Oh, quant es vuy tal vida 25
 mal coneguda, e de cascun fforagitada com ini-
 micha: la hon pus tost deuría esser, caríssima,
 cerchada de tots. Certes jo arbitra que en tal
 manera visqués la primera edat, la qual ensemps
 los homens e los Deus produy. Ah mesquina! 30
 neguna es pus líbera e sens vici o milor que
 aquesta, la qual los primers usaren e que aquel
 encara vuy usa, la qual, abandonada la ciutat,
 habitha en las silves. Oh benaventurat fora lo
 mon, si [*Jove*] may no hagués foragitat Saturno, 35

e encara [si] la edat aurea duràs sotha aquesta
 ley! per sò com totes als primers semblants viu-
 riem. Hoyme! que qualque sia aquell los pri-
 mers drets servant, [e] no es en la pensa infla-
 5 mat del cech foror de la no sana Venere, axi
 com yo son; ne es aquel qui se es disposat a abi-
 tar en los coylls dels monts subgectha a algun
 regna: no al vent del pobla, no a la inffel ffama,
 no a la pestilenciosa invidia, [ni] encara al ffa-
 [f. 93] vor*ffragil de Fortuna, al qual yo lassa fiantma,
 en mig de les aygues per massa cet paresch. A
 las petites coses se presta alt repòs, e com que
 gran fet sia censa los grans poder sostenir de
 viura. Aquell qui a las coses grandissimes so-
 15 bergueja, o desige soberguajar, segueixsa las
 [grans] [vanes] honors de las grans traspassats
 riqueses; e cert las pus veguades als falsos ho-
 mens plauen los alts [monts] [noms]: mas aquel
 es liber de paor e de esperansa, ne coneix lo ne-
 20 gra lividor de la invidia devoradora e mordent
 ab dent inich, que abitha en las solitaries viles,
 ni cent los odis varis, ni las amors incorables,
 ni los peccats del pobles mesclats als ciutadans,
 ne, com acorrussats de totes las rumors, [t]é
 25 duptansa, ne li es a cura de compondra ffictes
 paraules, las quals son lassos a decebra los ho-
 mens de pura ffe: mas aquel qui altament esta
 prosperat, may no es sensa paor e aquel mateix
 colteyll, qui arma lo seu costat, tem. Oh quant
 30 bona cosa es a negun resistir, e sobra la terra
 jaent, pendra los menjars segurs! E tardes vol-
 tes, o no may, entran los peccats molt grans en
 las petites casses. En la primera edat neguna
 sollicitut d or fou, [ne neguna sagrada pedra
 35 fou] arbitra a divisir los camps als primers po-

bles: ells ab ardida nau no seguïen la mar: so-
lamente cascú se conexia los seus ribatges, ne* [f. 93 v.]
las profundes fosses, ne los alts murs senyien
los lats de las ciutats lurs, ne las cruels armas
eran aparalades en lo tractat dels cavallers, ne 5
era a els algun ediffici que ab greu pedra [no]
rompés las serrades portes; e si per ventura en-
trelles era alguna petita guerra, la mà ignuda
combatía, [e] los truncats rams dels arbres, e las
pedres se convertien en armes. Ne encara era 10
l'ascut e lasta de corio armada de fferro, ne l
agut espunthó, ne la tallant espassa sinyent lats
algu[ns] ne los luents delitosos plomays orna-
van los luents elms: e allò que pus [e] milor era
a aquests, era Copido no esser encara nat, per 15
la qual cosa los casts pits, apres [de ell] premits
e per lo món volant estimolats, podien viura
segurs. Ara me hagués Deu donada a tal gent,
la qual, de poch contenta e [deuinent] [de no
res tement], sola salvatge libídinie conexia! que 20
si [degu] de tants bens quants [bens poseexen]
[aquesta possehia no] me n ffos seguit altra, que
no haver axi affanyós amor e tants sospirs cen-
tit, com yo cent, sí sería de dir pus benaventu-
rada que tal com yo son en los presents setgles, 25
[plèns] de tants delits, de tants ornaments e tan-
tes ffestes. Ah mesquina! que lo inpiedórs furor
del guanyar, [he a] la trabucabla ira, e aquells
pensers los quals [la] molesta libíidine de si en-
cés, rompés los primers pits axi sans [e] axi agi- 30
nyívols a sostenir donats de la natura a las sues
gents.*Vénch la set del sanyorejar, peccat plè [f. 94]
de sanch, e lo menor [de]vénch [perdra] [pre-
sa] del major [e las fforses se donaren per las
leys]; e vench Sordoniopollo, al qual Venera 35

(encara que la dissoluta de Semiramis fos feta) primerament la feu delicada, donant a Ceres e a Bacco formas de ells encara no conegudes; e vench lo batallarós Mart, lo qual trobà novelles arts e mil formes a la mort: e d'aquí avant las terres totes se conteminaren de sanch, e la mar semblantment ne devénch vermella. E lavors sens dupta les grans peccats entraren per totes las casses, e neguna gran malvestat en breu fon sensa exempla: [e] lo ffrara del germà, e lo para del fil, e lo fil del para fforen morts: e lo marit jagué per la culpa de la muller: e las inpiés mares moltes voltes lurs mateixs parts han morts; e las crueltats de las madastres vers los filastres no dich, que manifest es a cascun. [Les riqueses] adonques, avarissia, superbia, envetja, e luxuria, e tot altra vici egualment ab si aportàran; e ab las predites coses encara entra en lo mon, egual actor de tots mals, e artificios[os] de peccats, lo dissolut amor, per lo saciament del qual fet als coratges, inffinides [ciutats] caygudes e cremades ne ffluminaren; e sensa ffi las gents ne feràn sanguonoses bataylles,*e han fetes; e los subversos regnes encara premen molts pobles. Ah mesquina! càllansa tots los altres seus malvats hefectes, e aquells los quals ell usa en mi, sien [sol] exempla dels seus mals e de la sua crueltat, la qual axi agrament m'estreny, que a neguna altra cosa sino a ell puch [grayr la pena] [tornar la pensa] mia.

Aquestes coses axí enfra mí rahonades, alguna volta pensant, que las de mí obrades sien apres Deu grans, e las penes sens comparació a mí anujoses, [tenen forsa de alleujar un poch las mies anguoxes] en quant los molt majors mals

ya per altra obrats, mi quasi ignocenta fan aparrer, e las dels altres sostengudes (ab que yo cregua de negu axí gran com de mi) pur veentme no esser no primera ne sola, hun poch pus fort devénch a comportarlas: a las quals jo sovent prèch als Deus que, o ab mort o ab la [forma] [tornada] de Pamphilio, possan ffi. 5


Com venia alguna f festa gran de qualque templa hon havia anar Ffiameha, e li anava lo cor que s havia arrear; e com las cerventes lay reduyen a memoria li era major dolor. E deya als Deus que no ls iría a vesitar sino li tornaven Pamphilio. 10

A[a]xi ffetha vida e pijor me ha la ffortuna lexada [consolació] axi pe*tita, [f. 95] com hoyts; ne entenats consolació qui a mi de dolor prive, com las altras sol: ella [solament] algunes veguades los huylls tol [re] del lagrameyar sensa pus prestarme dels seus bens. Seguint adonques las mies fatigues, dich, que, com asò sia cosa que yo en temps passat entra las altres jovens de la mia ciutat [de bellesa] molt [honrar] [ornada], quasi neguna f festa solía esser, qu als divinals temples se ffaes, lexar, [ne] alguna bella sensa mi reputavan los ciutadans; les qualls ffestes venents, [a] aquelles me solien sollicitar las cerventes mies, e encara elles, lo entích orda obcervants, aparellats los nobles vestiments, algunes veguades me deyen: «Oh dona nostra, órnat; venguda es la solempnitat de tal templa, la qual a tu sola espera » per acompliment.» Ah mesquina! que ara me 20 25 30

torna a memoria, que yo alguna volta a elles
fforiosa revolta, no altrament que lo irat cen-
glar a la turba dels cans a elles responia turba-
da, ab veu de tota dolsor buyda [*los dixi*]: «Via,
5 » via, vil part de la nostra cassa; fets lunyadans
» de mi aquets vestiments e ornamentals: breu
» roba basta a cobrir los desconsolats membres,
» ne pus algun templa ne festa per vos e mi se
[*f. 95 v.*] » anomèn, si la *mia gracia vos es cara.» Oh,
10 quantes veguades segons yo ya hoy, foren aquells
[*temples*] de molts nobles vicitats, los quals més
per veurem, que per devoció alguna venguts,
no haventmi trobada, enrera se n tornavan, no
res dién sensa mi valer aquella festa. Mas com
15 que yo axi las rebuig, pur alguna volta, en com-
panyia de las mies nobles companyones las me
covench constreta veura, [ab] las quals simpla-
ment e de ferials vestidures vestida hi ané: e aqui
no los solemnes lochs, com ya havie fet, cer-
20 quí; mas, reffutant los ja volguts honors, umil,
en los pus baxos lochs entra las dones me asse-
guí; e aqui diverses paraules, ara de la una, ara
de la altra escoltant, ab dolor occulta tant com
yo més puch, pas[é] lo temps en que y estích.
25 Ah mesquina! e quantes veguades m he ya hoyt
dir assats apres de mi: «Oh, quina marvela es
» aquesta! aquesta dona, singular ornament de
» la nostra ciutat, axi remessa e humil es deven-
» guda? e qual divinal esperit la [ha] espirada?
30 » [*he en*] [hont] los nobles vestiments, [*he en*]
» [hont] los altíus portaments e las maravellozes
» belleses de ella se son ffogides?» A las qualls
paraules, si lícit me fos estat, haguera volenters
respost: «Totes aquestes coses, ab moltes d'al-
35 » tres pus cares, c en portà Pamphilio depar-

» tintse.» Aquí [en]*encara de las dones circuyda [f. 96]
 da, de diverses demandes punyida, a tots ab fént
 visatge me covench satiffer; la una de [les quals
 ab] tals veus m estimolava: «Oh Ffiameh, sensa
 » ffi, de tu, mi e d altres dones fas maravellar, 5
 » ignorant que sia estada axi subita la occació,
 » que las precioses robes has lexades e los cars
 » ornaments, e las altres coses conjunctes a la tua
 » juvenil edat: e tu, encara infanta en axi ffet
 » abit anar no deuries: no penses tu, que lexant- 10
 » [lo ara], [lart] per avant rependra no l poràs?
 » usa los teus anys segons la lur qualitat. Aquest
 » abit de tanta honestat de tu près, no t falrà per
 » avant: e veges así cascuna de nos, pus de tu
 » entiguada, ornada ab magistrada ma e artif- 15
 » fici, ab draps e honorablement vestides, [e] axí
 » tu semblantment deuries esser [axi] ornada.»
 A aquesta e a pus altres escoltàns las mías pa-
 raules, retí yo ab umil veu aytal resposta: «No-
 » bles dones, per plaura a Deu [o als homens 20
 » se ve a aquest temple. Si per plaure als Deus
 » s hi ve], [sia] la ànima ben ordenada de vir-
 » tuts basta, ne fforsa ffa, si lo cors de cilici sia
 » vestit: si per plaura als homens hic [se] ve, 25
 » com assò sia cossa que la major part, del ffalls
 » [plaer] [parer] adombradas, per las coses exte-
 » riors judiquen aquelles de dintra, jo comffes
 » que los ornaments usats de vosaltres e de mi per
 » temps passat, si requeren. Mas jo de assò nom
 » cur, hans, dolentma de las passades vanitats, 30
 » volenterossa de esmenar*en lasguart de Deu,
 » me ret quant puch desperta als vostres huyls.» [f. 96 v.]
 E súbita las làgremes de la intríncicha [ce]ve-
 ritat catxades per fforsa me banyavan la trista
 cara, e ab tàcita veu axi ab mi matexe dich: 35

Com Ffiametha ce escusava als Deus de algunes paraules que dites havia. E com ab ffalsa cara era estada enguanada.


- 5  H Deu, sol cert de la voluntat dels nos-
 » tres coratges, las no veres paraules de
 » mi dites no las vullàts imputar en
 » peccat, [que,] com tu vèus, no volun-
 » tat d'enguanar, mas necessitat de cobrir las
 » mies enguoxes ha aqueles m'estreny, hans pus
 10 » tost merit me n ret, considerant [del] [que l]
 » malvat exempla lavant, a las tues creatures lo
 » dón bò: el m'es grandíssima pena lo mentir,
 » e ab fatiguós ànimo ho sostench; mas pus no
 » puch.» Oh quantes voltes, oh nobles dones, he
 15 yo per aquesta iniquitat piedoses laors rebudes,
 dient las circumstants dones, mí devotíss[im]a jo-
 vanetha [de vaníssima] retornada! Certes jo en-
 tenguí moltes veguades esser [de moltes] oppi-
 nió, [mi] de tanta amicitia [esser] conjunta ab
 20 los Deus, que neguna gracia a ells de mi dema-
 na[da], neguada sería: e moltes veguades encara
 de les sanctes persones per sancta fuy visitada,
 [f. 97] no conexent elles sò que en la mía ànima* ama-
 guava lo trist visatge, e quants los meus desigs
 25 eren lunyadans a las mies paraules. Oh [enguan
 malvat] [enguanívol món], e quant poden en tu
 los ffents visatges pus que los justs coratges si las
 obres son ocultes! Jo pus [piedossa] [pecadora]
 que altra, dolentha per los meus desonestes ha-
 30 mors, per sò com aquells [vetlan] [velant] sota
 honestas paraules, son [retuda] [reputada] santa;
 mas conexent los Deus, que, [si] sensa peril es-
 ser pogués, ab veritat desanguanarí cascuna en-

guanada persona, ne celaria la occació que trista me thé: mas no s pot ffer.

Com ffonch demanat per altres dones a Ffiame-tha què era d ella, ni de sa color, ni de sos cabells, dient que assò devía esser qualque mis-teri. E ella los respòs que la bellessa era flor caygude, que de hun dia a altra transpassava.

COM jo [a] aquela, qui primer demanada me havia, haguí respòs[t], l'altra del meu costat, volent las mies lagremes rexugar, me dix: «Oh Ffiame-tha, » hun es ffogida la delitossa bellessa del teu vis? » e hon has lexada la ffrescha color? quina es la » occació de la tua pallidessa? E los teus huylls » semblants a dues matutines estelles, ara cir- » cuyts de purpurench cercla veig, per que ape- » nes en lo teu front ce discernen? E los [dau- » rats]* cabells ab maestrívol mà ornats per » temps passat, ara per que clusos apenes se veen » sense neguna orda? Digues, o tu no[u] ffas » sense ffi maravellar.» [De] aquest[a] ab poques paraules defoguantme, [los] diguí: «Manifesta » cosa es la umana bellesa esser fflor caducha, » e de hun jorn a altra venir a menys, la qual, » [si] de si matexa dóna ffiansa a alguna, mise- » rablament a lonch anar se n troba prostada. » Aquel qui la m donà, ab sórt pas sosm[et]ent » las occacions de catxar[la], [lassa][se l ha] retol- » ta, possibla a rétrala m, quant pur li plagués.» E assò dit no pcdent las làgremes retenir, clusa sota lo [meu] mantel, copiosament las espan- dí, e ab mi matexa ab tals paraules me plànch:


Com Ffiametha malaiya la sua bellesa, dient que era estada creació del seu mal. E com axi tost era transpassada com fa la flor del rosser o l'onda de la mar; reptàn aquells que si ffavian.

- 5  H bellesa, dubtós bé dels mortals, dons
 » de petit temps, la qual pus tost vens
 » e parteixs, que no fa[n] en los dolsos
 » temps de la primavera los plasents
 » prats resplandents de moltes flors, e los ac-
 10 » celents arbres carreguats de varies fulles, los
 » quals, ornats de les virtuts de Aries, de[l] cal-
 » da [*calor ho*] vapor del estiu son guastats; e si
 [f. 98] » per*ventura algunes ne lexa lo calt temps,
 » negu del auctumpne es [*deffensat ho*] restau-
 15 » rat. Axi, oh tu, bellesa, las més veguades en
 » lo temps dels milors anys de molts accidents
 » offessa pareixs, á la qual, si forsa pur te per-
 » dona la joventut, la matura etat a fforssa tu
 » resistent ne porta. Oh bellesa, tu est com a
 20 » rosa fogitiva, no altrament que las hondes may
 » no tornades a las sues fonts, e a tu ffragil bé
 » [*ffragilment* [negú savi] se deu conffiar. Ah
 » mesquina! e quant ya t he amada, e quant a
 » mí misera ffuyst ja cara, e ab sollicitut reguar-
 25 » dada, ara e mèritament the maldich. Tu, pri-
 » mera occació dels meus dans, e prenedora pri-
 » mera [del ànimo] del car amant, el no may
 » has aguda forsa [d]e retenir; ne, el partit, de
 » revocar[lo]. E si tu no ffosses estada, jo no ha-
 30 » guera plagut als hulls bells de Pamphilio; e
 » no essentli plagut [*el axi com me plagué*], el no
 » ffora enginyat de plaura als meus huylls; e no
 » haventme plagut el, axi com me plagué, ara

» no hauria yo aquestes penes. Donques tu sola
 » occació e principi est de tot mon mal. Oh,
 » benuyrades aqueles qui sensa tu las proves de
 » la rustichacitat sostenen! elas [coses] [castes]
 » las sanctes leys cerven, e sensa estímols poden 5
 » viura ab l'ànimo liber del cruel tiran Amor;
 » mas tu a nos occació de continuu anuig rebut
 » de qui veu, a fforça* nos conduus a rompra [f. 98 v.]
 » allò que pus carament se deu guardar. Oh be-
 » naventurat Espurina, e digna de eterna ffama, 10
 » al qual, los teus effectes conexent, en la flor
 » de la sua joventut de sí ab mà cruel the fora-
 » githà, elegint pus tost de voler dels savis per
 » virthuosa obra esser amat, que de les vicioses 15
 » dones jovens per la sua concupissibla bellesa.
 » Ah mesquina! si axi hagués fet yo! totes aques-
 » tes dolors, aquests pensers, aquestes làgremes
 » serien lunyades de mi, e la vida per temps
 » passat corrupta, encara en los termens pri- 20
 » mers loables se saría.» E apres me clam[av]en
 las dones e blasm[av]en las mías sobergues là-
 gremes, dient: «Oh Ffiametha, e quina marave-
 » lla es aquesta de tu? desespéresthe tu de la
 » misericordia de Deu? no creus tu el piedórs a 25
 » perdonarthe las tues petites offenses sensa tan-
 » tes làgremes? asò que tu ffas es pus tost cer-
 » car mort que perdó. Lévet sú, e exuguat la
 » cara; atén al sacrifici portat al sobirà Jupi-
 » ter dels nostres sacerdots.» A aquestes parau- 30
 les jo, las làgremes restranyent, alsé la testa, la
 qual ya entorn [no] vogí[r], axi com solía, [no
 curarava] fermament sabent que aqui no era lo
 meu Pamphilio per mirarlo, ni per veura si de
 altra, o d el, aqui son mirada, o allò que de mí 35
 par als huylls dels circumstants: hans actenta a

[f. 99] aquel, qui per la salut de tots donà sí matex,*
fas piedoses preguaries per lo meu Pamphilio,
e per la [sua] tornada, ab aytals paraules:

5 *Com Ffiametha ffa oració als Deus que li donen
repòs a ses dolors e que li vullen tornar lo seu
Pamphilio.*


 H molt gran rector del sobirà cel e
 » regna, general arbitra a tot lo mon,
 » pòssa duymés a las grans penes mías
 10 » remey, e ffi als meus affanys. Veus,
 » negun jorn esser segur a mi; continuament
 » la ffi de [mon] [l un] mal es a mi principi del
 » altra. Jo, qui ya me son dita benaventurada
 » no conaxent las mies miseries, primerament
 15 » en los vanys affanys de ornar la mia joventut,
 » pus del degut ornada de la natura, tu no sa-
 » bent offanent, per penitensia al indissulubla
 » Amor [*que amor*] que ara m estimola me sop-
 » posést, d aqui avant la pensa no acostumada
 20 » [*he* [a] axi greus affanys recomplint per haquel
 » [*ho de noueyll ayre*] [de novelles cures]: e ul-
 » timament aquel, lo qual pus que a mi àm, de
 » [mi] pertist, de hon infinits perills son crescuts
 » la hun daprés l altra a la mia vida. Udà! si los
 25 » mesquins son de tu hoyts alguna volta, possa
 » las tues piedosses orelles als meus prechs, e
 » sensa guardar als molts ffalliments de mi vers
 » tu comesos, los pochos bens, si may ne fiu al-
 » gun, considera [benigne], e en merit d aquels
 30 » los meus prechs e oracions exausits: las quals
 » coses [son] a tu assats laugeres, e a mi molt
 » greu contentaràn. E yo no t prech d altra, si-

- » nó* que a mi sía retut lo meu Pamphilio. Ah [f. 99 v.]
 » mesquina! e quant conech be que aquesta
 » preguaria en lasguart de tu jutge molt just
 » esser injusta! Mas [de] la tua justícia matexa
 » se deu moura, al menor pust tost voler que 5
 » al major. A tu, al qual res no se occulta, es
 » manifesta mí per neguna manera [poder] exir
 » de la pensa lo graciós amant, ni los pretèrits
 » accidents, del qual e dels quals la memoria,
 » [a] axi fet pertit me porta ab greus dolors, que 10
 » ya per fogirli mil maneres de mort he dema-
 » nades, las quals totes hun poch d esperansa
 » que de tu m e[s] romassa, me es lavada [de la
 » mà]. Dónem donques, si [major] [menor] mal
 » es lo meu amant tenir, axi com ja he tengut, 15
 » que ensemps en lo cors auciore l'ànima trista,
 » axi com yo crech, torn e síem retut: sí es pus
 » car los pecadors viure, e possibles a tu cone-
 » xer, que morir sens esperansa de redempció;
 » e vulles abans perdra en part que tot[es] de les 20
 » creatures [de tu creades]. E si assò t es greu a
 » esserme atorguat, síam atorguada aquella qui
 » de tot mal es ultima ffi, abans que yo, cons-
 » treta de major [dolor], de mi [matexa] ab de-
 » termenat concel la prengua. Venguan las mías 25
 » veus en lo teu esguart, las qualls si tu tocar
 » no poden, o qualque altres Deus tenint las ce-
 » lestials regions, si negunes de vosaltres si tro-
 » ba, al qual may, así dejús vivent, aquella amo-
 » rossa fflama provàs la qual yo prou, [rebentla 30
 » e per millors] [rebèula, e per mi la] offeríts [a]
 » aquel, lo qual [de mi] no la pren, axi que* im- [f. 100]
 » petrantme gracia, abans así dejus alegrament,
 » e après en la ffi dels meus jorns aqui dalt ab
 » vosaltres jo pux venir, anans detret [allo pre- 35

» *guadors*] [als pecadors] demostrar la hun pu-
 » gua al altra dar vida e perdonar.» Aquestes
 coses dites, [olorosos encéns, e dignes ofertes]
 5 per ferlos àbills als prechs meus e a la salut de
 Pamphilio, posí sopra los lurs altars: e finides
 las sacres cerimonies, ab las altres dones pertint-
 me torní trista a la mia cassa.

*Com Ffiametha se clama a las dones que han pogut
 compendra en la bataylla que es estada d amor;
 10 e encara havent paor que no torn en pijor.*

AYTALS com vosaltres haveu pogut
 compendra, oh piedoses dones, per las
 coses devant dites, es estada en las ba-
 15 taylles d amor la mia vida, e encara as-
 sats pijor; la qual cert, a esguart de la futura,
 forsa, no injustament se poria dir delitabla, ben
 pensant. Jo encara paorosa recordantme de asò,
 en que el ultimament me conduy e quasi en-
 20 cara té[m], per pus pendra trigua de pervenirhi,
 per que del meu fforor me vergony, e perque
 escrivintlo, en el me apar [reentrar] ab lenta
 mà, las coses menys greus, estanents mil voltes,
 vos he descrites: mas ara, pus no podent a aque-
 [f. 100 v.] lles fogir,*tirantme l'orda del meu rahonar, pao-
 25 rosa las vos profír. Mas tu, oh sanctissima pie-
 tat, abitant en los delicats pits de les tendres
 jovens, regeix los teus frens en aquelles ab pus
 forta mà que ffins así no has ffet, per sò com
 transpassant, e de tu pus part que lo convenible
 30 donant, no[m] forsa de aquel que yo cerch te
 convertísses [en contrari, e de dintre treguesses]
 a las legints dones [ho a] las làgremes mies.

Com Ffiameha hac noves de Pamphilio per hun servidor, e com retornà en major dolor que no era, sabent sò quel cervidor li dix.

ERA ja lo sol tornat una [altra] volta en la part del cel, axi com ffeu lavors com mal los seus carros guià lo presumptuós fil, après que Pamphilio [fou] de mi partit; e yo mesquina per lingua usansa havia après de sostenir los dolors, e pus tempradament me dolía que l usat, no creya que pus se pogués sostenir de mal, que aquel que yo sostenía, quant la ffortuna, no contenta dels meus dans, me volch mostrar que encara pus amarchs veríns havia per dar-me. Avénch adonques, que de la terra de Pamphilio a la nostra cassa tornà hun nostre car servidor, lo qual de tots, e majorment de mi, graciosament fou rebut. Aquest, narrant los cassos seus e vistes cosses, mesclant las pròspères ab las adverses, per ventura li vench Pamphilio recorda[n]t; del qual *molt loantse, repetint la honor de el rebuda, mi en l ascoltar feya contenta, e apenes pogué la rahó la voluntat refrenar de còrrer e abrasarlo, e del meu Pamphilio demanar ab aquela efecció que yo centia; mas reten[in]tme, [e] aquel essent del estat d el [demanat de molts, e havent d el esser be] a tots respòst, yo sola li demané ab alegra visatge, què el feya, e si la intenció era de tornar así. A la qual cosa el axí respongué: «Ma» dona, e a què a ffer tornaría así Pamphilio?» neguna pus bella dona es en aquella terra [que] » la] sua, la qual ultra altra sía de bellesa co» pïossa, [que] es aquella la qual el ama sobre

5

10

15

[f. 101]

25

30

» totes coses, segons yo de alguns ho he entès;
 » [e el, segons yo crech, ama ella,] altrament
 » yo l reputeria foyl, la hon per temps passat
 » savi l he tengut.» Aquestes paraules me mudà
 5 lo cor, no altrament que Ohenoe sobra los monts
 de Ida esperant, veent la gregua dona venir ab
 lo seu hamant en la nau troyana; e apenes hasò
 en mon visatge celar poguí, jatsía que yo pur
 ho ffanyés, e ab fals semblant li diguí: «Cert tu
 10 » dius lo ver: aquesta terra a ell mal graciosa,
 » no li pot atorguar [*lo cor*] per amorosa cura
 » dona a la sua virtut deguda: per sò si el la [ha]
 » trobada, saviament ffa, si ab ella se demora.
 » Mas, díguesme ab quin ànimo sostén asò la
 15 » sua novella esposa?» E el lavors me respòs:
 «Neguna esposa ha el, e aquela, la qual no
 » ha lonch temps nos fonch dit vench a la sua
 » cassa, no a el, mas al para es ver que vench.»
 [*f. 101 v.*] Mentra* aquestes paraules de mi escoltades de-
 20 ya, jo de una enguoxa exida, e en altra entrada
 molt major, de ira subitha estimulada e de do-
 lors, axí lo trist cor se comensà a dabatra, axi
 com las prestes alas de Pragno, aquela hora que
 25 vola pus fort, batent los blanchs lats; e los pao-
 rosos esperits no altrament me comensàren per
 totes parts a tremolar, que fa la mar de subtil
 vent restret en lo seu superfficial mudament, e
 los plaguadíssos jo[r]nchs leument moguts del
 30 aure; e comensí a centir las forses a ffogirsen;
 perquè, de aqui com pus covinentment [*puch*]
 [poguí], en la mia cambra me recollí, [sense
 que d això ningu sadongués.]

Com Ffiametha hagué sabuda la nova del no tornar de Pamphilio ce mès en la cambra sus lo lit, que tot hom deya que mès era morta que viva; dient: oh Pamphilio, per que m has trayda?

PARTIDA adonques de la precencia de 5
 tot hom, en la mia cambra me n entrí,
 e no abans sola en aquella pervenguí,
 que per los ulls no altrament que vena
 d aygua en bassa, esclatade en las umides vaylls,
 amares làgremes comensí a vessar, e apenes las 10
 veus retenguí dels dòls, e sobre lo lit de
 nostres amors testimoni, volent dir: Oh Pam-
 philio perque m has trayda? me gité, o poder
 pus tost cayguí desobra; e en lo mig de lur vía
 fforen trancades las mies paraules, * axí súbites [f. 102]
 [he] a la mia lengua, e als altres membres foren
 las fforces toltés; e quasi morta, hans be morta
 creguda de alguns, axí per lonch temps ffuy
 guardada: ni valgué a fferme tornar la vida errant
 en los seus lochs de phisiqs algun argument. 20
 Mas après que la trista ànima, la qual planyent
 moltes veguades als miserables esperíts havien
 per pertirse abressats, pur ce refermà al enguo-
 xós cors, e las sues fforces renovades deffòra
 escampats, als huylls meus tornà lo perdut lum; 25
 e alsant la testa, sobre mi víu moltes dones, las
 quals ab piedosos servicis planyents, ab precio-
 sos licors me havien tota banyada; e molts al-
 tres instruments víu abtes e coses varies a mi
 veynes: de que yo, e del plant e de les dones e 30
 altres coses, haguí no pocha maravella; e après
 que lo poder parlar me ffonch atorguat, quina
 fos la occació de aquelles coses esser estades aqui

demanava; mas a la mía demanda respòs una
 d'elles, e dix: «Per sò haquelles coses aquí esser
 » vengudes per fer en tu la esmarrida ànima
 » retornar.» Lavors, apres hun lonch espay sos-
 5 pirí, e diguí ab affany: «Ah mesquina! ab quanta
 » pietat molt cruel ofici, obrant [*ab*] vosaltres
 » coses contraries a la mía voluntat, e creentme
 » cervir, decervida m'havets; e l'ànima, disposta
 » a leixar lo pus miserable cors que vischa, axi
 10 » com veig, a fforça retenguda havets. Ah mes-
 [*f. 102 v.*] » quina! que el es has*sats, que neguna cosa de
 » mi ne d'altra ab hegual effecció fou desijada
 » com de mí sò que vosaltres havets naguat;»
 15 deya: «yo sola, de aquestes tribulacións vecina
 » era lo meu desig, e vosaltres me n'haveu tolt.»
 E varis confortos de les dones dats, seguiren
 aquestes paraules; mas que aqueles operacions
 foren vanes. Yo m'fenyí reconfortada, e noves
 20 occacións doní al miserable accident, per sò que,
 partintse aqueles, loc me romangués a dolerme:
 mas apres [que] de elles algunes se fforen parti-
 des, e a altres dat comiat, essent quasi alegra
 en l'asguart tornada, sola ab la mia entigua no-
 25 drissa, e ab la mía avisada cerventa dels dans
 meus, aquí romanguí, de las quals cascuna a la
 mia vera infirmitat administrava conffortívols
 enguents, de dèurala guarir, si ella no fos mor-
 tal: mas yo l'ànimo havent solament a las pa-
 30 raules hoydes, sòbitament inimicha devenguda
 de una de vosaltres, dones, no sé de qual, molt
 greus coses comensé a pensar; e lo dolor, qui
 tot dintre estar no podía, ab rabiosu veu en tal
 guisa fòra del trists pits vomithé:

*Com Ffiameha se clamava contra Pamphilio malayntlo e malaynt aquella Deessa Venera e la hora e lo punt que may lo conagué, ffaentli retrets de totes las cosses que eren estades e entre ells passades, axi com hoyrèu: **

[f. 103]

H inich jova! e de pietat inimich! o pus
 » que altra malvat Pamphilio, lo qual
 » ara a mi mesquina havent oblidada,
 » ab [la] novella dona demoras. Ma- 10
 » leyt sia lo jorn que yo primer te víu e l ora e
 » lo punt en los [quals tu me agradíst] [abolíst].
 » Oh maleyta sia aquela Dea qui aparaguda, mi,
 » fortment resistent [he] [a] amarte, mi revòlch
 » ab las sùes paraules de la [in]justa intenció!
 » Certes jo no crech que ella fos Venera, mas 15
 » pus tost en fforma de ella alguna infernal fu-
 » ria, a mi no altrament humplint de la insanía
 » que ffaeran lo miserabla Atalantha. Oh molt
 » cruel jove, entra molts nobles, e bells, e va- 20
 » larossos sol elét pecissmament per lo milor!
 » hon son ara los prechs, los quals tu moltes
 » veguades a mi per restauració de la tua vida
 » plantent offeríst, affermant aquela e la tua
 » mort estar en las mies mans? hon son ara los
 » piedosos hulls ab los quals a ta posta, mesquí, 25
 » lagremavas? hon es l amor a mi mostrat? hon
 » son las dolses paraules? hon los grans affanys
 » en los meus servicis offerts? son els del tot de
 » la tua memoria exits? o haslos novament usats
 » a decevra la nova dona? Oh, maleyta sia la 30
 » mia pietat, la qual aquella vida de mort pre-
 » cervá, qui de sí ffaent alegre altra pensa, la
 » mia devía portar a mort obscura! Ara los ulls,

- [f. 103 v.] » qui en la mia precencia planyent, davant la
 » novella dona riuen, e lo mudat* cor ha [a] ella
 » revoltas las dolses paraules, e las proffertes.
 5 » Ah mesquina! e hon son ara, oh Pamphilio,
 » los desperjurats Deus? hon es la promessa ffe?
 » hon son las inffinides làgremes, de las quals jo
 » gran part miserablement baguí, creentlas pie-
 » dossed, e elles eran [*piadoses*] [plenes] del teu
 » enguan? [*E*] totes aquestes coses en lo sín de
 10 » la tua dona remeses, ab tu ensemps me has
 » toltés. Ah mesquina! e quant me son ya greu
 » veent [tu], per junònicha ley donat a altra do-
 » na! mas centint que los [*peccats*] de tu a mi do-
 » nats no eren de proposar [a] aquels, posat que
 15 » ffatiguosament ho portàs pur, vincta de justa
 » dolor, ab menys enguoxa la sostenía. Mas ara,
 » sentint que per aquelles matexes leys, per las
 » quals tu a mi [est] estret, [tu te] ffesses, a mi
 » tolenthe del tot, e a altra donathe, me es im-
 20 » portabla suplici. Ara las tues trigues conech,
 » e [*simplament*] [similment] la mia simplicitat,
 » ab la qual tots temps tu deura tornar he cre-
 » gut, si tu hagueses pogut. Ah mesquina! eran
 » necessaries, a tu Pamphilio, tantes arts a en-
 25 » guanarme? per que los juraments molt grans,
 » e la ffe integra axi me offaríes, si enguanar per
 » tal manera [*me*] entenies? Perque no ten par-
 » ties sensa comiat cercar, o sensa promessa al-
 » guna de tornar? Yo, com tu sabs, fermament
 30 » the amava, mas no t havia per sò en pressó,
 » que tu ab ta voluntat sense las ffictes làgremes
 » no t ffesses pogut partir. Si tu axí hagueses
 [f. 104] » fet, jo m ffore* de tu sens dubte desemparada,
 » subitament conexent lo teu enguan, e ara o
 35 » mort o oblidansa hauría fffinit los meus tur-

» ments, los quals tu, per sò que ffossen pus
 » lonchs, [*ab vna*] [vana] esperansa donantma,
 » nodrir los has volguts: mas yo ja assò no u
 » havíe meritat. Ah mesquina! e com me fo- 5
 » ren ja las tues làgremes dolses! ara lo lur effec-
 » ta conexent, me son amarissimes tornades.
 » Ah mesquina! si Amor axi ferament the se-
 » nyoreya, com ela fa a mi, no t era assats assò
 » una volta esser estat près, si de nou [la sego-
 » na] incapar no y volies? Mas que dich jo? tu 10
 » no amést jamay, hans en escarnir las dones
 » te est adelitat: si tu haguesses amat a mi, com
 » yo creya, tu ffores encara meu. E de qui po-
 » ríes tu may esser qui pus the amàs de mí? Ah
 » mesquina! quis que tu sies, oh dona, qui tòlt 15
 » lo m has, encara que inimicha me síes, cen-
 » tint lo meu affany, a fforsa [de tu] devénch
 » piedossa: guàrdat dels seus enguans, per sò
 » que qui una veguade ha enguanat, [e] [ha] per
 » avant perduda la honesta vergonya, ne après 20
 » deenguanar ha consiència. Ah mesquina! molt
 » inich jove, quants prèchs e quantes offeretes
 » als Deus he yo portades per la salut de tu, qui
 » tòlret a mi te davíes e dartha a altra! Oh Deu,
 » los [*deus*] [meus prechs] son exausits mas a uti- 25
 » litat de altra dona; jo he hagut l'affany, e al-
 » tra d'aquel se pren lo delit. Udà! e no era, oh
 » malvat jova, la mía fforma conforma als teus
 » desigs, e la mía [*bellesa*] [noblesa]* no era a [f. 104 v.]
 » [la tua] [tu] covinent? E cert molt major. Las 30
 » mies riqueses ffórantha may vedades, o de mi
 » a tu tòltes las tues? Cert no. E fou may amat,
 » en [*fort*] acta, o en [fet, o en] semblant de mi
 » altra jove, sino tu? e assò encara, conffesaràs
 » si lo novel amor no t ha volt lo voler. E don- 35

- » ques qual ffaliment meu, qual justa rahó a tu,
 » qual bellesa major de la mía, o pus fervent
 » amor a mi tu ha tolt, e donat a altra? certes
 » negu: e de assò ne sien testimonis los Deus,
 5 » que may vers tu alguna cosa obrí, sino que ul-
 » tra forma de rahó t he amat. Si assò merita lo
 » tradiment vers mi tu obrant, tu ho coneixs.
 » Oh Deus, justs vengadors dels nostres def-
 » fectes, yo deman venjansa e no injusta: jo no
 10 » vull ne cerch de aquel la [amor] [mort] qui ya
 » de mi fou esparat e vol la mía, ne altra des-
 » covinent demàn da el, sino que, si el ama la
 » novella dona com yo el, [a mi] que ela to-
 » lentse a ell e [a] altra donantse, axi com el a
 15 » mi se es tòlt, en aquella vida lo vege que el a
 » mi ha lexada.» E de aqui avant, torsentma ab
 moviments desordonats, sobra lo lit [impetuo-
 sa] me gité, e m revolgi.

Com Ffiametha hac la nova de Pamphilio, aquella
 20 nit may feu altra sino plorar, que lo marit des-
 perthà e trobàla tota plorosa. E lo marit ab
 benignes paraules prèsla en sos brassos, aconor-
 tantla del dolor e dels plors.*
 [f. 105]

- 25 **Q**UCEL jorn tot no fou en altres veus
 sino en las predites, [he] [o] en sem-
 blants, [consumit]; mas la nit, assats
 pijor que algun jorn a tota dolor (e[n]
 quant las tenebres son [més] a las miseries con-
 formes, que la lum) sobravenguda, avénch,
 30 que, essent jo en lo lit al costat del meu marit,
 tàcita per lonch espay en los pensers dolorosos
 ventlant, e en la memoria recordantlosme, sens

esser de alguna cosa impedita, tots los temps passats, axi los alegres com los dolents, e majorment lo haver Pamphilio per la novella amor perdut, en tanta habundancia me cresqué la dolor que, no podentlo tenir dintra, planyent ffort ab veus misserables [lo] desfoguí, tots temps de aquell callant la [amorosa] occació. E axi fou lo meu plant que, essent ya per lonch espay en lo profunt sòn estat [*in volch*][*involt*] lo meu marit, constret de aquel se esvertia, e a mi, tota banyada de làgremes, girantse, en los brassos presentme, ab veu benigne, e piedossa axi me dix:

Com lo marit de Ffametha li demanà quina era la dolor que axi la movia, preguantla que li volgués dir la rahó per que venían aquels plors.

H ànima mia dolsa, qual occació a aquest plant axí dolorós en la quieta nit axi the mou? [*la*] qual cosa, ja ha molt temps, tu tota hora malanco- nioffa e dolentha ha tenguda? ne*guna [*gossa*] [*f. 105 v.*] » [cosa], que t desplàcia, deu esser a mi celada: » es alguna cosa, la qual lo teu cor desig, que » per mi se puxa ffer, que, tu demanantla, fornida no n sia? no est tu sola lo meu confort e » bé? no sabs tu que yo sobre totes coses del » mon the ham? e de sò no una prova, mas moltes ten poden fer viura certa. Donques per que » axi t planys? per que en dolor te deleixs? Not » parech yo jove digna a la tua [*bellessa e*] no » blessa? Ara reputasme colpabla en alguna cosa, la qual yo puxe esmanar? Diguesho, parla, » descobra lo teu desig: neguna cosa serà que


» no s completescha, sol que s puscha ffer. Tu,
 » tornada en l'àbit, en lasguart, en las opera-
 » cions enguoxoses, me dones occació de dolo-
 » rosa vida, e si may dolorosa the víu, me est
 5 » ara més que may apparaguda. Jo era pensant
 » que corporal inffirmitat fos de la tua palli-
 » dessa occació; mas yo ara manifestament co-
 » nech que enguoxa de ànimo te ha conduyta
 » ha assò que yo t veig: perque yo t prech que
 10 » allò qui de assò te es occació me descobres.»
 Al qual yo ab ffemenil cuytha, près concel al
 mentir, al qual may per temps passat ma art no
 era estada, axi li responguí:

15 *Com Ffiametha respòs a sson marit de sa dolor
 quina era ni per que li venia, dientli que per la
 mort de son germà, lo qual havia vist en somp-
 ni molt fer e molt terrible. **
 [f. 106]

20 **M**ARIT a mi pus car que tot [lo] altra
 » en lo mon, neguna cosa me mancha,
 » la qual per tu se puxa fer e tu pus
 » digna de mi censa faylla conech: mas
 » sol aquesta tristicie per temps passat e al pre-
 » sent portada me ha la mort del meu germà,
 » la qual tu sabs. E ella [a] haquests plants, tota
 25 » volta que a memoria me torna, m'estreny.
 » E no cert la mort, a la qual tots nos conech
 » havem de venir, mas la manera de aquella
 » planch, la qual desaventurada e letge [*conech*
 » e tu] has coneguda; e ultra assò las malfetes
 30 » coses après [ella] de la mayor dolor m'estreny.
 » Jo no puch clucar, o donar al sòn los huylls
 » dolents, com el pàllido. e de suor cobert e san-

» guonós, mostrantme las acerbes plagues me
 » apareix davant: e pur adés, lavors com tu
 » plányer me centíst, de primer me era el en lo
 » sòn apparagut ab imatge orribla, cansat, e 5
 » paoros, e ab enxiós pits, tal que apenes paría
 » que pogués las paraules recobrar; mas pur ab
 » ffatigua pus gran me dix:—«Oh cara germana,
 » foragita de mi la vengonya, qui ab turbada
 » cara mirant la terra, me fa entra los altres
 » esperíts anar dolorós.» — Jo, encara que de 10
 » vèurel alguna consolació centís, pur vensuda
 » de la compació pressa del àbit seu e de las pa-
 » raules, súbito esvetlantme, fogí el sòn, lo
 » qual tantost las mías làgrimes, las quals tu ara
 » aconsoles, solvent lo deuta de la haguda pie- 15
 » tat, seguïren: e, com los Deus saben, si a mi*
 » las armes se convenguesen, ja venjat lo hague-
 » ra, e el entra los altres esperits retut haguera
 » ab alt front; mas pus no puch. Adonques, oh
 » car marit, no sensa occació [*me a estretha*] 20
 » [m entrístexo].» Oh quantes piedosses parau-
 » les el lavors me offerí, medicant la plagua, la
 » qual assats dabans era guarida, e los meus plants
 » se enginyà de temprar ab aquelles veres rahons,
 » que a la mías falcies se convenien. Mas apres 25
 » que el, mi reconsolade creent, se donà al sòn [*e*]
 » yo, pensant a la pietat de el, ab pus [*pietat*] cruel
 » dolor tàcitament planyent, recomensé la entra-
 » mesclada conguxa, dient:

Com Ffiametha imaginàva en las paraulas que
son marit li deya conortantla, lavors cresqué en
major dolor invocant las cruels esperlunques e
los Infferns que prenguessen venjansa de ella
5 per la malesa que havia ffetha contra lo marit.

 H cruels esperlunques abitades de las
» rabiosses feres! Oh Inffern, eterna
» presó decretada a la noent turba! o
» qualsevol altra exíl qui pus [los] [de-
10 » jus] se amagua, prenetsme, e mi en los meri-
» tats suplici dats noent! Oh sobirà Jupiter,
» contra mi justament irat, torna e ab molta
» presta mà en mí las tues sagetes destén! Oh
» santha Juno, las santes leys de la qual yo ce-
15 » larada jova he corrupudes, vénjat[s]! Oh
[f. 107] » aspres roques, lacerats* lo trist cors! Oh rapino-
» sos oucels, oh ffarosos animals, devorats aquel!
» Oh cavaylls cruels divisadors del ignocent
» Ipolit, mi noent jova escassàts! Oh piedós ma-
20 » rit, gite en los pits meus ab debitha ira la
» spasa tua, e ab molta sanch la pècima ànima
» de tu enguanadora ne foragite! Neguna pie-
» tat, neguna misericordia en mi sía usada, pus
» que la ffe deguda al sant lit [prostposa] [post-
25 » posí] al amor del estrany jove. Oh pus que
» altra inícha fembra de aquests e altres majors
» suplicis digna, qual ffuria ce parà davant los
» ulls casts, lo dia que primerament Pamphilio
» the plagués? ¿Ahon abandonést tu la pietat de-
30 » guda a las sanctes leys [del matrimoni]? Ahon
» [la santedat? Ahon] la castedat, sobirana ho-
» nor de les dones, fforagitést lavors com per
» Pamphilio lo teu marit abandonést? hon es

» ara la pietat vers tu del amat jova? hon los
 » confortos de el dats a tu en la tua miseria se
 » troben? E el en lo si de una altra jova alegra
 » traspassa lo ffugent temps, no de tu ce cura;
 » e a rao e meritament axi te devía esdevenir, 5
 » e a tu e a cascuna altra qui los legítims ha-
 » mors postpossa als libidinosos. Lo teu marit,
 » pus tengut de offèndret que altra, se enginya
 » de confortartha, e aquel, qui t devía confor-
 » tar, no dubte de offèndret. Ah mesquina! ara 10
 » no es el bel com Pamphilio? certes si. E las
 » sues virtuts, e la sua noblesa e cascuna altra
 » cosa* no avansan molt aquelles de Pamphi- [f. 107 v.]
 » lio? certes sí, e no es dupte. E donques per
 » que el per altra abandonést? qual ceguedat, 15
 » qual ultra cuydansa, qual peccat, qual ini-
 » quitat en asò te conduy? Ah mesquina! que
 » yo matexa no u conech. Solament las coses lí-
 » berament poceydes solan esser reputades vils,
 » quant que elles sien molt cares; e aquelles qui 20
 » ab difficultat se han, encara que molt vils
 » síen, com carissimes reputades. E la abun-
 » dossa copia del meu matrimoni, lo qual devía
 » esser a mi cara, me enguanà, e yo, per ven- 25
 » tura potent a resestir, a assò que yo no fiu mi-
 » serablament planch; e no sens ventura era
 » potent, si yo volgut ho hagués, pensant allò
 » que los Déus dormint e vetlant me havían
 » mostrat la nit, e lo matí precedent a la mía
 » royna. Mas ara que de amor, encara que yo 30
 » u vulla, no m puch partir, conech qual ffos la
 » cerp qui a mi sota la sinestra lats fiblà, e ple-
 » na se partí del meu sanch; e semblantment
 » veig sò que la flor de la corona cayguda del
 » trist cap volía significar: mas tart me juny 35

» aquest avisament. Los Deus per ventura vo-
 » lenterosos a porguar alguna ira contra mi
 » concreada, penedintse de mostrarme senyalls,
 5 » de aquells me tolgueran la conaxensa, no po-
 » dent en derrera tornarlos, atresí com Apollo a
 [f. 108] » la amade Cassandra, après de la dada dignitat
 » tolch lo esser creduda: la hun yo, en mi*se-
 » ria constituyda no senza rahonabla [*color*][oc-
 » cació] consum la mía vida.» E axi dolentma,
 10 revolgint e revolcantme per lo lit, quasi tota la
 nit passí censa poder algun sòn pendra, al qual,
 si per ventura pur entrava en lo trist pits, axi
 dèbill en aquel demorava, que tot petit muda-
 15 ffos, censa fferes bataylles en las sues demos-
 tracions a la mía pensa no demorava ab mi: e
 assò no solament aquella nit, de la qual desobra
 parl, me avench, mas de abans moltes vegua-
 des, e apres quasi continuament [me] es aven-
 20 gut: per que equal tampesta, vetlant e dormint,
 cent e ha centit l'ànima mía [*totavia*].

Com Ffiametha hac tornada resposta al marit fal-
 sa, lavors ffeya major dol, axi lo dia com la
 nit, pus havia presa escusa; e com lo marit la
 25 aconortava.

30 **N**O tolgueran las nocturnes querelles
 loch a las diurnes, hans quasi com de
 dolerme escusa[da], per las falcies di-
 tes al meu marit, de haquela nit avant
 no son reduptada de plànyer e de dolerme en
 públich moltes veguades. Mas pur, vengut lo
 matí, la fael nodrissa, a la qual neguna part dels

meus dans era amaguada (per sò com ella era stada la primera, qui en lo meu* visatge havia las amoroses estímols conegudes, e encara en ell havia los cassos hesdevenidors imaginats), veentme quant dit me fou Pamphilio haver altra dona, de mi dubtant [e] instantíssima als meus bens, com de primer [al] [lo] meu marit de la cambra [exí], axi [ella] entrà; e mí veent per languoxa de la nit passada quasi semiviva encara jaura, ab paraules diverses ce comensà enginyar de mitiguar los foriosos mals, e en los brasos prèsmi, e ab la tremant mà me exugua- va lo trist visatge, moventme, ades ades, talls paraules:

Com la nodrissa castigua a Ffiametha dientli: Que més desiges de haver de Pamphilio, sino asò que n has hagut, e que altra cosa més avant no n podia haver? ab moltes altres bones paraules, axi com legint veurèu.

FILA molt cara, ultra modo me affligen » los teus mals, e més me affligirien, si » debans no te n hagués avisada; mas » tu, pus volenterosa que savia, lexant » los meus concels, seguíst los teus plaers, d on » a la fi deguda a aytals falliments ab dolent vi- » satge te veig pervenguda. Mas emperò com » tots temps, cascú qui s vulla, mentra viu se pot » del malvat camí partir e al bo retornar, per- » qué viyares me seria que tu duymés los huylls » de la tua pensa de les* tenebres de aquest inich » tiràn ocupats retragueses, e a ells de la veritat » retesses [de] la lum clara. [Quí el sia][Quasi]


- » assats los breus delits e los lonchs affanys que
 » per el has sostenguts e sostens the poden fer
 » manifest. Tu, axí com a jova dona, més la vo-
 » luntat seguint que la rahó, amést, e amant,
 5 » aquella ffi de amor ques pot desijar, prenguíst;
 » e, com ya he dit, breu delit esser lo conaguíst,
 » ne pus avant que allò que hagut ne has haver
 » ni desijar ce n pot. E si pur encara [*que*] aven-
 » gués que lo teu Pamphilio en los teus brasos
 10 » retornàs, no altrament que l usat delit ne cen-
 » tiríes. E los fervents desigs solen esser en las
 » coses noves, en las quals moltes veguades as-
 » peransa que aquel bé sía amaguat, lo qual per
 » ventura no es, fan ab anuigs sostenguts los
 15 » fervents desigs; mas las conegudes pus tem-
 » pradament se solen desiderar: mas tu massa
 » en lo desordenat apetit transpassada e tota
 » disposta al perir, fas lo contrari. [*Solen*] [*So-*
 » *lament*] las discretas persones, trobantse en las
 20 » fatiguoses lochs e plens de dubtes, tirar-se en-
 » rera, volent abans haver l affany, lo qual ffins
 » al loch, per hon ya pervenguts se veen per-
 » duts, e tornar segurs, que pus avant mètres a
 » risch de guanyar la mort. Segueix donchs tu,
 25 » mentra que pots, aytal eximpli, e pus atem-
 » paradament que no sols, met la rahó davant
 [*f. 109 v.*] » la voluntat, e tu matexa saviament* foragita
 » dels perills e de las enguoxes, en las quals tu
 » ffollament te est lexada descórrer. [*e*] La for-
 30 » tuna a tu benívola, si ab sà huyll reguarda-
 » ràs, no t ha percusa la vía detràs, no ocupade,
 » axi que, be dissarnent encara las tues petja-
 » des, no pógues per aqueles tornar allà [*hon*
 » tu t mogueres] e [*donchs tu tens per dit*] esser
 35 » haquela Ffiametha que tu solíes. La tua ffama

» es integra, ne alguna cosa, de tu estada feta,
 » es en las penses de les gents ab maculada op-
 » pinió, la qual essent corrupuda, a molts
 » jovens fou ja occació de caura en la inferior
 » part dels mals. No vulles pus proceyr, per sò 5
 » que tu no guastes lo que la fortuna te ha re-
 » cervat: confòrtat, e ab tu matexa pensa de no
 » haver vist may Pamphilio, o que lo teu ma-
 » rit sia aquel. [e] La ffantasia se adapta a tota
 » cosa e las bones imaginacions sostenen lau- 10
 » gerament de esser tractades. Sola aquesta via
 » te pot rétra alegra; la qual cosa tu dèus sobi-
 » ranament desijar si tant las anguoxes te offe-
 » nen, quant los actes e las tues paraules de-
 » mostren.» 15

Com Ffiametha dix a la nodrissa que aquestes paraules moltes veguades las havia hoydes dir a ella, mas amor la sobrava.

AQUESTES paraules, o semblants, no
 una volta, mas moltes [e] censa res- 20
 pondre alguna cosa, escolté*jo ab greu [f. 110]
 coratge; e jatsia que ultra modo torba-
 da fós, no resmenys veres las conexía: mas de
 materia mal disposta encara sens alguna utilitat
 las rebía; ans, [ara en una, ara] en altra part 25
 voltantme, avénch algunes veguades que, de
 impetuosa ira comoguda, no guardantme de la
 precencie de la mía nodrissa, ab veu ultra [a la
 fembril gravetat rabiosa, e ab plant ultra a tot]
 altra gran, axi diguí: 30

Com Ffiametha invoca tots los Deus, que li portassen Pamphilio cremat e que li cremassen lo lit hun se delitava ab la muller; e com maldeya la muller que havia presa, suplicant los Deus que
 5 axi poch lo pogués posseyr com ella la poceyt.

 H Tesiphone, infernal furia, oh Ma-
 » guera, oh Aleto, estimolador[es] de
 » les dolents ànimes, dresàts los faro-
 » sos cavells, e la paoroses ydries ab ira
 10 » encené[n]ts als novells espaventaments, e lau-
 » gers a la inicha cambra entràts de la malvada
 » dona, e dels [seus] conjunyiments ab lo robat
 » amant encenés las miserables faylles, e aque-
 » les environades al delicat lit portàts en senyal
 15 » de funeral eugurri als malvats amants: oh,
 » qual que sia altra pobla de les negres casses
 » de Dite, oh Deus de [tots] los mortals regnes
 » de Trigris, siats presents aqui, [e] ab vostres
 » tristes rancures matéus paor a ells inffaells.
 [f. 110 v.] » Oh miserable[s] * musol, canta sobra lo des-
 » aventurat lit; e vosaltres, Arpies, donàts senyal
 » de futur dan: oh hombres infernals, oh eter-
 » nals Cahos, oh tanebres de tota lum inimi-
 » gues, ocupàts las adulteres casses, axi que los
 25 » iníchs ulls no s alegren de algun lum; [e] los
 » vostres hodis, [oh] vindicadores de les celara-
 » des cosses, entren en los coratges haparellats
 » al mudament, e impetuossa guerra generàts
 » entra ells.» Aprés asò, gitant hun ardent sus-
 30 » pir, ajust a las iniques paraules: «Oh iniquíssi-
 » ma dona, qual que tu síes de mi no coneguda,
 » tu ara l amant, lo qual yo longuament he es-
 » perat poceix, e yo mesquina languest de ell

» lunyada; tu de les mías [oblacions] [fatigues]
 » poceix lo guardó, e yo vàcua censa ffruyt [*da-*
 » *mors*] [demoro] dels affermàns prechs: yo he
 » offeretes las oblacions e los encensos als Deus
 » per la prosperitat d aquel lo qual fortivolment 5
 » tu m davies sostraure, e aquelles foren hoydes
 » per proffit de tu: ara vet, yo no cé ab quina
 » art ne com tu mi li hages treta del cor e mesa
 » a tu, mas pur sé que axi es: e axi ne púgues
 » tu romandra contenta, com tu has mi lexada. 10
 » E si per ventura a el la tersa volta anemorar-
 » ce es difficil, los Deus no altrament divices-
 » quen lo vostra amor que aquel de la gregua
 » dona e del jutge de Ida divisiren, o aquel del
 » [*jutge*] [*jove*] Abideo de la sua dolent Ereo, e 15
 » dels miserables fills de Eulo, volgint contra
 » tu lo aspre judici, e ell roma* nent sà e salva. [*f. IIII*]
 » Oh malvada de fembra, tu devies, be la sua
 » cara mirant, pensar que ell censa dona no era:
 » donques, si asò pencést [(que sé que ho pen- 20
 » cést)], ab quin ànimo poguíst tolra aquel qui
 » d'altra era? Certes ab inich ànimo, a mon avis.
 » E yo tostemps com inimicha ocupadora dels
 » bens meus the seguiré; e tots temps, mentra
 » viuré, me nodriré de la esperansa de la tua 25
 » mort, la qual no comuna prech sía com las
 » altres, mas, posada en loch de pessant plom,
 » o pedra en la concavada fonda, [tu] sías entra
 » los enemichs gitada, [n]e al teu lacerat cors
 » sia dat a foch e a sepultura, mas devís [*abrao-* 30
 » *nat ce dol als*] [e destroçat sadolle los] udulants
 » cans; los quals yo prech que, apres que con-
 » sumades hauràn las molles polpes, dels teus
 » ossos cometen asprèssimes bataylles, per sò
 » que, rapinossament [rosegantlos], tu de rapi- 35

- » na adelitada en vida mostren. Negun jorn, ne-
 » guna nit, neguna hora cerà la mia bocha censa
 » esser plene de les tues malediccions, ne en asò
 » may ce posarà fi: abans ce tuffa la celestial
 5 » Orsa en [l]Oceyàn, [*ha amor*] e la ya passada
 » onda de la Siciliana terrible [*estreta forma*],
 » [estarà ferma], e callaràn los cans de Decilla,
 » [e] en la Sagrada mar brotaràn las madures
 » messes, e la escura nit darà en las tenebres lum,
 10 » e l aygua ab las flames, e la mort ab la vida, e
 » la mar ab los vents ceràn concordés ab sobira-
 [*f. III v.*] » na fe; hans, mentra*que [l] [*Gaudes*] [*Ganges*]
 » dura[rà] tèbeu e la tremuntana freda, e los
 » monts portaràn los grans roures, e los camps
 15 » las tendres pastures, ab tú hauré bataylles; ne
 » finarà la mort aquesta ira, hans entra los morts
 » esperits [*fugintte*] [*seguinte*] ab haquelles in-
 » juries qui de elles se usen, me enginyaré de
 » anujarte: e si tu per ventura a mi sobravius
 20 » (qual que sía la manera de la mía mort), de
 » hon que l miserabla esperit ce n irà, de qui a
 » forsa m enginyaré de sòlrel, e en tu entrant,
 » foriossa te faré devenir no altrament que sian
 » [*en*] las verges après del resabut Apollo: o
 25 » venint en lo teu esguart, vetlant orribla me
 » veuràs [e] en los sòns axi espaventabla e so-
 » vent te dexondaré en la tàcita nit; e breument,
 » en asò que faràs, continuament [*vetlaré*] [*vo-*
 » laré] davant los huylls teus, e lamentantme de
 30 » aquesta injuria, tu en neguna part lejaré quie-
 » tha; e axi mentra viuràs, de aytal furia, mí
 » obrant, seràs estimulada; e morta après, de
 » pijor cosa the saré occació. Ah-mesquina! en
 » que s estenen las mies paraulés? Jo t manàs,
 35 » e tu me nous, e [a]l meu amant tenent the.

- » allò de las manasses offenses the cures que lls
 » alts Reys dels menys potents homens. Ah mes-
 » quina! ara fos en mi lo giny de Dalus, o los
 » carros de Madea, per tal que, [o] per aquels
 » ajunys [ales] a las mías espatles, o per laer 5
 » portada [*sobiranament*] [subitament] alà*hon [f. 112]
 » tu los amorosos [*fruyts*] [furts] amagues, me
 » trobés! Oh quantes e quals paraulas al fals
 » amant e [a] tu robadora dels bens d'altra diria
 » ab visatge torbat e manassant! oh ab quanta 10
 » vilania los vostres deffalliment rependria! E
 » après que tu e el de les comeses culpes ver-
 » gonyoses hagués retut, censa algun frè o tri-
 » gua proceyria a la venjansa, e los teus cabells
 » ab las mías propias mans prenentlos e affe- 15
 » rantlos fort, tu ara ensà ara enlà tirant per
 » aquells, davant al pèrfido amant sadolaria las
 » mías ires, e ab elles totes las vestidures te es-
 » trasaria: ne asò me bastaria; mas ab talants
 » hungles lo vís plagut als ulls falsos [*auria*] 20
 » [llauraria] en moltes parts, lexant[es] eterns
 » senyalls en aquell de las mies venjanses: e al
 » miserable cors tot ab las bromoses dents la-
 » ceraria, el qual après lexant [a] aquel qui ara
 » the affalegua a metjar, alegre recercaria las 25
 » tristes casses.»

Com la nodrissa castiguava a Ffiametha, dient que una veguada elle s vulla estar axi de dolres, e de fer aquel captaniment, sino que lo marit ne hauria conexensa.

5 **M**ENTRA que yo aquestes paraules dich,
 ab los ulls flameyants e ab las [dents]
 cerrades, e ab los punys estrets, quasi
 axi com si als fets fos, demort, e par
 que part de la desijada venjansa ma portés; mas
 [f. 112 v.] la *vela nodrissa quasi planyent me dix: «Oh
 » ffila, pus que tu coneixs la rabiosa tirannía del
 » Deu qui t molesta, atampera tu matexe e los
 » teus plants refrena; e si la deguda pietat de sò
 » no t mou, mòguet lo teu onor, [al qual] nova
 15 » vergonya de entigua culpa poría nexer lauge-
 » rament; o al menys cala, persò que per ven-
 » tura lo teu marit no centa las tristes coses, [e]
 » per dobla occació meritament se dolgua del
 » teu deffalliment.» E la donchs al remembrat
 20 espòs pensant, de novella pietat moguda pus
 fort plant, e en l'ànimo volgint la rompuda fe,
 e las mals cervades leys, axi diguí a la mía no-
 drissa:

Com Ffiametha diu a la nodrissa que neguna pena major no li pot dar lo marit que aquella que porta, e que encara que li don la mort no li cerà res, hans havorint si matexa volria que lo marit l hagués morta.

5

H ffael companyona de les [nostres]
 » [mies] fatigues, de poch se pot dolra
 » lo marit. [ha] Aquel qui fou del [nos-
 » tra] [meu pecat] occació, [aquel] de
 » aquells es estat agríssim [punidor ho] purgua- 10
 » dor: jo he rebut [e reb] segons los mèrits lo
 » guardó: neguna pena me poria lo marit dar
 » major, que aquella [que m ha portada lamant]:
 » [qui porta la pensa] sola [a] la mort, [e] (si la
 » mort es penosa, com se diu) me pot lo marit 15
 » dar per pena acréxer: e vengua donques, don-
 » lam el e no m serà pena, mes delit, per *sò [f. 113]
 » com la desig, e més de la sua mà que [d altra]
 » [de la mia] me serà graciosa: e si el no la m
 » dóna, o ella de sí no m vé, lo meu enginy la 20
 » trobarà, per sò com yo per aquella esper tota
 » ma dolor finir. [e] Lo Infern dels miserables
 » subiràn suplici, en lo [qual seuol] loch que en
 » ells [ha] es pus coent, no ha pena de la mia
 » [semblant]. Tizio si porta per gravíssima 25
 » exempla [de pena] dels entichs actors, dients
 » a el tots temps esser pessiguat dels voltors lo
 » crexent fetge, e cert no la stim petita, mas no
 » a la mía semblant; que si [alguns] [a el los] vol-
 » tors passiguavan lo fetge, a mi continuament 30
 » escorsan lo cor cent milia sollicituts pus fort
 » que algun bech d aucl. Tanthalo semblant-
 » ment dien entra las aygues e ls fruyts morir

- » de fam e de cet; certes yo posada en mig de
 » totes las mundanes delicies, ab effectuós ape-
 » tit lo meu amant desijant, no podentlo ha-
 » ver, tal pena sostench com el, hans major, per
 5 » sò com el ha alguna esperansa de les vecines
 » hondes e dels propinques poms, pus que se
 » creu alguna volta de poder saciar; mas yo ara,
 » del tot desemparada [de] sò que a ma conso-
 » lació esperava, e pus amant que may aquel
 10 » que [de] altruy per ventura ab son voler [es]
 » retengut, tota de si [*matexa*] [m ha treta] fòra.
 » [E encara lo miserable Issión en la fera] rota
 » voltant no cent dolor axi com la mia, ne s pot
 » agualar: jo en continuu moviment de foriosa
 15 » rabia per los adversaris Fats revolta, suffir
 [f. 113 v.] » pus pena de ells assats; e si las*fillas de Danaus
 » en los foredats vexells ab vana fatigua conti-
 » nuament vessen aygua creentlos umplir, [e]
 » yo ab los ulls, tirades del trist cor, tots temps
 20 » granment las lagremes vés. Per que a una una
 » las infernals penes ma ffatich jo de recom-
 » tar? com sería cosa que en major pena tota en-
 » semps [se troba] que aqueles divises [o] con-
 » junctes no. E si altre[s] en mi pus [que en ells]
 25 » d'anguoxa no fos, sinó que a mí cové tenir
 » occults los meus dolors, [o] al menys la occa-
 » ció de si, allà hun [ells] ab veus molt altes e
 » ab continents molts forts conformats de las
 » lurs dolors los poden mostrar, si serien las
 30 » mées penes majors que las lurs de judicar. Ah
 » mesquina! e quant pus ferament crema lo foch
 » restret, que aquel lo qual per ampla loch tra-
 » met las sues flames! E quant es greu cosa e de
 » dòl plena lo no poder en las sues dolors ex-
 35 » pandir alguna veu, o dir la nociva occació,

» [mas venirli sota alegre semblant amaguar
 » sol en lo cor]. Donques no dolor, mas pus-
 » tost de dolor aleujament me seria la mort:
 » venga donchs lo car marit, e si matex a una
 » hora [venge], e mi foragít de dolor: obra lo 5
 » seu coltel lo meu miserable pits, e foragít la do-
 » lenta ànima, [*ne arranch en*] [amor e] las mies
 » penes ensemps ne tràsque ab molta sanch: e
 » lo cor de aquestes coses retenidor, axí com
 » enguanador principal [e] receptor dels seus 10
 » enemichs, naffra axí com meritha la comessa
 » nequissia.»* [f. 114]

*Com la nodrissa castigua a Ffiameha ab molts
 bels eximplis que li dona, preguantla que hun
 poch vulla repossar lo seu enteniment e que s
 vulla en son cor las paraules que ela li diu.* 15

MAS après que la vella nodrissa mi tà-
 cita del parlar, en lo profund de les là-
 gremes veé, ab veu submíssima axí me
 comensà a dir: «Oh cara fila, que es asò 20
 » que tu parles? las tues paraules son vanes, e
 » pijors son las intencions: jo en aquest món
 » assats vela moltes coses he vistes, e las amors
 » de moltes dones sens dupta he conegudas; e
 » encara que yo entra [*en*] lo nombra de vosal- 25
 » tres digna de metra no sia, no per tant yo pur
 » he coneguts ya los amorosos veríns, los quals
 » axi venen greus, e molt pus tal veguada, a las
 » menudes gents, que[*n*] a las pus puxants, e
 » quant pus als indigents son cluses las vies als 30
 » lurs plaers, que [*a*] aquells qui ab las rique-
 » ses las poden trobar per lo cel; ne aquel que

- » tu quasi impossibla e tant a tu penós parles,
 » no víu, ne centí may esser dur com demostres.
 » Lo qual dolor, pur possat que mols greu sía,
 » no es per sò de dolèrsen tant com tu fas, ne
 5 » per el deus cercar la mort, la qual, tu, pus irada
 » que aconcelada, demanes. Bé conech yo que
 [f. 114 v.] » la rabia de la foguosa ira estimulada e[s] se-
 » gua e no cura[da] de *cobrirse, ne frè algun
 » sosté, ne tem mort, hans ela matexa de si es-
 10 » tesa empesa, the fa contra a las mortals punc-
 » tes de les agudes espases; la qual, si una es-
 » tone refredarse lexara, no dupta que l ansesa
 » furia serà manifesta[da] al refredat; e per sò,
 15 » dóna loch al furor, e hun poch nota las mías
 » paraules, e en los exemples de mi dits ferma
 » l ànimo teu. Tu te dols ab greus rancures (e
 » si yo he las paraules enteses) del amat jove de
 » tu departit, e de la rotha fe, e de Amor, e de
 20 » la novela dona, [e] en asò dolerta neguna pena
 » a la tua reput agual: e si cert tu savia seràs
 » axí com yo desig, [a] totes aqueles coses ab
 » efecta (recolint las mías paraules) pendràs util
 » madecina. Lo jova, lo qual tu amas, sensa
 25 » dubte segons las amoroses leys, [axí com] tu,
 » te deu amar; mas si el no u fa, mal usa: mas
 » neguna forsa a ffer[ho] lo pot constrenyer.
 » Cascú lo benefici de la sua libertat, com li par,
 » pot usar. E si tu forment amas el tant que de
 30 » sò pena intollerabla sostens, el de sò no[t] ha
 » colpa, ni d el justament te pots dolra: tu ma-
 » texa te est d asò principal occació. Amor, en-
 » cara que potent senyor sía, e incomparables
 » las sues forses, no emperò, tu forsada, the po-
 35 » día lo jova sobrapujar en la pensa: al teu seny

» los occiosos pencers, de aquest amar the foren
 » occació e principi; al qual, * si tu vigorosa- [f. 115]
 » ment the foses opposada, tot asò not avenía,
 » mas líbera el [e] tot altra hagueres pogut es-
 » carnir, ha[xi] com tu dius que el, de tu no 5
 » curantse, te escarneix. El te es necessari adon-
 » ques, pus que la tua libertat li sotmatíst, de
 » regíscerte segons als seus plaers: plàuli ara
 » estar de tu lunyat, a tu semblantment sense
 » rencurarten se cové que t plàcia; e si el thé 10
 » integra fe lagrimant te donà e de tornar te pro-
 » més, no es cosa nova, mas antiquíssima usan-
 » sa fou dels amants; aquests son dels costums
 » que s usan en la cort del Deu d amor. Mas si
 » el actès no t ha, negun jutge se trobà may qui 15
 » de sò puscha [haver rahó, ne d asò més se pot]
 » fer sino dir «mal ha fet» e darsa pau sabent que
 » a el [*del qual*] [fora axi cosa de fer] si may ap
 » partit la Fortuna lo t donàs, al qual ela a tu
 » atorguàs a el; e el encara no es lo primer que 20
 » asò fa, ne tu la prime a qui asò ha esdeven-
 » gut. Jasson se partí del Lepnos de Isifile, e tornà
 » en Tesalia de Madea: Paris se partí de E-
 » none de la silva de Ida, e retornà a Troya de
 » Elena: Tessèu se partí de Creti de Ariana, e 25
 » junyí [a] Atenes de Fedra; no per sò Isiphiles,
 » o Enone, o Ariana se occíren, mas possats
 » los vans pencers, meteren en oblits los falsos
 » amants. Amor, axi com ya desobra t he dit,
 » nenguna injuria the fa ni t ha feta, pus que 30
 » tu matexa the est volguda pendra: el usa lo
 » seu arch [*d*] e las sues sagetes censa provedi-
 » ment algun, * axi com nos tot jorn veem: e [f. 115 v.]
 » dónens per manifests [e] infiníts eximplis la
 » sua manera esser clara, que negun[*a*] merita- 35

» ment, de cosa que li avengua per el, nos deuría
 » [de el], mes de si mateixa condòler. El infant,
 » viciós, nuu e cech, vola e gira, e no sab hon;
 » per que lo dolèrcen, no consolació haverne, o
 5 » de manera remòural hans es pus tost lo perdra
 » sí las paraules. La nova dona, del teu amant
 » presa o per ventura d'ela prè, a la qual tu
 » has tantes injuríes e manasses dites [per ven-
 » tura no de la sua culpa l'ha fet seu, mas] per
 10 » ventura d'ela ab inportunitat es devengut: e
 » axi com tu als prechs d'el no poguíst resestir,
 » per ventura ne ela matexa, no menys compla-
 » sent que tu, li póch senza pietat sostenír. E
 » si el axi sab planyer, com recomptes, quant
 15 » li plau, sia a tu manifest las làgremes e la be-
 » llesa conjunctes haver molt grans forses; e ul-
 » tra, posèm que la gentil dona ab las sues pa-
 » raulas e actes lo hagués desabut; axí se usa vuy
 » en lo món, que cascuna persona cercha lo seu
 20 » avantatge, e senza altra [a] reguardar, quant
 » lo troba sil pren [axi com pot]. La bona dona,
 » no menys de tu savia en aquestes coses, el
 » destra a la malícia de Venera conexentla, se
 » acostà a si matexa; e qui té a tu que no pogués
 25 » lo semblant fer de hun altra? La qual cosa no
 » lou; mas pur, si pus no si pot fer, e tu a seguir
 » Amor est constreta, hon tu la libertat d'aquest
 » vulles retraure (que poràs), infinits jovens que
 » híc son pus de el dignes, per quant jo crech,
 [f. 116] » qui de bon grat a tu vendrán *subjecths: los
 » delíts dels quals axí el trauràn de la pensa tua,
 » com [la novela dona] per ventura de la sua
 » ha[n] tretha a tu. De aquesta fe promesa, e
 » juraments fets a Jupiter, los jovens se n ríen
 35 » quant se rompen: e qui tracta altri segons que

» el es tractat, per ventura no fa gran faliment,
 » mas usa segons las maneras d'altra. Lo servir
 » fe a qui a tu la rompés, es reputat a follia; e
 » lo enguan compassat ab l'anguan se diu sobi- 5
 » ràn saber. Madea, de Jasson abandona[da], si
 » prés Egeu, e Ariana, de Teseu lexada, gua-
 » nyà Bacho per son marit, e axi los lurs plants
 » mudàren en alagria: donques pus pacientment
 » las tues penes sostén, pus que méritament d'al- 10
 » tri sino de tu te has a dolra; e aqueles trobansa
 » moltes maneres a lexarlas, quant volràs, con-
 » siderant encara que ja n foren sostengudes per
 » altres de axi greus e transpassants. È què di-
 » ràs [tu] Dejanira esser abandonada per Jole 15
 » de Èrcules, [d]e Ffiles de Demefon, e Peno-
 » lope [de] Ulixes [*Partes*] [per Circe]? Totes
 » haquestes foren pus greus que las tues penes,
 » en quant axí o pus era fervent l'amor, e si
 » consideres la manera e los homens pus nota- 20
 » bles e las dones; e pur si u sostingueren. Don-
 » ques a aquestes coses no est sola ne primera,
 » e aquelles [a] las quals [l'home] te[*nen ha altra*]
 » a companya[da], apenes poden esser impor-
 » tables e greus, quant tu las demostres. E per 25
 » sò relégret e las vanes sollicituts foragita, e
 » del teu marit * dubta; al qual si asò per ven- [f. 116 v.]
 » tura pervengués a las orelles, posat, com tu
 » dius, que neguna pus avant te n pogués per
 » pena donar, sino la mort, aquela matexa (com
 » sia cosa que pus que una volta nos [*mogua*] 30
 » [mòria]) se deu, quant l'om pot, pendrà la mi-
 » lor. Pensa, si aquela axí com a irada demanes
 » the seguís de asò, de quanta infamia e eterna
 » vergonya romandria la tua memoria màcula.
 » Las coses del món se volen pendrà axí com a 35

- » movibles; e per avant ne tu ne negu en elles
 » molt se confiu [e] si venen pròsperes, ne en
 » las adverses postrat de les milors [sospir] [des-
 » esper]e. [Cloto] [lo cos] mescla aquestes coses
 5 » ab aquelles, e veda que la Fortuna sia establa,
 » e cascun Fat regna, negun hac may los Deus
 » tant favorables que en lasdevenidor los po-
 » gués obliguar; los Deus las nostres coses, de
 » peccats comugudes, ab turbació revensen; la
 10 » Fortuna semblantment los forts tem, e avileix
 » los pauruchs. Ara es temps de provar si en tu
 » ha loch neguna virtud; jatsía que [a] aquela
 » negun temps se pugua tolra loch; mas la pros-
 » peritat las recobra assats sovent. La esperan-
 15 » sa encara ha aquesta manera, que ela en las
 » coses afflictcs no mostra alguna vía: per sò com
 » qui neguna cosa pot esperar [de neguna se des-
 » espera]. Nos som guiats de Fats; e creu que no
 » laugerament se poden ab sollicituts mudar las
 [f. 117] » coses aparallades de ells. *Ab tot que nos, ge-
 » neració mortal, fassàm o sostinguàm, quasi
 » la major part ve dels cels: Latxesis [sua] [ser-
 » ba a] la sua philosa [a] la decretada ley, e cas-
 » cuna cosa mena per limitada [ley e] vía: lo
 25 » primer día, fins lo día del estrém: no es lícita
 » de haver las avengudes coses revoltcs en altra
 » cors. Lo haver volgut lo [in]mobla orda te-
 » mer ha ja nogut a molts, e a moltes encara
 » [que] lo [no] haver temut; per sò que, mentra
 30 » ells los lurs[Fats] teman, ya aqucls son perven-
 » guts. Adonques lexa las dolors las quals vo-
 » luntariament has alexits, alegret, en los Deus
 » esperant, e usa be; per sò que sovent avé, que
 » aquela hora quel hom pus a la felicitat se creu
 35 » esser lunnyat, lavors en aquella ab desavist pas

» es entrat. E molts naus, corents felissament
 » per las altas mars, ja han romputs a l'antrada
 » dels salvats ports; e aximatex algunes, de sa-
 » lut desamparades, del tot, salves en aquelles
 » se recobren a la fi; e yo he ya vists molts ar- 5
 » bres de les [*feres*] flamas folgueres de Jupiter
 » percidits, de qui a poch temps plèns de ver-
 » des fules; e alguns ab solicituts guardats, de
 » no conegut accident esserse fets sèchs. La For-
 » tuna [*dé*] [*dóna*] varies vées; axi com ella de 10
 » noja te es estada occació, axi, si esperant la
 » tua vida nodreixs, [te serà semblantment de
 » joya].»

*Com Ffiametha hac hoydes las paraules e castichs
 que li donà la nodrissa, lavors fonch en major
 dolor; e lansantsa sobra lo lit pensant*en si [f. 117 v.]
 matexa, desliverà que més li valia la mort que
 la vida, affi que pus lo cors no podia haver
 Pamphilio, que l hagués l'ànima.*

O una volta, mas moltes usà vers mí 20
 la savia nodrissa tals paraules, creentsa
 de mí foragitar las dolors e anguoxes
 recervades solament a la mort: mas de
 aquelles poch o no gens ab fruyt tocava la occu-
 pada pensa, e la major part perduda ce esmarría 25
 entra los vents, [*e*] lo meu mal de jorn en jorn
 més comprenía la dolent ànima: per que sovint
 [*sompnie*] [*supina*] sobre lo rich lit ab lo vís
 entra los brasos amaguat, [*e*] en la pensa varies
 coses e grans treballava. Jo diré crudelíssimes 30
 coses, e quasi de no deure esser cregudes e de
 dòna esser pensadas, [*si*] avenir per temps pas-

sat axi fetes, o majors no fossen vistes. E essent
 yo en lo cor vensuda de incomparable dolor,
 centintme del meu amant desempurada e lunya-
 da, enfra mi axi a dir comensé: «Vet que la oc-
 5 » cació que la [*adoren*] [*sidonia*] Elissa hagué
 » [-*ren*] de abandonar lo món, aquella mateixa
 » me ha Pamphilio donada, e molt major: A el
 » plau que yo, abandona[de]s aqueles, noveles
 » rahons cerch; e yo, pusque subjecta li són,
 10 » faré sò que a el plau, e al meu amor, e al co-
 » mès mal e al offès marit en una hora satisfacer
 » dignament: e si als esperits sols del corporal
 [*f. 118*] » carcer e*al novel mon[*t*] ha alguna libertat,
 » censa a alguna trigua a aquella me recomana-
 15 » ré, e allà hon lo meu cors esser no pot, l'ànima
 » hi serà en escambi d'aquel. Veus que donques
 » morré: e aquesta crueltat (volent las aspres
 » penes fogir) ce cové de usar en mi matexa, per
 » sò que neguna altra mà[*y*] poría esser axi cruel,
 20 » que dignament aquel que yo he meritada
 » obràs. Pendré adonques sensa trigua la mort,
 » la qual jatsía que obscurísima [cosa sia a pen-
 » sar, pus graciosa] la sper que la dolenta vida.»
 E après que yo últimament fuy en aquest pro-
 pòsit deslberada, enfre mi comensí a cercar qual
 dugués de mil morts esser la una quí a mi tol-
 gués la vida: e primerament me occoregueran
 en los pensaments los ferros a molts de aquels
 30 esser estats occació, e tornantme a mamoria la
 dita Elissa partida de vida per aquels; après de
 asò me haparèch davant la mort de Biblide e de
 Amata, [*de*] la manera de las quals s'offería a
 ffinir la mía vida; mas yo, pus tendra de la mía
 fama que de mí matexa, tement pus la manera
 35 del morir que la mort, parentma la hun plè de

infamia e l'altra de crueltat sobergua en lo raonar de la gent, me fon occació de esquivar [en] la hun e [en] l'altra. Aprés me esmaginé voler fer com feran los Sagontíns e los Abideys, los huns tement Anibal Cartaginès e los altres Philippe Macedònich, los quals las coses e si mateixs a las flamas comateren: mas veent en asò*del car marit no culpabla en los meus mals, molt greu dan, axí las altres precedents maneres havia rebujades, axí encara aquesta refuté. Venchme aprés en lo pencer los verinosos suchs, los quals per temps passat a Socrates, e a Sofonisba, e Anibal, e a molts altres prínceps lo derrer jorn asignàran, [e] aquests assàts als meus plaers ce convenían; mas veent que a cercar de haverlos, temps ce convenía entreposar, e dubtant que en aquel mitjà ce mudàs lo meu prepòsit, de cercar altra manera imaginé: e pensant, vench de voler entra los [jouens] [genolls] axi com molts havia[n] fets, rétre lo trist esperit: dubtant de ampatxament que y veyá, a altra especie de penser transpassé. E aquesta occació matexa los [encesos] carbons de Porcia me feu lexar: mas venguda en la mía pensa la mort de Ino e de Melicerta, e semblantment aquela [de] Erisitone, lo haverhi manester lonch espay a la una anar e a l'altra esperar, las me feu lexar, imaginant de la última la dolor longuament [nodrir] los cosos. Mas ultra a totes aquestes maneres, me occorrèch de Perdice la mort, caygut de la [ultima] [altíssima] torra cretensa, e aquella sola manera me plagué seguir per infalibla mort e buyda da tota infamia, enfre mi dient: «Jo de » las altes parts [de la mia casa gitantme, lo cors » trencaré en cent parts, e] per tots cent retré la

5

[f. 118 v.]

10

15

20

25

30

35


[f. 119] » desaventurada ànima maculada e rota als trists
 » Deus; ne serà*qui d aquí avant pens crueltat
 » o furor en mi estada de mort [occació], hans, a
 5 » fortuít cars impotantho, escampant piedoses
 » làgrimes per mi, la fortuna mal diràn.» Aques-
 ta deslberació en l'ànimo meu hac loch, e so-
 biranament me plagué de saguír, pensant en mí
 grandissima pietat usar, si fort desprietada con-
 tra mí devengués.

10 *Com la nodrissa reprenia a Ffiametha de la mort
 que s volia dar; e li donà cancel que no u faés,
 dientli moltes bones rahons segons veurèu.*

15 **Y**A era lo pencer ferm, ne altra cosa es-
 perava sinó temps, quant hun fret sop-
 tós entrant per los meus ossos, tota me
 feu tremolar, lo qual ab si matexa por-
 tava paraules axi dients: «Oh miserable, que
 » penses tu fer? vols tu per ira o per turment
 » devenir nulla? e si foses per morir de infirmi-
 20 » tat greument constreta, no deuries tu enginyar
 » de viura, per sò que, al menys una volta ha-
 » bans de la mort, tu pogueses veura a Pamphi-
 » lio? no penses tu que morta no l poràs veura?
 » ne la pietat de el envers tu neguna cosa porà
 25 » obrar? Què valch a Philis no pacient la tarda
 » de Demoffoón? ela florint censa algun delit
 » centí la venguda sua, la qual si sostenir hagués
 » pogut, dóna no arbra lo haguera resabut. Víu
 » adonques, el pur tornarà qualque volta, o
 [f. 119 v.] » amant o enemich pusque*híc torn; e qual que
 » el d'ànimo hi retorn, tu pur lo amaràs, e per
 » ventura lo poràs veura, e ferlo piedórs dels

» casos teus: el no es dur com a roura, o de dura
 » pedra escolpit, no ha beguda let de [truge]
 » [tigre], o de qualque fer animal, ne ha cor de
 » diamant o de acer, que el no sía piedórs e pre-
 » gabra: mas si pur de pietat no sería vensut, 5
 » vivint tu ladòns tu de morir pus licit te sería.
 » Tu has ultra hun any sostenguda la trista vida
 » sens el, bé la pots encara sostenir més de hun
 » altra: en negun temps no fayl la mort a qui la
 » vol: ela serà axi presta, e molt milor lavors 10
 » que no es ara; e poràsna anar ab esperansa, que
 » el alguna làgrima (quant que quant enamich
 » [e] cruel sía) donarà a la tua mort. Retira
 » adonques arrera lo massa soptós concel, per
 » sò que qui de concelar se cuyta, se estodía de 15
 » penedir; [e] sò que vols [fer], no es cosa que
 » penediment se n pogués seguir, e si el pur se-
 » guís, de poderlo enderera tornar.»


*Com Ffiametha diu a la nodrissa que ischa de la
 cambra que hun poch vol reposar, affi que ela 20
 hagués occació de darsa la mort; e la nodrissa
 conech ho e no m volgué exir; e Ffiametha feu
 fictament que dormía a ffi que la nodrissa la
 lexàs en la cambra sola.** [f. 120]


 XI adonques [de] aquestes coses la àni- 25
 ma ocupad[or]a, lo proponiment sop-
 tós longuament en volensa tench; mas
 estimolantme Megera e ab cor dolorós,
 vensuda seguint lo primer meu preposít, e tà-
 citament pensí de manarlo a efecta: e ab parau- 30
 les benignes a la mía nodrissa, qui ya calava, en
 lo trist vis demostrant infinit confort, a la qual,

per sò que de qui se partís, digui: «Vet, caríssi-
 » ma nodrissa, los teus parlars molts vertadérs
 » ab util fruyt loch en lo meu pits han trobat:
 » mas, per sò que l'cech furor íscha de la àni-
 5 » ma foylla, hun poch de aqui te parteix, e mi
 » de dormir ab sòn desiderosa lexa.» Ela cau-
 telosa, e quasi dels meus enteniments divina, lo
 meu dormir loà, e de mi lunyada hun poch per
 10 lo rebut comendament, de la cambra exir no
 volch en neguna manera. Mas yo, per no ferla
 de la mia intenció sospecta, ultra mon voler
 sostenguí la súa demora, imaginant que, après
 hun poch, quieta veentma, se degués partir. E
 15 ffenyent adonques el repòs, calant lo pensat en-
 guan, en lo qual (ben que deffora neguna cosa
 aparegua), axí en la hora [en] la qual ultima
 deura esser, pensant, enfra mi dolorosa deya
 tals paraules:

*Com Ffiametha hac deslberat de darsa la mort
 20 si havia loch, suplich a als Deus que aquela mort
 vullen pendra en sacrifici de son pecat e que
 li aporten l'ànima al loch degut.**

[f. 120 v.]

 H mísera Ffiametha, oh pus que altra
 25 » dolorosa dòna, vet que lo derrer dia
 » es vengut vuy, après que del alt pa-
 » lau the seràs gitada en terra, e l'àni-
 » ma lexa lo trist cors, termenades seràn las
 » làgremes tues, los sospirs, e las enguoxes e los
 » desigs, e a una hora tu e lo teu Pamphilio li-
 30 » berts faràs de la promesa fe. Vuy hauràs d'el
 » los meritats abrassaments: vuy las militars
 » ensenyes d'Amor cobriràn lo teu cors ab de-

» sonest rompiment: vuy lo teu esperit lo veurà:
 » vuy conexeràs per qui te ha abandonada: vuy
 » per forsa piedórs lo faràs: vuy comensaràs de
 » venjarta de la inimigua dòna. Mas, oh Deus,
 » si en vos nenguna pietat ce troba, en los ul- 5
 » tims meus prechs siàtsme graciosos: fets la mia
 » mort censa infamia passar entra las gents; [e]
 » si en aquela alguna peccat, prenentla, ce co-
 » met, veus que de aquela la satisfació es present,
 » sò es que no muyr senza fer la occació mani- 10
 » festa, la qual cosa no petita consolació me ce-
 » ría, si yo cregués, asò dient, passar sens blasma.
 » Ffetsla encara ab paciencia sostenir al car ma-
 » rit, l amor del qual, si jo degudament hagués
 » guardat, alegra, e senza darvos aquests prechs, 15
 » de viura demanaría. Mas yo, axi com a ffem-
 » bra mal conaxent del rebut bé, e axi com las
 » altres [tot] temps lo pijor prenent, ara aquest
 » guardó [*nostro*] [me n] dó. Oh Atropos per lo
 » teu [*ineflabla cors*] [infalible colp] a tot lo món, 20
 » umilment ara [*aquest*guardó*] the prech que [f. 121]
 » lo caent cors junyes en las túes forses, e no ab
 » massa enguoxa l'ànima solgues dels fils de la
 » tua Latxesis: e tu, oh [*Mercuri*] [Minos], de
 » aquella rebedor, jo t prech per aquela amor 25
 » que ya te ha thocat, e per lo meu sang, la qual
 » yo ara de present the offir, que tu benigna-
 » ment la guís als lochs a ella disposts de la tua
 » discreció, ne axi àspres los [hi] app[ar]èlls, que
 » laugers repúts los mals que he passats.» 30

Com Ffiametha esperava que la nodrissa isqués
de la cambra e après que s pogués dar la mort;
e com se n puyà en lo pus alt loch de la cassa
per lansarsa; e com la nodrissa ab d altres do-
5 nes la restauràran que no si lensà.



QUESTES coses axi enfra mi dites,
Tesisphona estèch davant los ulls meus,
e ab no entenent murmuri, e ab ma-
nacívolesguart me feu paorosa de pijor
10 vida que la passada. Mas après, ab pus solta pa-
raula dient, neguna cosa una sola volta provada
pot esser greu, lo turbat ànimo a la mort im-
flamà ab pus escalfat desig. Perque, veent yo
que encara no se n partía la vela nodrissa, dub-
15 tant, no massa esperar, mas aparellada a morir
en darrera tragués lo preposit, o que accident
no u tolgués, estesos los brazos sobra lo meu lit
quasi abrassantlo, digui planyent: «Oh lit, ro-
[f. 121 v.] » manthe ab Deu, lo qual yo prech* que a la
20 » saguent dona, [que] més que a mi no ha fet,
» the fassa graciós.» Après, los hulls revolts per
la cambra, la qual ja més [no] esperava veure,
presa de dolor sobtosament lo cel perdí, o quasi
25 palpant oppresa de no[u] sé quin [enemich] [tre-
molor] me volguí lavar, mas los membres ven-
suts de paor orribla no[m] sostengueren, hans
recayguí, no una sola volta, mas tres veguades
sobra lo meu [lit] [vis], e ab mi fera batayla cen-
tía enfra los paorosos esperits [e] la irada ànima,
30 los quals ela volent fogir a forsa tenían; mas pur
l'ànima vensent, e de mi la freda paor foragi-
tant, tota de escalfat dolor me encené, e recobré
las forses. E [era] [ya] en lo vis del [cors] [color]


alterat de la mort depinte, impetuosament sus
 mi levé: e, axi com lo fer thoro rebut lo mortal
 colp furiós ensà e enlà salta, si mateix repercu- 5
 dint, aytal davant los ulls meus anant Tesiphona,
 del lit, no conaxent los empatxaments meus, axi
 com hasionosa me gité en terra, e derrera a
 la Furia corrent, vers la escala puyant a la so-
 birana part de la mia casa me dresé; e ja fora de
 la trista cambra saltada, for[t]ment planyent, ab
 desordonat esguart totes las parts de la casa mi- 10
 rant, ab veu rota e reguollosa diguí: «Oh casa,
 » mal a mi [e] venturosa, roman eterna, e la mía
 » cayguda fes manifesta al amant, si el torna; e
 » tu, oh car marit, confòrtet e per avant cercha
 » de una pus savia Ffiametha. Oh cares germa- 15
 » nes, oh parents, oh qualsevol altres companyo-
 » nes e amigues, oh cervidors e cerventes [fe-
 » dels], romanéts ab la gracia dels* Deus.» Jo [f. 122]
 rabiosa entenía en totes las paraulas al trist cors:
 mas la vella nodrissa, no altrament que qui del 20
 sòn a la furor es dexondat, lextat de la ffilosa
 lestudi, soptosament estopafacta, asò veent, lavà
 los greus membres, e cridant axi com podía, me
 comensà a saguir. E ella ab veus apenes de mi
 hoyda deya: «Oh ffila mia, e hun corres? qual 25
 » furia te enpeny? es aquest lo fruyt, que tu de-
 » yes que las mies paraules havien en tu près
 » confòrt? mas hon vas? espérem.» Aprés encara
 ab veus molt majors cridava: «Oh jóvans, veníts,
 » ocupàts la folla dòna e reteníts los seus fu- 30
 » rors.» La sua romor era nulla e molt menys
 lo gran cors: a mi paría que m fosen crescudes
 ales, e pus laugera que [alguna altra hora] [una
 aura] corría a la mia mort: mas los incogitats 35
 cassos, axi als bons com als malvats possits

opposantse, fóran occació que no m sia morta,
 per sò com los meus draps lonchs, [e] dels meus
 [intents] inimichs, no podent ab la lur longuesa
 refrenar lo meu cors, a hun forcat fust, mentres
 5 yo corria, no sé com, se envoluparan, e la mía
 impetuosa fuyta fermaren, ne per tirar que yo
 faés, de sí part alguna lexàren: perque, mentra
 yo temptava de recobrarlos, la dèbil nodrissa
 me sobravench, a la qual ab visatge tint me re-
 corda que diguí ab alt crit: «Oh mísera vela!
 10 » fuig daqui, si la vida the es cara: tu creus
 » ajudarma, e offensa: léxem usar lo mortal
 [f. 122 v.] » ofici ara*[a sò] disposta ab sobirà voler; per
 » sò com neguna altra cosa fa qui aquel qui vol
 15 » morir escapa, sino que el lo auciu: tu de mi
 » devens omeida, creentma tòlra de la mort, e
 » com inimigua temptes de perlonguar los meus
 » dans.» La lengua cridava, e lo cor cremava de
 ira e las nostres faldes per la cuyta, creentse de-
 semvolpar, se envolpaven; ne a mi vana occació
 20 occorrèch lo remedi del despularma, que sobra-
 juncta de la cridant nodrissa, axi com ella podia
 axi d'ela era impedita: mas la sua forsa en mí
 ya desemvolupada poch valía, si las jóvens cer-
 ventes al crits daquela de cascuna part no fossen
 25 acorregudes, e mi haguesen retenguda, de las
 mans de las quals moltes veguades ab passichs
 diverses e ab forses majors me creya retraura;
 mas, vensuda de elles, molt aviada fuy a la cam-
 bra, la qual may pus veura no creya, manada.
 30 Ah mesquina! e quantes voltes los diguí ab
 planyent veu: «Oh molt vils cerventes, e quin
 » ardit es aquest? e qui us [ha] atorguat que la
 » vostra dòna de vosaltres violentment sia pre-
 35 » sa? quina furia, oh miserables, vos ha inspi-

» rades? E tu, inimicha nodrissa del miserabla
 » cors, futur exempla de totes dolors, perque al
 » ultim [*dolor*] [*desig*] me has impedita? ara no
 » sabs tu que a mi seria major gracia tramèrem
 » la mort que de haquela deffèndem? lexa la 5
 » miserabla empresa de mi complir, e mi de mi
 » a mon ceny léxem fer, si axi me ames com yo
 » creu; e si axi est piedosa com tu mostres,*usa [f. 123]
 » la tua pietat en salvar la dubiosa fama, que de
 » mi après de mi romendrà, per sò com asò en 10
 » que tu ara me empatxes, la tua fatigua cerà
 » vana. E tu creus poder tolra los aguts ferros,
 » en las punctes dels quals està e confia lo meu
 » desig? O las dolents [*lets*] [*llassos*], o las mor-
 » tals erbes o el foch? E quin profit obra aquesta 15
 » tua pietat? perlongua hun poch la dolorosa
 » vida, e perventura a la mort, qui ara sensa
 » infamia me venia, trigua ajustarà vergonyosa:
 » tu misera no la m poràs per guardia tólra, per
 » sò com la mort es en cascun loc, e està en totes 20
 » las coses; e encara en los vitals arguments fon
 » ya trobada: e donques léxem morir e abans
 » que pus e deveni[me]nt dolenta, que yo mise-
 » rablament ab pus ferma oppenió la demàn.» 25
 Jo mentra que miserablament aquestes parau-
 les deya, no tenia las mías mans en repòs, mas
 adés una, adés altra cerventha rabiosament
 [prenent], a las quals lavades las treses a totes
 tota la testa los pelava, e a las altres ficantlos las 30
 unglas en la cara, miserablament arepantla, las
 feya salir la sang: e de alguna me recorda que
 tots los pobres vestiments en la squena los es-
 quinsava. Mas, oh mesquina! que ne la vela no-
 drissa ne las [*celarades*] [*lacerades*] cerventes
 alguna cosa me responien, hans playent en mi 35

- usavan piedórs offici. E jo lavors pus m esfor-
 sava de vencia ab paraules, mas no res valien;
 [f. 123 v.] per*[que] ab rumor a cridar comensé: «Oh
 5 » màns iniques e poténs a tots mals, vos orna-
 » des de la mia belesa fós occació gran de ferma
 » tal que yo fos desijada d aquel, lo qual jo més
 » ham: e donques pusque mal de vostra offici
 » me segueix, en guardó dasò ara la impia cruel-
 » tat usàts en lo vostra cors, laceràtslo, [obriulo]
 10 » e daqui la cruel ànima inespugnabla ne traèts
 » ab molta sang. Tiràtsna fòra lo cor ferit del
 » cech Amor; e pusque [a] tòlts vos són los fe-
 » rros, ab las vostres ungles axi com de tots los
 » vostres mals es occació principal, sens alguna
 15 » pietat laniàt.» Ah mesquina! que las mías veus
 manassaven los desijats mals, e comendavanho
 a las volenteroses mans a exeguir; mas las pres-
 tes cerventes me empatxaven, tenentlas contra
 ma voluptat. Aprés la trista nodrissa inpor-
 20 tuna ab dolents veus comensà tals paraules:

*Com la nodrissa pregua a Ffiametha que la vulla
 escoltar, donantli concel contra la sua tristicia.*

-  H cara fila, jo t prech per haquest mi-
 25 » serabla si, de hun tu los primers ali-
 » ments has trets, que ab umiliada pen-
 » sa una estona las mías paraules escolts.
 [f. 124] » Jo no cercaré en aqueles de tòlret que tu no t
 30 » dòlgues, o que per ventura*la [tua] digna ira
 » qui en aquesta furor te encén, tu la foragíts
 » de tu, o per demorances la rompes, [o] ab ra-
 » mès [peccat] [pits] e plasentment la sostengues;
 » mas allò sol que de vida the serà [e] honor,

» the reduyré a la esmerida memoria. No se cové
 » a tu, famosa jova de tanta virtut e tant seny,
 » estar subjecta al dolor, e axi com a vensuda
 » dar las espatlas als mals: no es virtut lo dema- 5
 » nar la mort, axi com si la vida se temés axi
 » com tu fas: mas als sobravinents mals cons-
 » trestar, ne aquels davant fogir e[s] virtut sobi-
 » rana. Qui los seus Fats abat[a], e los bens de
 » la sua vida [desiga] [de sí gita] e departeix, axi
 » com tu has fet, no sé [per] que mester [li] sia 10
 » de cercar la mort, ni perque [la demanes] [te-
 » ma la vida]; la hu e l'altra es voluntat de pau-
 » rúch. E donques si tu matexa en suma miseria
 » posar desiges, no cerchs la mort, [ne per aque-
 » la] per sò com ela es ultima [es] foragitadora 15
 » de aquella: fuyta aquest foror de la tua pensa,
 » per la qual a una hora de haver e de perdra
 » me par que cerchas l'amant. Creus tu a no rès
 » tornant[ho] aquistarlo?» Jo no responguí al- 20
 » guna cosa: mas en tant la ramor se espergí per
 » la especiosa casa, e per la encontrada circumvei-
 » na; e no altrament que al udular d'un lop se
 » solen los circumstants tots ensemps convenir,
 » corregueren aquí los cervidors de totes parts, e 25
 » tots dolents demanaven què asò fos: mas ja era
 » estat vedat de mi a qui [no]u sabia de dirho,
 » perque ab monsonagueres rahons*recobrint lo [f. 124 v.]
 » orribla accident, satisfet los era. [O] Còrrech hi
 » lo car marit, e [o] corragueranhi las [carres] ger-
 » manes, e los cars parents e los amichs; [e] egual- 30
 » ment tots de hun enguan ocupats, la hon jo
 » era iniqua, piedosa fuy reputada: e cascun après
 » [moltes làgremes, primerament la mia vida re-
 » prengué tan dolorosa, engínyantse après] de
 » confortarma. Ah mesquina! que aqui esdevénch 35

que alguns mí estimulada de alguna furia creguéren, e mi quasi furiosa guardaren; mas altres pus piedosos la mía mansuetut guardant, dolor, axi com era, extimantho, de asò que aqueles
 5 deyen ce feyen escarn, portantme compació. E axi visitada de molts, assàts jorns estopafacte romasí, e sota sacreta costodia de la savia nodrissa [fuy tàcitament] [saiument] guardada.

10 *Com Ffiametha feu vot ab concentiment del marit. E asò perquè pogués passar per la terra de Pamphilio, e que pogués parlar ab el, ab la tristor li passàs.*

15 **N**EGUNA ira es axi ardent que per passament de temps freda no esdevengua. Jo alguns jorns axi estant com designe, me reguonaguí, e manifestament las paraules de la savia nodrissa coneguí veres: e cert la mia [amara] [passada] follía amarament planguí. Mas posat que lo meu furor en lo temps
 20 ce consumàs e retornàs nulla, lo meu amor per sò no hac algun mudament, hans me romàs pur [f. 125] la malanconía usada en los altres accidents* de haver, e greument soportava lo esser estada per
 25 asò ab la discreta nodrissa haguí concel, volent camí trobar, per lo qual a mi revocàs lo amant: e alguna volta proposàm ab letres piedoses los meus [dolents] cassos narrarli; [e] altres vegua-
 30 des pus util [pensament] pensàm que per savi misatge ab [una] viva veu li enunciàssem los meus mals; e cert, encara que vella fos la nodrissa, e lo camí lonch e malvat, per mi si s vol

dispondra a hanari: mas be regardant cascuna
 cosa, las letres, quant que quant fossen estades
 piedoses, de nulla eficacia las reputàm [*he es-*
guarts de] [a remoure] las presents e novelles 5
 amors: axí que perdudes las judicàm; jatsía que
 ab tot asò pur ne escrivís alguna, qui eficacia
 hac que divisàm: lo trametra y la nodrissa cla-
 rament conaguí ela no viva a el pervenir poría,
 ni altra de fiar sen reputava; axí que frevols 10
 foren los primers pensaments, e solament en
 l'ànimo me romàs alguna via esserhi a recobrar-
 lo, sinó que yo per el anàs, de la qual cosa fer
 diverses maneres per la pensa me occorrague-
 ren, las quals ultimament totes foren per occa-
 cions legítimas anullades per la bona nodrissa. 15
 Jo pensé alguna volta pendra àbit de pelegrí ab
 alguna fael companyona, e en aquel cercar las
 sues terres; e bé que asò me paragués posibla,* [f. 125 v.]
 no per tant, en aquel, peril molt gran coneguí
 del meu honor, sabent com los mundans pera-
 grins, als quals alguna volta ce veu, sien en los
 camins soven tractats dels haguaytans; e ultra
 asò mi al car marit centint obliguada, censa el
 no víu com esser pogués la anada e censa la sua
 licencia, la qual de esperar no era jamay: per 25
 la qual cosa aquest pensament com a và aban-
 doné, e subitament en hun altra no trop mali-
 ciós me tresportí, e fet me creguí que el vengués,
 e fóra, si algun cars avengut no fos: mas en
 l'esdevenidor esper no mancarà, sol que yo vis-
 que. Jo me fenyí de haver en aquestes mées 30
 predites adversitats (si Deu me tragués de aque-
 lles) fet algun vot lo qual volent complir, ab
 justa occació podía e puch voler passar per la te-
 rra del meu amant, per la qual passant no man- 35

carà occació de el veura, e [a] aquel revocar per
 qui yo anava. E cert, axi com yo ho dich, ho
 descobrí al car marit, per lo qual a asò complir
 si matex alegrament offerí; mas temps a asò
 5 [competent] dix volía que yo esperàs; mas la
 trigua a mi molt greu, e tementme viciós, fonch
 occació de temptar en altres avisos, e tots me
 venien menys, forts e solament de Ecates los
 mi[se]rables casos, los quals, per sò que als pao-
 10 rosos esperits cezuríssime cometés, moltes ve-
 guades ab diverses persones, [a]vantantse asò
 saber obrar, haguí rahunaments; [e] alguns de
 [f. 126] transportar mí súbitament*promatentma, altres
 de tòlrem la súa voluntat de tota altra amor e
 15 en la mía retornar[lo], altres dient de retra [a
 mi] la prest[in]a libertat, [e] volent yo a algu-
 nes de aquestes ab effecta venir, pus de paraules
 que de obres las trobí plenes: de què, no una
 volta, mas moltes romanguí de ells en la mia
 20 esperansa confusa, e per lo milor, censa pus [a]
 aquestes coses pensar, me doní a esperar lo temps
 covinent del marít promès en complir lo vot
 fictíse.





SISÈN LIBRE

Com Ffiameha esperant lo bon temps de la primavera per anar al romiatge ce n anava per aconsolar-se en junctes e en baylls e en molts altres solasos e festes.

5

CONTINUA[VA]NTSE las mies enguoxes no obstant la [enterposantsa] [speransa] del futur [temps] [viatge] e [a]l cel ab moviment continuu, ab sí menant lo sol, [e] la hun dia après l'altra portava [en travail] [sens interval], e mi en affanys e en amor no minvant, en pus lonch temps que yo no volia me tench la vana esperantsa. E ya quel Toro qui transportà [ha Vropa] Europa tenia Ffebo ab la sua lum, e los jorns a las nits tolents loch, de breus, molts grans devenien: e lo floriger Sèffir sobravengut, ab lo seu suau [e] passífich buffament havia las impetuoses guerres de Bòreas possades en pau, e fforagitats del ffret hàer los cala*ginossos temps e de las alteses dels monts las càndides neus; e los gelats prats exuts de les caygudes pluges,

10

15

20

[f. 126 v.]

cascuna [cosa] de herbes e de flors havia feta bela,
 e la blancor per la sobreabundant [fredor] del
 ivern venguda en los arbres era de verda vesti-
 dura recoberta en cascuna part; era ya en cas-
 5 cun loch aquella saysó, en la qual la halegra
 primavera graciosament en cascun loch espan-
 deix las sues riqueses, e la terra de varies flors,
 [de violes] e de roses estelada quasi, [de bellesa]
 contrasta ab lo cel octau, e cascun prat tenia
 10 Narcisso: e la mara de Bacho ya havia de lo seu
 prenyat comensat a mostrar cenyals, e pus que l
 usat gravava lo acompanyat òlim, ya de si en-
 cara esdevengut pus greu per la presa vesta[da]:
 [Europa] [Driope] e las miserables germanes de
 15 Phetón mostraven semblantment letícia, fora-
 gitat lo miserable abit del canut ivern: [en los
 quals] los [gays] ocells se hoyen ab delitoses veus
 e per totes parts, [e] Ceres en los amples camps
 alegra venia [novella] ab los fruyts seus. E ultra
 20 aquestes coses lo meu cruel senyor pus escalfats
 feya los seus darts centir en las delitoses penses,
 perque [yo] los jovens e las delitoses donzeles,
 cascú segons la sua calitat ornat, se enginyava
 de plaura a la amada [cosa]. E las alegres festes
 25 ralagraven cascuna part de la nostra ciutat, pus
 copiosa de haqueles que no fonch la alma Ro-
 ma, e los [altres] [teatres] plens de cants e de
 [f. 127] sons convidaven* a aquela letícia cascun amant.
 E los jovens, [quan] sobra los corrents cavaylls
 30 ab las feres armas junyent, [e quan] circundats
 de sonants cascabeyls armejaven; quan] ab ma-
 gistrada mà alegres [se] mostravan com los ar-
 dits cavaylls ab escumant frè se deguen regir.
 E las jovens dones delitoses de aquestes coses,
 35 enguarlandades de les noveles fuylls, alegres

esguarts donaven a lurs amants, ara de les altes
 finestres e adés de les baxes portes; e alguns ab
 novells dóns, e altres ab semblants, e altra ab
 paraules confortava lo seu amant del seu amor:
 mas yo sola solitaria part tenia quasi remota, 5
 desconsolada per la [*folia*] [*fallida*] esperansa,
 dels alegres temps havia hanuig: neguna cosa
 me pleya, neguna festa me podia alegrar, ni
 confort donar per pensament ni paraula: ne-
 guna verda fula, neguna flor, neguna alegra cosa 10
 tocaven las mies mans, ni ab alegra ull las re-
 guardava: jo era devenguda de la alagria dels
 altres invidiosa, e ab sobiran desig apetia que
 cascuna dona fos axi de Amor e de la Fortuna
 tractada com jo era. Ah mesquina! e ab quanta 15
 consolació moltes veguades me recorda de ha-
 ver hoydes las miseries e las rencures de les
 amants novellament avengudes! Mas mentra
 en aquesta desposició me tenien despitossa los
 Deus, la fortuna enguanabla, la qual alguna 20
 volta, per affligir ab major dolor los miserables,
 a els en lo mig de la adversitat quasi muda[da]* [*f. 127 v.*]
 se mostra ab alegra vis, per sò que els, més ha-
 bandonantse a ella, cayguen e prenguen major
 crebant, cessant la sua leticia; los quals axi com 25
 a floylls se confien lavors de ela, aytals abatuts
 se troban, axi com lo micerabla Ycaro en lo mig
 del camí, presa massa fiança en las sues ales,
 puyat a las altes coses, de aquells en las aygues
 caygué del seu nom encara signades; aquesta, 30
 mi centint de aqueles, no contenta dels dats
 mals, apparalantme de pijors, ab falsa leticia en-
 darrera tornà las coses adverses e lo seu tur-
 ment, per sò que, pus moventse de lunny, no 35
 altrament que fan los moltos affricants, per

dar major encontra pus me offenés: e en aquesta manera ab vana alagria una estona donà remey a las mías dolors.

5 *Com la nodrissa aportà bona nova a Ffiametha de Pamphilio, dientli que una barcha havia venguda en que havia vist hun jova de la terra de Pamphilio qui li dix que abel devia venir sino que era hun poch occupat; mas que molt [aviat (?)] el hic seria.*

10 **E**SSENT per cascún mes promès [he] molt més de .iiij. triguat lo poch fael amant, avénch que hun jorn, demorant yo en los plants usats, la vela nodrissa, ab pas pus expert que la sua edat no prestava, tota en lo ruguat* vis de suor plena, entrà en la cambra en la qual yo era, e essentse asseguda, batentli fort los pits, en los hulls hallegra, moltes voltes comensà a parlar: mas la enxietat del polmó proceynt cascuna en lo mig,

[f. 128] 20 li rompía las paraules; a la qual yo plena de maravella li diguí: «Oh cara nodrissa, quina fati-
» gua es aquesta [qui t ha axí presa]? qual cosa
» desiges tu dir ab tanta cuyta, que primer laffa-
» nyós esperit no lexes reposar? es ella alegre o

25 » dolent? aparèl yo de fogir o de morir, o que
» [designa] [dech fer]? Lo teu visatge hun poch,
» no cé de què o per què reverdeix la mía espe-
» ransa: mas las cosas longuament estades con-
» traries me porten aquela paor de pijor que en


30 » los miserables sol [venir] [caber]. Dignes don-
» ques tost, e no m detengues sospessa, quina
» fou la occació de la tua cuyta? dignes si ale-

» gre Deu o infernal furia, te ha así empesa.»
 E lavors la vela, apenes encara recobrat l'alè,
 interrompent las mías paraules, assats pus ale-
 gra dix: «Oh dolsa fila, relégret, neguna paor es
 » en los [*nostres*] [meus] dits: foragita tota do- 5
 » lor, e la lexada leticia reprèn: lo teu amant
 » torna.» Aquestes paraules entràren en l'ànimo
 meu e súbitha alagria y mès, axí com los meus
 ulls mostraran; mas la misèria usada en breu la
 tolch e no u creguí, hans planyent diguí: «Oh 10
 » cara nodrissa, per los teus molts anys e per
 » los teus *vels membres, los quals vuy més lo [f. 128 v.]
 » etern repòs demanen, no escarneschas mi mes-
 » quina, las dolors de la qual en part deuriem
 » esser teus. Abans tornaràn los flums a las fonts, 15
 » e lo vespra portarà lo clar jorn, e Ffebea ab
 » los raigs del seu ffrara darà lum en la nit, que
 » torn lo ingrát amant. E qui no sab que [el] ara
 » en los alegres temps ab altra dona, pus amant
 » que may se alegra? [e] Hon que el fos ara, tor- 20
 » naria el a ella, no pas que el de ella se partís
 » per venir hasí.» Mas ella subitho seguí: «Oh
 » Ffiametha, si los Deus alegrament reben l'àni-
 » ma de aquest veyl cors, la tua nodrissa no de
 » res te ment: no se cové a la mia edat anar duy- 25
 » més de axi fetes coses a neguna persona gua-
 » bant, ni a tu majorment, la qual jo sobre totes
 » coses ham.» Diguí yo lavors: «E com es asò
 » vengut a las tues orelles? de hon ho sabs? di-
 » gues ho tost, per sò que si versemblant me 30
 » parrà, yo me relegraré de la tua vera novella.»
 E mi lavada del loch hon estava, més me ha-
 costà de la vela, e ela m dix: «Jo, sollicita als fets
 » familiars, aquest matí sobre los salats ribat- 35
 » ges, aquells seguint, anava ab lent pas, e in-

- » tenta sobra aquí demorant, la esquena a la mar
 » revolta, hun jova de una barcha saltat, axi com
 » yo víu apres, desavistament portat de la emp-
 » penta del seu salt, me aurtà greument, per que
 5 » jo los Deus contra el conjurant, corroxada gi-
 » rantme contra el, per dolerme de la rebuda
 [f. 129] » injuria, e el ab paraules *umils subitament
 » me demanà perdó. [Jo, regardantlo], e en lo
 » visatge e en labit de les parts del teu Pam-
 10 » philio lo estimé, e demanat al jova li diguí:
 » «Si Deus ben the dó, digues, vens tu de en-
 » contrada luny? «Hoc, dona.» respòs el. E
 » lavors diguí yo: «Díguesme de hun est, si es
 » licit?» E el respòs: «De les parts de Etruria e
 15 » de la pus nobla ciutat de haquela vinch, e [de]
 » aquí son.» E com yo hoy assò, de una patria
 » matexa lo conegui ab lo teu Pamphilio, e de-
 » manili si el lo conexía e que era d el; e dixme
 » que hoc, e d el molt de bé me comptà, e ultra
 20 » asò dixme [que] aquel ab el sería vengut, si
 » algun impediment nol hagués tengut, mas
 » que sensa falla dins poch dies así sería.» E en
 » haquest mitja mentra aquestes paraules ha-
 » viem, los companys del jove tots en terra
 25 » davallats ab las llurs coses, [he] el ab ells en-
 » semps se partíren. E jo, lexats tots los altres
 » affers, ab cuytat pas, apenes tant viure cuy-
 » dava que t u pogués dir, así ne vinguí pul-
 » sant, segons que has vist: e per sò sies alegra,
 30 » e foragita la tua tristía.» Prenguila yo lavors,
 e ab alegra cor besí lo vel front, e ab dubtós co-
 ratge moltes voltes la conjuré e demanili de cap
 si aquesta novela vera fos, desijant que al con-
 trari no digués, e dubtant que no m enganàs;
 35 mas haprés [que] moltes veguades ella dir lo ver

ab molts juraments me hac confirmat, ben que l
 si e l no, creent e no creent, lo cap meu vecilla-
 va,* e alegra ab tals paraules los Deus regracié [f. 129 v.]
 dient axí:

Com Ffiametha ffa gracies als Deus de la bona 5
nova que havia haguda de la tornada de Pam-
philio.

 H supernal Jupiter, [e] dels Cells rector
 » molt sollempna: oh luminós Apollo, 10
 » al qual res no se occulta: oh gracios-
 » sa Venera piedossa dels teus sub-
 » géchs: oh sant infant portant los cars darts,
 » loats siats vosaltres: verament qui en vos es-
 » perant percevera, no pot perir a la lingua. 15
 » Veus que per gracia vostra, no per mèrits
 » meus, lo meu Pamphilio torna, lo qual yo no
 » veuré abans que los vostres altars, sets per
 » temps pasat vicitats dels meus fervents prechs
 » e banyats de amares làgremes, de acceptabla 20
 » encèns seran ornats, donantho jo. E a tu, oh
 » Fortuna, piedosa tornada dels meus dans, la
 » promesa imatge per los teus beneficis dada
 » the serà de present. Prechvos no resmenys ab
 » haquela umilitat e devoció que pus vos pot 25
 » exausíns retra, que vosaltres tot accident pos-
 » sible a destorbar la proposta tornade del meu
 » Pamphilio [destorbats e] remoguats del tot, e
 » sà e salva [e] sens impediment degú lo m por-
 » tets, axi com ell fou may.»


*Com Ffiametha se vol alegrar de la nova de Pamphilio, e volentse bé arear de vestiments e altres bells joyells; emperò lo cor li deya que s'esdevench, e per sò may se póch alegrar, hans se prés a plorar.**

[f. 130]

FINIDA la oració, no altrament que l'ffalchó exint del capél, complanyent-me, axí a dir comensé: «Oh amorosos
 10 » pits, longuament dels mals indibí-
 » lits, duy més possats jus las sollicituts vostres,
 » pusque lo car amant de mi recordantse torna
 » segons ha promès. Ffugen la dolor, la paor e
 » la greu vergonya en las afflictcs coses abun-
 » dants, ne com per temps passat la fortuna vos
 15 » hage guiats vos vengua en memoria, hans [ha]
 » fforagità[s] del tot la neula dels cruels Fats, [e]
 » tota semblansa de miserabla temps de vos se
 » apart, e torn lo alegra vis al plasant bé, e la
 » vela Phiametha de la renovellada ànima del
 20 » tot se [despuyl fora] [revesteixi].» Mentra que
 tals paraules enfre mi deya, lo cor devénch dub-
 tós, [e] non sé de hun ne com tota me ocupàs
 hun sobtós tremolament, qui enderrera tornà la
 voluntat presta a alagarse, perque quasi esma-
 25 rrida en lo mig del meu parlar romanguí. Ah
 mesquina! que aquest vici propiament los mise-
 rables segueix, sò es lo no poder may creure a las
 coses alegres; e jatsía que felice fortuna retorn,
 no per tant als afflictcs [a nenguna] [acreix] de
 30 » relegrarse, e quasi sompniant creentsa, aquela),
 axi com si no fos, usan [t] lentament; perque en-
 fre mí quasi athònite comencé: «Udà! e qui me
 » reclama o veda de la comensada alagria? no

» tor*na ara lo meu Pamphilio? certes si: e [f. 130 v.]
 » donques qui m comanda de planyer? De ne-
 » guna part [me] es [vinctha] [vinguda] ara de
 » tristicia occació: ara donques qui m veda de
 » ornarme de novelles flors e de les riques robes? 5
 » Ah mesquina! que yo no ho sé, e pur vedat
 » m es, [e] no sé de qui.» E axi estant, quasi axi
 com si en mí no fos, entre los meus [errors, no
 voléntho yo, dels meus] ulls caygueren làgri-
 mes, e al mig de les mies lagrimes vench lo 10
 usat plant: e axi [en] l[os] pits longuament affligit,
 [encara lassa e afflictat] [amava lo usat] lagrimà[r]. La pensa mia, que del futur judicava, [e]
 ab lo plant de sò que avenir dev[en]ia, trematía
 aperts senyals, per los quals yo ara verament 15
 conech lavors als navaguants grandíssima tem-
 pestat esser aparalada, quant censa vent inflen
 las mars tranquilles; mas pur, desijossa de vèn-
 cre lo que l'ànimo no volía, diguí: «Ah mes-
 » quina! e quins eugurris, no necessaris a es- 20
 » devenir the fenys? presta la [cruel] [crèdula]
 » pensa als [vents] [béns] venguts: e que asò sia,
 » que [tu t] pronostiques, tart tèm[p]s e sensa
 » profit.»

Com lo marit e parents de Ffiametha se marave- 25
 laren com axi prestament sera aparallada e
 alegrada, no sabent lo per que.


 DONQUES daquest rahonament avant
 jo m adoné sobra la comensada leticia,
 e los trists pencers de mi foragithé axi 30
 com poguí; e so*licitade la cara no-
 drissa que actentha estigués de la tornada del [f. 131]

[nostre] [meu] amant, transmudé los trists ves-
 timents en alegres, e [de] mí comensé de haver
 [cura per sò que, de el tornat, per afflicte vis re-
 5 refusada no fos. La pàlida] cara [e] comensà a
 rependra lo perdut color, e la perduda plenitud
 comensà a retornar, e las làgremes del tot lexa-
 des, c en portaren lo purpureench cercla fet en
 torn los ulls [meus; e los ulls] en lo degut loch
 10 tornats recobraren la íntegra lum, e las mies
 gualtes per lo lagrimar devengudes aspres tor-
 naren en la primera lur mollicia, e los [nostres]
 [meus] cabels, jatsia que soptosament [arau-
 enchs][auris no] tornassen, no menys lorda usat
 15 reprengueren; e los cars e preciosos vestiments,
 longuament censa esser estat usats, me ornaren.
 [Que més?] [los quals pus] Yo [ab] mi mateixa
 ensemps renoví e cascuna cosa, e en la primera
 belesa e estat quasi me reduy tota, [en] tant que
 20 les veynes dones, e los parents, e lo car marit
 ne hagueren admiració, e cascú en si matex dix:
 «E quina espiració ha de aquesta treta la lingua
 » tristicia e malanconía, la qual ni per prechs,
 » ni per confort may per temps passat ha fo-
 » ragitada? asò no es menys de gran fet.» E ab
 25 tot lo maravelar ne eren molt alegres, e la nostra
 cassa, longuament [es] estada trista per la mía
 tribulació, tota ab mí tornà alegre; e axi com
 lo meu cor era mudat, axí totes las coses de tris-
 tes en alegres parían ques mudassen. E los jorns,
 [f. 131 v.] qui pus que l usat* me parían lonchs, per la
 presa esperansa de la futura tornada de Pam-
 philio, [llarguissims] traspassa[nt]ven] ab pas
 lent: [anats] ne més voltes foren los primers de
 35 mi comptats, que fossen aquells, en los quals
 yo alguna volta en mi recollida, á las pretèrites

tristicies en mi pensant e los haguts pensers, sobiranament en mi lo dampnava, axi dient:

Com Ffiameha nit e jorn estava ab gran desig esperant quant vendrà Pamphilio, e en quina manera lo porà mils abrassar; e pregua a la mort que axí com d abans deya que li vingúes, que ara se vulla lunyar d ela. 5

QUAL mal per temps passat he hagut
 » pensant del car amant, e [com pèrfi- 10
 » ment he] dampnades las sues trigues,
 » [e]ffollament he creegut a qui el esser
 » de altra dona més [que meu] m ha dit alguna
 » volta! Maleytes sien las sues falcies! Oh Deus,
 » e com poden los homens ab axi apert vis men-
 » tir? Mas cert d altra part cascunes de haques- 15
 » tes coses eren de fer ab pus [pensat] [pessant]
 » concel que yo no feya: jo davía contra pesar
 » la fe del meu amant tantes veguades a mi
 » pro[me]ssa, e ab tantes làgremes e axi affec- 20
 » tuossament, e l amor la qual ell me aportava
 » e porta, ab las paraules de aquelles, las quals
 » censa algun sacrament e no corantse de haver
 » pus investiguat de aquel sinó sò que elles par-
 » laven [que] [deyen] solament lo lur primer* e [f. 132]
 » superficial parer; sò que assats manifestament 25
 » appar. E la hun veent entrar una novella es-
 » possa en la cassa de Pamphilio (per sò com
 » altra jova sino ell en aquela no conexía), e no
 » consideran [ab] la blasmabla [dissulució dels
 » hulls] [lascivia dels vells], sua la creya, e axi 30
 » ho dix: a que asats apar de no curarsen. E
 » l altra, persò que per ventura alguna volta [per]

- » [o] reguardarlo, o motejar[lo l] veyá [de] al-
 » guna bela dona, la qual per ventura era sa pa-
 » rentha o onestament doméstigua, sua la créch,
 5 » e axi a ssimpla paraula affermantho, [lo] cre-
 » guí. E si yo hagués aquestes coses degudament
 » considerades, quantes làgremes, quants sus-
 » pirs, quantes dolors foren estades de mi lu-
 » nyades! mas quines coses poden los anamorats
 » dretament fer? Quant los empatxaments ven-
 10 » nen, axi mouen las nostres penses: los amants
 » creen tota cosa, per sò com amor es cosa so-
 » llícita [e] plena de paor. Els, per usansa con-
 » tínua, tots temps se adaptan als accidents noy-
 » bles: e molt desijant, tota cosa creen possible
 15 » a esser contraria a lurs desigs, e a las monsó-
 » negues prestan lenta fe; mas yo [soch][deguda]
 » de esser escusada, per sò com yo pregué tots
 » temps los Deus, que mi dels meus desigs faes-
 » sen mentidora. Veus que las mies preguaries
 20 » son estades exausides, e el encara no sabrà
 » aquestes coses, las quals si pur las sabés, que
 » altra c en poría per el dir, sino «que fervent-
 [f. 132 v.] » ment [me] ama[va] aquesta?» * A el deurà
 » esser car saber las mies anguoxes, e los corre-
 25 » guts perills, per sò com ells li ceràn molt ver
 » argument de la mia fe, e apenes que yo dupte
 » que el a altri fí sía demorat tant, sino per
 » provar si ab fort ànimo, censa cambiar[lo], el
 » he pogut esperar. Veus que fortment l he es-
 30 » perat: e donchs de quí avant, centint el ab
 » quantha fatigua, e lagremes, e pensers espe-
 » rat lo haya, ho atribuyrà a amor e no a altra.
 » Oh Deus, e quant serà que [el] vengut me
 » vege, e yo a el? Oh Deus, qui veus totes co-
 35 » ses, [e] poré yo obtemperar lo ardent desig de

» abressarlo davant tothom com yo primera-
 » ment lo veuré? cert hapenes ho crech. Oh
 » Deus, quant cerà que yo, en los meus brassos
 » centintlo restret, li retré los bessars, los quals
 » el en lo derrer seu partir donà al meu pre- 5
 » mordit vis censa recobrarlos? Cert l'augurri
 » pres de mi del no poderli dir adeu es ver, e
 » bé me han en aquel los Deus mostrada la sua
 » futura tornada. Oh Deus, e quant cerà que yo
 » las mies làgremes e las mies enguoxes li puxe 10
 » dir espertament, e las occacións de la sua lon-
 » gua demora? Viuré tant yo? apenes [que ho]
 » crech. Udà! vengua tost aquel jorn, per sò
 » que la mort, de mi en temps passat no sola-
 » ment clamada, mas cercada, ara me espaventa: 15
 » la qual, si possible es que algun prech a las
 » sues orelles pervengua, la prech que, de mi
 » lunyantsen, [he al] [ab lo] meu Pamphilio los
 » meus jovens anys*en alegría leix transcórer.» [f. 133]

Com Ffiametha tramès la sua nodrissa a una gua- 20
lera qui era venguda, si era Pamphilio, e veent
la nodrissa que Pamphilio no era vengut ne
sabía noves, no sabía en quina resposta tornàs
a Ffiametha.

IO era solícitha que negun jorn passàs 25
 que yo de la tornada del meu Pamphi-
 lio no centís novelles: e moltes vegua-
 des la cara nodrissa sollicité e trobar
 lo jove nunciador de la novela alagria, per sò
 que ab pus fermetat ce[ffenyés] [fés] acertifficar 30
 de sò que dit me havia, e ella ho feu no una
 volta, mas moltes, e tota vía cegons lo proceyt

temps pus pròxima tornada ne nunciava. Jo, no
 solament lo temps promès esperava, mas, pre-
 corrent hanàns, imaginava possible ell esser
 5 vies finestres, adés a la porta corria e en jus e
 en sus, regardant per la longua via si yo a ell
 venir vaés; ne per aquela de luny veyá algun
 hom venir, que no imaginàs possibla esser el,
 e aquel ab desig esperava ffins a tant que, acos-
 10 tantse a mí, aquell conexia no esser ell; de què
 una estona ab mí matexa romanent confusa,
 als altres, si algun ne vengués, actenia, e adés
 aquest adés aquel altra traspasant, me tenien
 sospessa: e si per ventura yo era reclamada din-
 tra en cassa, o par altra occació*anava, axi com
 si de infinits cans fós en l'ànimo morduda, me
 estimolavan cent milia pensers, dient: «Oh, per
 » ventura passa el ara, o es passat mentra tu a
 » reguardar no est estada: retórna[da].» E axi
 20 tornava, e apres me lavava, e de cap hi tornava
 a veura, poch altra temps matent al mig sino
 de anar de la finestra a la porta, [e de la porta a
 la finestra]. Ah mesquina, e quanta fatigua per
 aquel qui may venir no devia [de hora en hora
 25 esperant, sostenguí! Mas après que vinguél jorn
 dit a la mía nodrissa que el devia venir], lo qual
 moltes veguades me havia predit, no altrament
 que Almena a la fama del ceu [esdeuenidor][ven-
 turós] Amphitrione me orné, [e] ab magistrada
 30 mà neguna part en mi lexé censa bellessa en lo
 esser ceu; e apenes me poguí retenir de anar als
 marins ribatges, per só que yo el pus tost po-
 gués veura, dientla fermament aquelles guale-
 res aribar sobra las quals la mía nodrissa era
 35 estada avisada el deura venir; mas en mi pen-

[f. 133 v.]

sant, la primera cosa la qual el farà cerà a mi
veura, e per sò adonchs refrén aquel desig. Mas
el, axi com yo imaginava, no venía: de que yo
fortment me comensí a maravellar, e en lo mig
de la mía alagria me occorragueran en la pensa 5
varies dubitacions, las quals no laugerament
foren vinctes dels alegres pencers. Torní a tra-
metra adonchs après de hun poch la vella no-
drissa per saber què de el era, e si vengut fos o
no, la qual esser hi anada (tant com a mi paría) 10
pus pigrament que may, per la qual cosa yo
moltes voltes* maldiguí la sua [*tornada*] [*tarda*] [*f. 134*]
vellesa: mas après poch espay ela a mi retor-
nada ab trist visatge e lent pas. Ah mesquina!
que quant jo la víu, apenes vida me romàs en lo 15
trist pits, e soptossament pensé o que era mort
en lo camí, o malalt fos vengut l'amant. E lo
vís meu mudà mil colors en hun punt, e exida
a camí a la pigra vella diguí: «Digues tost: qui-
nes [*noveles*] [*dius tu ho*] portes? es viu l'amant 20
» meu?» Ella no mudà lo pas, ni respos alguna
cosa; mas posadace a ceura, me regardà en la
cara. Mas yo tota, axi com la novella fulla re-
girada del vent, tremava, e apenes retenguí las
lagremes, e mesa la mà dintra los meus pits, 25
diguí: «Si tu no dius tost lo que vol significar
» lo teu trist visatge que portes, neguna part
» dels [*nostres*] [*meus*] vestiments romendrà[n]
» cencers: e quina occació the té tàcita, sino mal-
» vada? no vuelles celàrlam pus, manifestalam, 30
» mentra yo esper pijor: es viu lo [*nostre*] [*meu*]
» Pamphilio?» Ella, estimulada de las mies pa-
raules, [ab veu somèsa, mirant la terra] dix:
«Viu es.» «E donchs (diguí yo lavors) per què
» no dius tu tost quin accident lo ocupa? per- 35

» que sospessa me tens en mils mals? Es el de
 » infirmitat ocupat? o quin accident lo rethé
 » que el veura a mí, de la gualera devalant, no
 » vé?» Ela m dix: «No cé si infirmitat o altra
 5 » lo ocupa.» «E donques (diguí yo) no l has
 » tu vist que vengut sía?» E ella dix: «Verament
 » yo l he vist, e es vengut, mas no aquel que
 [f. 134 v.] » nos esperàm.»*Lavors diguí: «E qui es aquel
 » qui t ha feta certa que aquel qui es vengut no
 10 » sia el? haslo tu vist altra volta, o ara ab hull
 » clar lo has remirat?» «Verament (dix ela) yo
 » no l víu altra volta aquest, que yo sàpia: mas
 » ara, a el venguda, de aquel jova menada qui
 » de la sua tornada me havia primer parlat,
 15 » dientli ell que jo moltes voltes de el ya lo ha-
 » vía demanat, me demanà què yo volía, al
 » qual yo responguí: «la salut sua»; e dema-
 » nantli yo com estava lo seu vel para, e en quin
 » estat las altres coses sues ffossen, e qual era
 20 » estada la occació de axi longua trigua après la
 » sua partida, respòs, el para may no haver co-
 » negut, per sò com [*lo darer*] [póstum] era, e
 » las sues coses, als Deus gracies, prosperament
 » estavan, e que jamay pus así no era estat, e
 25 » ara hi entenía poch aturar. Aquestes cose me
 » feran maravellar, e dubtant no fos enguana-
 » da, demané lo seu nom, lo qual el simplament
 » me dix; al qual jo no no hoy primer, que de
 » semblansa de nom mi e tu coneguí enguana-
 30 » des.» [*eyo*] Hoydes aquestes coses, la lum fugí
 » als meus ulls, e cascun esperit cencetíu per paor
 » de mort ce pertí de mi, e apenes sobra la scala
 » caent là hun yo era, tanta forsa romàs en tot
 » lo cors que a mí bastàs a dir «Ah mesquina!»
 35 La misera vella planyent, las altres cervicials

de la casa ella appellàs, mi com a morta en la trista* cambra sobra lo lit aportaran, e aquí ab aygua freda revocant los esmarrits esperits, per lonch espay craent e no creentme viva guardaren; mas, apres que las perdudes forses tornaren, apres moltes làgremes e sospirs, una altra volta demaní a la dolent nodrissa, si axi era com m havia dit. E ultra asò, recordantma quant cautelòs e savi solia esser Pamphilio, dubtant que el ce salàs de la nodrissa, ab la qual ell may havia parlat, ajusté [que] la estatura o semblansa de aquel Pamphilio, ab lo qual ella era estada a rahonament, me declaràs. Ella primerament ab sagrament affermant axi esser com dit me havia, ordenadament e la estatura e la faysó dels membres e majorment aquells de visatges, e l abit de haquell me demostrava, los quals integra fe me demostraren de axi esser com la vella deya; per que, foragitada de tota esperansa, retorní en los primers plants, e lavada quasi foriosa, las alegres robes me despulí, e los cars ornaments posí, e los ordenats cabells ab inicha mà treguí de lur orde; e cens negun confort a planyer comensi dura[me]nt, e ab amares paraules [blasmant] la fallida esperansa e los no vers pensers haguts del inich amant. E en breu tota en las primeres miseries torné, e molt pus fervent desig [*d amor*] [de mort] haguí que d abans: ne d aquella sería fogida, [com ya fiu], sino que la esperansa del futur viatge de asò ab
 [f. 135]

5

10

15

20

25

30



SETÈN*LIBRE

[f. 135 v.]

Com Ffiametha veent que era tornada en las primeres tribulacions acoformàs dient que no era ela sola ne primera ne derrera; e tornant al peregrinatge, havent en preposit de fer aquell. 5

SOM adonques, piedoses dones, romassa en tal vida, com vosaltres podets en las [penses hoynt] [coses ohides] presomir; e tant obra pus vers mi que l usat lo meu ingratt Senyor [que] quant més veu la esperansa de mi fogir, [e] tant pus, ab desig sufflant en las mies flames, las fa majors; las quals axi com crexen, axi las mies tribulacions ce augmenten: e elles may de [mi ab] enguent algun [no] essent aleujades, mas cascuna hora enesprian, e pus aspres me affligen la trista pensa. Ne dupta que elles segons lo lurs cors seguint, que ya [ella] a la mia mort tant per temps passat [acostumada] [desijada] en condessent manera no haguesen uberta la vía; mas, havent jo ferma esperansa posada de haver (axi com yo he dit) en lo futur viatge reveura aquel qui de asò m es occació, [si]no de 25

[semblant] desmembrarlas me enginye, mas pus-
 tost de sostenirles: a la qual cosa fer sol una
 manera possible entra las altres he trobada, [ha]
 la qual las mías penes ab aquelles de quells qui
 5 son dolorossos estats, acompa[ra]r, e en asò me
 [f. 136] seguiren dues avinents* maneres: la una si es
 que sola no m veig en las miserias [ne] primera,
 axi com ya confortantme la mia nodrissa me
 10 dix: e l'altra es que (segons lo meu judici) com-
 pansant cascuna cosa, los affanys dels altres los
 meus traspasar de gran longuesa desliver; sò
 que no a petita gloria me tench, podent dir que
 yo sola sia aquella, qui viva haya sostengudes
 15 pus cruells penes que alguna altra. E ab aquesta
 gloria fògida, [com sobirana miseria], de tothom
 e de mi, se pogués, en tal guisa al present com
 hoyrets lo temps malenconiosa traspasse[r].

*Com Ffiametha, cercant las dolors de les altres,
 aconortava si matexa, havent esperansa en Pam-
 20 philio.*

DICH que en las mies dolors affanyada,
 las de las altres cercant, primerament
 las amors de la ffila de Inacho, la qual
 25 yo delicada e delitossa donzella prime-
 rament figur, [e segons] la sua felicitat, cen-
 tintse [fou] amada de Jupiter, en mí matexa
 pens; la qual cosa en cascuna dona per sobirà
 bé censa dubta deuría esser assats: après ella
 mudada en vaca, e guardada de Arguo a instan-
 30 cia de Juno, remirantla, [en] grandíssima en-
 guoxa ultra tota altra manera esser la crech: e
 cert jo judich los seus dolors los meus molt


avansar, si ella no hagués [hagut] continuament a sa protecció lo amant Deu. E qui dubte, *si [f. 136 v.]
 lo meu amant hagués ajudador en los meus
 affanys e dampnatges, o pur de mi piedórs, que
 pena deguna me fos greu? E ultra asò la ffi de 5
 aquesta las sues passades fatigues feu laugeres,
 per sò com, mort Arguo, ab greu cors laugera-
 ment transportada en Egipte, aqui en propia
 forma tornada e maridada ab Osiri, benaventu-
 radament [feya] [reyna] ce veyà. Certes, si yo 10
 pogués esperar pur en la mia vellesa reveura
 lo meu Pamphilio, yo diría [los meus pencers]
 [les mies penes] no esser dignes de mesclar ab
 aquelles de aquesta dona; mas sol Deu ho sab si
 esser dèu, com que yo ab esperansa [falsa] mi 15
 matexa de asò enguan.

*Com Ffiametha hac acomparades a si matexa mol-
 tes altres dones qui eran estades en trabaylls;
 emperò diu que no [ha]via neguna qui en tal e
 tant fort trabal fos com ella era, de que no li 20
 resta sino la mort.*

APRÉS aquesta, me appar davant la mort
 de la desaventurada Biblis, la qual tot
 son bé me par veura lexar e seguir lo 25
 no precable Cauno; e ab aquesta en-
 semps consider[er] la celerada Mirra, la qual,
 après [lo miserabla part mal concebut] [los seus
 mal fruhits amors, fugint] a la mort, del irat
 pare manassantla, en aquela miseria caygué;
 veig encara la dolorossa Canace, la qual, après 30
 lo miserabla part mal concebut, neguna altra
 cosa sino la mort li fon atorguat; e en mi ma-

[f. 137] texa pensant* be en languoxa de cascuna, censa degun dubta grandíssima la discern, jatsía que abominables fossen los lurs amors. Mas, si be consider[er], yo las veig finir en curt espay, per sò com Mirra en larbra del seu nom, ya havent los Deus segons lo seu desig, censa alguna trigua fogintse fou permudada, ne pus ([tost][encara] que ella totstems lagrimege, axi com ella lavors quant mudà forma feya) [pus] algunes de les sues penes cent; e axí com la ocació de doler li vench, axi aquela junyí qui li tolch la dolor. Biblis semblantment (segons que alguns dien) ab lo dogual lo term[in]à censa trigua, jatsía que altres tenguen, que ella, per benificí de les nimfas piedoses dels seus dans, en font, encara lo seu nom cervant, ce convertís: e asò ce esdevénch, com sé conech de Cau no neguat del tot lo seu plaer. Què donques diré, mostrant la mía pena molt major que aquella de aquestes dones, sino [que] la brevitat de las lurs [ho de] la mia molt longua avansa?

Com Ffametha està imaginant en los qui han amat en temps passat, com era conjunt lo lur voler, puy ho perdien no es maravella si perdien si mateix.

[f. 137 v.] ONSIDERANT adonques [aquelles], e pensant en mi, me vench davant la* pietat del infortunat Píramus e de la sua desaventurada Tisbe, als quals yo port no pocha compació, imaginant ells jovens e ab affany longuament haver hamat, e essent per conjunyar los lurs desigs, perdra si mateix.

Oh, quant es de creura que ab amara dolor fos lo jova transversat, en la tàcita nit sopra la clara fontana al peu del morer trobant los vestiments [ho vells] de la sua Tisbe [lapats ho] masteguats de salvatges e feres besties e sanguonosas, per los quals senyalls el degudament ela devorada comprès! certes lo aucíura si mateix ho demostrà. Apres, ab mi revolgint los pencers de la misera Tisbe guardant davant si lo seu amant plè de sanch, e encara ab pocha vida palpitant, [aquels] e las súes làgremes sent, e axí las conech coents, que apenes altres pus que aquelles, fora las mies, me lexe creure couguen, per [sò que] aquestes [dos], [donchs] axi com ja he dit, en lo comensar de las lurs dolors aquelles termenaren. Oh benaventurades ànimes las lurs, si axi en l'altra mon se amen com en aquest! neguna [pena] de aquelles se porà agualar al delit de la lur eterna companyia.

*Com Ffiametha ce volguera esser mortha com aquella Dido qui amava Eneas, qui era en tal cas com Ffiametha, la [qual] ce mathà ella matexa.**

[f. 138]

EN la mía memoria après entrà ab molta més forsa que alguna altra, la dolor de la abandonada Dido, per sò com pus al meu semblant la conech quasi més que alguna altra. Jo no imagina[nt] ela edificant Cartaginia, e ab sobirana pompa dar leys en lo temple de Juno als seus pobles, e aqui benignament [regir he] rebra lo forester Eneas naufragiench, e esser presa de la sua forma, e

si matexa e las sues coses remetra en lo arbitra
 del Troyan duch, lo qual, havench las reyls
 delicies usades al seu plaer, e ella de jorn en
 5 jorn [pus] encessa del ceu amor, habandonada
 ce n partí. Oh, quant cens comparació a mi se
 mostra miserabla, [*mostrant*] [mirant] ella la
 mar plena de lenys del fugent amant! Mas ul-
 10 timament, pus [im]pacient que dolorosa la co-
 nech, considerant a la sua mort: e cert jo en lo
 primer partir de Pamphilio centí per mon avís
 aquell mateix dolor, que ella en la partida de
 Eneas centí; e axi haguesen [la] donchs los Deus
 volgut que yo poch soffirent me fos soptossa-
 15 ment morta! al menys, axi com ella, cería es-
 tada fora de les mies dolors e penes, las quals
 après continuament me son devengudes majors.

*Com Ffiametha se acompara en aquella tristicia
 que havia aquella Ero de la ciutat de Sestho
 que amava Leandro; empero* ab tot asò pregua
 los Deus que vullen dar vida a Pamphilio per
 que encara està ab esperansa de cobrarlo.*

[f. 138 v.]

20

ULTRA aquests pencers miserables me
 aparéch davant la tristicia de la dolen-
 ta Ero [e] de la ciutat de Sesto, e veu-
 25 rala me par devalada de la sua alta
 torra sobra los maríns ribatges, en los quals ella
 era usada de rebra lo fadiguat Leandro en los
 seus brasos, e [*aquella*] [*aquí*] ab molt greu plant
 la m par veura regardant lo mort hamant em-
 30 pès de hun dalfi, e nuu jaura [sobra larena], e
 après ella ab los seus vestiments aixuguant lo
 mort vis de la salada aygua, e banyarlo de mol-

tes làgremes. Oh! ab quanta compació m estreny aquesta en lo pencer! En veritat ab molta pus que alguna de les dites dones: e tanta, que tal veguada fonch [que yo], oblidant los meus dolors, dels seus lagrimé. É ultimament a la sua consolació modo algun no conech, sino de dos la hu: o morir, o el, axi com los altres morts ce fan, desmembrar; qualque hun de aquests ce pren, es la dolor ffinir: neguna cosa perduda, la qual de recobrar no s puscha esperar, pot longuament dolra. Mas céssent los Deus, que asò havengua a mi, sò que si pur avengués negun concel, sino la mort, ce pendría; mas mentra que lo meu Pamphilio vischa, la vida del* qual longuíssima ffasen los Deus axi com el mateix desiga, no m pot allò esdevenir; per sò com, veent las mundanes coses en continuu moviment tots temps me lexa creura que el alguna volta dege retornar meu, axi com el es estat altra veguada: mas aquesta [esperansa] no vinent a effecta, gravíssima fonch la mía vida continuament, e per sò mi de major [dolor] gravada tench.

5

10

[f. 139]
15

20

Com Ffiametha pensant que totes aquestes dolors que ella passava son totes transsitories, anantli lo cor ab los amants ffrancesos axi com ab Tristany, ab Isolda, finint sos dies ab gran dolor.

25



RECORDANTME alguna veguada de ffrancesos haver legits romansos, als quals si fe alguna si pot atribuyr, Tristany e Isolda, ultra tots altres amants esserse amats, e ab delit mesclat ab moltes ad-

30

versitats haver las lurs edats pus jovens exer-
 citades, las qualls, per sò com, molt amantse
 ensemps, vengueren a una fi, no par que s cre-
 gua que censa gravíssima dolor del hun e del
 5 altra los mundàns delits abandonassen: sò que
 facilment ce pot atorguar, si ells ab creensa ce
 partiren d aquest mon, que en altra part aquells
 delits no poguessen haver; mas si aquesta op-
 penió hagueren de esser en altra loch, axi com
 10 d assà eren, pus tost a ells en lo lur morir [*pens*]
 [*f. 139 v.*] leticia [se deu creure que tristicia] * [*de*] la re-
 будa mort [haver donada], la qual, jatsia que de
 molts sia fferíssima e dura tenguda, no crech
 15 que sia axi. E quina certenitat de dolor pot negu
 retre testimoni[ant] de sò que el no prou jamay?
 certes neguna. En los brassos de Tristany era
 la mort de sí e de la sua dona, [e] si quant es-
 trangué lo fos dolgut, ell haguera uberts los bras-
 sos, e fora cessat lo dolor. E ultra assò diguam
 20 pur que grandíssima sia, rahanablament quina
 gravessa dirèm nos que pugua esser en cossa
 que no avengua sino una volta, e aquella occu-
 pàs [poquíssim espay de tems? certes neguna.
 Finiren donques] Isolda e Tristany ensemps los
 25 dolors e delits; [mas en mi molt temps] [*com*
molt] en dolor imcomparable es sobra los rebuts
 delits avensant.

Com Ffiameſtha ce acompara a moltes qui han amat deſus escrites. E a la ffi apar major dolor la ſua que totes les altres dones.

AJUST encara [a]l meu pincer al nombre de les desús dites la mísera Fedra, 5
la qual, ab son mal concelat furor, fonch occació de cruel mort a aquel lo qual pus que a xi mateix amava: e cert yo no cé sò que a ella se ſeguí de tal deffalliment; mas certa son, si a mi may avengués, neguna altra 10
cosa sino rapinosa mort ho porguaría: mas si ella pur en vida se sosténch axi com ya he dit, [*e generalment*] [facilment] lo mès en oblit, axi com metra ce solen las mortes cosas. E ultra aquest, ha*company la dolor que centi Laudomia, [e] haquela de Deiphilie e de Argie e d Evadne e de Dejanire e d altres moltes, las quals, o de mort o de necessaria oblidansa foren reconcollades. E què pot coure lo foch, o lo calt ferro, o los fusos matayls a qui [dintre] soppoſſament y met lo dit, e subitho fora lo n trau? 20
censa dupte crech que molt; mas no res en esguart de qui per lonch espay hi està dintre ab tot lo cors. [*Sò que adonques no*] [Perque a quantes ne he] desobre en [las] penes descrites, se pot 25
dir lo semblant esser encontrat en las lurs dolors, la hon yo en elles son estada e estich continuament.

[f. 140]

Com Ffiametha ce plany a Fortuna, dient que lo seu esser es estat benaventurat, atenents aquelles davayl anomenades.

5 **S**OSTENGUDES las dites tribulacions
 amoroses, contra aquestes, làgrimes no
 menys tristes me apparan davant, mo-
 gudes de miserables e [in]opinats as-
 10 salts de la Fortuna, si alò es ver que el sia ge-
 neració de sobiran infortun lo esser estat ben-
 aventurat. E aquestes [son les] de Yocasta e de
 Ecuba e de Sofonisba e Cornelia e de Cleopa-
 15 tria. Oh, quanta miseria, bé investiguant de
 Yocasta los aveniments, [yenie ueura] [veurèm]
 nos devenguda tota [a] ella pertinnent en los
 [f. 140 v.] jorns seus, possibla a torbar cascun fort corat-
 ge! Ella, jove *maridada a Layo rey tebàn, lo
 primer ceu part covench que a las feres besties
 20 trematés a devorar, creent per aquell lo mise-
 rabla pare fogir a allò que los cels ab cors infa-
 libla lo acostaven. Oh, quina dolor davem pen-
 sar que aquesta fos, e majorment pensant lo
 grau de aquel que trematía! Ella après dels por-
 25 tants lo trist fil certifficada d asò que fet havien,
 e el reputant mort, après cert temps daquel
 matex lo qual ella havia parturit [li fou] lo seu
 marit miserablament mort, e del no conegut
 fil devench esposa, e engendràli quatra fils: e
 axi mara e muller a una hora del patricide se
 30 vayía, e regonéch après que el, del regne e dels
 hulls privantse ensemps, la sua culpa feu ma-
 nifesta. E quina la ànima de ela ja de anys ple-
 na fos lavors, essent pus de repòs delitossa que
 de enguoxa? pensar se pot que fos molt dolo-

rosa; mas la sua fortuna encara no perdonant,
 més desastres ajustà a la sua miseria. [e] Elle
 veyà ab pactes entra los dos fils del regnat de-
 vís lo temps, haprés al no cervant germà en la
 ciutat resclus [e] veyà gran part de Grecia sota 5
 cet reys, [e] ultimament la hu e l'altra de[ls]
 dos fils, après de moltes bataylles e incidis, vee
 eciura, e sota altra regiment, ella catxada e lo
 marit fil, veie caura los murs entichs de la sua
 terra edificats al sò de la [sua] guitarra de*Am- [f. 141]
 phione, e perir lo regne seu; e penjàdasa, a
 vantura lexà las files de vituperosa vida. Que
 pogueren pus los Deus, lo mon e la fortuna
 contra aquesta? cert no res segons me apar:
 cerchse tot l'inferns, car apenes crech que en 15
 el tanta miseria ce tropia: [ne] en cascuna part
 d'anguoxa ple, e axi de culpa. Neguna cería que
 judicàs la mía poder aquesta aconseguir; e cert
 yo diría que axi fos, si ella [no] fos amorossa.
 Qui dupta que aquesta, sí e la sua casa e lo ma- 20
 rit digne de la ira dels Deus, conexent, no re-
 putàs los seus accidens dignes? cert negu qui
 ella centa discretha. Si ella fonch fola, ja molt
 menys los seus dans conéch, los quals no co-
 naxent no li dolíen: e qui si matex coneix digna 25
 del mal que el sosté, censa anuig, o ab poch,
 lo comporta. Mas jo may no cometí colpa per-
 que justament vers mí se poguessen trobar los
 Deus irats: continuament los he honrats, e re-
 verits tots temps, la lur honor e laor he cercada, 30
 ne son de aquelles estada [menyspreadora], axi
 com ja fforen los Tebans. Ben poría per ven-
 tura dir algun: «Com dius tu no havíes meri-
 » tada tal pena ni may haver ffallit? e donchs no
 » has rompudes las sanctes [leys, e] com adul- 35

» tera jova [*trancant*] [violant] lo matrimonial
 » lit? Certes si. Mas, si be se guardarà, aquest
 sol falliment es en mî, lo qual però no merita
 [f. 141 v.] aquestes penes; que pensar ce deu, * mi tendra
 5 jove no poder resistir a asò que los Deus [*re-*
buts] [e robusts] homens no pogueren. E en asò
 yo no son la primera, ne ceré la derrere, ni son
 sola; hans quasi totes quantes ne ha en lo mon
 he en companyia, e las leys contra las quals yo
 10 he comès, solen perdonar a la multitut. E sem-
 blantment la mia culpa es molt cubertha; la qual
 dèu gran part de la venjansa sostraure. E ul-
 tra tot asó, posat que los Deus pur degudament
 contra mi corrossats fossen, e venjansa del meu
 15 deffalliment cerchàssen, no ceria de cometra lo
 pendra la venjansa a aquel qui del peccat m es
 estat occaciò? Jo no cé qui mi conduy a rompre
 las sanctes leys, o Amor o la [*fortuna*] [forma]
 de Pamphilio: qualque fos, la hun o l'altra ha-
 20 [via] major forsa [a] turmentà[r]mi asprament:
 axi que ya asò no m avé per lo falliment comès,
 hans es hun dolor novel [e] divis dels altres, pus
 aspre que algun turment[ant] lo seu sostenidor,
 lo qual, si per lo peccat comès lo m donàssen
 25 los Deus, ells farián contra los drets judicis e
 usats costums, que els no compassarién ab lo
 peccat la pena, la qual[is] si al peccat de Yocasta
 se mira e a la pena dada, e al meu mal e a la
 pena que yo soffir se guarda, ela poch punida,
 30 e jo soberguament, cerà conegut. No en asò se
 afferm algun, dient, a ella privat lo regne, los
 [f. 142] fils e lo marit, e ultima*ment la propria per-
 sona esser estada, [*granment*] [e] a mi solament
 l'amant. Cert jo u confes; mas la fortuna ab
 35 aquest amant ce n portà tota felicitat, e [per] sò

que per ventura a la vista dels hòmens mi beneventurada paregua esser romassa, [*he*] es lo contrari, per sò com lo marit, las riqueses, los parents e las altres coses totes me son gravíssim[es] [pès], e contraries al meu desig: las quals si, axi com lamant me tolch, me hagués toltes, a fornir lo meu desig me romanía haperta vía, la qual, yo haguera usada; e, si fornir no la hagués poguda, mil generacións de mort me eren presents a poder usar per terma de las mies tribulacions. Donques pus greus las mies penes, que algunes de les predites, méritament judich.

Com Ffiametha ce acompara a Ecuba e a sa ffla Policena, dient que major dolor es la sua que de aqueles, per sò com prestament finiren sos dies.

ECUBA, après vinent en la mia pensa, ultra modo me par dolorosa, la qual sola romassa a veura las dolentes reliquies escampades [de]axi [de] gran regina, de axi maravello[sa] ciutat, de axi fort marit, de tants fils, de tantes files e axi belles, de tantes nores, de tants nets [e] de axi gran riquesa, de tanta excellencia, de tants fets terribles, de*axi cruels obres e del escampat pobla troyà, dels cayguts temples dels fugits Deus; [e] vela mirant ella, [e en la memoria reduhintse] qui fos lo potent Ector, qui Troylo, qui Deiffobo e qui Polidoro, qui los altres; [e] com miserablement tots los veés morir tornantse a memoria; la sanch del marit seu, poch abans reverent e digne de tembra a tot lo mon, escampar en la

[f. 142 v.]

sua falda trista, e lo haver vista Troya, de alts
 palaus e de nobles pobles plene, encessa de grech
 foch e tota abatuda; e ultra tot asò lo misera-
 ble sacrifici fet per Pirro de la sua Policena, ab
 5 quanta tristicia ce deu pensar que ella reguar-
 dàs? cert ab molta. Mas breu fou la sua dolor;
 car la debill e vella pensa, no podent asò soste-
 nir, en ella esmarrida, la reté folla, axi com lo
 seu ladrar [*com los cans*] [*per los camps*] feu ma-
 10 nifest. Mas jo ab pus ferma e ab pus sostinent
 memoria que no m es necessari, a mon dan, de
 continuu romanch en lo trist ceny, e més di-
 cern las occacións de dolorme; perque, pus lon-
 guament perceverant [*he*] [*lo*] mal axi com yo
 15 fas, estim aquelles, que quant laugeres sien, de
 parer molt pus greus; axi com ya moltes vegua-
 des he dit, no esser greu lo mal lo qual en breu
 temps feneix e termena.

20 *Com Fortuna tòl e dona e baxa e alsa la hun ce
 vol.*

[f. 143] **S**OFFONISBA, mesclada entra las ad-
 vercitats del viduatge e la *leticia de
 les noces, en hun mateix moment de
 25 temps dolent e alegra, [*e de*] presonera
 [*e*] esposa, despullada del regna e restituyda, e
 ultimament en aquestes breus permutacións
 begut lo verí, [*e morta*] [*plena d enujosa anguo-
 xa*] me apparéch. Vees aquesta regina altissima
 30 dels Numidienchs, e d aqui avant (anant adver-
 sament las coses dels seus parents) veé prèss Si-
 face [*marit seu, e presoner devenir de Massi-
 nissa*] rey, e en una hora caugut del regna, e

presoner del inimich [*del*] [en lo] mig de les ar-
 mes, faent[sela] Massinissa muller sua, en aquel
 restituida. Oh, ab quant desdeny d'animo ce
 deu creura que ella aquestes mutables coses mi- 5
 ràs, ne segura de la volubla Fortuna al trist cor
 celebrarse novelles noces! sò que lo ceu ardit
 finir assats clar demostra; per sò com, no essent
 après las sues esposales encara hun día natu-
 ral passat hapenes, creentse ella romandra [*en*
lo regna ne] en lo regiment e ab si matexa de sò 10
 combatent no acostantse encara al seu ànimo
 lo novel amor de Massinissa [axi com l'antich
 de Siface, rebé del servent, del novel espòs] tra-
 mès, ab ardida mà lo destrempat verí, e aquel
 pres dient desdenyosses paraules, censa paor 15
 bech, e poch après retent l'esperit. Oh, quant
 amara ce pot esmaginar que fora estada la vida
 d'aquesta, si espay hagues hagut de pensar! la
 qual però entra las poch dolentes es digne de
 posar, considerant que la mort quasi prevénch 20
 a la sua tristicia, la hon ella [*ha*]* a mi ha pres-
 tat temps molt lonch, e presta ultra ma volun-
 tat, e prestarà per ferla major. [*f. 143 v.*]

Com Ffiametha vey a que axi com Fortuna havia
 exelsada e abaxada Cornelia, que fou en hun
 punt alta reyna, e après fou despulada del re-
 gisma, ab tot asò Ffiametha no s podia aconso-
 5 lar de sa desaventura, mas confiava molt del
 concel de la nodrissa.

APRÉS aquesta, axi plena de tristicia
 com fou, me aparéch Cornelia, la qual
 la Fortuna havia tant lavada en alt,
 10 que primerament [fou] de Crasso, e
 après muller del gran Pompeu, la valor del qual
 quasi sobirà principat en Roma havia aquis-
 tat, se vey a; la qual primer de Roma, e après
 de tota Italia quasi en fugua (revolgent las coses
 15 la Fortuna) ab lo marit de Cessar perseguit mi-
 serablament exí; e après molts cassos en Lesbon
 lexada de el, e aqui el mateix desconfit en Te-
 salia, e las forses divises e per lo seu adversari
 abatudes, rebé. E ultra tot asò el encara ab es-
 20 peransa de reintreguar la sua potencia en lo
 conquista Orient, lo mar solcant, en los regnes
 de Egipte arribat, de el mateix atorguat al jove
 rey, seguí, e aqui lo seu cors, censa cap, infestat
 de les marines hondes veiya. Las [quals] coses
 25 cascuna per si, e tots ensemps davem pensar que
 [f. 144] sens comparació affli*giren l anima sua; mas
 los sans concels del uticiench Cathó, e la per-
 duda esperansa de pus recobrar Pompeu ella en
 petit temps de fort poch retie dolorosa, la hun
 30 yo, vanament esperant, ne de mi podent aquesta
 esperansa foragitar, censa algun concel e con-
 fort, sino de la vella nodrissa ja avisada dels
 meus mals, en la qual jo conech més fe que

ceny ([perque sovint], crent[*ma*] dar a las mías penes remey, me creix dolor), [*he*] estich planyent.

Com Ffiametha no creu que major dolor sia que la sua, ne de Cleopatria reyna de Egipte ne de moltes altres davayll anomenades. 5

SON encara molts qui creurien [*en*] Cleopatria reyna de Egipte pena intollerabla e ultra a la mia assats major haver soffertha, per sò com primerament veentse ab lo germà ensemps regnant e de riqueses abundant, e de aquell en presó mesa, censa modo ce creu dolenta: mas aquesta dolor futura esperansa de sò que li avénch li ajudà aguivolment [*a*] portar: mas après, de presó exida e devenguda de Cessar amigua, e de el après abandona[*da*], molts son qui pensan[*t*] asò de ella ab gran affany e molt greu esser passat, no recordant esser [*tuyt*] [*curt*] anuig de amor en aquel, o en aquella, lo [qual e la qual a] delit ce pot tolra de hun e darse a hun altra, axi com ella [*mostrà*] moltes veguades podent fer. *Mas cessen los Deus que en mi may tal consolació pugue esdevenir! el no fó ne cerà may (de aquel enfòra del qual rahonablement esser deuria) [*e*] qui pogués dir que yo may fos sino de Pamphilio; e sua [*visch e*] viuré; ne esper que may alguna altra amor haya forsa de poderme lo seu foragitar de la pensa. E ultra asò, si ella de Cessar romàs desconsolada en lo seu partir, paríam que sabés lo ver daquelles qui creurien asò esserli dolgut: mas ella no fou axí;

10
15
20
25
30

[*f. 144 v.*]

que, si ella lo seu partir li dolía, d'altra part ab
 alegría [*mancar*] [avansant] tota tristicia la re-
 consolava lo esserli romàs de el hun fil e lo res-
 tituyt regna. Aquesta leticia ha forsa de vençra
 5 molt majors dolors que no son aquelles de qui
 lentament hama, axí com yo he ya dit que ella
 feya. Mas allò qui per la sua gravíssima e ex-
 trema dolor se ajusta, si lo esser estada muller
 de Anthonino, lo qual ella ab las sues libidino-
 10 ses falaguaríes [havía] a cruels guerres incitat
 contra lo seu germà, quasi, de haquelles victo-
 ria esperant, en ella vea la altessa del regnat del
 Román Imperi; mas vengúdali de asò en una
 hora doble perduda, sò es quella del mort marit,
 15 e de la despulada esperansa, ella doloro[sí]ssima
 ultra tota altra fembra esser romassa se creu.
 E certes, considerant axi al alt en[ten]diment
 venir a menys per una desaventurada bataylla,
 la qual es lo deura esser general dona da tot lo
 20 circuyt de la terra, censa lo ajustarhi lo perdra
 [f. 145] axi car marit, *es de creure esser dolor[os]íssima
 cosa; mas trobà [ella en] asò subitament aquela
 sola medecina que era a fforagitar lo seu dolor,
 25 sò es la mort, la qual encara que règida fos, no
 destès però en lo lonch espay; per sò com en
 petita hora [*passa*] [poden] per las mamelles [*a*]
 dues serpents [*feu*] traure del cors la sang e la
 vida. Oh, quant yo, no major dolor centí de ella,
 30 [*pro*]possat que per [*major*] [*menor*] occació [se-
 gons] lo parer de molts, hauría volenters fet lo
 semblant, si yo fos estada lexada, o puys paor
 de futura infamia de asò no m hagués retreta!
 Ab aquesta e ab las predites me ocorre[*guere*]n
 35 la excellencia de Ciro de Tamiris mort en lo
 sanch: [*he al*] [lo] foch e laygua de Creso e los:

richs regnes de Perse: e la magnificencia de Pi-
 rro: e la potencia de Dari: e la crueltat de Gigu-
 rta: e la tirannía de Dionís: e l'altessa de Agua-
 manon e altres molts. Tots de dolors semblants
 a las predites [o] foren estimulades, [de][o] altres 5
 els lexaren desconsolats; los quals semblant-
 ment foren de soptós arguments ajudats, ne lon-
 guament en aquells demorant, centiren la lur
 gravesa, axi com jo fas.

*Com Ffiametha cerca hun puxa trobar par e
 agual en las sues dolors; e troba tots los da-
 vayll anomenats. Emperò tot li es no res a la
 sua dolor.* 10

MENTRA que jo vaig los antichs dans
 en tal guisa, com avant hoyrets,*en la [f. 145 v.]
 vana pensa cercant per trobar lagremes
 e affanys meritament als meus sem-
 blants, per sò que, havent companyía, me dol-
 gua menys, me venen davant aquelles de Ties-
 tes e de Tereo, las quals abdos foren miserable 20
 sepultura de lurs fils. E censa dupta jo no
 conech ya quina tempransa [los retengués a no
 obrir los lurs corsos ab tallants ferros] als reve-
 rents fils en las interiós paternes per exir fòra,
 abominant lo loch [la] hun eren entrats, [de tor- 25
 narlos] [e] encara dubtant los cruels morsos, no
 havent loch per altra part [lo retench de els obrir
 ab los talants ferros]. Mas aquests ab asò que po-
 gueran a una hora lo hodi e lo dolor foragitaren,
 e quasi en los dans prenían confort, centint que 30
 censa culpa eren tenguts miserables de lurs po-
 bles; sò que a mi no avé. A mi es portada com-

pació d asò d on yo no he dolor neguna, ne gòs
 descobrir sò de que m dolch; la qual cosa si [fer
 gu]osàs, no dubta que, axi com [als] altres dol-
 5 lents es estat algun remey, que a mi semblant-
 ment no n trobàs.

*Com Ffiametha sové de totes aquelles coses devayll
 escrites e de les lurs dolors, e li dona viyares
 que no n hi haya tal com la sua.*

10 **V**ENEN a mi encara en la pensa tal volta
 las piedoses lagremes de Licurgo e de
 la sua casa meritament hagudes del
 mort Archemoro [de la serp] e ab aques-
 [f. 146] tes aquelles de la dolent *Athalanthe mara de
 Partenopeo mort en los tebàns camps; axi prop-
 15 ri [es] a mi ab los lurs efectes ce acostan [mas]
 [e axi] elles me fan conexer, que apenes pus sa-
 ber las poría, si yo no las provàs, axi com de mi
 ja altra volta provades foren. Dich que de tanta
 20 tristicia son plenes, que més no poríen: mas cas-
 cuna ab tanta [gloria] son meritament retretes,
 que casi alegres se poríen dir: aquelles de Li-
 curgo ab las notables exequies onrades de cet
 reys, e de infinits jochs fets per ells: e aquells
 25 de Athalanthe [e] de la loabla vida e mort [vitu-
 perosa] [victoriosa] del fil. A mi no es cosa que
 las mies lagremes ben meses fassa contents; per
 sò, que si asò fos, la hun yo pus que alguna me
 clam dolorosa, e són, per ventura al contrari
 afermar me acostaría.

Com Ffiametha posa que més pogueren las sues fatigues e dolors que [las de aquelles] davayl anomenades. E no [creu que de neguna] manera pugua haver hun poch [de re]pòs en si matexa.

5

MOSTRENSA a mi encara las longues fatigues de Ulixes, e los mortals perills, e los trebucables fets esser a ells no censa grandissimes [anguoxes] de animo entravengudas; mas a mi repetides moltes veguades, las mías pus greus fan estimar; e veus perque. El primer e principalment [era] home; donques* de natura pus fort a sostenir que mi tendra joveta: ell rebust e fort, esser tots temps en los affanys e en los perills usat[s], quasi natura enfra ells, lavors quant el fatiguava li paría haver sobirà repòs; mas yo en la mia cambra, axi com ara, en los mals e tristes coses delicades usava de portarme ab la [locana] [lasciva] amor, cascuna petita pena me agreuge molt; el de [Natumpna] [Neptuno] estimolat, e en varies parts portat, e [del] [de Eolo] semblantment rebé las sues fatigues; mas jo són infestada [del] sollicita Amor, de senyor, la qual hamolestà e vensé aquelles qui enfestaren Ulixes: [e si a el eren inminents los mortals perills, los anava ell cercant (e qui s pot enujar, si troba asò que ell cerca?); mas jo miserable, volenterosa viuría, quieta, si yo pogués; e aquelles fugiria, si a elles jo no fos subjecta. Ultra asò el no temia la mort, e per sò segurament se posava en les sues forses: mas yo la tém; e de dolor esforsada, alguna veguada no sensa speransa de greu dolor, corre-

10

[f. 146 v.]

15

20

25

30

guí vers ella]. El encara de la sua fatigua e perills esperava eterna gloria e fama; mas yo de les mies vituperi tem e infamia, si avengués que s descobrissen. Axi que ya no avancen las
 5 sues a las mies, hans son de les mies las sues [molt] avansades; e en tant pus, quant de el molt més que no foren cen escriví; mas las mies son pus que yo no puch contar.

10 *Com Ffiametha posa que las deuyll anomenades eren en la dolor posades que ella era; emperò que gran consolació los era per rahó de la venjansa que n havien fetha.*

15 **A** PRÉS tots aquets, quasi de si mateix recervats, e axi com a molt greus a mi se fa[n] centir los infortunats de Isiphilie, de Madea, de Enone, e de Ariana, [f. 147] las lagremes de las quals* e las dolors assats ab las mies semblants las judich; per sò com cascuna de aquestes del ceu amant enguanades,
 20 axi com yo, escampan lagremes, giten sospirs, e [ab] amaríssimes penes censa fruyt sostench, las quals, jatsia que, segons he dit, que axi com yo se dolguesen pur, hagneran terma ab justa venjansa las lagremes lurs; la qual cosa encara
 25 no han las mies. Isiphile, jatsia que molt hagués honrat Jason, e seu per debitha ley a sí lo hagués obliguat, ventlo de Madea tolt, axi com yo pens rahonablement, [se] pot dolra; mas la providencia dels Deus ab huyl just esguardant
 30 a cascuna cosa (sino als meus dans) li rethé gran part de la desijada leticia, per sò com ela veé Madea, qui Jason li havia tolt, de Jason per

Creusa abandonada. E certes jo no dich que la mia miseria finís, [a] si asò veés a aquela avenir qui m ha tolt lo meu Pamphilio, si yo però no fos aquela qui l li tolgués, mas be dich que gran part mancaria de aquella. Madea semblantment se relegrà de venjansa, posat que ella axi cruel devengués contra [los fils de] si matexa, com contra lo ingrát amant, auccínt los comuns fils en precencia de el, cremant los reyals palaus ab la novella dona. Enone encara, longuament dolentse, a la fi centí lo infael e desleyal amant haver sostenguda meritament pena de la trencada ley, e la sua terra per la mal mudada dona vaé en flames consumir[se] miserablament: mas cert jo ham molt mes los* meus dolors que aytal venjansa del meu Pamphilio. Ariana encara, devenguda muler de Bacho, veé del cel furiosa Fedra de la amor del filastra, la qual dabans era estada concentint al seu abandonament en la illa per devenir de Teseu. Axi que, cascuna cosa pensada. yo sola entra las miserables me trob optenir lo principat, e pus no puch. Mas si per ventura, piedoses dones, los meus arguments [ya] frevols ja tenets, e [fols] [cechs] axi com de [si auant fets] [cegua amant] los reputats, las altres làgremes pusque las mies infelices estimant, aquest hun sol e ultim a tots los altres dona supliment. Si aquel qui porta envetja es pus miserable que aquel a qui es portada, jo son de totes las desus dites [pus miserable] e dels lurs accidents, menys miserables que los meus reputantlos, invidiosa.

5

10

[f. 147 v.]

20

25

30

Com Ffiametha diu a totes aquelles qui son posades en lo dolor que ela es, que no es major que la sua. E pregua a Deu que vulla trametra la mort a Pamphilio que axi l havia enguanada.

5 **V**EUS adonques, oh nobles dones, que per los entichs enguans de la Fortuna yo son miserable; e ultra asò ella, no altrament que axi com la [lansa] [luer-
na] veyna al seu morir sol [ha] alguna flama plena
10 de lum major que l usat gitar, ha fet; per sò com, yo [davant ma] [donantme en apparençia
[f. 148] algun* [refugi] [refrigeri], mi apenes en las ce-
parades lagremes tornadami, mícera ha feta. E per sò que yo, [post]posada tota altra compa-
15 ració, ab una sola me enginy de fervos [certes dels novels mals, vos] afferm ab aquela gravitat que las mies parts miserables poden major affermar, aytant esser las mies penes al present pus greus, que elles habans de la vana leticia
20 fossen, e quant pus las [segones] febres solan, ab equal calor o fret vinent, offendra los recruats malalts que las primeres. E per sò que ocumolació de penes, mas [no] de novelles paraules vos poría dar, essent hun poch de vosaltres devenguda piedosa, per no darvos pus tedi en pus
25 lengua demoransa portant las vostres làgremes, si alguna de vosaltres [per ventura] legint ne ha escampades o escampa, e per no despendra lo temps qui mi a legramajar reclama [he a] [en] més
30 paraules, de calar duymés me desliver, faentvos manifest no esser altra comparació del meu narrar molt ver com [aque]l que yo sent, que sia de] lo foch depint a aque]l [a] qui verament cre-

ma. Al qual yo prech a Deu, que, per los vostres prèchs, o per los meus, sobra aquela saludabla aygua trameta, [o] ab trista mort de mi, o ab alegre tornada de Pamphilio.

Com Ffiametha tramet lo present libra a totes las dones qui amen; e que l ligen; e que de ella los prengua pietat legintlo. 5

PETIT libret meu, tret quasi de la* cultura de la tua dona, vet que axi com [f. 148 v.]
 a mi plau, la tua fi es venguda ab pus 10
 sollicit[ut] peu que aquel[a]dels[meus]
 [nostres] dans; adonques tal com tu est de les
 mies mans escrit[s], en moltes parts de las mies
 lagrimes offès, davant las anamorades dones te
 presenta. E si pietat guianthe (axi com yo fer- 15
 mament esper) te veurà[n] voluntorosament, si
 amor no ha mudada ley despuys que yo misera
 devenguí, ne t sia, en aquest abit axi vil com
 yo t tremet, vergonya de anar a cascuna, per gran
 dona que sia, pusque ella e tu veura [no recu- 20
 se]. A tu donchs se requer abit altrament fet, posat
 pur que yo darlo t volgués: tu deus esser
 content de mostrarta semblant al temps meu,
 lo qual, essent desaventurat, tu de miseria vest,
 axi com fa a mi. E per sò no t sia [car] [cura] de 25
 algun ornament (axi com los altres solen) ha-
 ver, sò es de nobles cobertes, de color[s] varies,
 tintes [e] ornades, [o] de pollida ornadura, o de
 belles colors illuminat, e de grans titols: [no s
 convenen als greus plants, los quals tu aports: 30
 lexa] aquestes coses e los larchs espays, e los
 halegres tencadós e las linyades cartes als libres

felices; a tu ce cové anar destornat ab escampades cartes, e tancat e de foscura ple, la hon jo t tremet, e ab los meus infortunis en los coratges de aquelles qui t legiràn, deu estar la

5 Sancta Pietat: la qual si avé que per tu de si matexe en los bels visatges mostren senyals, encontinent de asò ret merit tal com tu pots. E yo ne tu no siam axi de la Fortuna prostats, que ells

[f. 149] no sian molts grans en nos de poder* dar; ne

10 aquests son però [las] altres sino aquells los quals ella en negun miserabla pot tolra, sò es exempla donar [a] aquells qui son benaventurats, per sò que meten modo als lurs bens, e squiven de venir semblants a nos; lo qual (axi com tu pots)

15 axi fet lo demostra de mi, que [si] savies son [en lurs amors, molt savies] a obviar los occulsts enguans dels jovens deuen venir [per] por dels nostres mals. Vé donques: jo no sé quin pas ce convengua a tu pus tost, o solícit o quiet, ne sé

20 quines parts [primerament de tu] deuen esser cercades; ne sé com tu ceràs [ne] de qui rebut: axi com la fortuna te empeny, proceix: lo teu cors no pot esser guayra ordenat: a tu oculsta lo nuvolós temps cascuna estela, las quals pur si

25 totes paraguesen, negun argument te ha la impetuosa fortuna lexta a la [mia] [tua] salut; e per sò en sà e en là remanat, axi com nau censa timó e sensa vela de les hondes gitada, axi com abandonada, e com lo loch requeran, axi usa varis

30 concels. E si tu per ventura a las mans de alguna pervens, la qual benaventuradament usa los seus amors qui las nostres anguoxes escarnescha, o per folla per ventura me reprena, umilment sostín los escarns fets, los quals mini

35 míssima part son dels nostres mals, e a ella la

Fortuna esser movibla torn a memoria; per la qual cossa yo alegra, [e] ella axí com yo poría retra en breu, e ris per ris, escarn per escarn li retría. E si tu alguna trobaràs qui, leginte, los seus hulls exuts no tengua, hans dolentsa e piedossa dels nostres mals* ab las sues lagremes multiplich aqui las tues taques, [e] aquelles en tu, axi com sanctíssimes ab las mies recull[ents] e pus piedors e afflicta mostrante, umilment pregue que per mi prech aquel, lo qual ab las daorades plomes en hun moment visita tot lo mon, axi que aquel per ventura, de pus digna bocha que la [mia] preguat, e pus a altra benigna que a mí aleuge las mies enguoxes: e yo per qui que ella sia, prech de present ab aquella veu qui als miserables pus hexausínt es dada, que [a la mia] [ella may] a tal miseria no pervengua, e que tots temps li sien los Deus precables e benignes, e los seus amors segons los seus desigs benaventuradament produguia per lonch temps. Mas si per ventura entra la amorosa turba de las delitoses dones, de las mans anavas de la una en l'altra cambiant, pervens a aquellas de la inicha dona usurpadora dels nostres bens, axi com de loch inimich fuig encontinent, ne part de tu no mostres als ulls ladres, per sò que la segona volta, centint las nostres penes, no se relegra de haverma nogut. Mas si pur s'esdevé que ella per forsa the tengua, e pur the vulla veura, per manera the mostra, que nos ría, mas lagremes li venguan dels meus dans, e a consciencia tornant, me rete lo meu amant. Oh, quant benaventurada pietat serà aquesta, e quant fructuosa [ha] la tua fatigua! Alls ulls dels homens fuig, e si per ventura d'aquells est vist,

5
[f. 149 v.]

10

15

20

25

30

35

- díguelos: «Oh, generació ingratha e descrea-
 » dora de las* dones simples, no ce cové a vos-
 » altres de veure las coses pies.» Mas si [a] aquel
 [f. 150] qui es dels [nostres] [meus] mals rayl pervens
 5 [cruel e principalment], increpal de [longua de-
 » mora] [luny] e dili: «Oh tu, pus dur que algun
 » roure, fuig de qui, e ab las tues mans [mi] no
 » violar: la tua rota fe, de tot asò porta occació.
 » Mas si umilment legir me vols, per ventu-
 10 » ra reguonexent lo defalliment comès contra
 » aquela, qui tornant tu a ella de perdonar the
 » desige, végesme: mas si asò fer no vols, [no]
 » cové a tu de veura las làgremes que [ha] da-
 » des, e especialment si de crexerlas demores en
 15 » lo primer voler.» E si per ventura alguna dona
 de les tues paraules grocerament compostes se
 maravella, digues que aquelles nos leix estar,
 per sò com los ornats parlars requeren los co-
 ratges clars e los temps cerèns e tranquilles. E
 20 per sò pus tost diràs, que prengua admiració
 com allò poch que narra desordonat, bastà len-
 teniment e la mà, considerant que de la una
 part hamor, e de l'altra gelosía ab varis punyi-
 ments en contínua bataylla, tenien la dolent
 25 ànimo, e en nobilós temps favoreyantlos la con-
 traria Fortuna. Tu pots de tot aguayt anar se-
 gur, segons vo creu, per sò com neguna envetja
 te mordrà ab agut dent; mas si pur pus misera-
 bla de tu ce trobàs (sò que no crech) lo qual
 30 quasi a tu, com a pus benaventurat de si la por-
 tés, lexet mordra. Jo no sé be qual part de tu
 [f. 150 v.] nova offensa pugua rebra,*axi per tot dels colps
 de la Fortuna the veig esser lacerat: ella no pot
 guayra offendra, ni ferta de alt tornar en baix,
 35 axi es [infinida] [ínfima] aquela hon demoras.

E posat encare que no bastàs a la Fortuna de havernos ab la superfície de la terra conjunts, e encara sota aquella cercàs de soterarnos, axi som en las adversitats anticats, que ab aquelles espatles, ab las quals las majors coses havem sostengudes e sostením, sostendrèm las menors, e per sò entra allà hun ella vulla. 5

E viu[a] adonques: negun te pot de sò privar; [e] exempla eternal als benaventurats e als miserables romàn de las anguoxes de la tua dona. 10
[Verona].

[FI DE LA FIAMETA]



TAULA

DE LES RUBRIQUES DE «LA FIAMETA»

[PRÓLEG]

Págs.

| | |
|--|---|
| Com Ffiameta pregua a totes las dones qui lo present tractat legiràn que ls sovengua de la sua dolor e que ab ella ensemps se planguen de lurs dolors. | 3 |
|--|---|

[PRIMER LIBRE]

| | |
|--|----|
| Com Ffiameta malaèix lo jorn que nasqué e per que lo jorn que ffó procreada com no morí . . | 7 |
| Com Ffiameta estant contenta e alegre ab gran joya de les sues amors somià una nit tot sò que li devía esdevenir | 9 |
| Com Ffiameta somià que estant ela en la pradaria collint de les fflors c'en ffeu hun bell xipellet. E com la picà la cerp, sò es amor. E com la mès en lo sin | 9 |
| Com Ffiameta se aressà dels pus bels vestiments que havia per anar al temple. E com li caygué una flor del xipelet la qual cosa tench en mal senyal. | 12 |
| Com Ffiameta fou al temple, veentla venir totes las dones li ffeyen loch per ceura. E aqui tots los homens jovens mirantla, entra ells ffonch judicha per la pus bella | 13 |

| | <u>Págs.</u> |
|---|--------------|
| Com Ffiameta estant en lo templa mirant, ella si víu un jova qui la mirava, del qual li plagueran molt los seus gests ab paraules dients: O nobla dona tu est la beatitut mia. E d aquela avant Ffiameta may estech en altra pensant sino lo dit jova | 14 |
| Com Pamphilio trabalava en quina manera poguera conquistar lo que desijava, no guardantse Ffiameta si ho ffeya fíctament: mas ela encessa d amor tots temps estava | 16 |
| Com Ffiameta deslibera que aquest ha esser senyor de la sua vida e com aquest es aquell que més ama. E apres se complany de la sua mala ventura segons veurèu | 17 |
| Com Ffiametha ama, axi lo primer jorn com lo derrer, a Pamphilio, pasant axi fort dolor dient que Pamphilio lo primer jorn hac poseció presa d ela | 19 |
| Com Ffiameta veé lo gran amor que aportava a Pamphilio, esmaginà en quina manera, pus cautament e pus cuberta, ella pogués amar a Pamphilio | 20 |
| Com Ffiameta sabé cautament lo nom del jove, ne qui era. E com ho sabé ela romàs molt contenta. Per apres ela se adelità en los bells aresaments e en abilarse no mancava. | 21 |
| Com lo jove se posava per los lochs hon Ffiameta devía passar, sacretament, tant que ela n era molt contenta com lo veyá. E apres era ela de dolor turmentada quant lo perdía de vista, axi com legint trobarèu | 23 |
| Com Ffiametha se adelitava en bells vestiments e bels aresaments aportar, e lo seu estudi no era en altra sino en tenirse joyossa, ffíns que la nodrisse se n maravelà e la y dix | 24 |
| Com la nodrisa demana a Ffiameta què eren aquels sospirs que lansava de més de no soler. E ella respòs que no y havia nenguna cosa nova. Empero la nodrisa ho conexía be. | 24 |
| Com la nodrisa castiguà a Ffiameta dientli que se leix de tals coses. E Ffiametha li dix que si be li | |

| | Págs. |
|---|-------|
| volía que no li parlàs de tals affers e que li y- qués de la cambra. | 27 |
| Com la nodrissa se parteix de Phiametha no volent Phiametha pendra son concel. De que, estant axi Phiametha pensant, lo seu enteniment estava molt turbat. E estant axi li aparéch una bela dona, la qual parlà ab ella molt. | 29 |
| Com la Deessa parla ab Phiametha dientli que leix lo concel que li dona la vella nodrissa, traentli consequencia de moltes devayl anomenades, las quals han viscut joyosses. | 30 |
| Com Phiametha se lavà del lit e agenolàs davant la Dea ffaentli gracies de las paraules que dites li havia, offerintse de fer sò que [a] la Dea plau . | 36 |
| Com Ffiametha hagué dada respostta a la Dea, be- santla, d ela près comiat jaquintli la semblansa del jova | 37 |
| Com la Dea s en anà e dix a Phiametha: Guarda la semblansa de aquest jova e amal pusque ho ha- vem promes e volgut | 37 |
| Com Ffiametha deya en sí matexa si era Venus o Thesiphona aquesta que li era apparaguda . . . | 38 |
| Après que la Dea se fou partida d ela, contenta restà Phiametha. Empero estech en sí molt ma- ravellada que actanent que no l havia coneguda, com li havia promes de fer a sa voluntat . . . | 38 |
| Com Phiametha e Pamphilio, estants enamorats, comonicaven en quina manera se descobririen a la serventha. E com Pamphilio pres amiatat ab lo marit de Ffiametha | 39 |
| Com Ffiametha vol proceyr als ultims termens d amor; mas encercha captar benivolensa de las dones | 42 |
| Com Ffiametha se tenia per contenta de las amors, que por ni vergonya no havia de negu, hans se tenia molt pus benaventurada que deguna de les altres dones. | 43 |

| | <u>Págs.</u> |
|---|--------------|
| Qui mostra com Ffiameta estant en alagria e solàs, no considerant en lo cars que li esdevench; segons davant poréu veura e continuament legir. | 47 |
| Com Ffiametha e Pamphilio estaven en lo lit en gran solàs e delit, e com Ffiametha se fon adormida, Pamphilio plorava; e Ffiametha despertàs e sentiú, e feuli demanda per que plorava. . . | 48 |
| Com Pamphilio respòs a Phiametha dientli com el havia a partir de aquí. E ya lo seu cor se n entrenyorava del quelí deya. | 50 |
| Com Pamphilio diu a Ffiametha com el havia de partir per anar veura son pare, e que de molts fills que son para havia tots li eran morts sino el. | 51 |
| Com Ffiametha hagué hoyt Pamphilio que davía partir per anar veura son para, fora morta sino que s trobà en los brasos de Pamphilio seu . . | 52 |
| Com Ffiametha pregua a Pamphilio que mut de preposit, que sinó hora serà dubte que ella no prengua la mort per la sua partida; reduyntli a memoria moltes coses, segons que veurets . . | 53 |
| Com Pamphilio respon a Ffiameta preguantla que, no obstant que la dolor sia gran á ell e a ela per la anada, que el no estarà pus de quatra mesos . | 57 |
| Com Ffiametha diu tots los cassors que esdevenir se poden, de mort a poderlo perdra, preguant a Pamphilio una veguada que no anàs. | 59 |
| Com Pamphilio respon a Ffiametha aconortantla de sa tornada; com lo seu cor no es ni cerà d'altra dona sino d ela | 61 |
| Com Ffiametha vaé la resposta de Pamphilio que la anada no s podía escusar, si li dix que dubthe sería que la trobàs viva. | 62 |
| Com vench la derrera nit que Pamphilio de partir se volía, tants foren los parlaments que hagué ab Ffiametha, que aquela nit no parèch res . . | 63 |
| Com Pamphilio prés comiat de Ffiametha, e lo gran parlament que hagueren com se partí . . | 63 |
| Com Pamphilio feu sagrament als Deus e promès | |

| | <u>Págs.</u> |
|---|--------------|
| e jurà a Ffiametha que el tornarà dins quatre mesos | 64 |
| Com Ffiametha acompanyà a Pamphilio a la porta del Palau. E prenent comiat del perdé la vista e la paraula e la color, romanent alterada | 65 |
| Com Ffiametha fou messa com a morta en lo lit de dol, del departiment dels derrers bassars, que no poch dir res a Pamphilio. E com se departà demanà a la cerva quin captaniment havia fet Pamphilio com se partí | 66 |

TERÇ LIBRE

| | |
|---|----|
| Mostrant com Ffiametha se clamava per l'antranyorament que havia de Pamphilio; e com negunes coses en son enteniment no podia haver sino Pamphilio, cogitant tots los lochs hon se adelitava ab el; hoc encara que algunes veguades se pensava que sertament fos en la cambra . . . | 69 |
| Com apres algun temps Ffiametha comensà cercar remey a sas dolors del entranyorament del partir de Pamphilio, e a ela vengueren pus forts dolors e pensaments, entrenyorantse del cars que li era seguit, com al departir no li poch res dir | 70 |
| Com la cerva dix a Ffiametha que Pamphilio havia percutit lo peu al lindar de la porta exint, ella era en tals altres pensaments que aquel no li era res | 71 |
| Com Ffiametha estava ab por que no perdés Pamphilio per malaltia, o per fatiguació d'amor no la jaquis | 72 |
| Com Ffiametha hac una letra de Pamphilio estant pensant ab el, certificantla de sos fets, e com axi be la amava ara com may; e rebuda la letra jaquí aquels primers pensaments e entrà en altras . . | 73 |
| Com Ffiametha sabé que Pamphilio era en sa terra, pensà que algunes veguades Pamphilio vicitava los temples hon venien moltes dones ben arresades, hagué gran dupta que qualcuna no li plaqués | 74 |

| | <u>Págs.</u> |
|--|--------------|
| Com Ffiametha c en pujava tots matins al pus alt loch del seu Palau e aquí ela guardava vers orient e considerava que com pus tost era passat lo dia pus tost era la tornada de Pamphilio; e ab una pedra asenyalava lo comta del temps qui passava e dels qui eren per passar. | 76 |
| Com Ffiametha estava tant de temps sola sens Pamphilio imaginant, anàvassen a la sua cambra e aquí ela obría hun cofra e treya totes las joyes que tenía de Pamphilio; e pensant en Pamphilio contemplàvales e bassàvales e puys plorava e demanàvalls de la tornada de Pamphilio axí com si fossen persones intelligents | 78 |
| Com Ffiametha estava a la porta de la sua cassa e anava vicitar los temples ab las dones acostumades; e veent venir alguns jovens amichs de Pamphilio pensava quasi que entra ells fos | 79 |
| Com Ffiametha estant en la cambra esperant que tot hom fos colguat ce n pujava tots matins al terrat; e aquí mirava lo cors de la luna considerant moltes coses, axí com legint hoyrèts . . . | 80 |
| Com Ffiametha veye lo temps nuvolós que no podía guardar las planetes, matíes en la cambra ab altres dones e aquí parlaven de amor; e com ela veyá que n hi havia algunes que eren en lo cars de ela, quasi cen reya e dava algun confort a la sua pensa atribulada. | 82 |
| Com Ffiametha hac hoydes las comparacions e burles que havia hagudes ab las altres dones, veyá que eren totes vanes; anàssen a dormir, e metentse en lo lit era pus fort possada en pensaments que may, e lavors giraves als lochs hon solía jaure Pamphilio e aquí ela centía alguna flayre del ceu cors e axí ela era contenta e cridaval axí com si la degués hoyr; e com lo enso-mava pensava en tots los actes que eren estats entra el e ela | 83 |
| Com Ffiametha veent qu el jorn de la promesa tornada de Pamphilio se acostava, creent ela que el tornàs se alagrava tornant ela en las festes e en los arressaments. | 85 |
| Com Ffiametha estava imaginant de la venguda de | |

Págs.

| | |
|--|----|
| Pamphilio que devía esser presta, e adés era a la finestra si vengués, ne si hoiria degú que li n portàs noveles; e en quina manera els poguera arear en sos vestiments e en sos gests que mils li plagués | 86 |
|--|----|

LIBRE QUART

| | |
|---|----|
| Com Ffiametha estava maravelada com lo temps que Pamphilio li havia dit era ya passat, e el no era tornat axi com li havia promès | 89 |
| Com Ffiametha veent que Pamphilio no venia estava en si mateixa anujada e feya e deya tots los inconvenients que podent seguir per mar e per terra que poseguen retardar la sua venguda; e en asò estava eia tots jorns pensant | 90 |
| Com Ffiametha veyia la gran trigua de Pamphilio, e considerant las coses demunt dites se més gelosia molt fort en si mateixa | 93 |

QUINT LIBRE

| | |
|---|-----|
| Com Ffiametha se comensà de regonexer com Pamphilio no venia, e de mudar son cor en major tristicia que d abans no era; e com avisà a las altres dones que guardassen a qui daven son cor | 97 |
| Com Ffiametha anant visitar hun monestir de monges sabé noves de Pamphilio com havia esposada muller en sa terra. E com presomí que amava una monja | 98 |
| Com Ffiametha se n tornà en sa casa e méssa en la cambra, hon feu gran captaniment; e del conort que prés de Pamphilio | 100 |
| Com Ffiametha ce clamava als Deus del jurament que li trancava Pamphilio, lo qual jurament Pamphilio havia fet davant los Deus; e com Ffiametha demana als Deus venjansa | 102 |
| Com Ffiametha revolgint las paraules a Pamphilio reptallo de tots los actes que ha fets axi com si li fos davant; e reptantlo del sagrament que li ha | |

| | <u>Págs.</u> |
|---|--------------|
| trancat ne com pot prometra la fe a altra com l ha ya promessa a ella | 103 |
| Com Ffiametha moltes veguades se recordava de la monge que Pamphilio amava: amant ela, es- maginà que no era ella sola enguanada, reptant si matexa perque donques li sovenían axí las do- lors e las grans làgremes de amor | 107 |
| Com Ffiametha estant imaginant en si matexa ata- nent lamor que havia tota a Pamphilio, si desi- java que tornàs, ab tot que ella havia enguanada, aconortant que no era ella sola enguanada . . . | 110 |
| Com Ffiametha se estudiava en quina manera po- guera donar remey a sas dolòrs, e com més hi pensava en olidar Pamphilio pus forts li veníen las dolòrs d amor . . . , | 110 |
| Com Ffiametha se comensà a reguonexer de la tristor que s dava, confortant si matexe dient que no s podia ser que Pamphilio no tornàs. | 112 |
| Com Ffiametha estava en esperansa de la tornada de Pamphilio penedintse del que havia fet e dit contra el; e asò confiant que tornaría axi com li havia promès | 113 |
| Com Ffiametha feu oració a la Déesa Venus supli- cantla que li donàs algun confort a sas dolòrs e que volgués inflamar lo cor de Pamphilio en la sua amor, o que perís lo mon | 114 |
| Com Ffiametha estant entra si matexa murmurant del seu Pamphilio; dient que actanent los delits e plaers que el havia haguts ab ella en moltes maneres e vaent lamor que li portava nos pot imaginar que la jaquescha, e ades ades se fa a la finestra pensant que vengua lo seu Pamphilio . . | 115 |
| Com Ffiametha fatiguada e lassa dels pensaments e dolòrs que passava, tots jorns suplicava a la sòn que li vengués, a ífi que hagués algun poch de refrigieri. | 118 |
| Com Ffiametha hac hoyda la mala nova de la es- posa de Pamphilio may estech alegre ni sens sompnis orribles, los quals no desijava veura . . | 120 |
| Com lo marit de Ffiametha li demanava quina do- lor havia ni que ho feya que axi estava malaltis- | |

| | <u>Págs.</u> |
|---|--------------|
| sa; e ela li dix que l astomach ho feyia; e el féuli fer moltes medecines las quals ela prenía per desimular la cosa e per plaura lo marit | 120 |
| Com lo marit de Ffiamehta li ffeya dar medecines per guarirla no pensant el que hagués mal d'amors; e apres li dava tots los depors que darli podia | 121 |
| Com lo marit de Ffiamehta esperava lo bon temps de la primavera qui es dita sana per portar Ffiamehta als banys per veura si poria guarir | 123 |
| Com Ffiamehta se veyia en los boscatges e jardins hon son marit l havia aportada per darli plaer, considera que en alguns lochs dels boscatges era estada ab Pamphilio donantse plaer ab el; e com no la y veyia doblàvali la dolor | 124 |
| Com lo marit de Ffiamehta la aportava a cassar e darli plaer; e com Ffiamehta veyia algun bel vol d aucels o qualque gran delit, lavors li era major dolor remembrantli de Pamphilio que era ja estat ab ella en totes haquestes coses e delits. | 125 |
| Com Ffiamehta era ab son marit per los ribatges de la mar e per las illes, donantli solàs e deport ab grans taules meses e molts bells tapits estesos e bels sons e grans danses; e veent Ffiamehta asò molt més li sovenía la dolor no veenthi Pamphilio | 126 |
| Com Ffiamehta veyia aquela felicitat, apres que las danses eran ffinides, Ffiamehta ab las altres dones e donzeles se ceyan; e los jovens estant entorn remirant las dones e donzelles, e Ffiamehta com aquella qui era aplaguada del mal d amor mirava adés ensà adés enlà veent molts falsos enginyes de las dones e deya en si mateixa: Ah mesquina e com no ho fui yo axi e ffora líbera e ifora de tanta dolor | 127 |
| Com Ffiamehta veyia la felicitat e alegria que s daven haqueles sues companyones ab los seus amants qui eren ab elles, deya en si mateixa: Oh beneventurades sou vosaltres a las quals axi com a mi no es tolt la vista dels vostres amants | 129 |
| Com Ffiamehta tornà en la ciutat lexant los jardins e casses e deports marins e com avenía que | |

| | Págs. |
|---|-------|
| havía anar en algunas festes de noces de parents faentla y anar lo marit per pendra solàs pus el vey a que metges ne madacines no li valien . . . | 130 |
| Com Ffiametha era convidada per moltes jovens que dansàs e ella no volía dansar, hans estava mirant huns e altres que eran foguajants d amor. E si ferse pogués volguera loch hon poguer plorar, anantli lo cor ab Pamphilio, veent los delits e alagries de las altres dones e donzelles . . . | 135 |
| Com Ffiametha se clama a Ffortuna dient: Oh Ffortuna, e per que axi janglent e rient m has axi en hun poch espay de temps m has volguda axi prostada en terra | 136 |
| Com Ffiametha diu a las dones qui es aquela qui tanta tristicia pogues haver com ella, veent tants solassos dar per los marins ribatges e per noses e per novells sons e per molts menjars. E com mes d aquestes coses vey a en major dolor era posada ella | 140 |
| De les maneres de les festes e solasos que s faiyan en la ciutat de Nàpolls, las quals tornaven en anguoxa a Ffiametha | 144 |
| Com Ffiametha era demanade que anàs a mirar las demunt dites festes. E veent ella córrer los caylls e no veenthi Pamphilio entrells jóvens, li es gran dolor | 147 |
| Com Ffiametha vey a los torneygs, e junctes, e solasos, e vey a que totes las altres dones se alagraven de lurs parents e amichs que y eren, e ella per tot assò no salagrava, hans li era major dolor com ho vey a | 149 |
| Com Ffiametha se clama a Ffortuna com axi l havia dothada de bellessa, de seny, e de linatge, e de riqueses, perque no l havia ffeta solitaria, no habitant en las ciutats sino en los boscatges e silves | 151 |
| Com venía alguna f festa gran de qualque templea hon havia anar Ffiametha, e li anava lo cor que havia arrear; e com las cerventes lay reduyen a memoria li era major dolor. E deya als Deus que no ls iría a vesitar sino li tornaven Pamphilio . . . | 157 |

| | <u>Págs.</u> |
|---|--------------|
| Com Ffiame ^{ta} ce escusava als Deus de algunes paraules que dites havia. E com ab ffa ^l sa cara era estada enguanada. | 160 |
| Com ffonch demanat per altres dones a Ffiame ^{ta} què era d'ella, ni de sa color, ni de sos cabells, dient que assò devía ésser qualque misteri. E ella los respòs que la bellesa era flor caygude, que de hun dia a altra transpassava. | 161 |
| Com Ffiame ^{ta} malaiya la sua bellesa, dient que era estada creació del seu mal. E com axi tost era transpassada com fa la flor del rosser o l'onda de la mar; reptàn aquells que si ffiavan. | 162 |
| Com Ffiame ^{ta} ffa oració als Deus que li donen repòs a ses dolors e que li vullen tornar lo seu Pamphilio | 164 |
| Com Ffiame ^{ta} se clama a las dones que han pogut compendra en la bataylla que es estada damor; e encara havent paor que no torn en pijor. | 166 |
| Com Ffiame ^{ta} hac noves de Pamphilio per hun servidor, e com retornà en major dolor que no era, sabent sò que l cervidor li dix | 167 |
| Com Ffiame ^{ta} hagué sabuda la nova del no tornar de Pamphilio ce més en la cambra sus lo lit, que tot hom deya que més era morta que viva; dient: oh Pamphilio, per que m has trayda? | 169 |
| Com Ffiame ^{ta} se clamava contra Pamphilio malayntlo e malaynt aquella Deessa Venera e la hora e lo punt que may lo conagué, ffaentli retrets de totes las cosses que eren estades e entre ells passades, axi com hoyrèu | 171 |
| Com Ffiame ^{ta} hac la nova de Pamphilio, aquela nit may feu altra sino plorar, que lo marit desperthà e trobàla tota plorosa. E lo marit, ab benignes paraules prèsla en sos brassos, aconortantla del dolor e dels plors. | 174 |
| Com lo marit de Ffiame ^{ta} li demanà quina era la dolor que axi la movía, preguantla que li volgués dir la rahó per que venían aquels plors. | 175 |
| Com Ffiame ^{ta} respòs a sson marit de sa dolor quina era ni per que li venía, dientli que per la | |

| | Págs. |
|---|-------|
| mort de son germà, lo qual havia vist en sompni molt fer e molt terrible | 176 |
| Com Ffiametha imaginàva en las paraulas que son marit li deya conortantla, lavors cresqué en major dolor invocant las cruels esperlunques e los Infferns que prenguessen venjansa de ella per la malesa que havia ffetha contra lo marit. | 178 |
| Com Ffiametha hac tornada resposta al marit falsa, lavors ffeya major dol, axi lo día com la nit, pus havia presa escusa; e com lo marit la aconortava | 180 |
| Com la nodrissa castigua a Ffiametha dientli: Que més desiges de haver de Pamphilio, sino asò que n has hagut, e que altra cosa més avant no n podia haver? ab moltes altres bones paraules, axi com legint veurèu | 181 |
| Com Ffiametha dix a la nodrissa que aquestes paraules moltes veguades las havia hoydes dir a ella, mas amor la sobrava. | 183 |
| Com Ffiametha invoca tots los Deus, que li portassen Pamphilio cremat e que li cremassen lo lit hun se delitava ab la muller; e com maldeya la muller que havia presa, suplicant los Deus que axi poch lo pogués posseyr com elia la poceyt | 184 |
| Com la nodrissa castiguava a Ffiametha, dient que una veguada elle s vulla estar axi de dolres, e de fer aquel captaniment, sino que lo marit ne hauría conexensa | 188 |
| Com Ffiametha diu a la nodrissa que neguna pena major no li pot dar lo marit que aquela que porta, e que encara que li don la mort no li cerà res, hans havorint si mateixa volría que lo marit l hagués morta. | 189 |
| Com la nodrissa castigua a Ffiametha ab molts bels eximplis que li dona, preguntantla que hun poch vulla reposar lo seu enteniment e ques vulla en son cor las paraules que ela li diu | 191 |
| Com Ffiametha hac hoydes las paraules e castichs que li donà la nodrissa, lavors fonch en major dolor: e lansantsa sobra lo lit pensant en si mateixa, desliverà que més li valia la mort que la | |

| | <u>Págs.</u> |
|---|--------------|
| vida, affi que pus lo cors no podía haver Pamphilio, que l hagués l'ànima | 197 |
| Com la nodrissa reprenia a Ffiametha de la mort que volia dar; e li donà concel que no u faés, dientli moltes bones rahons segons veurèu . . . | 200 |
| Com Ffiametha diu a la nodrissa que ischa de la cambra que hun poch vol reposar, affi que ela hagués occació de darsa la mort; e la nodrissa conech ho e no m volgué exir; e Ffiametha feu fictament que dormia a ffi que la nodrissa la lexàs en la cambra sola. | 201 |
| Com Ffiametha hac deslberat de darsa la mort si havia loch, suplich a als Deus que aquela mort vullen pendra en sacrifici de son pecat e que li aporten l'ànima al loch degut | 202 |
| Com Ffiametha esperava que la nodrissa isqués de la cambra e après que s pogués dar la mort; e com se n puyà en lo pus alt loch de la cassa per lansarsa; e com la nodrissa ab d altres dones la restauràran que no si lensà | 204 |
| Com la nodrissa pregua a Ffiametha que la vulla escoltar, donantli concel contra la sua tristicia . | 208 |
| Com Ffiametha feu vot ab concentiment del marrit. E asò perquè pogués passar per la terra de Pamphilio, e que pogués parlar ab el, ab la tristor li passàs. | 210 |

SISEN LIBRE

| | |
|--|-----|
| Com Ffiametha esperant lo bon temps de la primavera per anar al romiatge ce n anava per aconsolarse en junctes e en baylls e en molts altres solasos e festes. | 213 |
| Com la nodrissa aportà bona nova a Ffiametha de Pamphilio, dientli que una barcha havia venguda en que havia vist hun jova de la terra de Pamphilio qui li dix que ab el devia venir sino que era hun poch ocupat; mas que molt [aviat] el hic seria | 216 |
| Com Ffiametha ffa gracies als Deus de la bona | |

| | <u>Págs.</u> |
|---|--------------|
| nova que havia haguda de la tornada de Pamphilio | 219 |
| Com Ffiametha se vol alegrar de la nova de Pamphilio, e volentse bé arear de vestiments e altres bells joyells; emperò lo cor li deya que sesdevench, e per sò may se pòch alegrar, hans se prés a plorar | 220 |
| Com lo marit e parents de Ffiametha se maravellaren com axi prestament sera aparallada e alegrada, no sabent lo per que | 221 |
| Com Ffiametha nit e jorn estava ab gran desig esperant quant vendrà Pamphilio, e en quina manera lo porà mils abraçar; e pregua a la mort que axi com dabans deya que li vingués, que ara se vulla lunyar d'ela | 223 |
| Com Ffiametha tramès la sua nodrissa a una guàlera qui era venguda, si era Pamphilio, e veent la nodrissa que Pamphilio no era vengut ne sabia noves, no sabia en quina resposta tornàs a Ffiametha | 225 |

SETÈN LIBRE

| | |
|---|-----|
| Com Ffiametha veent que era tornada en las primeres tribulacions acoformàs dient que no era ela sola ne primera ne derrera; e tornant al peregrinatge, havent en preposit de fer aquell | 231 |
| Com Ffiametha, cercant las dolors de les altres, aconortava si mateixa, havent esperança en Pamphilio | 232 |
| Com Ffiametha hac acomparades a si mateixa moltes altres dones qui eran estades en trabaylls; emperò diu que no [ha]víá neguna qui en tal e tant fort trabal fos com ella era, de que no li resta sino la mort. | 233 |
| Com Ffiametha està imaginant en los qui han amat en temps passat, com era conjunt lo lur voler, puys ho perdien no es maravella si perdien si mateix | 234 |
| Com Ffiametha ce volguera esser mortha com | |

| | <u>Págs.</u> |
|---|--------------|
| aquella Dido qui amava Eneas, qui era en tal cas com Ffiametha, la [qual] ce mathà ella mateixa. | 235 |
| Com Ffiametha se acompara en aquella tristícia que havia aquella Ero de la ciutat de Sestho que amava Leandro; empero ab tot asò pregua los Deus que vullen dar vida a Pamphilio per que encara està ab esperança de cobrarlo. | 236 |
| Com Ffiametha pensant que totes aquestes dolors que ella passava son totes transsitories, anantli lo cor ab los amants ffrancesos axi com ab Tristany, ab Isolda, finint sos dies ab gran dolor . . | 237 |
| Com Ffiametha ce ācompara a moltes qui han amat dejus escrites. E a la ffi apar major dolor la sua que totes les altres dones. | 239 |
| Com Ffiametha ce plany a Fortuna, dient que lo seu esser es estat benaventurat, atenents aquelles dávayl anomenades | 240 |
| Com Ffiametha ce acompara a Ecuba e a sa ffila Policena, dient que major dolor es la sua que de aqueles, per sò com prestament finiren sos dies. | 243 |
| Com Fortuna tòl e dona e baxa e alsa la hun ce vol | 244 |
| Com Ffiametha vey a axi com Fortuna havia exelsada e abaxada Cornelia, que fou en un punt alta reyna, e après fou despulada del regisma, ab tot asò Ffiametha no s podia aconsolar de sa desaventura, mas confiava molt del concel de la nodrissa | 246 |
| Com Ffiametha no creu que major dolor sia que la sua, ne de Cleopatria reyna de Egipte ne de moltes altres dávayl anomenades. | 247 |
| Com Ffiametha cerca hun puxa trobar par e agual en las sues dolors; e troba tots los dávayll anomenats. Emperò tot li es no res a la sua dolor. . | 249 |
| Com Ffiametha sové de totes aquelles coses devayll escrites e de les lurs dolors, e li dona viyares que no n hi haya tal com la sua | 250 |
| Com Ffiametha posa que més pogueren las sues fatigues e dolors que [las de aquelles] dávayl anomenades. E no [creu que de ninguna] manera pugua haver hun poch [de re]pòs en si mateixa . . | 251 |

| | <u>Págs.</u> |
|--|--------------|
| Com Ffiameſtha poſa que las devayll anomenades eren en la dolor poſades que ella era; emperò que gran conſolació los era per rahó de la ven- janſa que n havien fetſha | 252 |
| Com Ffiameſtha diu a totes aquelles qui ſon poſa- des en lo dolor que ela es, que no es major que la ſua. E pregua a Deu que vulla trametra la mort a Pamphilio que axi l'havia enguanada . . | 254 |
| Com Ffiameſtha tramet lo preſent libra a totes las dones qui amen; e que l ligen; e que de ella los pregua pietat legintlo. | 255 |





TAULA GENERAL

| | |
|---|-----|
| Nota preliminar sobre LA FIAMETA en català | vij |
| LA FIAMETA... .. | 1 |
| [Pròleg] | 3 |
| [Primer Libre] | 7 |
| Segon Libre... .. | 47 |
| Terç Libre | 69 |
| Libre Quart... .. | 89 |
| Quint Libre... .. | 97 |
| Sisèn Libre | 213 |
| Setèn Libre | 231 |
| Taula de les rúbriques de LA FIAMETA... | 261 |



Els dos facsímils del manuscrit de LA FIAMETA deuen esser enquadernats a continuació de la «Nota preliminar».



ESTAMPA
DE LA ACADEMICA

SERRA y GER^{MS}
y RUSSELL
BARCELONA



UTL AT DOWNSVIEW



D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 13 19 10 04 010 2